

JAARVERSLAG 2023

Inhoudsopgave

1. Voorwoord en 2023 in vogelvlucht	4
2. Profiel van het pensioenfonds	16
2.1 Missie, visie en strategie	16
2.2 Governance	17
2.3 Uitbesteding, controle, ondersteuning en advies	20
2.4 Geschiktheid, deskundigheid en diversiteit	22
2.5 Compliance	23
2.6 Code Pensioenfondsen	23
2.7 Klachten, geschillen en incidenten	23
2.8 Toezichthouders	25
2.9 Beloningsbeleid	25
3. Kerncijfers en kengetallen	26
4. Intern Toezicht en verantwoording	28
4.1 Oordeel 2023 Intern Toezicht	28
4.2 Oordeel 2023 Verantwoordingsorgaan	35
4.3 Opgvolging aanbevelingen boekjaar 2022	38
5. Pensioenparagraaf	41
5.1 Kenmerken pensioenregeling	41
5.2 Aanpassingen pensioenreglementen en uitvoeringsovereenkomsten	42
5.3 Toeslagverlening	42
6. Financiële paragraaf	45
6.1 Financiële positie	45
6.2 Geen herstelplan in 2023	46
6.3 Premiebeleid	46
6.4 Kosten	50

7. Beleggingsparagraaf	55
7.1 Risicohouding	55
7.2 Beleggingsbeleid	56
7.3 Verantwoord beleggen	61
7.4 Performance	66
8. Risicoparagraaf	71
8.1 Risicobeleid	71
8.2 Risicogovernance	71
8.3 Risicomangementraamwerk	71
8.4 Risicobeoordeling	73
9. Communicatieparagraaf	77
10. Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum	82
11. Ondertekening Bestuur	83
12. Jaarrekening	84
12.1 Balans per 31 december 2023	85
12.2 Staat van baten en lasten	86
12.3 Kasstroomoverzicht	88
12.4 Algemene toelichting	89
12.5 Toelichting op de balans	104
12.6 Toelichting op de staat van baten en lasten	130
13. OVERIGE GEGEVENS	140
Statutaire winstbestemming	141
Actuariële verklaring	141
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	143
14. BIJLAGEN	148
Bijlage 1: Overzicht naleving Code Pensioenfondsen	149
Bijlage 2: Personalialia	151
Bijlage 3: Template periodieke informatieverschaffing inzake art. 8 SFDR	154
Bijlage 4: Overzicht risicobeoordelingen binnen tolerantie	166
Bijlage 5: Begrippenlijst	170

Voorwoord

Voor veel pensioenfondsen zal 2023 de boeken ingaan als het jaar waarin de Wet toekomst pensioenen door de Tweede en Eerste Kamer werd goedgekeurd. Een wet met een lange geschiedenis die leidt tot een grote verbouwing van het Nederlandse pensioenstelsel. SBZ Pensioen is jaren geleden al gestart met de voorbereiding op het nieuwe stelsel. Daar komt bij dat het fonds veel kennis en ervaring heeft met het aanbieden van verschillende soorten pensioenregelingen naast elkaar: de Middelloonregeling, Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling. De laatste twee regelingen bevatten de belangrijkste elementen van het nieuwe pensioenstelsel. Ervaring is van belang bij het administreren van pensioen, maar zeker ook bij goede communicatie. Daarin investeert het pensioenfonds voortdurend: via het team Klantcontact, via webinars voor deelnemers, pensioengerechtigden en adviseurs maar ook via de website van SBZ Pensioen. De website is ingericht om snel passende informatie te vinden waarbij aandacht wordt besteed aan begrijpelijk en helder woordgebruik.

Onze klantgerichtheid volgt uit onze kernwaarden vertrouwd, flexibel en persoonlijk. Daar vloeit ook een grote mate van betrokkenheid van alle bestuursleden, leden van het Verantwoordingsorgaan en ondersteuning uit voort. Wij zien dat dit wordt opgemerkt door deelnemers, aangesloten ondernemingen en breder. Dat onderscheidt ons van veel aanbieders: goede producten, efficiënt uitgevoerd, professioneel aangestuurd tegen concurrerende kosten en met een menselijke maat. Om dat te behouden en nog aantrekkelijker te maken, blijft SBZ Pensioen zich richten op uitbreiding van het aantal deelnemers en ondernemingen. Die verdere groei is in het belang van actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden

bij SBZ Pensioen. De recente keuze van sociale partners Zorgverzekeraars Nederland (ZN) voor onze Flexibele Premiereregeling met collectief variabel pensioen en een risicodelingsreserve, helpt SBZ Pensioen om zijn ervaring en expertise verder in te zetten voor alle belanghebbenden.

Pensioen is voor mensen en wordt gedaan door mensen. Daarom bedank ik namens het Bestuur alle betrokkenen die er samen voor zorgen dat SBZ Pensioen als een vertrouwde partij wordt ervaren. Een fonds dat flexibel kan optreden en alles doet vanuit de realisatie dat een goed pensioen voor deelnemers van persoonlijk belang is. Wij zien uit naar voortzetting van onze gezamenlijke inspanningen in 2024.

Ties Tiessen
*Onafhankelijk voorzitter
Bestuur SBZ Pensioen*

**‘Pensioen is
voor mensen en
wordt gedaan
door mensen’**

2023 in vogelvlucht

Veranderingen in de wereld zijn steeds meer een gegeven. Daar heeft ook SBZ Pensioen mee te maken. Bijvoorbeeld als het gaat om de gevolgen van de toenemende politieke en ecologische onzekerheid voor de waarde van de beleggingen. Het heeft invloed op het leven van de huidige deelnemers, maar raakt ook de toekomst van hun kinderen. Het fonds is zich daar bewust van en licht hieronder toe wat de belangrijkste veranderingen betekenen voor het pensioenfonds.

‘We zien de Flexibele Premiereregeling als de beste combinatie van flexibiliteit en solidariteit’

Reiniera van der Feltz, uitvoerend bestuurslid

Onze financiële positie is gezond

In 2023 daalde de actuele dekkinggraad licht van 119,4% eind 2022 naar 118,2%. In die dekkinggraad is het effect van de toeslag van 1,88% op 1 januari 2024 in de Middelloonregeling meegenomen. De dekkinggraad is de verhouding tussen onze bezittingen en onze verplichtingen en geeft een beeld van de financiële gezondheid van het fonds. De waarde van de diverse beleggingen is toegenomen terwijl de verplichtingen sterker toegenomen zijn.

Voor belangrijke besluiten, zoals het verlenen van toeslagen, kijken wij naar het gemiddelde van actuele dekkinggraden over een periode van 12 maanden. De zogeheten beleidsdekkinggraad. Die is toegenomen in 2023 van 121,1% eind 2022 naar 122,4% eind 2023. Bij de Beschikbarepremiereregeling en de Nettopensioenregeling steeg de verwachte pensioenuitkomst voor alle leeftijdsgroepen. U leest hier meer over bij [Beleggingen](#).

Verhoging van pensioen blijft in zicht

Het Bestuur kijkt elk jaar of de pensioenen verhoogd kunnen worden met een toeslag. Tot en met 2022 was de maatstaf van het fonds om te bepalen wat de omvang van de toeslag kon zijn, de verandering in de prijsinflatie van oktober op oktober van het voorgaande jaar. Eind 2023 heeft het Bestuur zich afgevraagd of de bepaling van de prijsinflatie op die manier wel het meest passend was. De discussie daarover heeft geleid tot een aanpassing van de maatstaf: deze is sinds 31 december 2023 niet langer de ‘oktober op oktober’ vergelijking van vorig op dit jaar. Er wordt voortaan gekeken naar het gemiddelde prijsindexcijfer van de 12 maanden voorafgaand aan oktober ten opzichte van diezelfde periode van het jaar daarvoor.

De ruimte voor het verhogen van pensioen is wettelijk voorgeschreven. SBZ Pensioen kon geen gebruik maken van de mogelijkheden voor het verlenen van een extra verhoging omdat daarvoor eerst een keuze van sociale partners nodig was over het omzetten van de opgebouwde pensioenen naar het nieuwe pensioenstelsel. Daarbij

speelt de beleidsdekkinggraad van een pensioenfonds een belangrijke rol en moet een verhoging toekomstbestendig zijn. Oftewel een verhoging moet een verantwoorde omvang hebben om te voorkomen dat er in de toekomst niet of minder verhoogd kan worden. De beleidsdekkinggraad op 31 oktober 2023 was hoger dan de wettelijke minimale grens van 110% om (deels) een toeslag te mogen verlenen. Dit resulteerde in een verhoging van 1,88% op pensioenuitkeringen en de opgebouwde pensioenaanspraken van actieve deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers in de Middelloonregeling per 1 januari 2024. Het uitkerende nabestaandenpensioen bij de Beschikbarepremiereregeling is ook verhoogd met 1,88%. De aanpassing van de arbeidsongeschiktheidspensioenen is persoonlijk gecommuniceerd aan alle betrokkenen, omdat dit kan verschillen van deelnemer tot deelnemer.

Deelnemers aan de Beschikbarepremiereregeling en Nettopensioenregeling bouwen een pensioenkapitaal op of nemen deel in het Collectief Variabel Pensioen (CVP). Toeslagverlening is niet van toepassing op persoonlijk pensioenkapitaal of een aanspraak in het CVP. De pensioenkapitalen bewegen iedere dag mee met de resultaten. In het CVP werkt dat anders. De variabele pensioenen in het CVP stellen we eens per jaar bij. Er is een CVP voor de Beschikbarepremiereregeling en één voor de Nettopensioenregeling. Het beschikbare resultaat

over 2023 daarin was respectievelijk 1,58% en 1,53%. Wij spreiden het beschikbare resultaat over drie jaar (respectievelijk 0,545% en 0,534% per jaar). De goede en slechte jaren kunnen elkaar zo (deels) compenseren. Zo beperken we schommelingen in de pensioenen. De uiteindelijke bijstelling voor een deelnemer in het CVP hangt niet alleen af van deze percentages, maar ook van zijn of haar instap- en uitkeringsmoment.

Nieuw pensioenstelsel: Flexibele Premiereregeling favoriet

Ook in 2023 hebben sociale partners en het Bestuur regelmatig en uitvoerig met elkaar gesproken. Daarbij zijn afspraken gemaakt over de timing van de keuzes die sociale partners moeten maken, wat die keuzes betekenen voor deelnemers bij de diverse aangesloten ondernemingen en welke soort pensioenregelingen het fonds blijft aanbieden. Door ervaring en kennis van zowel de Middelloon- als Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling kan SBZ Pensioen daar flexibel in zijn. In het eerste kwartaal van 2024 hebben sociale partners ZN de contractkeuze gemaakt en daarbij gekozen voor de Flexibele Premiereregeling met een collectieve uitkeringsfase. Het is bekend dat het fonds dit als de beste combinatie ziet van flexibiliteit en solidariteit. De overgang naar de nieuwe regeling is gepland op 1 juli 2026.

‘Een goed en betaalbaar pensioen voor de deelnemers, nu en in de toekomst’

Edwin Schokker, uitvoerend bestuurslid

Kosten pensioenbeheer per deelnemer omlaag

Als pensioenfondsen maken wij kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling. Wij letten nauwgezet op die kosten en doen er alles aan om elke euro zo efficiënt mogelijk uit te geven. Het fonds stelt voorafgaand aan elk jaar een goed onderbouwd budget vast dat als basis dient voor de uitgaven en investeringen. Het is de ambitie van SBZ Pensioen om deze kosten op termijn omlaag te brengen, mede door schaalvergroting en standaardisering van systemen. Vervolgens worden gedurende het jaar de uitgaven aan de hand van dat budget op de voet gevolgd en besproken binnen het Bestuur. De voorbereidingen voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel kosten geld. Hierdoor zullen de totale kosten de komende jaren tijdelijk hoger uitpakken. De kosten voor pensioenbeheer inclusief de investeringen voor het toekomstige pensioenstelsel waren in 2023 per deelnemer €210. Dat is lager dan het niveau eind 2022 (€214). De kosten zonder deze werkzaamheden komen uit op €199 per deelnemer (niveau 2022: €202). Het is de ambitie van SBZ Pensioen om deze kosten op termijn omlaag te brengen, mede door schaalvergroting en standaardisering van systemen.

Beleggingen: rendement en risico in balans

Een goed en betaalbaar pensioen voor de deelnemers, nu en in de toekomst. Dat is een belangrijke doelstelling van SBZ Pensioen.

Daarom worden de ontvangen pensioenpremies belegd en neemt het fonds beleggingsrisico's. SBZ Pensioen houdt een stevige grip om ervoor te zorgen dat het pensioen niet aan te veel risico's wordt blootgesteld. Sinds lange tijd is het fonds actief op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB). Een goed pensioen in een leefbare wereld gaan immers hand in hand.

Resultaat in de Middelloodregeling

In 2023 behaalden de beleggingen van de Middelloodregeling een rendement van 7,1%. De gedurende 2023 gedaalde rente leidde tot een positief resultaat op de vastrentende beleggingen, maar had ook als gevolg dat SBZ Pensioen meer geld in kas moest aanhouden om de pensioenverplichtingen te dekken. Relatief gezien namen de pensioenverplichtingen harder toe dan de waarde van de beleggingen. Dat kwam naast de lagere rente onder andere door de verleende toeslag per 1 januari 2024.

Resultaten in de Beschikbarepremieregeling

Voor deelnemers in de Beschikbarepremieregeling hangen de resultaten af van hun persoonlijke beleggingsmix. In de Beschikbarepremieregeling worden de beleggingen verdeeld over de Modules Rendement, Rente en Matching. De verdeling is afhankelijk van leeftijd en het (gekozen) risicoprofiel. Bij een premieregeling is het verleidelijk om alleen naar het beleggingsresultaat te

kijken. Een lager pensioenkapitaal betekent echter niet altijd een lager pensioen. Andersom geldt hetzelfde. Hoeveel pensioen iemand met het pensioenkapitaal kan inkopen is ook afhankelijk van de rentestand. Hoe hoger de rente, hoe hoger het pensioen bij hetzelfde kapitaal. Voor een 28-jarige fictieve deelnemer was het rendement in de beleggingsportefeuille positief met 14,9%, maar had de rentedaling een (beperkt) negatief effect op de [prijs van pensioen](#) (0,4% duurder).

Per saldo kan de 28-jarige fictieve deelnemer, die in de neutrale lifecycle belegt, met het pensioenkapitaal dat aan het begin van het jaar is opgebouwd, aan het einde van het jaar een ouderdomspensioen ingaand op 68 jaar inkopen (in combinatie met een partnerpensioen) dat 14,4% hoger is. Hierop en op de resultaten van de Nettopensioenregeling gaan wij verder in, in ons [volledige jaarverslag](#).

Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB): een goed pensioen in een leefbare wereld

Als pensioenfondsen van en voor mensen, nu en later, geloven wij in het belang van een leefbare wereld. Wij maken niet alleen duurzaamheidsbeleid, maar voeren het ook uit en meten welke invloed dat heeft. Het is wel van belang om focus te behouden en daarom richt SBZ Pensioen zich op een aantal thema's. Dat zijn klimaat & milieu, gezondheidszorg verbeteren en betere toegang tot financiële dienstverlening en zekerheid: belangrijke thema's die dicht bij onze belanghebbenden staan. In 2023 hebben wij op het gebied van MVB de volgende zaken gedaan:

- stemmen op aandeelhoudersvergaderingen;
- in gesprek gaan met die bedrijven waar (potentiële) negatieve impacts zijn gesignaleerd;
- uitsluiten van beleggingen in bepaalde sectoren;

- updaten van ons landenbeleid (waar belegt het fonds wel en waar niet?);
- het klimaatplan afgerond en geïntegreerd in ons beleggingsbeleid,
- investeren in impactbeleggingen. Dit gaat om bedrijven die een concrete oplossing bieden voor een specifiek duurzaamheidsvraagstuk.

SBZ Pensioen vindt Maatschappelijk verantwoord beleggen belangrijk en houdt daarbij ook rekening met de brede verantwoordelijkheid die het als pensioenfonds heeft.

In 2023 zijn wij verder aan de slag gegaan met de uitkomsten van ons onderzoek naar de mening van deelnemers. Dat onderzoek ging over onze uitsluitingen (met name ontbossing en de gokindustrie). De rol van (nieuwe) wetgeving op MVB-gebied wordt steeds groter. In 2023 hebben wij de eerder aangepaste processen, verklaringen en rapportages op de website van SBZ Pensioen verder onder de loep genomen en hebben we de [MVB-pagina](#) op onze website grondig aangepast en onderverdeeld in drie "stappen". Als gevolg van de afronding van ons klimaatplan hebben we in 2023 bijvoorbeeld besloten om voor een bepaald minimum in groene bedrijfsobligaties ("green bonds") te beleggen.

Kosten vermogensbeheer verantwoord door extra rendement

De kosten van het vermogensbeheer in de Middelloodregeling zijn hoger dan bij sommige andere pensioenfondsen. Dit komt voornamelijk doordat SBZ Pensioen meer belegt in illiquide beleggingen, zoals private equity en infrastructuur. Ook kiest SBZ Pensioen deels voor actief beleggen (in tegenstelling tot passief beleggen waarbij een index gevolgd wordt). Tot nog toe hebben deze keuzes geleid tot een hoger extra rendement dat de hiermee gemoede hogere kosten rechtvaardigde. Per saldo leverde dit een betere toeslagverlening en resultaten op voor de deelnemers.

In de Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling belegt SBZ Pensioen niet in de hierboven genoemde illiquide categorieën. Deze keuze heeft te maken met de (nog) beperkte omvang van deze pensioenregelingen. Dit verandert naar verwachting als sociale partners besluiten om de rechten en kapitalen uit de huidige pensioenregelingen over te zetten naar de regeling van de toekomst, de Flexibele Premiereregeling. SBZ Pensioen heeft verdere stappen gezet in 2023 om de beleggingen in de drie regelingen (Middelloodregeling, Beschikbarepremiereregeling en Nettopensioenregeling) gecombineerd te beheren. Dat project loopt door in 2024.

‘Verdiep je juist op jonge leeftijd in je pensioen’

Mark van Schagen,
lid Verantwoordingsorgaan

Klantcommunicatie speerpunt

Communicatie met onze (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden, maar ook de bij ons aangesloten ondernemingen, is een speerpunt van SBZ Pensioen. In 2023 hebben wij diverse onderdelen van communicatie verder verbeterd: zoals uitleg over de stand van zaken rondom het [nieuwe pensioenstelsel](#) en over activiteiten die wij doen op het gebied van [duurzaamheid](#). Beide thema's zijn op de website duidelijk vormgegeven en makkelijk te vinden. De informatie wordt regelmatig bijgewerkt en besproken in het deelnemerspanel van SBZ Pensioen.

In de loop van 2023 hebben wij vanuit het jaarplan activiteiten ondernomen op de 3 aandachtsgebieden:

1. deelnemer in staat stellen passende keuzes te maken.
 2. service werkgevers en betrekken adviseurs en
 3. inzicht in (financiële) ontwikkelingen van SBZ Pensioen.
- Hiervoor hebben wij op verschillende communicatiemomenten diverse middelen ingezet. Van mailingen, webinars en nieuwe webpagina's tot uitleg voor en aan werkgevers. Neemt u daarvoor ook eens een kijkje in de [SBZ Academy](#). Initiatieven gericht op adviseurs en

werkgevers werden met enthousiasme ontvangen en SBZ Pensioen is niet meer weg te denken van LinkedIn. SBZ Pensioen is voorstander van digitale communicatie. Dat stelt ons in staat actueler, efficiënter en vaker te communiceren en het bespaart bovendien kosten. Het aantal verkregen e-mailadressen van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is gedurende 2023 weer verder gestegen. Maar wij zijn er nog niet, daarom blijven wij ons hard maken dat alle pensioenfondsen structureel kunnen beschikken over e-mailadressen (bijvoorbeeld via de persoonsregistratie via gemeenten).

In 2024 gaat SBZ Pensioen zich verder inzetten op de genoemde drie aandachtsgebieden met instrumenten zoals nog meer educatie, generieke en persoonlijke keuzebegeleiding en service richting werkgevers en het betrekken van adviseurs.

Verantwoordingsorgaan (VO)

Het VO adviseert het Bestuur vooraf over onderwerpen en geeft een oordeel over de manier waarop het Bestuur zich richt op zaken, zoals het evenwichtig afwegen van de belangen van de diverse categorieën deelnemers van het fonds. Een belangrijke en verantwoordelijke taak, helemaal gezien de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.

Sinds 1 juli 2022 bestaat het VO van SBZ Pensioen uit 2 leden namens de aangesloten ondernemingen, 3 leden namens de werknemers en 3 leden namens de pensioengerechtigden. Met ingang van 1 januari 2023 hebben 2 werknemersleden afscheid genomen en zijn 2 nieuwe leden voorgedragen en toegetreden. In 2023 heeft 1 werkgeverslid afscheid genomen en is een nieuw lid toegetreden. Eind 2023 waren er geen vacatures in het VO. Het VO kent een technisch voorzitter die de vergaderingen leidt en voorbereidt: hij is geen lid van het VO.

De rol van het VO is zowel formeel, zoals geven van een oordeel over het handelen van het Bestuur, als meer informeel, als klankbord voor het Bestuur, van groot belang. Ook gezien de rol bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel is in 2023 gestart met gezamenlijke kennissessies van VO en Bestuur over de diverse aspecten van de Wet toekomst pensioenen. Over en weer zijn hiervoor adviezen en besluiten nodig. Het Bestuur stelt de opstelling van het VO in die sessies en in de gezamenlijke overleggen bijzonder op prijs.

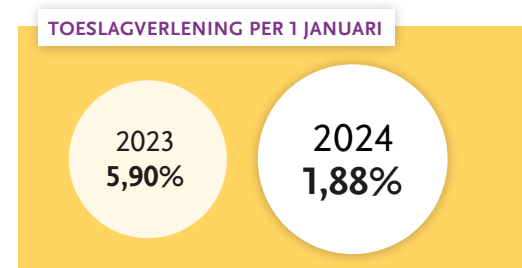
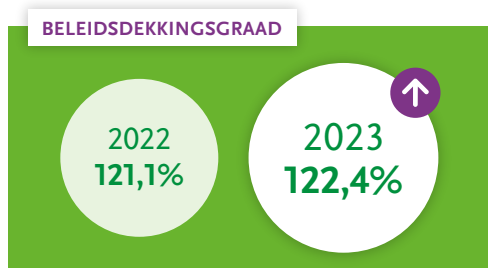
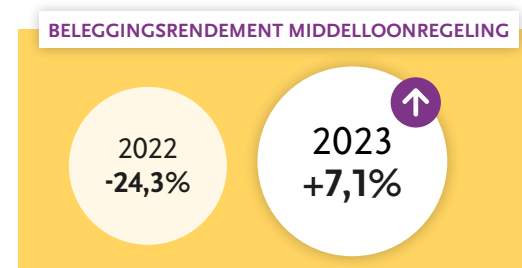
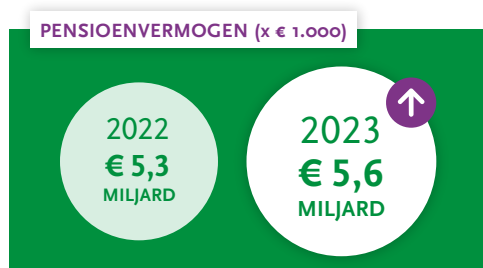
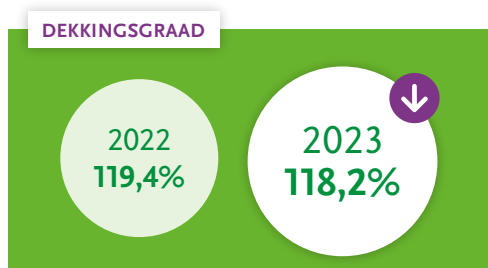
Vooruitblik

Wij werken al enige tijd toe naar het nieuwe pensioenstelsel en optimaliseren de bestaande pensioenregelingen voor onze huidige deelnemers en aangesloten ondernemingen. En ook toekomstige deelnemers en ondernemingen die wij mogen gaan verwelkomen, kunnen er hun voordeel mee doen. Daarom willen wij verder groeien. Dat is in het belang van alle actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van SBZ Pensioen. Hun wensen en belangen staan bij ons centraal: daar werken wij elke dag aan met gemotiveerde mensen die elkaar daarin ondersteunen. En de recente keuze van sociale partners ZN voor onze Flexibele Premiereregeling met collectief variabel pensioen en een risicodelingsreserve, stelt ons in staat onze ervaring en expertise verder in te zetten voor alle belanghebbenden van ons pensioenfonds.

Cijfers 2023

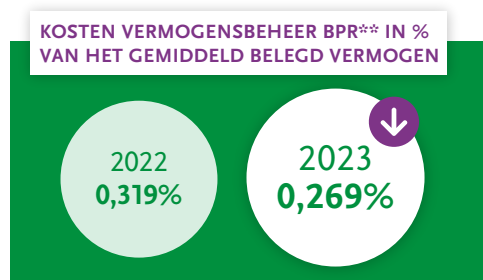
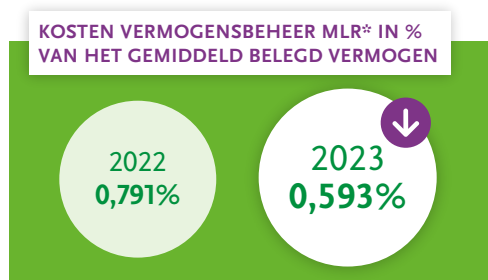

Weten hoe uw pensioen ervoor staat? Kijk op [Mijn Pensioen](#).

Is er genoeg geld om alle pensioenen te betalen?

De financiële situatie van het pensioenfonds geven we weer met een dekkingsgraad. Dit is de verhouding tussen onze bezittingen en onze verplichtingen. Deze graadmeter laat elke maand zien of het pensioenfonds nu en in de toekomst de pensioenen kan uitbetalen. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad over de afgelopen 12 maanden. Deze wordt gebruikt voor het nemen van beleidsbesluiten, zoals het verlenen van een (gedeeltelijke) toeslag.

PRIJS VAN PENSIOEN BESCHIKBAREPREMIE-REGELING EN NETTOPENSIOENREGELING

Leeftijd	Rendement beleggingsportefeuille 2023	Wijziging prijs van pensioen 2023	Totaal effect op verwachte pensioenuitkering
28 jaar	14,9%	0,4% duurder	14,4%
38 jaar	14,9%	1,6% duurder	13,1%
48 jaar	14,4%	4,0% duurder	10,0%
58 jaar	12,8%	7,5% duurder	4,1%

*Middelloodregeling

**Beschikbarepremieregeling

SBZ Pensioen (Stichting bedrijfstakpensioenfonds zorgverzekeraars)

Postbus 20005 • 7302 HA Apeldoorn

T [030 – 245 30 01](tel:030-2453001) • I sbzpensioen.nl • E info@sbz.nl

De uitvoering van de regelingen van dit fonds is opgedragen aan Achmea Pensioenservices.

BESTUURSVERSLAG

Voorwoord

Voor veel pensioenfondsen zal 2023 de boeken ingaan als het jaar waarin de Wet toekomst pensioenen door de Tweede en Eerste Kamer werd goedgekeurd. Een wet met een lange geschiedenis die leidt tot een grote verbouwing van het Nederlandse pensioenstelsel. SBZ Pensioen is jaren geleden al gestart met de voorbereiding op het nieuwe stelsel. Daar komt bij dat het fonds veel kennis en ervaring heeft met het aanbieden van verschillende soorten pensioenregelingen naast elkaar: de Middelloonregeling, Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling. De laatste twee regelingen bevatten de belangrijkste elementen van het nieuwe pensioenstelsel. Ervaring is van belang bij het administreren van pensioen, maar zeker ook bij goede communicatie. Daarin investeert het pensioenfonds voortdurend: via het team Klantcontact, via webinars voor deelnemers, pensioengerechtigden en adviseurs maar ook via de website van SBZ Pensioen. De website is ingericht om snel passende informatie te vinden waarbij aandacht wordt besteed aan begrijpelijk en helder woordgebruik.

Onze klantgerichtheid volgt uit onze kernwaarden vertrouwd, flexibel en persoonlijk. Daar vloeit ook een grote mate van betrokkenheid van alle bestuursleden, leden van het Verantwoordingsorgaan en ondersteuning uit voort. Wij zien dat dit wordt opgemerkt door deelnemers, aangesloten ondernemingen en breder. Dat onderscheidt ons van veel aanbieders: goede producten, efficiënt uitgevoerd, professioneel aangestuurd tegen concurrerende kosten en met een menselijke maat. Om dat te behouden en nog aantrekkelijker te maken, blijft SBZ Pensioen zich richten op uitbreiding van het aantal deelnemers en ondernemingen. Die verdere groei is in het belang van actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden bij SBZ Pensioen. En de recente keuze van sociale partners Zorgverzekeraars Nederland (ZN) voor onze Flexibele Premiereregeling met collectief variabel pensioen en een risicodelingsreserve, helpt SBZ Pensioen om zijn ervaring en expertise verder in te zetten voor alle belanghebbenden.

Pensioen is voor mensen en wordt gedaan door mensen. Daarom bedank ik namens het Bestuur alle betrokkenen die er samen voor zorgen dat SBZ Pensioen als een vertrouwde partij wordt ervaren. Een fonds dat flexibel kan optreden en alles doet vanuit het besef dat een goed pensioen voor deelnemers een persoonlijk belang is. Wij zien uit naar voortzetting van onze gezamenlijke inspanningen in 2024.

Ties Tiessen
Onafhankelijk voorzitter Bestuur SBZ Pensioen

2023 in vogelvlucht

Veranderingen in de wereld zijn steeds meer een gegeven. Daar heeft ook SBZ Pensioen mee te maken. Bijvoorbeeld als het gaat om de gevolgen van de toenemende politieke en ecologische onzekerheid voor de waarde van de beleggingen. Het heeft invloed op het leven van de huidige deelnemers, maar raakt ook de toekomst van hun kinderen. Het fonds is zich daar bewust van en licht hieronder toe wat de belangrijkste veranderingen betekenen voor het pensioenfonds.

Onze financiële positie is gezond

In 2023 daalde de actuele dekkingsgraad licht van 119,4% eind 2022 naar 118,2%. In die dekkingsgraad is het effect van de toeslag van 1,88% op 1 januari 2024 in de Middelloonregeling meegenomen. De dekkingsgraad is de verhouding tussen onze bezittingen en onze verplichtingen en geeft een beeld van de financiële gezondheid van het fonds. Voor belangrijke besluiten, zoals het verlenen van toeslagen, kijken wij naar het gemiddelde van actuele dekkingsgraden over een periode van 12 maanden: de beleidsdekkingsgraad. Die is toegenomen in 2023 van 121,1% eind 2022 naar 122,4% eind 2023. Bij de Beschikbarepremiereregeling en de Nettopensioenregeling steeg de verwachte pensioenuitkomst voor alle leeftijdsgroepen. U leest hier meer over bij Beleggingen.

Verhoging van pensioen blijft in zicht

Het Bestuur kijkt elk jaar of de pensioenen verhoogd kunnen worden met een toeslag. Tot en met 2022 was de maatstaf van het fonds om te bepalen wat de omvang van de toeslag kon zijn de verandering in de prijsinflatie van oktober ten opzichte van oktober van het voorgaande jaar. Eind 2023 heeft het Bestuur zich afgevraagd of de bepaling van de prijsinflatie op die manier wel het meest passend was. De discussie daarover heeft geleid tot een aanpassing van de maatstaf: deze is sinds 31 december 2023 niet langer de zogenoemde 'oktober op oktober' vergelijking van vorig ten opzichte van dit jaar. Voortaan kijken wij naar het gemiddelde prijsindexcijfer van een periode van 12 maanden voorafgaand aan oktober ten opzichte van diezelfde periode het jaar daarvoor.

De ruimte voor het verhogen van pensioen is wettelijk voorgeschreven. SBZ Pensioen kon geen gebruik maken van de mogelijkheden voor extra indexatie omdat daarvoor eerst een keuze van sociale partners nodig was om in te varen in het nieuwe pensioenstelsel. Daarbij speelt de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds een belangrijke rol en moet een verhoging toekomstbestendig zijn. Oftewel een verhoging moet een verantwoorde omvang hebben om te voorkomen dat er in de toekomst niet of minder verhoogd kan worden. De beleidsdekkingsgraad op 31 oktober 2023 was hoger dan de wettelijke minimale grens van 110% om (deels) een toeslag te mogen verlenen. Dit resulteerde in een verhoging van 1,88% op pensioenuitkeringen en de opgebouwde pensioenaanspraken van actieve deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers in de Middelloonregeling per 1 januari 2024. Het uitkerende nabestaandenpensioen bij de Beschikbarepremieregeling is ook verhoogd met 1,88%. De aanpassing van de arbeidsongeschiktheidspensioenen is persoonlijk gecommuniceerd aan alle betrokkenen, omdat dit kan verschillen van deelnemer tot deelnemer.

Deelnemers aan de Beschikbarepremieregeling en Nettopensioenregeling bouwen een pensioenkapitaal op of nemen deel in het Collectief Variabel Pensioen (CVP). Toeslagverlening is niet van toepassing op persoonlijk pensioenkapitaal of een aanspraak in het CVP. De pensioenkapitalen bewegen iedere dag mee met de resultaten. In het CVP werkt dat anders. De variabele pensioenen in het CVP stellen we eens per jaar bij. Er is een CVP voor de Beschikbarepremieregeling en één voor de Nettopensioenregeling. Het beschikbare resultaat over 2023 daarin was respectievelijk 1,58% en 1,53%. Wij spreiden het beschikbare resultaat over drie jaar (respectievelijk 0,545% en 0,534% per jaar). De goede en slechte jaren kunnen elkaar zo (deels) compenseren. Zo beperken we schommelingen in de pensioenen. De uiteindelijke bijstelling voor een deelnemer in het CVP hangt niet alleen af van deze percentages, maar ook van zijn of haar instap- en uitkeringsmoment.

Nieuw pensioenstelsel: Flexibele Premieregeling favoriet

Ook in 2023 hebben sociale partners en het Bestuur regelmatig en uitvoerig met elkaar gesproken. Daarbij zijn afspraken gemaakt over de timing van de keuzes die sociale partners moeten maken, wat die keuzes betekenen voor deelnemers bij de diverse aangesloten ondernemingen en welke soort pensioenregelingen het fonds blijft aanbieden. Door ervaring en kennis van zowel de Middelloon- als Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling kan SBZ Pensioen daar flexibel in zijn. In het eerste kwartaal van 2024 hebben sociale partners ZN de contractkeuze gemaakt en daarbij gekozen voor de Flexibele Premieregeling met een collectieve uitkeringsfase. Het is bekend dat het fonds dit als de beste combinatie ziet van flexibiliteit en solidariteit. De overgang naar de nieuwe regeling is gepland op 1 juli 2026.

Kosten pensioenbeheer per deelnemer omlaag

Als pensioenfonds maken wij kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling. Wij letten nauwgezet op die kosten en doen er alles aan om elke euro zo effectief mogelijk uit te geven. Het fonds stelt voorafgaand aan elk jaar een goed onderbouwd budget vast dat als basis dient voor de uitgaven en investeringen. Vervolgens worden gedurende het jaar de uitgaven aan de hand van dat budget op de voet gevolgd en besproken binnen het Bestuur. De voorbereidingen voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel kosten geld. Hierdoor zullen de totale kosten de komende jaren tijdelijk hoger uitpakken. De kosten voor pensioenbeheer inclusief de investeringen voor het toekomstige pensioenstelsel waren in 2023 per deelnemer € 210. Dat is lager dan het niveau eind 2022 (€ 214). De kosten zonder deze werkzaamheden komen uit op € 199 per deelnemer (niveau 2022: € 202). Het is de ambitie van SBZ Pensioen om deze kosten op termijn omlaag te brengen, mede door schaalvergroting en standaardisering van systemen.

Beleggingen: rendement en risico in balans

Een goed en betaalbaar pensioen voor de deelnemers, nu en in de toekomst. Dat is een belangrijke doelstelling van SBZ Pensioen. Daarom worden de ontvangen pensioenpremies belegd en neemt het fonds beleggingsrisico's. SBZ Pensioen houdt een stevige grip om ervoor te zorgen dat het pensioen niet aan te veel risico's wordt blootgesteld. Sinds lange tijd is het fonds actief op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB). Een goed pensioen in een leefbare wereld gaan immers hand in hand.

Resultaat in de Middelloonregeling

In 2023 behaalden de beleggingen van de Middelloonregeling een rendement van 7,1%. De gedurende 2023 gedaalde rente leidde tot een positief resultaat op de vastrentende beleggingen, maar had ook als gevolg dat SBZ Pensioen meer geld in kas moest aanhouden om de pensioenverplichtingen te dekken. Relatief gezien namen de pensioenverplichtingen harder toe dan de waarde van de beleggingen. Dat kwam naast de lagere rente onder andere door de verleende toeslag per 1 januari 2024.

Resultaten in de Beschikbarepremieregeling

Voor deelnemers in de Beschikbarepremieregeling hangen de resultaten af van hun persoonlijke beleggingsmix. In de Beschikbarepremieregeling worden de beleggingen verdeeld over de Modules Rendement, Rente en Matching. De verdeling is afhankelijk van leeftijd en het (gekozen) risicoprofiel. Bij een premieregeling is het verleidelijk om alleen naar het beleggingsresultaat te kijken. Een lager pensioenkapitaal betekent echter niet altijd een lager pensioen. Andersom geldt hetzelfde. Hoeveel pensioen iemand met het pensioenkapitaal kan inkopen is ook afhankelijk van de rentestand. Hoe hoger de rente, hoe hoger het pensioen bij hetzelfde kapitaal. Voor een 28-jarige fictieve deelnemer was het rendement in de beleggingsportefeuille positief met 14,9%, maar had de rentedaling een (beperkt) negatief effect op de [prijs van pensioen](#) (0,4% duurder). Per saldo kan de 28-jarige fictieve deelnemer, die in de neutrale lifecycle belegt, met het pensioenkapitaal dat aan het begin van het jaar is opgebouwd aan het einde van het jaar een ouderdomspensioen ingaand op 68 jaar inkopen (in combinatie met een partnerpensioen) dat 14,4% hoger is. Hierop en op de resultaten van de Nettopensioenregeling gaan wij verder in, in ons uitgebreide jaarverslag.

Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB): een goed pensioen in een leefbare wereld

Als pensioenfondsen van en voor mensen, nu en later, geloven wij in het belang van een leefbare wereld. Wij maken niet alleen duurzaamheidsbeleid, maar voeren het ook uit en meten welke invloed dat heeft. Het is wel van belang om focus te behouden en daarom richt SBZ Pensioen zich op een aantal thema's. Dat zijn klimaat & milieu, gezondheidszorg verbeteren en betere toegang tot financiële dienstverlening en zekerheid: belangrijke thema's die dicht bij onze belanghebbenden staan. In 2023 hebben wij op het gebied van MVB de volgende zaken gedaan:

- stemmen op aandeelhoudersvergaderingen;
- in gesprek gaan met die bedrijven waar (potentiële) negatieve impacts zijn gesignaleerd;
- uitsluiten van beleggingen in bepaalde sectoren;
- updaten van ons landenbeleid (waar belegt het fonds wel en waar niet?);
- het klimaatplan afgerond en geïntegreerd in ons beleggingsbeleid,
- investeren in impactbeleggingen. Dit gaat om bedrijven die een concrete oplossing bieden voor een specifiek duurzaamheidsvraagstuk.

SBZ Pensioen vindt Maatschappelijk verantwoord beleggen belangrijk en houdt daarbij ook rekening met de brede verantwoordelijkheid die het als pensioenfonds heeft. In 2023 zijn wij verder aan de slag gegaan met de uitkomsten van ons onderzoek naar de mening van deelnemers. Dat onderzoek ging over onze uitsluitingen (met name ontbossing en de gokindustrie). De rol van (nieuwe) wetgeving op MVB-gebied wordt steeds groter. In 2023 hebben wij de eerder aangepaste processen, verklaringen en rapportages op de website van SBZ Pensioen verder onder de loep genomen en hebben we de [MVB-pagina](#) op onze website grondig aangepast en onderverdeeld in drie "stappen". Als gevolg van de afronding van ons klimaatplan hebben we in 2023 bijvoorbeeld besloten om voor een bepaald minimum in groene bedrijfsobligaties ("green bonds") te beleggen.

Kosten vermogensbeheer verantwoord door extra rendement

De kosten van het vermogensbeheer in de Middelloonregeling zijn hoger dan bij sommige andere pensioenfondsen. Dit komt voornamelijk doordat SBZ Pensioen meer belegt in illiquide beleggingen, zoals private equity en infrastructuur. Ook kiest SBZ Pensioen deels voor actief beleggen (in tegenstelling tot passief beleggen waarbij een index gevolgd wordt). Tot nog toe hebben deze keuzes geleid tot een hoger extra rendement dat de hiermee gemoeide hogere kosten rechtvaardigde. Per saldo leverde dit een betere toeslagverlening en resultaten op voor de deelnemers.

In de Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling belegt SBZ Pensioen niet in de hierboven genoemde illiquide categorieën. Deze keuze heeft te maken met de (nog) beperkte omvang van deze pensioenregelingen. Dit verandert naar verwachting als sociale partners besluiten om de rechten en kapitalen uit de huidige pensioenregelingen over te zetten naar de regeling van de toekomst, de Flexibele Premieregeling. SBZ Pensioen heeft verdere stappen gezet in 2023 om de beleggingen in de drie regelingen (Middelloonregeling, Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling) gecombineerd te beheren. Dat project loopt door in 2024.

Klantcommunicatie speerpunt

Communicatie met onze (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden, maar ook de bij ons aangesloten ondernemingen, is een speerpunt van SBZ Pensioen. In 2023 hebben wij diverse onderdelen van communicatie verder verbeterd: zoals uitleg over de stand van zaken rondom het nieuwe pensioenstelsel en over activiteiten die

wij doen op het gebied van duurzaamheid. Beide thema's zijn op de website duidelijk vormgegeven en makkelijk te vinden. De informatie wordt regelmatig bijgewerkt en besproken in het deelnemerspanel van SBZ Pensioen.

In de loop van 2023 hebben wij vanuit het jaarplan activiteiten ondernomen op de 3 aandachtsgebieden: 1. deelnemer in staat stellen passende keuzes te maken. 2. service werkgevers en betrekken adviseurs en 3. inzicht in (financiële) ontwikkelingen van SBZ Pensioen. Hiervoor hebben wij op verschillende communicatiemomenten diverse middelen ingezet. Van mailingen, webinars en nieuwe webpagina's tot uitleg voor en aan werkgevers.

Neemt u daarvoor ook eens een kijkje in de [SBZ Academy](#). Initiatieven gericht op adviseurs en werkgevers werden met enthousiasme ontvangen en SBZ Pensioen is niet meer weg te denken van LinkedIn. SBZ Pensioen is voorstander van digitale communicatie. Dat stelt ons in staat actueler, efficiënter en vaker te communiceren en het bespaart bovendien kosten. Het aantal verkregen e-mailadressen van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is gedurende 2023 weer verder gestegen, maar wij zijn er nog niet. Daarom blijven wij ons hard maken dat alle pensioenfondsen structureel kunnen beschikken over e-mailadressen (bijvoorbeeld via de persoonsregistratie via gemeenten). In 2024 gaat SBZ Pensioen zich verder inzetten op de genoemde drie aandachtsgebieden met instrumenten zoals nog meer educatie, generieke en persoonlijke keuzebegeleiding en service richting werkgevers en het betrekken van adviseurs.

Verantwoordingsorgaan (VO)

Het VO adviseert het Bestuur vooraf over onderwerpen en geeft een oordeel over de manier waarop het Bestuur zich richt op zaken, zoals het evenwichtig afwegen van de belangen van de diverse categorieën deelnemers van het fonds. Een belangrijke en verantwoordelijke taak, helemaal gezien de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.

Sinds 1 juli 2022 bestaat het VO van SBZ Pensioen uit 2 leden namens de aangesloten ondernemingen, 3 leden namens de werknemers en 3 leden namens de pensioengerechtigden. Met ingang van 1 januari 2023 hebben 2 werknemersleden afscheid genomen en zijn 2 nieuwe leden voorgedragen en toegetreden. Binnen de geleding van de werkgevers heeft een lid in 2023 afscheid genomen en is een nieuw lid toegetreden. Eind 2023 waren er geen vacatures in het VO. Het VO kent een technisch voorzitter die de vergaderingen leidt en voorbereidt: hij is geen lid van het VO.

De rol van het VO is zowel formeel, zoals geven van een oordeel over het handelen van het Bestuur, als meer informeel, als klankbord voor het Bestuur van groot belang. Ook gezien de rol bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel is in 2023 gestart met gezamenlijke kennissessies van VO en Bestuur over de diverse aspecten van de Wet toekomst pensioenen en waar adviezen en besluiten nodig zijn. Het Bestuur stelt de opstelling van het VO in die sessies en in de gezamenlijke overleggen bijzonder op prijs.

Vooruitblik

Wij werken al enige tijd toe naar het nieuwe pensioenstelsel en optimaliseren de bestaande pensioenregelingen voor onze huidige deelnemers en aangesloten ondernemingen. En ook toekomstige deelnemers en ondernemingen die wij mogen gaan verwelkomen, kunnen er hun voordeel mee doen. Daarom willen wij verder groeien. Dat is in het belang van alle actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van SBZ Pensioen. Hun wensen en belangen staan bij ons centraal: daar werken wij elke dag aan met gemotiveerde mensen die elkaar daarin ondersteunen. En de recente keuze van sociale partners ZN voor onze Flexibele Premieregeling met collectief variabel pensioen en een risicodelingsreserve, stelt ons in staat onze ervaring en expertise verder in te zetten voor alle belanghebbenden van ons pensioenfonds.

2. Profiel van het pensioenfonds

SBZ Pensioen (hierna: het fonds) is opgericht op 19 december 1961 en statutair gevestigd in Zeist. Het fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel in Utrecht (41178751). De laatste statutenwijziging vond 18 september 2023 plaats. SBZ Pensioen is een vrijwillig bedrijfstakpensioenfonds voor financiële en zakelijke dienstverleners. Werkgevers die onder de in de statuten omschreven werkings sfeer vallen, kunnen aansluiten maar zijn hiertoe niet verplicht.

In de statuten van het fonds is het doel beschreven als het verlenen van pensioenen aan de deelnemers, gewezen deelnemers en hun nabestaanden. Het fonds int de premies bij de aangesloten organisaties, belegt en beheert de gelden en doet daaruit uitkeringen bij ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid. Het beleid hierover is vastgelegd in beleidsdocumenten, waarvan de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (abtn) een overzicht geeft. In de abtn zijn zaken zoals de opzet van het fonds en de wijze van uitvoering opgenomen. De abtn is laatstelijk geactualiseerd in maart 2024 en staat op de website van het fonds.

2.1 Missie, visie en strategie

SBZ Pensioen is hét pensioenfonds voor werknemers, ex-werknemers en gepensioneerden van werkgevers in de sector van financiële en zakelijke dienstverleners. Het fonds voert de pensioenregeling voor de toekomst uit in het belang van onze deelnemers en verzekert de (ex)-deelnemers en de familieleden daarmee van een goed inkomen voor later. Onze klanten ervaren ons als vertrouwd, flexibel en persoonlijk.

Pensioen is mensenwerk. We staan in voor een persoonlijke benadering. We voelen ons nauw verwant met onze sector. Als vrijwillig fonds zijn we vertrouwd met de omstandigheden en wensen van de markt. We zijn ervan overtuigd dat we ons kunnen blijven onderscheiden met sectorspecifiek maatwerk, hoge kwaliteit in producten en service tegen marktconforme kosten. Onze omvang en gezonde financiële basis helpen ons in efficiency en flexibiliteit, en ook in innovatie. Door beheerste groei kunnen we onze kosten per deelnemer verlagen. En dat komt ten goede aan het pensioen. Bij nieuwe ontwikkelingen voelen we ons thuis in de voorhoede. Zowel bij doorontwikkeling van pensioenregelingen als een verantwoord en duurzaam beleggingsbeleid.

Een duurzame toekomst

- onze klanten kiezen vrijwillig voor aansluiting. We zijn daarom gewend om goed naar onze klanten te luisteren.
- door permanente innovatie en digitalisering zijn we met een breed productaanbod klaar voor het nieuwe stelsel. Maar de ontwikkeling gaat door, elke dag. Het houdt ons en onze partners scherp.
- ons beleid van duurzaam en verantwoord beleggen leverde ons een solide financiële positie op. Daar gaan we dus vol overtuiging mee door. We zorgen dat we ons steeds blijven ontwikkelen op dit vlak, want stilstand is achteruitgang.
- we zien een beheerste groei als voorwaarde voor kostenbeheersing. Minder kosten per deelnemer betekent meer pensioen. En groei leidt tot meer slagkracht en wendbaarheid.
- wij stellen hoge eisen aan onze Bestuurders en onze partners. Door onze wortels en achtergrond in de financiële sector zijn we goed in staat om onder onze deelnemers goede Niet-Uitvoerende Bestuurders te werven. Ons professionele Uitvoerend Bestuurder zorgt voor een goede dagelijkse aansturing van het fonds en reageert slagvaardig op alle relevante ontwikkelingen.

De deelnemer staat centraal

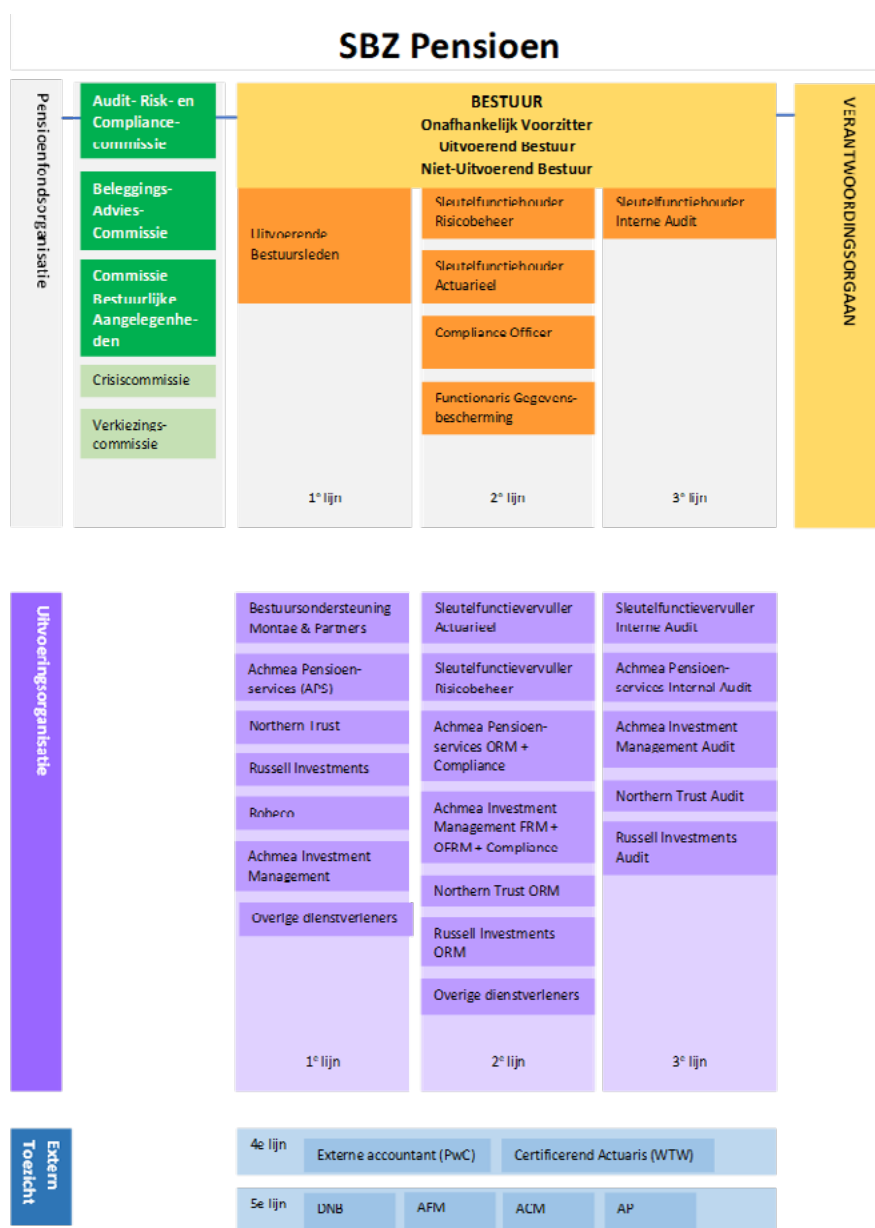
- de risicohouding en communicatie is specifiek afgestemd op onze deelnemersgroepen.
- de communicatie brengt onze deelnemers laagdrempelig en persoonlijk inzicht en overzicht, waardoor ze zich bewust zijn van een inkomen voor later.
- we brengen persoonlijke keuzebegeleiding op een hoger plan en oriënteren ons op zaken als financiële planning en een meer integraal aanbod.
- we leren van onze deelnemers via ons deelnemerspanel en deelnemersonderzoeken.
- we brengen onderwerpen in bij de Pensioenfederatie, Tweede kamer en De Nederlandsche Bank (DNB) in het belang van deelnemers.

Aantrekkelijk voor werkgevers

- We ontzorgen onze werkgevers in een persoonlijke, hechte samenwerking bij een van de belangrijkste arbeidsvoorwaarden.
- Wij zetten in op flexibiliteit en maatwerk voor werkgevers, binnen solide kaders en randvoorwaarden zoals een volledig geautomatiseerde en daardoor zeer kosten- efficiënte procesverwerking
- Onze vooroplopende digitale dienstverlening blijft onderwerp van constante verbetering. We innoveren zodat werkgevers ook in de toekomst hun medewerkers kunnen voorzien van een goed en betaalbaar inkomen voor later.
- We maken onszelf beter zichtbaar en relevant bij (nieuwe) werkgevers en in de media.

2.2 Governance

De governancestructuur van SBZ Pensioen wordt in het onderstaande organogram weergegeven.

Het Bestuur

SBZ Pensioen is georganiseerd volgens het omgekeerd gemengd model en wordt bestuurd door een Bestuur dat bestaat uit negen leden:

- Het aantal Uitvoerende Bestuursleden bedraagt twee.
- Het aantal Niet-Uitvoerende Bestuursleden bedraagt zeven. Van hen:
 - worden drie leden voorgedragen door Zorgverzekeraars Nederland;
 - worden twee leden voorgedragen door de bij de cao Zorgverzekeraars betrokken vakorganisaties (FNV, CNV en De Unie);
 - wordt één lid voorgedragen door de vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden in het VO en,
 - wordt één onafhankelijke voorzitter benoemd.

De personele samenstelling van het Bestuur en verdere gegevens van de leden (inclusief hun eventuele nevenactiviteiten) op de balansdatum is opgenomen in bijlage 2.

Bestuurlijke taken en taakverdeling

De eindverantwoordelijkheid voor het fonds berust bij het Bestuur als geheel, ook voor de taken die uitgevoerd worden door de Uitvoerende respectievelijk Niet-Uitvoerende Bestuursleden.

Het Bestuur bepaalt het beleid bij, met name:

- strategische onderwerpen zoals het strategisch meerjarenbeleidsplan en meerjarenbegroting, missie, visie en strategie, risicomanagement en investment beliefs;
- kernbesluiten zoals het Beleggingsplan, jaarplannen en bijbehorende begrotingen, toezichtthema's, kernzaken van pensioen-, vermogens- en risicobeheer en de financiële opzet en,
- onderwerpen van institutionele aard, waaronder statuten, reglementen en de structuur van de governance.

Het Bestuur stelt zich bij het uitoefenen van zijn taak onafhankelijk op en zorgt dat het fonds uitsluitend handelt ten behoeve van alle belanghebbenden. Het Bestuur vergadert in de regel tien keer per jaar, aangevuld met een jaarlijkse actualiteitendag. Indien hiertoe aanleiding is, kan het Bestuur besluiten tot het inlassen van extra vergaderingen.

De twee Uitvoerende Bestuursleden richten zich op de aandachtsgebieden vermogensbeheer & communicatie en op pensioenzaken, relatiebeheer & risicomanagement. Zij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid ten aanzien van hun aandachtsgebieden. In dit kader bewaken zij ook de uitbestede werkzaamheden en handelen zij operationele zaken af. Daarnaast zijn de Uitvoerende Bestuursleden verantwoordelijk voor de beleidsvoorbereiding op alle aandachtsgebieden binnen het fonds. Zij leggen verantwoording af aan de Niet-Uitvoerende Bestuursleden.

Het wettelijk intern toezicht is belegd bij de Niet-Uitvoerende Bestuursleden. Zij houden toezicht op:

- de uitvoering van het beleid door de Uitvoerende Bestuursleden;
- de algemene gang van zaken binnen het fonds en,
- adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging.

Daarnaast staan zij de Uitvoerende Bestuursleden met raad terzijde en dienen voor hen als klankbord. De Niet-Uitvoerende Bestuursleden leggen over hun toezichtstaken verantwoording af aan het VO.

De procedures rondom benoeming, ontslag en schorsing van bestuursleden en leden van het VO zijn vastgelegd in de statuten en fondsreglementen.

Vergaderingen Bestuur

In 2023 vergaderde het Bestuur tien keer op reguliere basis inclusief de jaarlijkse zelfevaluatie (inclusief een aparte sessie over gedragskenmerken van bestuursleden en hun onderlinge verhouding) en tweemaal op ad hoc basis (een maal met een vertegenwoordiging van de pensioenuitvoeringsorganisatie en een maal over een zaak van de Commissie van Beroep). Daarnaast vergaderde het Bestuur zevenmaal over zijn marktpropositie en de ontwikkelingen daaromheen. Er vonden zes bestuurlijke vergaderingen plaats inzake de implementatie van de Wet toekomst pensioenen en daarnaast vonden vijf stuurgroepbijeenkomsten plaats en 13 werkgroepbijeenkomsten over dat onderwerp. Ook werden er kennissessies gehouden samen met het VO. De belangrijkste onderwerpen waarbij het Bestuur stilstond in de vergaderingen in 2023 waren diverse facetten van de Wet toekomst pensioenen, IT-risico's en maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Vaste agendapunten zijn de strategie van het pensioenfonds, het bespreken van compliance en integriteit, evaluatie van uitbestedingspartijen en het bespreken van rapportages zoals die van de sleutelfunctie-houders en Uitvoerende Bestuursleden.

Daarnaast waren er vijf vergaderingen van de Niet-Uitvoerend Bestuursleden inclusief de zelfevaluatie 2023. Ook vergaderde het volledige Bestuur éénmaal samen met het VO. Deze vergadering ging met name over de toezichtagenda 2023, de strategie van het fonds en de ontwikkelingen op het vlak van communicatie. Bij de overige vergaderingen van het VO was een afvaardiging vanuit het Bestuur aanwezig om informatie en toelichting te verstrekken. De Uitvoerende Bestuursleden vergaderen in principe eens per twee weken en rapporteren hun besluiten door middel van het besluitenregister en/of verantwoording in de bestuursvergaderingen.

Bestuurlijke commissies

Om effectief te besturen kent het fonds een aantal bestuurlijke commissies en kunnen ad hoc commissies worden ingesteld. De Niet-Uitvoerende Bestuursleden hebben de volgende commissies ingesteld:

Audit-, Risk- en Compliancecommissie (ARC)

De ARC adviseert het Bestuur over (onder meer) de financiële en niet-financiële risicobeheersing en de financiële informatieverschaffing door het fonds. Deze commissie bestaat in beginsel uit drie Niet-Uitvoerende Bestuursleden. De taken en bevoegdheden van de commissie zijn reglementair vastgelegd. De ARC heeft in 2023 vijfmaal vergaderd. De personele samenstelling van de ARC op de balansdatum is opgenomen in bijlage 2.

BeleggingsAdviesCommissie (BAC)

De BAC adviseert het Bestuur met name over het beleggingsbeleid en de uitvoering en monitoring daarvan. Deze commissie bestaat in beginsel uit drie Niet-Uitvoerende Bestuursleden aangevuld met een externe adviseur. De taken en bevoegdheden van de commissie zijn opgenomen in een reglement evenals in het Strategisch Beleggingsbeleid. De BAC heeft in 2023 tienmaal vergaderd. De personele samenstelling van de BAC op de balansdatum is opgenomen in bijlage 2.

Commissie Bestuurlijke aangelegenheden (CBA)

De CBA adviseert over een adequate personele bezetting van de bestuurlijke gremia, waaronder begrepen de opvolging, beloning en de rol van de Niet-Uitvoerende Bestuursleden als intern toezichthouder. De commissie bereidt ook de jaarlijkse individuele evaluatiegesprekken van de bestuursleden voor. Deze commissie bestaat uit de voorzitter van de ARC, de voorzitter van de BAC en een Niet-Uitvoerend Bestuurslid die voorzitter van de CBA is. De taken en bevoegdheden van deze commissie zijn vastgelegd in een commissiereglement. De CBA heeft in 2023 viermaal vergaderd. De personele samenstelling van de CBA op de balansdatum is opgenomen in bijlage 2.

Commissie van Beroep

SBZ Pensioen had in 2023 een onafhankelijke Commissie van Beroep. Deze commissie bestond uit drie leden. Leden van de Commissie van Beroep hebben persoonlijk noch organisatorisch enige binding met één van de bij SBZ Pensioen betrokken partijen. De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de Commissie van Beroep zijn vastgelegd in een reglement. De personele samenstelling van de Commissie van Beroep op de balansdatum is opgenomen in bijlage 2. De Commissie van Beroep is in 2023 driemaal bijeengekomen en het Bestuur is daarbij driemaal in het gelijk gesteld door de commissie. Vanwege de oprichting van de Geschilleninstantie Pensioenfonds (en verplichte aansluiting daarbij) heeft het Bestuur eind 2023 besloten deze commissie op te heffen. Lopende zaken op balansdatum worden nog wel afgehandeld door hen. En per 1 mei 2024 is deze commissie opgeheven.

Ad hoc commissies

Naast de vaste commissies kan het Bestuur ook ad hoc commissies instellen. Eén daarvan is een crisiscommissie. De wijze waarop in geval van een crisis wordt gehandeld, is vastgelegd in een reglement. Ook kent SBZ Pensioen een Verkiezingscommissie die op ad hoc basis wordt ingesteld en wordt belast met de organisatie van de verkiezingen namens de pensioengerechtigden in het VO. De Crisiscommissie en Verkiezingscommissie zijn in 2023 niet bijeengekomen. In 2023 heeft het Bestuur wederom een crisisoefening gedaan. Daaruit zijn waardevolle ervaringen opgedaan die worden meegenomen voor het geval er een echte crisis is.

Sleutelfuncties

Het fonds kent drie sleutelfuncties. Zij dienen op hun onderscheidenlijke taakgebied zodanige activiteiten in te richten dat zij hun taken objectief, eerlijk en onafhankelijk kunnen uitvoeren. Die taken zijn afhankelijk van het soort van functie. De risicobeheerfunctie heeft als taak een risicobeheersysteem in te richten waarmee (onder

meer) het aangaan van pensioenverplichtingen, asset en liability management te beoordelen is en hoe het fonds omgaat met risico's. De functie interne audit evalueert periodiek of de interne controlemechanismen en andere procedures en maatregelen ter waarborging van een integere en beheerste bedrijfsvoering, in voorkomend geval met inbegrip van uitbestede werkzaamheden, adequaat en doeltreffend zijn. De actuariële functie heeft als taken (onder meer) om toezicht te houden op de berekening van de technische voorzieningen en of de bij de berekening van de technische voorzieningen gebruikte methodieken, onderliggende modellen en aannames passend zijn. Vanwege het omgekeerd gemengd bestuursmodel zijn voor alle drie de functies externe houders ingehuurd. Houders van de functies kunnen (delen) van activiteiten onder hun verantwoording laten verrichten door vervullers. Verantwoordelijkheden, taken, bevoegdheden en meldplicht van de sleutelfuncties zijn vastgelegd in een reglement. Een overzicht van de houders en vervullers van de sleutelfuncties op de balansdatum is opgenomen in bijlage 2.

Het Verantwoordingsorgaan

Het VO bestaat uit acht leden: twee leden namens de werkgevers, drie namens de deelnemers en drie namens de pensioengerechtigden. De verhouding tussen de laatste twee geledingen is een weerspiegeling van hun verhouding in het deelnemersbestand van SBZ Pensioen. De samenstelling van het VO op de balansdatum is opgenomen in bijlage 2. Sinds 1 januari 2023 is de heer De Wert technisch voorzitter van het VO: hij is niet langer lid en heeft daarom geen stemrecht. Zijn taak is, met name, het efficiënt voorbereiden en leiden van de vergaderingen.

Het Bestuur legt verantwoording af aan het VO over het beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd. Het VO heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het Bestuur, over het door het Bestuur gevoerde beleid en over beleidskeuzes voor de toekomst. Ook heeft het VO adviesrecht over wettelijke en reglementair vastgelegde onderwerpen. Het VO heeft in 2023 advies uitgebracht aan het Bestuur over de volgende onderwerpen:

- de vaststelling van de feitelijke en de gedempte kostendeckende premie 2024;
- de actuariële grondslagen voor het vaststellen de technische voorziening vanaf 31 december 2023;
- het communicatieplan 2024;
- model uitvoeringsovereenkomsten Middelloonregeling, Beschikbarepremiereregeling en Nettopensioenregeling 2024 en,
- aanpassingen aan het Beloningsbeleid vanaf 1 januari 2024.

Vergaderingen VO

Het VO heeft in 2023 zes maal een reguliere vergadering gehouden (inclusief een workshop in twee dagdelen). Voorafgaande aan elke reguliere vergadering heeft het VO een vooroverleg om de te bespreken zaken goed voor te bereiden. Bij die reguliere vergaderingen (behalve de workshops) was een afvaardiging van het Bestuur aanwezig. Daarnaast was er één gezamenlijke vergadering van het VO met het Bestuur begin 2023 en nam het VO deel aan de actualiteitendag. Ook is een aantal kennissessies in het kader van de Wet toekomst pensioenen georganiseerd waaraan het VO heeft deelgenomen. Het VO doet in hoofdstuk 4 verslag van zijn werkzaamheden en bevindingen over 2023.

2.3 Uitbesteding, controle, ondersteuning en advies

Het fonds heeft de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden uitbesteed aan uitvoeringsorganisaties. Deze werkzaamheden betreffen pensioenadministratie, bestuursondersteuning pensioenen/vermogensbeheer, het (fiduciaire) vermogensbeheer en communicatie. Uitgangspunt is dat het Bestuur, overeenkomstig de eisen van de Pensioenwet, eindverantwoordelijk blijft voor de juiste uitvoering van uitbestede taken. Afspraken over kwaliteit van de dienstverlening zijn vastgelegd in dienstverleningsovereenkomsten voor pensioenbeheer, vermogensbeheer en voor bestuursondersteuning. Alle overeenkomsten bieden de mogelijkheid om de bestaande dienstverlening tussentijds aan te passen of nieuwe diensten toe te voegen. Het fonds en de uitvoerders leggen eventuele nieuwe afspraken altijd contractueel vast. Met de pensioenuitvoeringsorganisatie en vermogensbeheerders zijn concrete afspraken rondom vergoedingen gemaakt. De prestatiebeloningen in de contracten zijn zodanig dat ze de partijen niet aanmoedigen om meer risico te nemen dan het Bestuur aanvaardbaar acht (ook op het terrein van duurzaamheid).

Het Bestuur beoordeelt periodiek de kwaliteit van de uitvoering door de pensioenuitvoeringsorganisatie en vermogensbeheerder(s) en voert zo nodig daarover overleg. De uitvoerders verstrekken jaarlijks een interne

beheersingsrapportage (zoals ISAE 3402, 3000 en SOC). Het fonds werkt samen met de volgende primaire externe partijen:

Activiteit	Partij	Omschrijving activiteit
Pensioenadministratie	Achmea Pensioenservices (APS)	APS voert (onder meer) de volgende werkzaamheden uit voor het fonds: het aansluiten van nieuwe werkgevers, het afhandelen van individuele werkgeversdossiers, invorderen van de relevante pensioenpremie, vaststellen en uitbetalen van de pensioenuitkeringen, communiceren richting (gewezen) deelnemers.
Vermogensbeheer	BNP Paribas is de Lead Overlay Manager (tot 1 mei 2023)	Verzorgen strategisch en dynamisch portefeuillebeleid en het (financieel) risicomanagement voor de Middelloonregeling.
	Achmea Investment Management (AIM)	Uitvoering van het beleggingsbeleid van de Beschikbarepremieregeling en de Nettopensioenregeling. Fiduciair manager en beleggingsadministrateur Middelloonregeling vanaf 1 april 2023 en beheerder LDI-portefeuille vanaf 1 mei 2023.
	Russell Investments	Manager of Managers en de MVB-coördinator: Stelt namens SBZ Pensioen uitvoerende vermogensbeheerders aan voor het beheer van de verschillende onderdelen van de beleggingsportefeuille (inzake de Middelloonregeling), en controleert en vervangt deze managers.
	Robeco	Uitvoering van het aan het beleggingsbeleid gerelateerde engagement- en stembeleid.
	Northern Trust (NT)	Custodian/bewaarbank.
Bestuursondersteuning	Montae & Partners	Ondersteunen het (uitvoerende deel van het) Bestuur bij de voorbereiding en uitvoering beleid. Daaronder valt het opstellen en onderhouden van de fondsdocumenten, monitoring van de bij het pensioen- en vermogensbeheer betrokken uitvoerders.
Advisering IT-risicobeheersing	KoutersVanderMeer	Adviseren en ondersteunen het Bestuur met betrekking tot het beheersen van IT-risico's.
Beleggingsadvies	De heer H.A.A. Rademaker tot 1 oktober 2023 en nadien de heer M. Andringa.	Beleggingsadvies en deelnemer aan de vergaderingen van de BAC.
ALM-advies	Ortec	Adviseren over ALM en haalbaarheidstoetsen.
Actuariaal, risicobeheersing, communicatie en specifiek juridisch advies	APS	Adviseren en ondersteunen het fonds met betrekking tot respectievelijk het actuariaal, risicobeheersing, communicatie aan deelnemers en werkgevers en (pensioen)juridische zaken ten aanzien van bepaalde individuele werkgevers- en werknemersdossiers.
Sleutelfunctiehouder Risicobeheer	De Heer J.A.W. Winterink	Ziet toe op (de inrichting van) het risicobeheersysteem van het pensioenfonds.
Sleutelfunctiehouder Actuarieel	De heer R. Schilder van WTW	Ziet toe op de berekeningen van de technische voorzieningen en premiestelling van het pensioenfonds.

Activiteit	Partij	Omschrijving activiteit
Sleutelfunctiehouder Interne audit	De heer W. van Duijn	Ziet toe op de interne controlemechanismen en andere procedures en maatregelen ter waarborging van de integere en beheerste bedrijfsvoering van het pensioenfonds.
Compliance officer	De heer A. de Jong van het Nederlands Compliance Instituut	Adviseert en ondersteunt het Bestuur bij de uitvoering van een aantal taken, benoemd in het complianceprogramma, en adviseert over voor het Bestuur relevante compliancethema's.
Functionaris gegevensbescherming	De heer A. de Jong van het Nederlands Compliance Instituut	Informeert, adviseert en ondersteunt het fonds over onderwerpen met betrekking tot de Algemene Verordening Gegevensbescherming.
Vertrouwenspersoon	Mevrouw A. Pierik van het Nederlands Compliance Instituut	Behandelt de op basis van de Regeling melden vermoeden misstand gemelde onregelmatigheden.
Certificerend actuaris	De heer R. Schilder van WTW	Is verantwoordelijk voor het verstrekken van een actuariële verklaring op basis van de artikelen 126 t/m 140 PW.
Externe accountant	De heer H. van der Rijst van PricewaterhouseCoopers	Is verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening en geeft daarbij een controleverklaring af.
Perswoordvoerder	De heer A. Kool van KOOL Corporate Communicatie	Adviseert het Bestuur over persbeleid en fungeert als woordvoerder in opdracht van het Bestuur.

2.4 Geschiktheid, deskundigheid en diversiteit

De deskundigheden, competenties en professioneel gedrag waarover het Bestuur dient te beschikken, zijn bepaald aan de hand van het profiel van het fonds. De complexiteit van het fonds heeft zijn weerslag op de eisen die aan het Bestuur worden gesteld. Het Bestuur heeft die complexiteit en de daarbij behorende eisen neergelegd in een algemeen functieprofiel. Dat functieprofiel wordt gebruikt bij het opstellen van een profiel voor individuele bestuursleden. De kandidaten voor een bestuursfunctie worden getoetst aan dit functieprofiel en de eventuele aanvullende eisen en wensen daarop.

Het Bestuur beschikt over een actueel Geschiktheidsplan. Het Geschiktheidsplan is in december 2023 voor het laatst geactualiseerd. Eisen voor leden van het VO zijn uitgewerkt in een competentievisie en vastgelegd in een profiel. De kandidaten voor een zetel in het VO worden aan dit profiel getoetst.

Het Bestuur heeft vastgesteld jaarlijks een zelfevaluatie te doen en wordt hierdoor tenminste één keer in de drie jaar begeleid door een externe partij. Tijdens de zelfevaluatie wordt in ieder geval gesproken over geschiktheid, competenties en diversiteit. Op 21 juni 2023 hebben de bestuursleden hun competenties onder loep genomen in een gezamenlijke sessie. Daarbij is ook stil gestaan bij de uitkomsten van kleurentesten. Dat zijn testen die de kenmerken van personen in kaart brengen. Op 31 oktober 2023 kwam het Bestuur hiervoor bijeen: ditmaal zonder externe begeleiding. Ook (Niet-)Uitvoerende Bestuursleden en bestuurscommissies voeren jaarlijks een zelfevaluatie uit. Het VO evalueert periodiek het eigen functioneren. Naast deze zelfevaluaties vinden elk jaar evaluatiegesprekken plaats tussen de individuele bestuursleden en de voorzitter en met de voorzitter zelf.

Omdat het fonds erin gelooft en vanuit de diversiteitsvereisten in de Code Pensioenfondsen, streeft SBZ Pensioen ernaar dat fondsorganen complementair zijn samengesteld en een afspiegeling vormen van de belanghebbenden. Bij benoemingen houdt het Bestuur zo veel mogelijk rekening met de diversiteitsdoelstellingen om in Bestuur en VO minimaal een lid te hebben ouder en jonger dan 40 jaar en minimaal een man en vrouw. Het Bestuur is zich bewust dat diversiteit ook met andere criteria wordt bepaald.

Om zijn doelstellingen te kunnen vervullen, benadert het fonds actief personen die voldoen aan de door het fonds gestelde diversiteitscriteria en kan het fonds gebruik maken van andere instrumenten zoals het organiseren van bijeenkomsten met jongeren om ze voor te bereiden op de vervulling van een zetel in een van de fondsorganen. Het fonds stelt jaarlijks vast op welke wijze in het betreffende kalenderjaar nadere invulling wordt gegeven aan het diversiteitsbeleid. In het verslagjaar werd niet voldaan aan de diversiteitsdoelstellingen voor wat betreft leeftijd

in het Bestuur. Voor het VO wel omdat daar een lid jonger dan 40 jaar zitting heeft. In het Bestuur zitten drie vrouwen en in het VO vier vrouwen op balansdatum. Het fonds streeft naar een evenwichtige verdeling, streeft daarom naar evenveel vrouwen als mannen op een kandidatenshortlist en geeft bij vacatures aan dat, bij voldoende geschiktheid, de voorkeur uitgaat naar een vrouw en het liefst ook jonger dan 40 jaar. Daarnaast besteedt het fonds aandacht aan diversiteit in persoonlijkheden.

2.5 Compliance

Onder compliance wordt het geheel van maatregelen verstaan dat zich richt op de implementatie, handhaving en naleving van wet- en regelgeving en op interne procedures en gedragsregels om te voorkomen dat de reputatie en integriteit van het fonds wordt aangetast. De uitgangspunten voor de inrichting van compliance heeft het fonds vastgelegd in een Compliance Charter, de werkwijze en de bijbehorende structuur in een Compliance Program. Bestuursleden, sleutelfunctiehouders, leden van het VO en externe leden van bestuurscommissies tekenen bij aantreden de door het fonds opgestelde gedragscode. Jaarlijks wordt de naleving daarvan achteraf getoetst middels een verklaring. Bij het aangaan van contracten met externe uitvoerders toetst het fonds of deze uitvoerders beschikken over een compliancebeleid en gedragscode. Externe uitvoerders leveren jaarlijks een compliancerapportage aan, die wordt besproken door de ARC in aanwezigheid van de Compliance Officer. In de Regeling melden vermoeden integriteitsincidenten van het fonds zijn de contactgegevens van de Vertrouwenspersoon opgenomen. In het bredere kader van compliance, cultuur, gedrag en integriteit is te melden dat zowel de extern compliance officer, als de functionaris gegevensbescherming en de vertrouwenspersoon van SBZ Pensioen geen bijzonderheden hebben gemeld over 2023. In 2023 hebben drie datalekken plaatsgevonden bij APS. Die lekken zijn geanalyseerd door de functionaris gegevensbescherming van het fonds. Zij hoefden alle drie niet gemeld te worden bij de toezichthouder de Autoriteit Persoonsgegevens

2.6 Code Pensioenfondsen

Pensioenfondsen rapporteren over de Code op basis van het 'pas toe of leg uit-beginsel'. Elk pensioenfonds past de normen van de Code toe of zet in het bestuursverslag gemotiveerd uiteen waarom een norm niet (volledig) is toegepast. Het Bestuur van SBZ Pensioen beoordeelt jaarlijks met het vaststellen van het jaarwerk of het fonds voldoet aan de vereisten uit de Code. Het Bestuur voldoet aan alle in de Code opgenomen normen, met uitzondering van norm 33. Volgens die norm dient in zowel het Bestuur als in het VO minimaal één lid onder de 40 en één lid boven de 40 te zitten. Dit is voor het Bestuur op balansdatum niet het geval: dat kent geen leden jonger dan 40 jaar. De CBA heeft ook in 2023 stil gestaan bij het onderwerp diversiteit en acties en normen opgesteld (zie ook 2.4).

2.7 Klachten, geschillen en incidenten

Wanneer een (gewezen) deelnemer, pensioengerechtigde of werkgever ongenoegen kenbaar maakt over de uitvoering van de pensioenregeling of de behandeling door/dienstverlening van medewerkers van de pensioenuitvoeringsorganisatie, is er sprake van een klacht. Alle klachten worden door de uitvoeringsorganisatie geregistreerd en met het Bestuur gedeeld. In eerste instantie handelt de uitvoeringsorganisatie klachten of geschillen, die ontstaan naar aanleiding van de pensioenreglementen of de uitvoering daarvan, af. Wanneer er verschil van inzicht blijft bestaan tussen de betrokkene en de uitvoeringsorganisatie kan de betrokkene de klacht of het geschil voorleggen aan het Bestuur. Als ook daarna een verschil van inzicht blijft bestaan kan betrokkene zich in het geval van een klacht wenden tot de Ombudsman Pensioenen of in geval van een geschil tot de onafhankelijke Commissie van Beroep van het fonds. In 2023 is de regeling omtrent klachten- en geschillen aangepast om daarbij rekening te houden met de aangepaste eisen aan een klachtenregeling en ook de komst van de Geschilleninstantie Pensioenfondsen (het "GIP"). Vanaf 1 januari 2024 is de GIP door de Minister van Sociale Zaken en Armoedebeleid aangewezen als de instantie waar alle pensioenfondsen verplicht bij moeten zijn aangesloten. Dit heeft ertoe geleid dat SBZ Pensioen de onafhankelijke Commissie van Beroep heeft opgeheven.

SBZ Pensioen heeft een Incidenten- en Klokkenluidersregeling. Op grond hiervan kunnen betrokkenen gesignaleerde onregelmatigheden binnen het fonds, de organen of bij de partijen aan wie taken zijn uitbesteed, rapporteren bij de Compliance Officer. Ook bij de pensioenuitvoeringsorganisatie en vermogensbeheerders zijn klokkenluidersregelingen geïmplementeerd. In 2023 is het fonds bezig geweest met het aanpassen van de regeling aan de wettelijke eisen en dit wordt 2024 afgerond.

In 2022 is de gedragslijn goed omgaan met klachten vastgesteld door de Pensioenfederatie. In de eerste meting, na de eerdere nulmeting, waar fondsen staan ten aanzien van de inhoud en procedures rondom klachten in 2023 scoorde SBZ Pensioen met 8,2 (op een schaal van 10) relatief en absoluut gezien hoog (evenals in de eerder nulmeting). Dit laat zien dat het Bestuur klachten (en geschillen) serieus neemt en daar op een volwassen wijze mee omgaat. Op het gebied van rapporteren over klachten zijn richtlijnen opgenomen in de gedragslijn. De gedragslijn schrijft voor hoe besturen dienen te rapporteren in hun jaarverslag. De meting van de behandelingsduur is per kwartaal een gemiddeld aantal werkdagen. SBZ Pensioen hanteert in zijn documenten de term 'klachten in beroep' voor 'geëscaleerde klachten'. Het betreft dezelfde procedure: een klacht die voorgelegd wordt aan de Uitvoerende Bestuursleden.

Onderwerp	Aantal behandelde klachten	Klacht in beroep	Geschillen
Pensioenberekening en -betaling	19	6	4
Service en klantgerichtheid	-	-	-
Informatieverstrekking	-	-	-
Toepassing wet- en regelgeving	3	-	-
Deelnemersportaal	1	-	-
Financiële situatie	-	-	-
Registratie werknemersgegevens	4	-	-
Overig	10	-	-
Totaal	37	6	4

Er waren in mei 39 en in juni 18 klachten in de vorm van de standaardbrief pro forma bezwaar tegen invaren. Dit betreft een centraal opgestelde brief die belanghebbenden naar hun pensioenfonds(en) kunnen sturen. De pensioenuitvoeringsorganisatie van SBZ Pensioen heeft deze beantwoord met een modelbrief die samen met de Pensioenfederatie tot stand gekomen is. Voor het bovenstaande overzicht zijn zij meegenomen als 1 klacht in mei en in juni onder toepassing wet- en regelgeving. Binnen de categorie 'overig' hebben de meeste klachten betrekking op de omvang van de indexatie 2023 ten opzichte van de gevoelde inflatie. Klachten zijn persoonlijk afgehandeld vanuit de pensioenuitvoeringsorganisatie en, in voorkomende gevallen, samen of door de Uitvoerende Bestuursleden. Het soort van klachten ligt in lijn met dat wat in het algemeen bij pensioenfondsen voorkomt. Alle klachten zijn afgehandeld binnen de daarvoor geldende termijn van 10 werkdagen.

Hieronder staat meer context bij de overige aard van de klachten en de wijze van afhandelen:

- Klachten met een meer technische/operationele achtergrond betroffen zaken zoals dat het fonds de indexatie per januari met terugwerkende kracht uitkeert in de opvolgende maand en toepassing van wettelijke termijnen bij verevening. De pensioenuitvoeringsorganisatie heeft de klachten opgelost door persoonlijk contact op te nemen met betrokkenen. Daarmee zijn de klachten afgehandeld.
- Klachten met betrekking tot informatieverstrekking hadden als achtergrond het volgende: tijdelijke IT-storingen die zorgden dat informatie niet opvraagbaar was en informatie op het deelnemersportaal die nog niet bijgewerkt was. Ook deze zaken zijn afgehandeld door persoonlijk contact met de betrokkenen (via brief dan wel via de telefoon).

Het Bestuur draagt zorg (rechtstreeks of via de pensioenuitvoeringsorganisatie) voor tijdige en persoonlijke afhandeling van klachten. Klachten worden per maand en per kwartaal gerapporteerd en per kwartaal besproken om de voortgang en kwaliteit van afhandeling te bewaken. Daarbij wordt stilgestaan bij de lessen die daaruit geleerd kunnen worden en de verbeteringen die mogelijk zijn op het gebied van uitvoering en communicatie.

Er zijn zes klachten (hierboven als klacht in beroep weergegeven) aangemerkt. Dat zijn in aanleg de zaken die deels doorgestroomd zijn naar de Commissie van Beroep (zie hieronder). Zaken die niet doorgestroomd zijn betreffen een aanpassing van een ingegaan pensioen en een verzoek om toepassing van coulance bij verevening (een actie die niet zonder instemming van SBZ Pensioen kan worden uitgevoerd door de pensioenuitvoeringsorganisatie).

Er zijn in 2023 vier zaken voorgelegd aan de Commissie van Beroep waarbij in drie zaken uitspraak is gedaan in 2023 (de vierde uitspraak viel in 2024 waarbij ook het bestuursbesluit in stand gehouden is). Twee zaken betreffen het effect van flexibiliseringsfactoren bij berekeningen in 2022 en vaststelling van het pensioen in 2023

en een zaak betreft wijziging in lopende arbeidsongeschiktheidspensioen als gevolg van aanpassingen in de WIA. In deze drie zaken heeft een hoorzitting plaatsgevonden waarbij betrokkene en SBZ Pensioen hun positie konden toelichten en onderbouwen. De onafhankelijke Commissie van Beroep heeft de besluiten van het Bestuur in stand gehouden en daarbij verbeterpunten voor de communicatie en nog meer duidelijkheid in het pensioenreglementen meegegeven aan het Bestuur. Het Bestuur en de pensioenuitvoerings-organisatie hebben die punten opgepakt.

In 2023 hebben zich in totaal 12 incidenten voorgedaan die betrekking hadden op pensioenbeheer (8) en vermogensbeheer (4). Incidenten op het gebied van pensioenbeheer varieerden van een onterecht aangemaakte CVP-polis, een tijdelijk te hoge uitkering tot communicatie incidenten. De incidenten op het gebied van vermogensbeheer hadden betrekking op zaken zoals verlate communicatie over het afdekken van een valutapositie, een instructie die niet tijdig is uitgevoerd door een manager en een onterechte dubbele verwerking transacties. In de melding van incidenten wordt een "root-cause-analyse" uitgevoerd door de uitvoerders en worden procedures verder aangescherpt.

Incidenten worden bijgehouden in een register. Dat register wordt gedeeld met de eerste en tweede lijn. SBZ Pensioen stimuleert de uitbestedingspartijen om incidenten zo snel mogelijk te melden. Het fonds vindt het belangrijk om in de bedrijfsvoering te leren. Het Bestuur stelt vast dat de bereidheid van uitbestedingspartijen om incidenten te melden goed is. Incidenten worden serieus onderzocht en vormen een input voor periodieke gesprekken met partijen.

2.8 Toezichthouders

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is als toezichthouder belast met het bewaken van de informatie die pensioenfondsen verschaffen ten aanzien van juistheid en begrijpelijkheid. In 2023 heeft het fonds beperkt specifieke informatieverzoeken gehad van AFM, buiten de reguliere, jaarlijkse uitvraag over de aantallen pensioenen. DNB is als toezichthouder belast met het toezicht vanuit de Pensioenwet en kijkt daarbij vooral naar de financiële opzet en deskundigheid en integriteit van bestuursleden van fondsen. Het fonds heeft in 2023 meegewerkt aan de jaarlijks terugkerende uitvraag 'niet-financiële risico's' en de uitvragen met betrekking tot de voorbereiding op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Het Bestuur heeft ook op een aantal momenten informeel overleg gevoerd met DNB over de Wtp. In het boekjaar zijn geen dwangsommen of bestuurlijke boetes opgelegd (artikel 96 sub a Pw), is geen artikel 171 aanwijzing gedaan aan de pensioenuitvoerder (artikel 96 sub b Pw) en is geen bewindvoerder aangesteld (artikel 96 sub c Pw).

2.9 Beloningsbeleid

Het fonds heeft een Beloningsbeleid vastgesteld. Het betreft een beheerst en duurzaam beleid dat in redelijke verhouding staat tot de verantwoordelijkheid, functie-eisen en het tijdsbeslag van bestuursleden, sleutelfunctiehouders en VO-leden. Daarbij wordt ook rekening gehouden met de tijd en inspanning die de voorbereiding op en besluitvorming over de Wet toekomst pensioenen met zich meebrengt de komende tijd. Er is geen sprake van een prestatiegerelateerde beloning voor leden van fondsorganen en er is rekening gehouden met het feit dat een kritische opstelling van deze personen niet mag worden belemmerd. Op de website van het pensioenfonds is het beleid te vinden, inclusief de beloningen van bestuursleden, leden van het VO en de sleutelfunctiehouders. Bij ontslag wordt geen ontslagvergoeding verstrekt. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuursleden.

3. Kerncijfers en kengetallen

	2023	2022	2021	2020	2019
Aantallen*					
Aangesloten organisaties	45	46	49	50	58
Actieve deelnemers	10.406	10.218	10.341	10.260	10.984
Arbeidsongeschikte deelnemers vrijgesteld van premiebetaling	688	690	696	652	731
Gewezen deelnemers	23.545	23.977	23.719	26.386	25.172
Pensioengerechtigden	9.240	8.775	8.328	7.852	7.429
Totaal	43.879	43.660	43.084	45.150	44.316
Toeslagverlening per 1 januari komend boekjaar					
Deelnemers met toeslagreserve	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0,0%	0,32%
Deelnemers zonder toeslagreserve, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden	1,88%	5,90%	0,16%	0,0%	0,0%
Financiële gegevens (x EUR 1.000) / Procenten**					
Kostendeekkende premie	113.528	119.218	122.033	178.427	148.714
Gedempte premie	119.740	110.696	92.136	114.557	104.259
Feitelijke premie	120.175	117.193	112.117	114.745	104.527
Pensioenuitkeringen	128.127	117.142	113.147	108.201	104.445
Portefeuillewaarde en positieve derivaten	5.793.017	5.708.617	7.386.955	7.128.927	6.390.059
Negatieve derivaten	-214.612	-379.138	-212.438	-16.427	-130.840
Belegd vermogen	5.578.405	5.329.479	7.174.517	7.112.500	6.259.219
Beleggingsopbrengsten	376.961	-1.757.623	81.611	851.094	863.770
Technische voorziening totaal	4.893.578	4.544.056	6.163.559	6.678.359	5.930.837
Technische voorzieningen risico fonds	4.698.294	4.451.620	6.144.082	6.675.196	5.928.282
Technische voorzieningen risico deelnemers	195.284	92.436	19.477	3.163	2.555
Vrij vermogen	85.752	87.068	20.457	-525.747	-607.571
Reserve beleggingsrisico's	804.141	795.541	1.016.470	986.000	942.597
Dekkingsgraad o.b.v. marktrente	118,2%	119,0%	112,7%	99,6%	100,3%
Beleidsdekkingsgraad o.b.v. UFR	122,4%	121,1%	112,1%	101,7%	106,0%
Actuele dekkingsgraad o.b.v. UFR	118,2%	119,4%	116,8%	106,9%	105,9%
Vereiste dekkingsgraad	116,4%	117,5%	116,5%	114,8%	116,2%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,2%	104,3%	104,4%	104,4%	104,4%
Resultaat	7.284	-154.379	576.735	108.386	-59.463
Kostenratio's					
Pensioenbeheerkosten per deelnemer €*			195	211	192
Incl. externe kosten voorbereiding Wtp	210	214			
Excl. externe kosten voorbereiding Wtp	199	202			
Kosten vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen (Middellood)	0,593%	0,791%	0,772%	0,601%	0,603%
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen (Middellood)	0,064%	0,128%	0,121%	0,298%	0,198%
Kosten vermogensbeheer incl. transactiekosten (Middellood)	0,657%	0,920%	0,893%	0,900%	0,801%

* Deelnemers (actief, arbeidsongeschikt, gewezen en pensioengerechtigd) zijn niet allemaal te splitsen naar de Middellood-, Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling. Een persoon kan bijvoorbeeld actief zijn in alle regelingen of actief in de ene regeling en gewezen in de andere regeling. Dat leidt tot een vertekend beeld.

** De uitsplitsing van de premies, portefeuillewaarden en technische voorzieningen naar de Middellood-, Beschikbare- en Nettopensioenregeling is verderop in het verslag te vinden.

Kosten vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen (BPR/NPR)	0,269%	0,319%	0,673%	0,242%	-
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen (BPR/NPR)	0,226%	0,231%	0,210%	0,265%	-
Kosten vermogensbeheer incl. transactiekosten (BPR/NPR)	0,495%	0,550%	0,883%	0,883%	-

Vanwege de relatief en absoluut kleine omvang van de NPR in 2019 zijn er geen cijfers kosten vermogensbeheer in % gemiddeld belegd vermogen (BPR/NPR) voor dat jaar opgesteld.

4. Intern Toezicht en verantwoording

4.1 Oordeel 2023 Intern toezicht

Inleiding

Het bestuur van SBZ Pensioen is ingericht volgens het omgekeerd gemengd model met een professioneel, onafhankelijk Uitvoerend Bestuur (UB), een paritair Niet-Uitvoerend Bestuur (NUB) en een onafhankelijke voorzitter. Van de NUB-leden zijn er drie voorgedragen door de werkgevers, twee door de werknemersorganisaties en één lid is afkomstig uit de kring van de gepensioneerden. Het NUB, waar de voorzitter deel van uitmaakt, vervult in een dergelijk model de functie van het Intern Toezicht. Het bestuur, UB en NUB, is gezamenlijk verantwoordelijk voor de strategie, het beleid en de uitvoering van het pensioenfonds. De UB-leden zijn belast met de aansturing van de dagelijkse gang van zaken. Het UB is bevoegd zelfstandig operationele besluiten te nemen binnen een afgesproken mandaat. Dat wil zeggen dat zaken die binnen het afgesproken beleid en budget vallen en die geen gevolgen hebben voor de strategie en de reputatie van SBZ Pensioen door het UB worden uitgevoerd. SBZ Pensioen heeft twee UB leden. Een met de aandachtsgebieden pensioenzaken, relatiebeheer en risicomangement en een met aandachtsgebieden vermogensbeheer en communicatie. In hun lijnverantwoordelijkheid voeren de UB leden regie op de uitvoering van de werkzaamheden door derden namens het pensioenfonds. In dit document legt het NUB verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan (VO) over het uitgeoefende Intern Toezicht in 2023.

Opdracht

De NUB-leden houden toezicht op het beleid en de strategie en de algemene gang van zaken bij het pensioenfonds. Het toezicht richt zich vooral op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging zoals bepaald in artikel 104 lid 2 PW. Daarnaast vervult het paritaire deel van het NUB de rol van opdrachtgever en sparringpartner voor de UB-leden. Het NUB geeft zich in zijn functioneren rekenschap van de Code pensioenfondsen en de vier principes van de Code VITP. De interne toezichthouders zijn zich bewust van hun verantwoordelijkheid als toezichthouder en dragen zorg voor hun geschiktheid en de effectiviteit van hun werkzaamheden. Zij leggen verantwoording af over het gehouden toezicht.

Het NUB heeft een jaarplan opgesteld waarin de werkwijze en meest relevante aandachtsgebieden zijn toegelicht voorzien van de norm waarop het toezicht plaatsvindt. De toezicht thema's voor 2023 betroffen: 1. algemene gang van zaken, 2. governance en bestuur, 3. missie visie en strategie, 4. uitvoering en uitbesteding, 5. risicobeheersing, audit en compliance, 6. evenwichtige belangenafweging, 7. beleggingen en vermogensbeheer en 8. communicatie. Binnen deze thema's hebben de volgende onderwerpen specifieke aandacht gehad: Pensioenakkoord, lerende organisatie, duurzaamheid, groeistrategie & klantmanagement, project Accelerate, IT-risico's, datakwaliteit, implementatie risicobereidheidsonderzoek, project herstructurering beleggingsportefeuille en gerichte communicatie.

Manieren waarop Intern Toezicht is gehouden

Het NUB heeft op verschillende manieren vormgegeven aan het Intern Toezicht. Elk van die manieren heeft betrekking op een deel van de activiteiten binnen het fonds.

1. Alle beleidsbeslissingen worden, voorbereid door de UB-leden voorzien van advies van de commissies, gezamenlijk als bestuur genomen. Het bestuur vergaderde daartoe in 2023 twintigmaal: acht reguliere in combinatie met marktbeleggingsvergaderingen, drie extra vergaderingen, een extra heimiddag, een vergadering tezamen met het VO, een zelfevaluatie, aangevuld met zes overleggen over het project implementatie Wet toekomst pensioenen (Wtp). Daarnaast heeft het bestuur drie kennissessies over Wet Toekomst Pensioenen (Wtp) met het VO gehouden.

Elk beleidsvoorstel wordt standaard voorzien van een risico-inventarisatie en van een beoordeling of het besluit voldoende evenwichtig is. Daarmee wordt de rol van het NUB in het toezicht op de risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging ondersteund. In de agenda van de bestuursvergaderingen wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de onderwerpen ter besluitvorming, vaststelling en verantwoording, gevolgd door de onderwerpen ter bespreking en ter informatie. Ook bij deze onderwerpen is door NUB-leden kritisch gevraagd naar nadere details over de uitvoering en de dagelijkse gang van zaken. Bij zijn toezicht maakt het NUB gebruik van de kwartaalrapportages van de sleutelfunctiehouders risicomangement, interne audit en actuariael. Deze

drie sleutelfunctiehouders versterken het toezicht. Dit blijkt ook uit de vastlegging van de besluiten. Hiermee wordt de countervailing power binnen het bestuur aantoonbaar gemaakt.

In het omgekeerd gemengd model heeft de voorzitter enkele expliciete taken. De voorzitter ziet toe op een goede samenstelling van en het adequaat functioneren van het bestuur. In overleg met het UB bepaalt de voorzitter de bestuurlijke agenda en betreft daarin in zijn coördinerende rol de relevante stakeholders en gremia van het fonds. Namens het bestuur is de voorzitter ook het eerste aanspreekpunt voor het VO over het functioneren van het bestuur. Het NUB betreft deze taken in de jaarlijkse evaluatie van het functioneren van de voorzitter.

De UB-leden stellen jaarlijks een jaarplan op met daarin opgenomen strategische doelstellingen, waarvoor meetbare Kritische Risico Indicatoren (KRI) en Kritische Prestatie Indicatoren (KPI) geformuleerd zijn. Op kwartaalbasis rapporteren zij in het bestuur over de realisatie ervan en leggen zo verantwoording af over hun werkzaamheden.

2. Het NUB laat zich in de uitvoering van zijn advies- en toezichtstaken bijstaan door een drietal commissies, namelijk: de Audit- Risk- en Compliance Commissie (ARC), de BeleggingsAdviesCommissie (BAC) en de Commissie Bestuurlijke Aangelegenheden (CBA). Alle commissies zijn samengesteld uit en voorgezeten door leden van het paritaire deel van het NUB. Voor de ARC en de BAC geldt dat het betrokken UB-lid deelneemt aan de vergadering. Te gast in de ARC zijn daarnaast het UB-lid met aandachtsgebied vermogensbeheer en de sleutelfunctiehouders risicomanagement en interne audit. De sleutelfunctiehouder actuarieel is te gast bij de ARC voor de behandeling van het jaarverslag. De CBA zelf bestaat uit de voorzitter van de ARC, de voorzitter van de BAC en een ander niet-uitvoerend bestuurslid dat optreedt als voorzitter. In de CBA neemt de onafhankelijk voorzitter als adviseur deel aan de vergadering. Voor de ARC en de BAC geldt dat geen enkel niet-uitvoerend bestuurslid in beide commissies zit. In 2023 is de ARC vijf keer bijeengeweesd aangevuld met twee calls. Daarnaast heeft de ARC een tender voor een accountant uitgevoerd met als resultaat dat is vastgesteld dat de huidige dienstverlening en tarieven van de huidige accountant marktconform zijn. De BAC kwam achtmaal bijeen. De CBA vergaderde in 2023 eenmaal fysiek en tweemaal telefonisch.

De voorzitters van de commissies koppelen tijdens de bestuursvergaderingen terug aan het plenaire bestuur over de zaken die in hun commissie spelen of gespeeld hebben. Dit als aanvulling op een advies van het NUB c.q. inzicht van de diverse agendapunten behandeld in de bewuste commissievergaderingen.

3. De ARC ondersteunt in voorbereidende zin het toezicht op het functioneren van het totale risicobeheersingsraamwerk in opzet, bestaan en werking. De BAC adviseert het bestuur over het totale spectrum van het vermogensbeheer. De commissies staan met raad het verantwoordelijke UB-lid bij in de totstandkoming en uitvoering van het door het bestuur vastgestelde beleid. Beide commissies houden zo goed zicht op het wel en wee van het fonds, op het functioneren van de beide leden van het UB en op de kwesties die spelen in de uitvoeringsketens. De behandeling in het bestuur van de periodieke voortgangsrapportages over het pensioenbeheer, het vermogensbeheer en de gerelateerde risico's wordt voorbereid in de commissies. De ARC bespreekt jaarlijks uitgebreid de bevindingen uit de oordeelsvorming van de externe accountant en de externe actuaris en vooraf de door de externe accountant en actuaris ingebrachte controleprogramma's. Voor de behandeling in het bestuur bespreekt de ARC ook de periodieke voortgangsrapportage van het UB. Aan de hand van deze rapportage en de rapportage operationeel risicobeheer van de sleutelfunctiehouder risicomanagement, wordt in toenemende mate integraal de status van de beheersing van alle, strategische en operationele risico's verantwoord.

De voorzitters van de ARC en de BAC hebben geconstateerd dat de UB-leden in het verslagjaar 2023 goed inhoudelijk werk hebben geleverd, open stonden voor advies en inbreng vanuit de commissies en opvolging gegeven hebben aan de verzoeken om informatie en verantwoording. Bovendien hebben ze kunnen constateren dat de UB-leden duidelijk hun opdrachtgeversrol naar de uitvoeringsketens van zowel pensioenbeheer als vermogensbeheer volgens het vastgestelde bestuursbeleid hebben ingevuld. Het NUB vergadert tenminste tweemaal per jaar in afwezigheid van het UB. Het onderwerp voor deze vergaderingen is de kwaliteit van de besturing van het fonds; zowel het functioneren van het UB als de inbreng en het toezicht vanuit het NUB. In de uitoefening van zijn toezicht hanteert het NUB een toezichtsplan. Het NUB is in 2023 vijf keer bijeengeweesd. In 2023 heeft het NUB ingevoerd dat een keer per jaar de sleutelfunctiehouders Risicobeheer en Interne Audit bij zijn overleg aanwezig zijn. Het NUB heeft een toezichtsplan voor 2023 opgesteld en monitort de toezichtthema's

structureel. Dit jaar was onder andere aan de orde: de invulling van de vacature voor een NUB-er in het bestuur, regeling gewenst gedrag, herziening van de klachtenprocedure in verband met de inwerkingtreding van een nieuw sectorbrede Geschillen Instantie Pensioenfondsen (GIP) met ingang van januari 2024. De sleutelfunctiehouders dragen efficiënt en effectief bij aan het intern toezicht en versturen een kwartaalrapportage die in de ARC, het bestuur en het VO wordt besproken.

4. Het bestuur evalueert jaarlijks het eigen functioneren; verbeterpunten zijn goed opgepakt. In 2023 is de evaluatie van het bestuur als collectief zonder externe begeleiding uitgevoerd. Het betrof de evaluatie van de aandachtspunten van de geschiktheidsmeting in 2022. Bovendien heeft het bestuur in het verslag jaar onder externe begeleiding op basis van Lumina Sparks Model aandacht besteed aan zijn samenstelling en elkaars competenties. Daarnaast evalueert het bestuur elke bestuursvergadering en vindt er jaarlijks een evaluatie van de commissies ARC, BAC en CBA afzonderlijk plaats. Het functioneren van de voorzitter en de UB-leden en de sleutelfunctiehouders risicomanagement en interne audit wordt jaarlijks geëvalueerd. Ook het functioneren van de certificerend actuaire en zijn werkzaamheden in de rol van sleutelfunctiehouder worden jaarlijks geëvalueerd. Het NUB bereidt de evaluaties voor en koppelt de bevindingen terug in de individuele functioneringsgesprekken. Ook worden jaarlijks met de NUB leden individuele evaluatiegesprekken gehouden.
5. In het kader van het Pensioenakkoord heeft de stuurgroep Pensioenakkoord vijf keer vergaderd. Deze groep bestaat uit de werkgroepleden en twee leden van het NUB. Overigens heeft het bestuur in het laatste kwartaal van 2023 besloten de projectnaam Pensioenakkoord te vervangen door Implementatie Wtp.

Aanbevelingen 2024

Hieronder beschrijft het NUB de toezichtthema's en doet het per gebied aanbevelingen voor 2024.

1 Algemene gang van zaken

Na aanvankelijk nog een onderzoek van de pensioenuitvoeringsorganisatie (PUO) omtrent welk automatiseringskernsysteem, heeft de PUO in april 2023 zijn systeemkeuze voor de pensioenadministratie kenbaar gemaakt. Key bij de keuze was proven technology. Per 1 juli 2023 is de Wtp van kracht en heeft het bestuur de naam van het project Pensioenakkoord gewijzigd in Implementatie Wtp. SBZ Pensioen heeft samen met gelijkgerichte fondsen in 2023 een lobby op de risicodelingsreserve voor de flexibele premiereregeling richting politiek Den Haag opgezet. Wat betreft Wtp heeft de PUO een globale planning opgezet, waarin als verwachte transitiedatum voor SBZ Pensioen 1 juli 2026 is opgenomen. Dit mede gezien de complexiteit van de SBZ Pensioenomgeving en 45 aangesloten werkgevers.

Aanbeveling

Houd nadrukkelijk een vinger aan de pols met behulp van ingehuurd externen ten aanzien van de aanpak van de automatisering op de kwaliteit van dienstverlening van de PUO.

2. Governance en bestuur

In de opvolging van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen heeft SBZ Pensioen in 2014 gekozen voor het omgekeerd gemengd bestuursmodel. Voor het bestuur destijds gold deze keuze als het combineren van het "best of two worlds". Met het aantrekken van twee professionele uitvoerende bestuurders is in de gewenste professionalisering een belangrijke stap gezet mét behoud van de beschikbare competenties en deskundigheid uit de kring van de werkgevers, werknemers en gepensioneerden uit de (zorg)verzekerings-bedrijfstaking. Daarmee zou ook een "lean en mean" ingerichte ondersteuningsorganisatie mogelijk blijven. Inmiddels zijn er belangrijke stappen gezet naar de gewenste meer robuuste inrichting van bestuur en toezicht. De deskundige sleutelfunctiehouders oefenen hun rol uit en voorzien het bestuur van hun oordeel en deskundig advies. De sleutelfunctiehouder risicobeheer heeft een werkplan 2023 opgesteld en ook de sleutelfunctiehouder interne audit een intern audit (jaar)plan. De bespreking van de plannen en de rapportages van de sleutelfunctiehouders brengt de gewenste verdere professionalisering van het toezicht met zich mee. In het verlengde daarvan is de ondersteuning van de verantwoordelijkheid van het NUB voor het totale risicobeheer van de financiële én niet-financiële risico's belegd bij de ARC. De ARC bespreekt deze risico's aan de hand van een integrale risicorapportage. De risicorapportage is in het verslagjaar uitgebreid met een witte vlekken addendum.

Het bestuur zoekt de samenwerking op het vlak van toezicht, VITP, audit op uitbestedingspartijen en evenementen met andere pensioenfondsbestuurders. Ook oefent het bestuur een lobby uit ten aanzien van

wetgeving op de rijksoverheid. Daarnaast doet het bestuur aan permanente educatie. De gremia van het fonds tonen zich als een lerende organisatie en scholen zich continu en leren van anderen. Zo heeft het bestuur besloten tot een zestal kennissessies over Wtp. In het verslagjaar zijn drie kennissessies gehouden over: invaren en datakwaliteit, risicohouding en risicodelingsreserve en diverse elementen uit het contract.

Op het vlak van duurzaamheid staat SBZ Pensioen, ondanks een lichte daling op de ranglijst van VDBO, er goed voor. De uitgangspunten om een goede volger te zijn zorgen ervoor dat er steeds aandacht blijft voor dit onderwerp door het hele bestuur en dat het pensioenfonds het beleid en de uitvoering daarvan blijft doorontwikkelen.

Aanbeveling

Continueer de politieke lobby om de puntjes op de i te zetten met betrekking tot het flexibele pensioencontract in de wetgeving. Met name het invaren zal nog de nodige aandacht vergen.

3. Missie, visie, strategie en beleid van het bestuur

De invulling van de strategische ambities van SBZ Pensioen vraagt energie en tijd van alle bestuursleden. Ook in 2023 is de marktwerking, gericht op het versterken van het draagvlak, intensief behandeld. Het bestuur heeft zijn missie, visie en strategie aangescherpt en onder andere geëxpliciteerd dat het belang van de deelnemer centraal staat. De sociale partners zijn tijdig geïnformeerd over en uitgenodigd tot het meedenken over nieuwe ontwikkelingen. Dit betreft allereerst de introductie van de Wtp. Hiertoe is een projectplan opgesteld. Het bestuur volgt met inschakeling van een werk- en stuurgroep Implementatie Wtp hiertoe een roadmap met mijlpalen om dit traject voor SBZ Pensioen en al zijn belanghebbenden in goede banen te leiden. De uitwerking van de Wtp brengt in de voorbereiding veel overleg en afstemming met diverse stakeholders met zich mee en SBZ Pensioen heeft meerdere sessies ter informatie met sociale partners (tripartiet overleg) en werkgevers georganiseerd.

Het communicatiebeleid zette onder andere in op het positioneren van het Collectief Variabel Pensioen. Het bestuur van SBZ Pensioen meent dat het met het Collectief Variabel Pensioen product goed gepositioneerd is voor dit nieuwe pensioenstelsel.

Het uitrollen van de groeistrategie is vertraagd door het uitblijven van een tijdige keuze voor het type pensioencontract. Ook is de verwachting dat de meeste pensioenfondsen eerst zullen willen invaren alvorens te fuseren. De focus ligt op dit moment op een beperkt aantal pensioenfondsen, met als doel de omvang van het fonds aanzienlijk vergroot te hebben rond het jaar 2030, waarmee de kosten per deelnemer op termijn dalen.

Aanbeveling

Blijf aandacht besteden aan de begeleiding van sociale partners bij het opstellen van het transitieplan en actief (nieuwe) werkgevers (en adviseurs) blijven benaderen om de voordelen van SBZ Pensioen als pensioenuitvoerder onder de aandacht te brengen. Draag zorg voor een transparante informatievoorziening en een zorgvuldige afstemming met alle belanghebbenden. Geef aandacht aan een breed draagvlak bij sociale partners wat betreft het doorlopen van het proces naar het nieuwe pensioenstelsel en faciliteer hen waar mogelijk om te komen tot een tijdige keuze voor het type pensioencontract. Draag hierbij zorg dat de uitslag van het risicobereidheidsonderzoek onder deelnemers zijn weerslag in het keuzeproces vindt. Onderzoek in 2024 of een specifiek beleid ter bescherming van de invaardeckingsgraad noodzakelijk is.

4. Uitvoering en uitbesteding

Op het vlak van uitbesteding heeft onze PUO een keuze gemaakt voor een nieuw pensioenadministratie platform. Het bestuur volgt de ontwikkelingen in dit implementatieproject nauwgezet. SBZ Pensioen zal naar dit nieuwe pensioenadministratiesysteem overgaan op het moment van de transitie verwacht op 1 juli 2026. Wat betreft het vermogensbeheer is de transitie van de fiduciair beheerder per 1 mei 2023 afgerond. Daarnaast heeft het bestuur een aanvang gemaakt met de voorbereiding van het nieuwe pensioenstelsel en heeft hiertoe een implementatieplan en een onafhankelijke quality assurance opgesteld met de PUO. Ook is de nieuwe product dienstencatalogus afgegeven door de PUO en zijn runkosten op hoofdlijnen inzichtelijk gemaakt. Tenslotte heeft SBZ Pensioen contractonderhandelingen met de PUO gevoerd wat heeft geleid tot een contractverlenging tot transitiedatum in 2026.

Aanbeveling

Stuur strak op tijdige implementatie van een pensioenadministratiesysteem bij de PUO. Houd hierbij in het oog of er nog voldoende speling is. Stel een verscherpte tijdsplanning op met heldere deliverables en mijlpalen. Dwing

commitment van de PUO op deliverables af en leg dit vast. Draag zorg voor een definitieve kostenopgave vanaf transitiedatum van de PUO voor de door te voeren wijzigingen welke producten en diensten de PUO definitief aan SBZ Pensioen wil en kan leveren.

5. Risicobeheersing, audit, compliance

Jaarlijks wordt een vooraf bepaald aantal risicocategorieën uit de ATM-classificatie herzien. De in het integraal risicomangement jaarplan 2023 opgenomen risico's zijn voorbereid door de ARC en BAC. Daarnaast is elk voorgelegd bestuursbesluit voorzien van een risicoparagraaf met een inschatting van mogelijke risico's. De inhoud van deze risicoparagrafen is verder verdiept. In het kader van het IT-beleid, ziet een adviseur toe op opvolging van aanbevelingen IT-risico's bij de pensioenadministrateur en de vermogensbeheerders. De Quick review IT is uitgevoerd in 2023 en bevestigt de door SFH IA afgegeven beoordeling ten aanzien van de bestaande dienstverlening dat het volwassenheidsniveau op het vereiste niveau 3 en 4 zit. In het verslagjaar is ook de controle op de datakwaliteit gestart. De eerste oplevering van de DataValidator was half maart 2023. De controle van de DB-regeling en de controle voor de DC-regeling zijn in 2023 voltooid en hebben geen materiële verschillen opgeleverd. Aanvullende analyses zullen in 2024 plaatsvinden. Het bestuur dient de Kritische Data Elementen (KDE's) nog gezamenlijk vast te stellen in 2024. Dit geldt overigens ook voor de Maximaal Toegestane Afwijking (MTA). Met betrekking tot de voorbereiding van de implementatie bij de PUO voor de nieuwe pensioenwet zullen deze controles in 2024 vallen.

Het bestuur heeft in het najaar van 2023 een crisisoefening gehouden op het vlak van cybersecurity ransomware aanval. Het fonds brengt hiermee beleid, procedures en kennis in de praktijk. Na afloop van de crisisoefening heeft het bestuur verbeterd inzicht in hoeverre het fonds voorbereid is op een crisissituatie en de dynamiek met de pensioenuitvoerder.

Aanbeveling

Zie scherp toe op de IT-risico's bij vermogensbeheerders en het pensioenadministratiesysteem en volg de ontwikkelingen van cybersecurity en draag zorg dat de datakwaliteit voor de transitie op orde is. Stel vast dat de door het fonds uitgevoerde controle datakwaliteit voor invaren past binnen de door de Pensioenfederatie gestelde richtlijnen. Stel bovendien vast dat de datagovernance bij de PUO op orde is volgens hun datakwaliteit beleid. Ten aanzien van de datakwaliteit en datavalidatie: zorg voor een aantoonbare behandeling in het bestuur en audit trail. Betrek de SFH actuarieel, risicomangement en internal audit bij dit proces, zodat zij onafhankelijk hun oordeel vellen en input leveren aan het bestuur, voordat het bestuur zijn definitief besluit neemt ten aanzien van de datavalidatie. Zorg ook voor een plan bij een goede uitkomst van de datakwaliteit, zodat dit goed blijft: "stay clean".

Draag zorg voor een koppeling en tijdig testen tussen pensioenadministratie- en de vermogensbeheer-administratiesystemen.

6. Evenwichtige belangenafweging

Ter ondersteuning van het toezicht op de evenwichtige belangenafweging wordt door het UB voor elk besluit inzichtelijk gemaakt welke afweging er is gemaakt. Een evenwichtige belangenafweging veronderstelt ook een goede en toereikende communicatie over het beleid en de individuele pensioensituatie naar de deelnemers. Het bestuur heeft de wijze waarop een evenwichtige transitie naar het nieuwe pensioenstelsel kan plaatsvinden behandeld. Uit het risicobereidheidsonderzoek (RBO) is de risicohouding en risicodraagkracht van deelnemers naar voren gekomen. Uit het onderzoek blijkt ook dat circa 25% van de deelnemers voorkeur heeft voor een vaste pensioenuitkering. Het bestuur heeft een vertaalslag tussen RBO en de ALM-uitkomsten besproken. Gehoord het VO en de sociale partners heeft het bestuur de maximaal aanvaardbare afwijking risicohouding (bruto ex AOW) in 2023 vastgesteld. Als maatstaf voor de fluctuatie van jaar op jaar in de uitkeringsfase is besloten dat in 95% van de gevallen de aanpassingen van het pensioen liggen tussen de -5% en +10%. In 2024 zal een besluit moeten vallen of SBZ zelf een vaste pensioenuitkering kan aanbieden, zonder gebruik te maken van een levensverzekeraar.

Met het uitvoeren van de Wtp zullen de pensioenrechten opgebouwd worden in lifecycles. Van belang is dat, bij het invaren naar deze lifecycles, dit aansluit bij de vraag hoeveel risico's de deelnemer wil/kan lopen, zoals in het RBO naar voren is gekomen.

Aanbeveling

In 2024 dient te worden nagegaan of SBZ Pensioen een vaste pensioenuitkering kan uitvoeren. Stel een evenwichtigheidskader op en schenk aandacht bij keuzebegeleiding voor vaste en variabele uitkering.

7. Beleggingen en vermogensbeheer

In 2023 heeft een implementatietraject van de nieuwe fiduciair beheerder plaatsgevonden en is de on-boarding en de transitie van de Liability Driven Investments (LDI) portefeuille succesvol afgerond. Ter voorbereiding op het nieuwe DC-stelsel, is een 'impactanalyse FPR' voor de vermogensbeheeractiviteiten opgesteld. Voor de inrichting van de verschillende modules voor de lifecycle portefeuilles (LCP's) voor de flexibele premieregeling is besloten tot het opzetten van vier modules; een matchingmodule, rentemodule en twee rendementmodules. SBZ Pensioen heeft het beleggingsbeleid besproken en het klimaatbeleid inclusief KPI's verder uitgewerkt. Ook heeft het fonds aan zijn publicatieverplichting in het kader van SFDR voldaan.

Aanbeveling:

Het NUB adviseert om na te gaan of aanpassingen in het verantwoord beleggen beleid van SBZ Pensioen nodig zijn, zodat het beleid voldoende actueel blijft; de ontwikkelingen, zowel qua wet- en regelgeving, als marktontwikkelingen gaan snel. Dit is mede gebleken uit het laatste VBDO-benchmark onderzoek. Onderzoek welke maatregelen in ons maatschappelijk verantwoord beleid noodzakelijk zijn om onze positie als goede volger te behouden.

8. Communicatie

SBZ Pensioen heeft in 2023 acht webinars aan alle deelnemers aangeboden. De webinars zijn goed ontvangen. Daarnaast is met de ingang van de Wtp een gerichte communicatie naar doelgroepen en leeftijdscohorten opgezet vanwege het beleggen in lifecycle fondsen. Op de website is een link "veelgestelde vragen" geplaatst.

Aanbeveling:

Geef aanstaand pensioengerechtigden de mogelijkheid tot persoonlijk advies en onderzoek op welke wijze de propositie voor deze persoonlijke gesprekken het beste vorm gegeven kan worden.

Algeheel oordeel

In 2023 is sprake van een beheerste en integere bedrijfsvoering. Het bestuur heeft aandacht voor evenwichtige belangenafweging. De Wtp, de uitbreidingsstrategie en de overgang naar het nieuwe pensioenadministratiesysteem zijn intensief behandeld. De groei-strategie voor de verdere gewenste uitbouw van de positie van het fonds is een belangrijk aandachtspunt met het oog op reductie van de kosten per deelnemer. Het hele bestuur bereidt zich volop voor op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en betreft hierbij alle belanghebbenden van het fonds. Een beheerste overgang naar een nieuw pensioenadministratiesysteem vindt naar verwachting plaats per transitiedatum 1 juli 2026.

Opvolging bevindingen (observaties) en aanbevelingen voor 2023

In het Rapport Intern Toezicht 2022 deed het NUB de onderstaande aanbevelingen voor 2023. Hieronder wordt ingegaan op de opvolging van deze aanbevelingen:

1. Governance en bestuur

In het verslagjaar zijn geen audits uitgevoerd; er wordt gebruik gemaakt van audits van de PUO. Draag zorg dat de sleutelfunctiehouder interne audit enkele relevante audits en quick reviews uitvoert in 2023.

Opvolging

De Sleutelfunctiehouder interne audit heeft de samenwerking gezocht met de sleutelfunctiehouders interne audit van andere pensioenfondsen gerelateerd aan de PUO. Gezamenlijk met andere pensioenfondsen heeft de sleutelfunctiehouder Interne Audit de PUO benaderd voor het voorzien van informatie in gevoerde audits bij de PUO en het toevoegen van extra audits voor assurance aan SBZ Pensioen. Daarnaast is in het derde kwartaal een quick review op het gebied van beheersing van IT- cybersecurity uitgevoerd en bevestigt deze de ontwikkelingen op dit vlak voldoende volwassen zijn. Ook heeft het bestuur in het verslagjaar specifiek budget toegekend voor audits en is een sleutelfunctie vervuller interne audit in 2023 geselecteerd.

2. *Uitvoering en uitbesteding*

Stuur strak op tijdige selectie en implementatie van een pensioenadministratiesysteem bij de PUO. Houd de kostenontwikkeling in het oog als gevolg van mogelijke vertraging bij de PUO.

Monitor de verschillende scenario's ten aanzien van de groeistrategie en werk deze verder uit zodra bekend is of de Wtp wordt aangenomen of niet.

Opvolging

Het uitvoerend bestuur is veelvuldig met bestaande relaties en alle belanghebbenden in contact getreden in het kader van transparante informatievoorziening in voorbereiding op de invoering van de Wtp. Het kritische tijdpad is in de vorm van een roadmap met mijlpalen voor de keuze van de PUO voor een nieuw pensioenadministratiesysteem opgesteld. De transitiedatum van SBZ Pensioen is op 1 juli 2026 gepland om de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel beheerst te kunnen laten uitvoeren. Ook het relatiebeheer in het kader van de marktpositie van het fonds heeft de aandacht van het bestuur. In het kader van de groeistrategie heeft het bestuur verschillende scenario's uitgewerkt en vastgesteld dat de effectuering van de groeistrategie pas plaats vindt na transitiedatum.

3. *Missie, visie, strategie en beleid van het bestuur*

Draag zorg voor een transparante informatievoorziening en een zorgvuldige afstemming met alle belanghebbenden. Geef aandacht aan een breed draagvlak bij sociale partners wat betreft het doorlopen van het proces naar het nieuwe pensioenstelsel en faciliteer hen waar mogelijk om te komen tot een tijdige keuze voor het type pensioencontract. Draag hierbij zorg dat de uitslag van het risicobereidheidsonderzoek onder deelnemers zijn weerslag in het keuzeproces vindt. Onderzoek in 2023 of een specifiek beleid ter bescherming van de invaardeckingsgraad noodzakelijk is.

Opvolging

Het Uitvoerend Bestuur van SBZ Pensioen is veelvuldig en intensief met zijn belanghebbenden in gesprek over de (concept) Wtp geweest. Zo is onder andere via tripartiet overleg opgestart om sociale partners bij hun contractkeuze te ondersteunen. De resultaten van het risicobereidheidsonderzoek zijn met de sociale partners en VO gedeeld en besproken. Als opvolging van het resultaat van het risicobereidheidsonderzoek is ook een communicatieplan voor deelnemers opgesteld. Het bestuur informeert deelnemers over de pensioenregeling en wettelijke wijzigingen door middel van bijeenkomsten, webinars en informatie op de website. Ook houdt het fonds de evenwichtige belangenafweging van de deelnemers, slapers en gepensioneerden in het oog. Zo heeft het bestuur in Wtp kennissessies aandacht besteed aan evenwichtigheid bij transitie onder andere door stil te staan bij de standaardmethode en de netto-profijtberekening. Bovendien heeft het bestuur op hoofdlijnen gesproken over het al dan niet invoeren van een beschermingsconstructie voor de dekkingsgraad bij invaren. Dit zal in een later stadium nog verder worden onderzocht.

4. *Risicobeheersing, audit, compliance en evenwichtige belangenafweging*

Zie scherp toe op de IT-risico's bij vermogensbeheerders en het pensioenadministratiesysteem en volg de ontwikkelingen van cybersecurity op de voet en draag zorg dat de datakwaliteit voor de transitie op orde is.

Opvolging

De IT-risico's bij vermogensbeheerder en het pensioenadministratiesysteem hebben de aandacht van het bestuur. Er zijn sessies gehouden op het vlak van cybersecurity, er is een IT-risicoanalyse uitgevoerd voor zowel vermogens- als pensioenbeheer en met betrekking tot datakwaliteit is er een beleid opgesteld en de accountant verzocht om een controle op datakwaliteit uit te voeren voor de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Oordeel

Het NUB is van mening dat er voldoende opvolging in 2023 is gegeven aan de aanbevelingen op het vlak van de governance en bestuur, uitvoering en uitbesteding, missie, visie, strategie en het bestuursbeleid, als ook risicobeheersing, audit, compliance en evenwichtige belangenafweging over het verslagjaar 2022 gedane aanbevelingen.

Zeist, 21 juni 2024

De heer T.G. Tiessen
De heer S.A. de Groot

De heer R.M. van Hees
De heer H. Radder
Mevrouw H.D. Wareman
Mevrouw P.M.B. Wilson
De heer K. Bangma

Reactie Uitvoerende Bestuursleden op 2023 rapportage NUB

De UB's bedanken de NUB's voor hun constructief-kritische houding en de waardevolle aanbevelingen van afgelopen jaar. We herkennen de aanbevelingen en nemen deze ter harte. Er zijn al acties ondernomen en de aanbevelingen staan op de agenda. De dialoog die we voeren met de NUB's houdt ons scherp en biedt nieuwe inzichten.

4.2 Oordeel 2023 Verantwoordingsorgaan

Taakuitoefening

Het Verantwoordingsorgaan (hierna VO) baseert het oordeel op:

- Het bestuursverslag;
- De jaarrekening;
- Overige, eventueel op verzoek van het Verantwoordingsorgaan, verstrekte informatie aangaande bestuursbesluiten.

Voor het invullen van zijn taak heeft het VO recht op overleg met het Bestuur en het recht om de externe accountant, de externe actuaris, de compliance officer en de sleutelfunctiehouders te raadplegen over hun bevindingen. Daarnaast heeft het VO als taak adviesrecht uit te oefenen over een aantal wettelijk en reglementair vastgelegde onderwerpen.

Vergaderingen

Voorafgaande aan elke vergadering (zowel onderling als met het Bestuur) heeft het VO een vooroverleg om de te bespreken zaken goed voor te bereiden. Naast de in totaal zes onderlinge en met het Bestuur gehouden vergaderingen heeft het VO deelgenomen aan de jaarlijkse Actualiteitenmiddag in oktober 2023. Verder heeft het VO in 2023 deelgenomen aan vier kennissessies en twee sessies in het eerste kwartaal van 2024. Hierin is gezamenlijk met het bestuur en andere gremia ingegaan op verschillende onderwerpen over de invoering van de Wet toekomst pensioen. De volgende onderwerpen zijn onder andere voor het voetlicht gekomen: netto-profijt berekeningen en compensatie, invaren, risicohouding en risicodelingsreserve, premiebeleid en evenwichtigheid van het aanvaardingskader. Ook heeft het VO in het tweede kwartaal van 2023 zelf twee sessies gevolgd over de taken, bevoegdheden en de rol van het VO in het algemeen en specifiek over de invoering van de Wet toekomst pensioenen.

Het VO heeft de beleidskeuzes van het Bestuur in 2023 en de verwachtingen voor 2024 besproken aan de hand van de concepttekst van het bestuursverslag 2023 (inclusief rapportage van het Intern Toezicht), de jaarrekening 2023 en de bevindingen van de certificerend actuaris en de externe accountant naar aanleiding van zijn controle over 2023. Er is geen gebruik gemaakt van het recht op overleg met de compliance officer.

Bevindingen

Het VO heeft op basis van de gesprekken met het Bestuur, de externe accountant, de certificerend actuaris en op basis van de jaarstukken, het volgende oordeel over het beleid en de uitvoering over het verslagjaar 2023.

Oordeel 2023

Beleidsgericht oordeel

Governance en Deskundigheid

In 2023 is, net als in voorgaande jaren, in iedere vergadering van het VO een vertegenwoordiging van de Uitvoerende en de Niet-Uitvoerende Bestuursleden aanwezig geweest. Het VO is van mening dat op deze wijze de 'toezichtslijn' van Uitvoerende Bestuursleden - Niet-Uitvoerende Bestuursleden - VO goed functioneert. In lijn met de wens van het VO is het afgelopen jaar een Uitvoerend Bestuurslid aanwezig geweest in de vergader-

ingen, waaronder de vergadering waarin het jaarverslag, de jaarrekening en de rapporten van accountant en actuaaris werden besproken.

Vergaderstukken zoals die door het Bestuur worden aangeleverd, zijn naar het oordeel van het VO van goede kwaliteit. De notulen en notities die gereed en definitief zijn, worden doorgaans direct aan het VO ter beschikking gesteld. Het VO blijft van mening dat deze methodiek ten goede komt aan de vergaderefficiëntie van het VO. Het VO heeft verder begrip voor de situaties waarin – onder andere in verband met actualiteit van informatie – soms een nazending plaatsvindt.

Het VO vraagt het bestuur om bij adviesaanvragen, al dan niet in een notitie of in de voorlegger, in een systematische onderbouwing de overwegingen weer te geven voor zijn besluitvorming. Het VO doelt hiermee op een duidelijke weergave van de afweging van de voor- en nadelen om te komen tot een evenwichtige belangenafweging, en met name de benoeming van de consequenties op de korte en lange termijn.

Het reglement van het VO is aangepast naar aanleiding van de invoering van de Wet toekomst pensioenen. De profielschets van het VO is in 2023 met een kleine tekstuele wijziging aangepast.

Het VO heeft besloten de heer M. Majer te benoemen als vicevoorzitter. De heer R. Verbist zal hem als tweede persoon bijstaan wanneer het VO in en buiten rechte vertegenwoordigd moet worden.

Tijdens de Actualiteitenmiddag 2023 werden de Wtp-implementatie en de ambitie van SBZ Pensioen voor Maatschappelijk Verantwoord Beleggen besproken.

In 2023 is in vier intern gehouden kennissessies inhoudelijk dieper ingegaan op een aantal onderwerpen die van belang zijn voor de besluitvorming over de Wtp. De projectgroep Wtp neemt op deze manier, onder andere het VO mee in welke aspecten de besluitvorming rondom invoering van de Wtp raken en hoe het Bestuur hiermee omgaat om tot een goed en evenwichtig besluit te komen. Het VO voelt zich daarmee gesteund in het proces om zijn rol in de uiteindelijke besluitvorming daarin goed te kunnen invullen.

Zelfevaluatie van het VO

Vanwege de frequente wisselingen binnen het VO in 2023 en de langdurige afwezigheid van een aantal VO-leden heeft het VO een zelfevaluatie uitgevoerd in 2024.

Premiebeleid en actuariële grondslagen

In zijn vergadering van 3 oktober 2023 is het VO gevraagd om advies te geven over het gebruikmaken van het overgangsrecht voor de vaststelling van de gedempte kostendekkende premie vanaf 2024 en bij de vaststelling van de premie gebruik te blijven maken van de parameters per 30 september en niet over te stappen naar de parameters per 30 juni. Door gebruik te maken van het overgangsrecht kan onevenwichtigheid in de financiering worden voorkomen. Daardoor stijgt de opbouw bij een gelijke procentuele premie in 2024 ten opzichte van 2023. Op totaalniveau is sprake van een gedempte premie die iets hoger is dan de dekkingsgraad neutrale premie (dit was het oorspronkelijke uitgangspunt voor de financiering bij SBZ Pensioen). Het VO heeft hierover een positief advies uitgebracht.

Uitvoeringskosten

Als gevolg van de invoering van de Wtp per 1 juli 2023 heeft het VO het recht om een oordeel te vormen over beleidskeuzes voor de toekomst, waaronder de keuzes die van invloed zijn op de uitvoeringskosten. Het oordeel omvat in ieder geval een oordeel over de gemaakte uitvoeringskosten. Het verantwoordingsorgaan heeft voor de eerste keer een oordeel gevormd over de uitvoeringskosten en beleidskeuzes voor de toekomst. Op basis van het verloop van de uitvoeringskosten 2022 en 2023, de begroting 2023 en een marktvergelijking vermogensbeheerskosten komt het VO tot een positief oordeel.

Toeslagbeleid

Op 23 november 2023 werd het VO middels een voorlegger vooraf geïnformeerd over het te nemen bestuursbesluit over toeslagverlening. Het voorgenomen besluit was om geen toeslag toe te kennen voor 2024. Het VO heeft daarop nadrukkelijk aan het bestuur gevraagd zich in te spannen om alternatieve mogelijkheden te onderzoeken die een toeslag alsnog mogelijk zouden kunnen maken. Op 14 december 2023 heeft het VO een positief advies gegeven over de aanpassing van de addenda bij de Uitvoeringsovereenkomsten Middelloon-

regeling en Beschikbare Premiereregeling (hierna UVO). Deze aanpassing was nodig, omdat met de werkgevers de gewijzigde maatstaf voor toeslagverlening vastgelegd moest worden. Hierover is ook gesproken in de vergadering van het VO op 12 december 2023.

Uitvoering en uitbesteding

In 2022 heeft het VO aan het bestuur een aanbeveling gedaan om ervoor zorg te dragen dat in 2023 door de sleutelfunctiehouder Interne Audit zelf een aantal quick reviews/audits worden uitgevoerd. Het VO heeft geconstateerd dat in 2023 de Quick Review naar de informatiebeveiliging is uitgevoerd.

Communicatie

In de vergadering van 12 december 2023 heeft het VO met het Bestuur gesproken over het communicatiejaarplan 2024. Het VO heeft aandacht gevraagd voor wat tekstuele onduidelijkheden. Deze zijn door het bestuur verwerkt of toegelicht. Het VO heeft geconstateerd dat de verschillende doelgroepen aandacht krijgen van het Bestuur. Er wordt goed nagedacht over hoe men deze kan bereiken en de juiste en tijdige informatie kan verschaffen. Het VO zal in 2024 nauwgezet volgen hoe het communicatieplan verder wordt uitgerold. Het VO beveelt het Bestuur aan na te denken over de communicatie aan de diverse doelgroepen over de effecten op de pensioenuitkering – zowel positief als negatief – na de overgang van de regeling. Het VO begrijpt dat dit niet met 100% zekerheid kan worden gesteld, maar is van mening dat een volledige transparantie zorgvuldig is in deze fase.

Bestuur

Het VO is gevraagd een oordeel te geven over de gevolgde procedure voor de herbenoeming van de heer T. Tiessen als niet-uitvoerend bestuurslid en onafhankelijk voorzitter van SBZ Pensioen en de gevolgde procedure van het vastleggen van de overwegingen bij de beoogde benoeming van aspirant-bestuurslid de heer K. Bangma. Het VO gaf over beide procedures een positief oordeel. Daarnaast is het VO gevraagd een advies uit te brengen of de statutair bepaalde procedure van het vastleggen van de overwegingen bij de herbenoeming van mevrouw P. Wilson is doorlopen. Het VO oordeelde hier positief over.

Vermogensbeheer

Het VO is goed op de hoogte gehouden van de belangrijke ontwikkelingen over het vermogensbeheer van het pensioenfonds. Zo is de transitie van de fiduciair beheerder per 1 mei 2023 afgerond. Daarnaast heeft het Bestuur een aanvang gemaakt met de voorbereiding van het nieuwe pensioenstelsel. Het projectplan Implementatie Wtp bevat ook voor vermogensbeheer de benodigde stappen op hoofdlijnen. De werkgroep Vermogensbeheer heeft deze stappen nader uitgewerkt. Daarnaast monitort het bestuur de projecten Ithaka en IPA die lopen bij Achmea IM inclusief de onafhankelijke audits. Het VO beveelt het bestuur aan om de risico's van de implementatie van de Wtp goed te blijven managen en het VO op de hoogte te houden van de ontwikkelingen.

Beloningsbeleid

In zijn vergadering van 13 juni 2023 heeft het VO een positief advies uitgebracht over het addendum op het beloningsbeleid over de tijdelijke uitbreiding van de beloning van het VO in verband met extra werkzaamheden voor de implementatie Wtp. Het VO heeft het Bestuur gevraagd of het mogelijk is om deze tijdelijke beloning toe te kennen gekwantificeerd in tijd en in relatie tot de huidige beloning en daaraan gekoppelde tijdsbesteding zoals is vastgelegd in het beloningsbeleid. Uiteindelijk is dit als zodanig vastgelegd in een addendum op het beloningsbeleid. In dezelfde vergadering heeft het VO een positief advies uitgebracht over de uitbreiding van de werkweek van de onafhankelijk voorzitter met een halve dag.

Het VO heeft in zijn vergadering op 12 december 2023 een positief advies uitgebracht over de voorgestelde wijziging in het Beloningsbeleid 2024. In diezelfde vergadering heeft het VO positief geadviseerd over een addendum op het Beloningsbeleid waarin wordt voorzien in een extra vergoeding voor het niet-uitvoerend deel van het bestuur (NUB), niet zijnde de voorzitter, in verband met de extra tijdsbesteding door de invoering van de Wtp.

Klachten- en Geschillenprocedure

Het Verantwoordingsorgaan heeft in zijn vergadering van 13 juni 2023 een positief advies gegeven over de nieuwe geïntegreerde klachten- en geschillenprocedure. In zijn vergadering van 12 december 2023 heeft het VO opnieuw positief geadviseerd over de aanpassing van deze regeling naar aanleiding van de inwerkingtreding van de Geschilleninstantie Pensioenfondsen per 1 januari 2024.

Pensioenuitvoering

Het VO is door het Bestuur op de hoogte gehouden en geïnformeerd over de afstemming over problemen op uitvoerend niveau en de voortgang van het programma Implementatie Wtp. Het VO heeft geconstateerd dat er enige vooruitgang is geboekt door APS, maar dat dit wel zal leiden tot het opschuiven van de datum waarop de transitie naar nieuwe pensioenregeling kan plaatsvinden. Het VO blijft bezorgd over het uitblijven van de voortgang. Het VO vraagt het Bestuur blijvend aandacht te houden voor de ontwikkelingen op dit vlak en strak te blijven sturen richting de uitvoeringsorganisatie.

Oordeel

Het VO is positief over het gevoerde beleid, de uitvoering daarvan, en de toelichting en terugkoppeling daarop door het Bestuur. Bij de bestuursbesluiten is naar het oordeel van het VO rekening gehouden met de belangen van alle betrokkenen.

Het VO geeft het Bestuur de volgende aanbevelingen mee:

- Bij het vragen van een advies of oordeel van het VO:
 - o Geef een systematische onderbouwing van de overwegingen bij de besluitvorming en maak de consequenties van besluiten op korte en lange termijn inzichtelijk;
 - o Informeer het VO tijdig wanneer (mogelijk) een advies of oordeel van het VO wordt verwacht en betrek het VO tijdens het proces.
- Na te denken over de communicatie aan de diverse doelgroepen over de effecten op de pensioenuitkering – zowel positief als negatief – na de overgang van de regeling.
- Strak te blijven sturen op de uitvoeringsorganisatie met betrekking tot het project Implementatie Wtp.

Daarnaast onderschrijft het VO de aanbevelingen van de externe accountant en certificerend actuaaris.

Zeist, 21 juni 2024

Het Verantwoordingsorgaan van SBZ Pensioen

Reactie Bestuur op Oordeel 2023 Verantwoordingsorgaan

Het Bestuur heeft kennisgenomen van het oordeel van het Verantwoordingsorgaan. Het Bestuur spreekt zijn dank uit voor de inspanningen van het Verantwoordingsorgaan in het afgelopen jaar, voor het positieve oordeel en de gedurende het jaar ontvangen reacties op adviesaanvragen. De constructieve samenwerking tussen Bestuur en Verantwoordingsorgaan is sinds de start van het project Wet toekomst pensioenen (Wtp) geïntensiveerd. Het Bestuur stelt dit op prijs en hoopt deze samenwerking te continueren. Het Bestuur blijft het Verantwoordingsorgaan informeren over de implementatie van de Wtp. Over de voortgang, maar uiteraard ook voorafgaand aan en tijdens de momenten waarop het Verantwoordingsorgaan gevraagd wordt een advies uit te brengen. De door het Verantwoordingsorgaan benoemde aanbevelingen voor 2024 en verder worden door het Bestuur meegenomen. Het Bestuur zal het Verantwoordingsorgaan informeren over de opvolging daarvan.

4.3 Opvolging aanbevelingen boekjaar 2022 in 2023

Onafhankelijke accountant en certificerend actuaaris

De certificerend actuaaris heeft naar aanleiding van boekjaar 2022 een aantal aanbevelingen gedaan. Hieronder staat cursief wat daarmee gedaan, of over afgesproken is, in 2023. De onafhankelijke accountant had geen aanbevelingen.

1. Verduidelijk in de abtn dat op de risicokoopsommen in de Beschikbarepremieregeling de solvabiliteitsopslag (VEV-opslag) conform de Middelloonregeling van toepassing is.
Deze aanbeveling is van medio 2023 en opgenomen in de abtn 2024. Die abtn is in het eerste kwartaal van 2024 vastgesteld.
2. Krijg vroegtijdig inzicht in het effect op de premie als vanaf 2024 gebruik moeten worden gemaakt van de lagere verwachte rendementen en de hogere veronderstelde inflatie op basis van het advies van de Commissie parameters 2022.
Al deze aspecten zijn meegenomen bij de behandeling van de actuariële grondslagen 2024 bij Bestuur en VO. Waar relevant is dit ook opgenomen en toegelicht in de abtn 2024.

Verantwoordingsorgaan

Het VO heeft over 2022 een aantal aanbevelingen gedaan, die als volgt zijn ingevuld door het fonds (cursief weergegeven).

1. Met betrekking de verkiezingen van pensioengerechtigden in het VO: de rol van het VO voortaan beter naar voren brengen in publicaties etc., bij verkiezingen opnieuw goed nadenken over de keuze voor digitaal en/of (deels) via post communiceren en gebruikmaken van een simpeler en beter getest stemproces.
Deze acties zijn allemaal ter hand genomen: procesmatig vastgelegd dan wel reeds ingezet op het gebied van communicatie.
2. Aandacht hebben voor de volgorde van informatieverstrekking in het proces rondom de besluitvorming inzake toeslagverlening.
Naar aanleiding van deze aanbeveling is bij de totstandkoming van het toeslagbesluit 2024 veel contact geweest tussen Bestuur en VO. Ook over de communicatie van het uiteindelijke bestuursbesluit aan de belanghebbenden.
3. Speciaal aandacht hebben bij keuzes op het gebied van digitalisering, zowel in eenvoud als in de wijze waarop gecommuniceerd wordt.
Het Bestuur heeft dit opgevat als een doorlopend punt van aandacht wanneer het nadenkt over de inzet van communicatiemiddelen. Daarbij zoekt het Bestuur het optimale punt tussen communicatiemiddel en de kosten van dat middel.
4. Aandacht hebben voor segmentatie binnen communicatie, met name bij de doelgroep pensioengerechtigden en niet alleen in schriftelijke communicatie maar bijvoorbeeld ook bij het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten.
Hiervoor geldt grotendeels hetzelfde als onder aanbeveling 3 is opgenomen: het Bestuur is zich ervan bewust dat de doelgroep pensioengerechtigden divers van aard is en tracht daar in de inzet van middelen en de boodschap van communicatie rekening mee te houden.
5. Aandacht hebben voor de communicatiekosten die APS doorrekent.
Het Bestuur heeft een kritische blik op alle uitvoeringskosten. Daaronder vallen de kosten van communicatie. Ook hier is het de opdracht van het Bestuur een optimaal punt te vinden tussen kosten, middelen en inzet van die middelen voor communicatie. SBZ Pensioen heeft een hoge ambitie om deelnemers goed te informeren en te begeleiden bij hun keuzes. De komende jaren zal dit nog belangrijker worden vanwege de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.
6. Aandacht te geven aan marktwerking in de fondscommunicatie, gelet op de uitbreidingsambitie van het pensioenfonds.
In speciale webinars voor bestaande en potentiële werkgevers, adviseurs en pensioenfondsen neemt het Bestuur die boodschap uitdrukkelijk mee. Waar zich andere communicatiemogelijkheden voordoen richting een breed en relevant (voor die ambitie) publiek wordt vooraf goed nagedacht over het meenemen van de ambitie van SBZ Pensioen.
7. Uitvoeren van een aantal quick reviews/audits in boekjaar 2023.
Het Bestuur deelde en deelt de aanbeveling van het VO: interne audits hebben een waarde voor het aantonen dat de bedrijfsvoering integer en beheerst is. In 2023 is een quick review op het gebied van informatiebeveiliging uitgevoerd (met een positief resultaat en beperkte aanbevelingen) en is de sleutelfunctievervulling Interne Audit vormgegeven met behulp van KPMG. Dat resulteert in meer interne audits vanuit de sleutelfunctie in 2024 en opvolgende jaren.
8. Strak blijven sturen op de uitvoerende organisatie met betrekking tot de administratie van pensioenen.
Het Wtp-ready maken van de pensioenadministratie is een groot en belangrijk project dat de aandacht heeft van de Uitvoerende-, Niet-Uitvoerende Bestuursleden, sleutelfunctiehouders bij SBZ Pensioen en (niet in de laatste plaats) van de betrokken uitvoerende organisatie zelf. Het project wordt formeel en informeel sterk gevolgd en waar nodig worden kritische vragen gesteld en worden antwoorden afgedwongen. Alle betrokkenen zullen dat blijven doen in 2024 en verder. Daarbij worden ook nieuwe instrumenten ingezet zoals onafhankelijke Quality Assurance op het proces om over te gaan naar de Wtp met een nieuw

administratiesysteem. Het overleg en de sturing van SBZ Pensioen is in 2022 verder toegenomen op deze punten. Ook vanuit de sleutelfuncties van SBZ Pensioen is hier de nodige, doorlopende aandacht voor.

5. Pensioenparagraaf

5.1 Kenmerken pensioenregelingen

De inhoud van de door het fonds uitgevoerde regelingen is vastgelegd in pensioenreglementen. Deelnemers kunnen in beginsel aanspraken doen gelden op basis van het:

1. Pensioenreglement Middelloonregeling
2. Pensioenreglement Beschikbarepremieregeling en indien van toepassing,
3. Pensioenreglement Nettopensioenregeling.

Daarnaast kunnen specifieke (gewezen) deelnemersgroepen aanspraak doen gelden op het Pensioenreglement Achmea I (zoals van toepassing was op 31 december 2013 en het daarbij behorende addendum).

De belangrijkste kenmerken van de drie pensioenregelingen in 2023 zijn hierna opgenomen. Op een aantal punten kunnen werkgevers keuzes maken. De door de werkgever gemaakte keuzes zijn vastgelegd in de werkgeversbijlage, die als bijlage wordt toegevoegd aan het Pensioenreglement en de Uitvoeringsovereenkomst. In onderstaande tabel worden de standaardkeuzes weergegeven.

Kenmerk	Middelloonregeling	Beschikbarepremieregeling	Nettopensioenregeling
Pensioensysteem	Uitkeringsovereenkomst in de vorm van een middelloonregeling.	Premieovereenkomst in de vorm van een bruto beschikbarepremieregeling met Collectief Variabel Pensioen.	Premieovereenkomst in de vorm van een netto beschikbarepremieregeling met Collectief Variabel Pensioen.
Standaard pensioenleeftijd	68 jaar	68 jaar	68 jaar
Opbouwpercentage OP	Max. 1,875%	Geen, er is sprake van een werkgeversspecifieke premiestaffel (staffel II).	Geen, er is sprake van een werkgeversspecifieke premiestaffel.
Partnerpensioen	70% van het OP, op opbouwbasis.	Ja, verzekerd op risicobasis.	Vrijwillig, op risicobasis te verzekeren.
Wezenpensioen	20% van het partnerpensioen.	Ja, verzekerd op risicobasis.	Vrijwillig, op risicobasis te verzekeren.
Tijdelijk partnerpensioen	Vrijwillig, aanvulling tot maximaal de ongekorte Anw.	Vrijwillig, aanvulling tot maximaal de ongekorte Anw.	Nee.
Premievrije pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid	Ja, vast onderdeel van de regeling.	Ja, verzekerd op risicobasis.	Vrijwillig, op risicobasis te verzekeren.
Arbeidsongeschiktheidspensioen	Vrijwillig, op risicobasis te verzekeren. Vast percentage van het salaris als aanvulling op de WIA-uitkering van de overheid, maximaal vier jaar.	Vrijwillig, op risicobasis te verzekeren. Vast percentage van het salaris als aanvulling op de WIA-uitkering van de overheid, maximaal vier jaar.	Nee.
Pensioengevend salaris	Maximaal € 128.810.	Maximaal € 128.810.	Geen maximum.
Franchise	Cao Zorgverz.: € 16.322. Cao Verzekeraars: € 15.621.		€ 128.810.
Toeslagverlening	Voorwaardelijk, op basis van de algemene prijsontwikkeling.	Nee, alleen bij ingegane uitkeringen van partner- en wezenpensioen.	Nee.
Bijdrage werknemer	Vastgelegd in (collectieve) arbeidsovereenkomst.	Vastgelegd in (collectieve) arbeidsovereenkomst.	Vastgelegd in (collectieve) arbeidsovereenkomst.

5.2 Aanpassingen pensioenreglementen en uitvoeringsovereenkomsten

De drie pensioenreglementen zijn per 1 januari 2023 aangepast. De hoofdpunten van de aanpassingen betreft:

- Zoals elk jaar zijn verschillende bedragen aangepast: zoals de franchise (het bedrag waarover bij SBZ Pensioen geen pensioen wordt opgebouwd omdat er AOW is), het grensbedrag voor de Nettopensioenregeling en andere bedragen als gevolg van wettelijke aanpassingen.
- Daarnaast zijn bepalingen over nieuwe wettelijke mogelijkheden voor waardeoverdracht van pensioen en afkoop van klein pensioen in de Nettopensioenregeling vastgelegd.
- Een aantal bepalingen rondom premievrije voortzetting van pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid is verduidelijkt. Ook is wat er gebeurt bij premievrijstelling als een werkgever wisselt tussen de Middelloonregeling en de Beschikbarepremieregeling toegevoegd aan de reglementen. Bij teksten over arbeidsongeschiktheidspensioen wordt nauwer aangesloten bij de daadwerkelijk uitkering om verwarring te voorkomen.
- Tot slot zijn diverse tekstuele wijzigingen toegepast om de leesbaarheid en begrijpbaarheid te vergroten.

Aan het einde van 2023 is de bepaling rondom de toeslagenverlening gewijzigd en van kracht geworden in 2023. Dit wordt in paragraaf 5.3 nader toegelicht. Daarnaast zijn in 2023 besluiten genomen die verwerkt zijn in de pensioenregelingen vanaf 1 januari 2024. Dit betreft:

- De grens voor het voortzetten van partnerpensioen, nadat een werknemer stopt met deelnemen, is gewijzigd: dit geldt alleen voor de Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling en betreft de grens waarboven het voortzetten van de dekking voor het partnerpensioen voortgezet wordt (eerder gebaseerd op een bepaald minimum aan ouderdomspensioen en nu dus partnerpensioen).
- U mag uw pensioen tot 5 jaar voor uw AOW-leeftijd eerder laten beginnen zonder verklaring: een eerdere wettelijke, fiscale bepaling op dat gebied is komen te vervallen.
- Het arbeidsongeschiktheidspensioen kan niet meer hoger worden dan wettelijk is bedoeld: dit is een verdere tekstuele verduidelijking van een eerder bestaande bepaling in de pensioenreglementen waarbij explicieter ook voorgaande parttime-dienstverbanden zijn toegelicht.
- Als u valt onder de CAO Zorgverzekeraars blijft het deel van uw salaris waarover u geen pensioen opbouwt gelijk, voor het partnerpensioen wordt het percentage lager: dit heeft te maken met wettelijke, fiscale beperkingen inzake regelingen zoals de Beschikbarepremieregeling van SBZ Pensioen.
- Zoals per begin 2023 zijn ook begin 2024 verschillende bedragen aangepast en tekstuele verduidelijkingen doorgevoerd in de tekst van de pensioenreglementen.

De model uitvoeringsovereenkomsten zijn, in hoofdlijnen, aangepast waar dat volgt uit aanpassingen in de desbetreffende pensioenreglementen.

5.3 Toeslagverlening

De ruimte voor het verhogen van pensioen is wettelijk voorgeschreven. SBZ Pensioen kon geen gebruik maken van de mogelijkheden voor extra indexatie omdat daarvoor eerst een keuze van sociale partners nodig was om in te varen in het nieuwe pensioenstelsel. Daarbij speelt de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds een belangrijke rol en moet een verhoging toekomstbestendig zijn. Oftewel een toeslag mag niet zo hoog zijn dat er in de toekomst niet of minder verhoogd kan worden. De beleidsdekkingsgraad op 31 oktober 2023 was hoger dan de wettelijke minimale grens van 110% om (deels) een toeslag te mogen verlenen. Dit resulteerde in een verhoging van 1,88% op pensioenuitkeringen en de opgebouwde pensioenaanspraken van actieve deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers in de Middelloonregeling per 1 januari 2024. Het uitkerende nabestaandenpensioen bij de Beschikbarepremieregeling is ook verhoogd met 1,88%. De aanpassing van de arbeidsongeschiktheidspensioenen is persoonlijk gecommuniceerd aan alle betrokkenen.

Er bestaat geen recht op toeslagverlening en er is dus geen zekerheid of en in hoeverre het fonds in de toekomst een toeslag zal verlenen. Het fonds reserveert namelijk geen gelden voor toekomstige toeslagen en er wordt eveneens geen premie voor in rekening gebracht.

Sinds 2019 kent SBZ Pensioen naast een uitkeringsovereenkomst (Middelloonregeling) ook premieovereenkomsten (Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling). De (totale) beleidsdekkingsgraad van SBZ Pensioen wordt vastgesteld inclusief dat deel van de voorziening (Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling) waar geen toeslag over verleend wordt. Dit zou een negatief effect op de toeslagverlening hebben. Voor deze ondergrens van 110% heeft het fonds ontheffing van DNB gekregen. Het mag voor de ondergrens uitgaan van een gewogen

gemiddelde ondergrens. Deze gewogen gemiddelde ondergrens wordt bepaald door voor het deel in eigen beheer (risico fonds) de 110%-grens te hanteren en voor de zuivere premieovereenkomsten (risico deelnemers) de grens van de technische voorzieningen (TV) plus het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) te hanteren.

Tot en met 2022 was de maatstaf van het fonds om te bepalen wat de omvang van de toeslag kon zijn de verandering in de prijsinflatie van oktober op oktober van het voorgaande jaar. Met name, vanwege aanpassing van welke energiecontracten het Centraal Bureau voor de Statistiek meenam in de bepaling van de prijsinflatie heeft het Bestuur zich afgevraagd of een vergelijking tussen eind oktober 2023 en oktober 2022 wel het meest passend was voor de inflatie die plaatsvindt. De discussie daarover heeft geleid tot een aanpassing van de maatstaf: deze is sinds 31 december 2023 niet langer de 'oktober op oktober' vergelijking maar een vergelijking van de gemiddelde prijsinflatie in het jaar voor de indexatie tegenover de gemiddelde prijsinflatie in het jaar daarvoorafgaand en dan van november op oktober. Deze nieuwe methodiek is opgenomen in het pensioenreglement en vooraf besproken met onder ander de toezichthouder en de sleutelfunctiehouder actuariael/certificerend actuaaris. Het Bestuur heeft uitgebreid stilgestaan bij de gepastheid van de nieuwe maatstaf, voor- en nadelen van beide maatstaven en de evenwichtigheid bij diens keuze voor een gewijzigde maatstaf. Er heeft hierover afstemming plaatsgevonden met het VO.

Onveranderd is dat toekomstbestendigheid van toeslagen een wettelijke eis is. Daarom dient (evenals in voorgaande jaren) rekening te worden gehouden met eerst de beleidsdekkingsgraad en dan de grens waarboven een toeslag toekomstbestendig is. De beleidsdekkingsgraad per 31 oktober 2023 was met 122,0% hoger dan 110%. Mede gezien de eis tot toekomstbestendigheid heeft het Bestuur in december 2023 vervolgens geconstateerd en besloten tot een toeslag van 1,88% per 1 januari 2024, te verlenen op de lopende pensioenen en de tot en met 31 december 2023 opgebouwde pensioenaanspraken van de actieve deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers in de Middelloonregeling. De toeslagverlening is ook van toepassing op het nabestaandenpensioen in de Beschikbarepremieregeling. Deze zijn eveneens met 1,88% verhoogd. De verandering van arbeidsongeschiktheidspensioenen is afhankelijk van een aantal factoren en betrokkenen zijn daar begin 2024 persoonlijk over bericht. Toeslagverlening is niet van toepassing op het persoonlijk pensioenkapitaal of een aanspraak in het Collectief Variabel Pensioen (CVP). Het CVP wordt ieder jaar per 1 juli verhoogd of verlaagd aan de hand van de behaalde resultaten.

De Wet Toekomst Pensioenen biedt ruimte voor meer toeslagverlening indien sociale partners een intentie tot invaren hebben afgegeven. SBZ Pensioen heeft hier geen gebruik van kunnen maken omdat er geen eensluidende intentie tot invaren was onder de sociale partners medio 2023.

Indexatie-achterstand Middelloonregeling

SBZ Pensioen heeft het beleid om eventueel in het verleden niet toegekende toeslagen niet alsnog toe te kennen. Het fonds biedt wel de mogelijkheid tot extra toeslagen indien de financiële positie dit toelaat en dit wettelijk is toegestaan. Deze extra toeslagen kunnen indirect zorgen voor het herstel van gemiste toeslagen. Deze mogelijkheid was er het verslagjaar niet. De achterstand op 31 december 2023 (inclusief de 1 januari 2024 toegekende indexatie van 1,88%) bedraagt voor niet-actieven 23,3% en 20,6% voor actieven.

Aanpassingen variabel pensioen

Deelnemers aan de Beschikbarepremieregeling en Nettopensioenregeling hebben een pensioenkapitaal of nemen deel in het Collectief Variabel Pensioen (CVP). Toeslagverlening is niet van toepassing op persoonlijk pensioenkapitaal of een aanspraak in het CVP. De pensioenkapitalen bewegen iedere dag mee met de resultaten. In het CVP werkt dat anders. De variabele pensioenen in het CVP stelt SBZ Pensioen eens per jaar bij. Er is een CVP voor de Beschikbarepremieregeling en één voor de Nettopensioenregeling. Het beschikbare resultaat over 2023 daarin was respectievelijk 1,58% en 1,53%. Het fonds spreidt het beschikbare resultaat over drie jaar (resp. 0,545% en 0,534% per jaar) en doet dat ieder jaar. Goede en slechte jaren kunnen elkaar zo (deels) compenseren. Zo worden fluctuaties in de pensioenen beperkt.

Hieronder staan de resultaten over de afgelopen vier jaren en wat dat betekent voor de variabele pensioenen. De uiteindelijke bijstelling voor een deelnemer in het CVP hangt niet alleen af van bovenstaande percentages maar ook van zijn of haar instap- en uitkeringsmomenten.

Beschikbarepremieregeling

Kalenderjaar	Beschikbaar Resultaat	Aanpassing variabel pensioen (spreiding over 3 jaar)*				
		1-7-2022	1-7-2023	1-7-2024	1-7-2025	1-7-2026
2020	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
2022	9,70%	n.v.t.	3,433%	3,433%	3,433%	n.v.t.
2023	1,58%	n.v.t.	n.v.t.	0,545%	0,545%	0,545%

Nettopensioenregeling

Kalenderjaar	Beschikbaar Resultaat	Aanpassing variabel pensioen (spreiding over 3 jaar)*				
		1-7-2022	1-7-2023	1-7-2024	1-7-2025	1-7-2026
2020	-4,90%	-1,643%	-1,643%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
2021	10,40%	3,596%	3,596%	3,596%	n.v.t.	n.v.t.
2022	4,90%	n.v.t.	1,723%	1,723%	1,723%	n.v.t.
2023	1,53%	n.v.t.	n.v.t.	0,534%	0,534%	0,534%

De berekening van de aanpassing is niet simpelweg delen door drie. Er is sprake van een rente-effect en ook neemt het fonds, bijvoorbeeld, voorspellingen van hoeveel mensen er de komende jaren overlijden mee. Meer uitleg over het Collectief Variabel Pensioen (CVP) en de spreiding van resultaten is [hier](#) te vinden op de website van het fonds.

Communicatie over toeslagverlening

Pensioenfondsen moeten correct, duidelijk en evenwichtig informeren over wat de komende jaren verwacht mag worden aan verhoging of verlaging van pensioenen. SBZ Pensioen heeft beleid opgesteld hoe en op welke momenten over toeslagverlening wordt gecommuniceerd. Dat beleid wordt besproken voordat toeslagverlening wel of niet verleend wordt. Ook overleggen met, en informeren van het VO heeft daarbij een plek.

Bij de communicatie aan deelnemers over verhogingen van pensioen legt SBZ Pensioen uit dat de prijzen de afgelopen jaren harder zijn gestegen dan het pensioen. Daardoor kunnen deelnemers minder kopen met hun pensioen dan in het verleden. Ook is het de verwachting van SBZ Pensioen dat de komende jaren het pensioen waarschijnlijk minder verhoogd wordt dan de prijzen. Het pensioen kan in uitzonderlijke situaties ook worden verlaagd. De afgelopen jaren is het pensioen in de Middelloonregeling niet verlaagd.

6. Financiële paragraaf

6.1 Financiële positie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Pensioenvermogen	Technische voorziening	Dekkingsgraad (%)
Stand per 1 januari 2023	5.432.665	4.550.056	119,4%
Premie	118.991	107.331	-0,2%
Uitkeringen	-128.127	-128.877	0,6%
Toeslagen	-	86.432	-2,2%
Wijziging rentetermijnstructuur	-	146.239	-3,7%
Rendement	376.961	161.747	3,9%
Overig	-17.019	-29.350	0,4%
Kruiseffect	0	0	0,0%
Stand per 31 december 2023	5.783.471	4.893.578	118,2%

Het pensioenvermogen is gelijk aan het belegd vermogen plus 'het saldo van overige vorderingen en overlopende activa' minus 'overige schulden en overlopende passiva'. De technische voorziening is gelijk aan de voorziening die nodig is om de pensioenaanspraken van de deelnemers op het fonds te dekken. De technische voorziening per 31 december 2023 is gebaseerd op de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De bepaling van de procentuele effecten van de diverse resultaatbronnen op de dekkingsgraad zijn conform de richtlijnen van DNB uitgedrukt ten opzichte van de primo dekkingsgraad. Dit zorgt ervoor dat de optelling van de primo dekkingsgraad plus alle afzonderlijke procentuele effecten niet leidt tot de ultimo dekkingsgraad.

<i>Beleidsdekkingsgraad ultimo jaar (op basis van jaarrekening)</i>		
	2023	2022
Beleidsdekkingsgraad ultimo	122,4%	121,1%
Vereiste dekkingsgraad ultimo	116,4%	117,5%
Minimaal vereiste dekkingsgraad ultimo	104,2%	104,3%
Gemiddelde interest van verplichtingen	2,3%	2,5%

<i>Saldo baten en lasten over de afgelopen jaren</i>		
<i>Bedragen x 1.000 Euro</i>	2023	2022
	EUR	EUR
Premieresultaat	11.451	3.864
Interestresultaat	68.975	159.973
Overig resultaat	-73.142	-318.762
Saldo van baten en lasten	7.284	-154.379

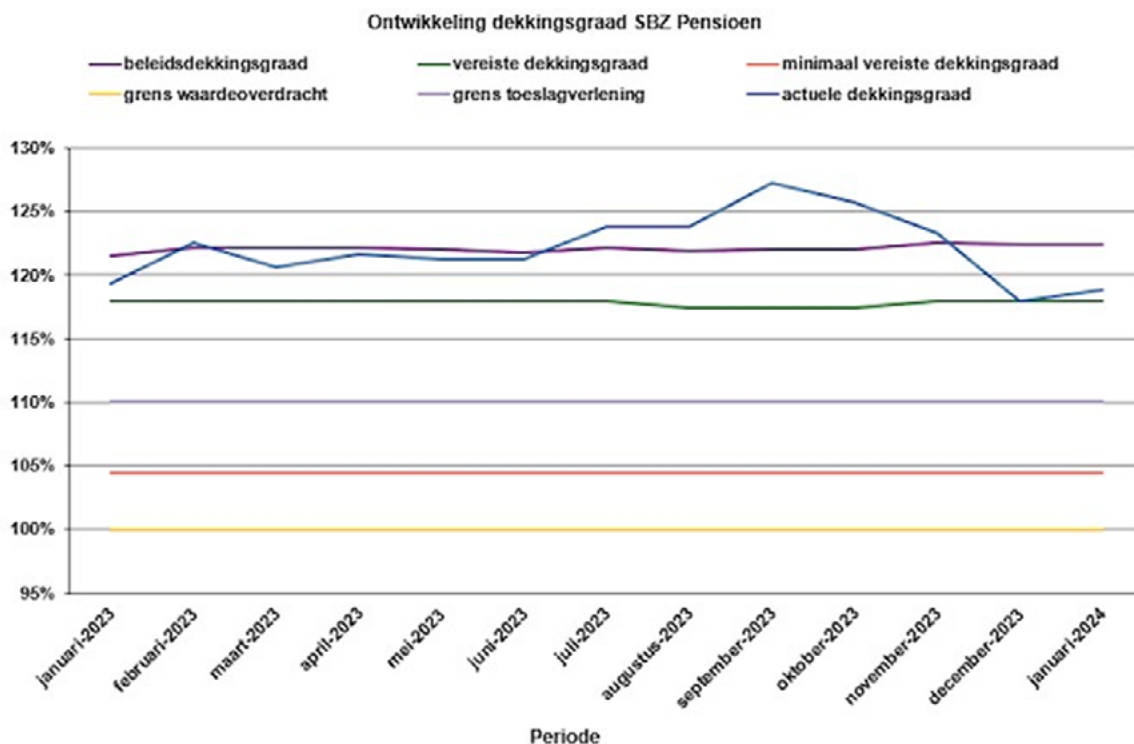
De feitelijke premie minus opslag voor directe kosten, is hoger dan het actuariel benodigd bedrag voor coming service aanspraken, risicokoopsommen overlijden en arbeidsongeschiktheid, inclusief excassokosten. Dit komt terug in een premiedekkingsgraad hoger dan 100% (namelijk 148%).

Solvabiliteit

De dekkingsgraad is in 2023 gedaald van 119,4% naar 118,2%. Het beleggingsresultaat leverde een positieve bijdrage aan de dekkingsgraad. De wijziging van de rentetermijnstructuur leverde daarentegen een (grotere) negatieve bijdrage aan de dekkingsgraad.

De beleidsdekkingsgraad is sinds 1 januari 2015 leidend voor beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is de uitkomst van het gemiddelde van de (UFR-)dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Per 1 januari 2023 bedroeg deze 121,1% en per 31 december 2023 122,4%. Eens per jaar berekent het fonds de reële dekkingsgraad. Deze bedraagt ultimo 2023 91,0% (2022: 91,8%).

Onderstaande grafiek geeft de maand-op-maand-ontwikkeling aan van de beleidsdekkingsgraad, de vereiste dekkingsgraad en (minimaal) vereiste dekkingsgraad. De toeslagverlening per 1 januari 2024 is onderdeel van de dekkingsgraden op het moment dat in 2023 het Bestuur dat besluit genomen heeft. Dat effect is in deze grafiek verwerkt.

6.2 Geen herstelplan in 2023

Wanneer de beleidsdekkingsgraad van een fonds lager is dan de vereiste dekkingsgraad is sprake van een reservetekort en dient een fonds een herstelplan op te stellen en te actualiseren, zolang sprake is van een dergelijk tekort. Gedurende 2023 was geen sprake van een beleidsdekkingsgraad die zich onder de vereiste dekkingsgraad bevond.

6.3 Premiebeleid

Feitelijke premie pensioenregelingen

De feitelijke premie die door de aangesloten organisaties jaarlijks verschuldigd is voor de deelname aan de Middelloonregeling wordt per deelnemer berekend en is in beginsel gelijk aan de actuariële premie, zijnde de koopsom voor de pensioenopbouw van de actieve deelnemers inclusief de benodigde opslagen voor kosten, premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (coming service) en opslag voor de aanwezige reserve. De feitelijke premie wordt vastgesteld op basis van de in de abtn vermelde actuariële grondslagen.

De voorwaardelijke toeslagen aan deelnemers zijn gebaseerd op de algemene prijsontwikkeling, indien de financiële positie van SBZ Pensioen dit toelaat. Hiervoor wordt niet gereserveerd en hiervoor wordt geen premie in rekening gebracht. Een eventuele verhoging wordt jaarlijks door het Bestuur vastgesteld.

De risicopremie voor het aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen en tijdelijk partnerpensioen wordt separaat vastgesteld. Deze wordt periodiek herijkt op grond van de opgedane ervaringen. Het Bestuur stelt jaarlijks de

premie voor het arbeidsongeschiktheidspensioen zodanig vast, dat het toekomstig uit te keren arbeidsongeschiktheidspensioen wordt gedekt.

Als de feitelijke premie hoger is dan voor de bij de cao betrokken sociale partners acceptabel, kunnen de bij de cao betrokken sociale partners de pensioenovereenkomst aanpassen door de hoogte van de op te bouwen aanspraken in de toekomst naar beneden bij te stellen.

In geval van een crisissituatie kan besloten worden de feitelijke premie tijdelijk te verhogen naar een niveau waarbij de actuariële inkoop van aanspraken (ten minste) kostendekkend is.

Feitelijke premie over 2023 (Bedragen x € 1.000):

Premie 2023	113.641
Uitvoeringskosten	1.309
Solvabiliteitsopslag	5.225
Totaal	120.175

Hieronder staat de verdeling van de feitelijke premie naar de drie pensioenregelingen van SBZ Pensioen (MLR staat voor Middelloonregeling, BPR voor Beschikbarepremieregeling en NPR voor Nettopensioenregeling).

	MLR	BPR	NPR
Premie 2023	28.488	84.676	477
Uitvoeringskosten	519	779	11
Solvabiliteitsopslag	5.211	0	14
Totaal	34.218	85.455	502

(Gedempte) kostendekkende premie

De gedempte kostendekkende premie onderscheidt zich qua actuariële grondslagen van de feitelijke premie op het volgende onderdeel:

- Opslag voor kosten: de opslag voor kosten bestaat uit de gemaakte kosten in het betreffende boekjaar minus de vrijgevallen excassokosten door het doen van uitkeringen.

Het verwacht rendement is gebaseerd op de beleggingsmix van SBZ Pensioen behorende bij de Middelloonregeling en de bijbehorende rendementen, waarbij de rendementen per beleggingscategorie gelijk zijn gesteld aan de maximale rendementen zoals voorgeschreven door de Commissie Parameters 2019 (van toepassing op het moment van vaststellen in 2023). Daarnaast wordt een correctie toegepast in verband met toekomstbestendige toeslagverlening door middel van een toeslagcurve. Deze toeslagcurve is gebaseerd op de prijsinflatie en kent een ingroeipad voor de eerste vijf jaar. Bij het ingroeipad zoals gepubliceerd door DNB worden de minimale groeivoet voor het prijsindexcijfer voor het eerste jaar gelijkgesteld aan de CPB-ramingen.

Voor het inflatie ingroeipad wordt jaarlijks uitgegaan van het door DNB gepubliceerde ingroeipad per 1 oktober van het voorgaande jaar. Voor de premie wordt voor het ingroeipad gestart met de door het CPB gepubliceerde verwachte inflatie cijfer van 2,9% voor 2023, dat in vijf jaar toegroeit naar het lange termijn verwachte inflatiecijfer van 1,9%. De rendementscurve kan jaarlijks wijzigen als gevolg van wijzigingen in het beleggingsbeleid, de ratingverdeling en/of het ingroeipad. Het Bestuur kan op advies van de adviserend actuaaris het gehanteerde verwachte rendement aanpassen indien marktomstandigheden dit noodzakelijk maken.

De kostendekkende premie onderscheidt zich qua actuariële grondslagen van de feitelijke premie op de volgende onderdelen:

- Opslag voor kosten: de opslag voor kosten bestaat uit de gemaakte kosten in het betreffende boekjaar minus de vrijgevallen excassokosten door het doen van uitkeringen.
- Interest: de primo boekjaar geldende door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.
- Solvabiliteitsopslag: voor de kostendekkende premie wordt een solvabiliteitsopslag gehanteerd ter grootte van de opslag benodigd voor de vereiste dekkingsgraad (voor risico fonds) primo boekjaar op basis van de strategische mix.

Kostendeekkende premie over 2023 (Bedragen x 1.000)

Premie 2023 (incl. risicokoopsom overlijden, premievrijstelling en arbeidsongeschiktheid)	107.305
Uitvoeringskosten	1.184
Solvabiliteitsopslag (17,9%)	5.039
Totaal	113.528

De procentuele solvabiliteitsopslag bij de zuivere kostendeekkende premie is gelijk aan het percentage vereist eigen vermogen per 31 december 2022 voor de Middelloonregeling, overeenkomstig wat hieromtrent in de abtn is opgenomen.

Hieronder staat de verdeling van de kostendeekkende premie naar de drie pensioenregelingen van SBZ Pensioen (MLR staat voor Middelloonregeling, BPR voor Beschikbarepremieregeling en NPR voor Nettopensioenregeling).

	MLR	BPR	NPR
Premie 2023	20.106	86.722	477
Uitvoeringskosten	394	779	11
Solvabiliteitsopslag	3.599	1.426	14
Totaal	24.099	88.927	502

Het verschil bij de Beschikbarepremieregeling tussen de feitelijke premie en de (gedempte) kostendeekkende premie wordt veroorzaakt door de risicokoopsom Anw en de risicokoopsom voor arbeidsongeschiktheidspensioen. Dit is omdat deze onderdelen in de ex-ante premie ook toegerekend worden aan de Beschikbarepremieregeling. Het betreft deelnemers die in de Beschikbarepremieregeling zitten en verzekerd zijn voor deze risico's. In de feitelijke premie wordt het overlijdens- en het arbeidsongeschiktheidsrisico geboekt in de Middelloonregeling.

Hieronder staat de verdeling van de gedempte kostendeekkende premie naar de drie pensioenregelingen van SBZ Pensioen (MLR staat voor Middelloonregeling, BPR voor Beschikbarepremieregeling en NPR voor Nettopensioenregeling).

Gedempte kostendeekkende premie over 2023 (Bedragen x € 1.000):

Premie 2023 (incl. risicokoopsom overlijden, premievrijstelling en arbeidsongeschiktheid)	103.609
Uitvoeringskosten	1.184
Solvabiliteitsopslag (17,9%)	4.377
Voorwaardelijke toeslagverlening	10.570
Totaal	119.740

De procentuele solvabiliteitsopslag bij de gedempte kostendeekkende premie is gelijk aan het percentage vereist eigen vermogen per 31 december 2022 voor de Middelloonregeling, overeenkomstig wat hieromtrent in de abtn is opgenomen.

Hieronder staat de verdeling van de gedempte kostendeekkende premie naar de drie pensioenregelingen van SBZ Pensioen (MLR staat voor Middelloonregeling, BPR voor Beschikbarepremieregeling en NPR voor Nettopensioenregeling).

	MLR	BPR	NPR
Premie 2023	16.425	86.707	477
Uitvoeringskosten	394	779	11
Solvabiliteitsopslag	2.940	1.423	14
Voorwaardelijke toeslagverlening	10.570	0	0
Totaal	30.329	88.909	502

Het verschil bij de Beschikbarepremieregeling tussen de feitelijke premie en de (gedempte) kostendekkende premie wordt veroorzaakt door de risicokoopsom Anw en de risicokoopsom voor arbeidsongeschiktheidspensioen. Dit is omdat deze onderdelen in de ex-ante premie ook toegerekend worden aan de Beschikbarepremieregeling. Het betreft deelnemers die in de Beschikbarepremieregeling zitten en verzekerd zijn voor deze risico's. In de feitelijke premie wordt het overlijdens- en het arbeidsongeschiktheidsrisico geboekt in de Middelloodregeling.

Bij de bepaling van de gedempte kostendekkende premie is rekening gehouden met de toeslagambitie op basis van verwachte prijsinflatie (CPI, alle bestedingen). Er is daarom sprake van een opslag voor voorwaardelijke toeslagverlening.

De hierboven vermelde premies zijn ex-post vastgesteld, in het boekjaar was de feitelijke premie hoger dan de gedempte kostendekkende premie. Daarmee voldoet de feitelijke premie aan artikel 128 van de Pensioenwet. Er is in het boekjaar geen sprake geweest van een premiekorting of terugstorting omdat de premie ex-ante wel kostendekkend was en de kostencomponent die daarin is opgenomen naar verwachting (en ook in de realisatie, blijkens de positieve resultaten op kosten in voorgaande jaren) toereikend was.

Premie arbeidsongeschiktheidspensioen

Het Bestuur stelt de premie voor het aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen separaat vast. Periodiek herijkt het Bestuur deze premie op grond van de opgedane ervaringen. Dat was in 2023 niet nodig.

Premie arbeidsongeschiktheidsverzekering 2023 (met tussen haakjes de cijfers over 2022):

	85% resp. 80% aanvulling gedurende derde tot en met zesde ziektejaar; 75% resp. 70% daarna	85% resp. 80% aanvulling tot de pensioendatum
Van het salaris tot maximum dagloon	0,11% (0,1%)	0,44% (0,4%)
Van het salarisdeel boven maximumdagloon	2,2% (2,0%)	2,422% (2,2%)

De premie voor de premievrije voortzetting van de pensioenopbouw gedurende arbeidsongeschiktheid bedraagt voor 2023 4,6% (2022: 4,0%) van de premie, die verschuldigd is voor de pensioenopbouw in het boekjaar.

SBZ Pensioen houdt rekening met een voorziening voor actieve deelnemers die ziek zijn geworden, maar nog niet als zodanig bij SBZ Pensioen zijn aangemeld, omdat ze korter dan twee jaar ziek zijn. Dit is de zogenaemde Incurred But Not Reported (IBNR) voorziening. Voor de vaststelling van die voorziening wordt uitgegaan van de risicopremies die in de laatste twee jaar zijn betaald. Er wordt verondersteld dat de risicopremie een goede inschatting geeft van de schadelast die uit het te verzekeren risico voortvloeit. De termijn van twee jaar sluit aan bij de wachttijd voor de WIA (Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen). Daarnaast kent SBZ Pensioen voor het arbeidsongeschiktheidspensioen ook een technische voorziening IBNR. Deze is ook gelijk aan de risicopremies van de laatste twee jaar.

6.4 Kosten

Kosten uitvoering pensioenbeheer alle pensioenregelingen

Het fonds maakt voor de uitvoering van de regeling diverse kosten. De kosten van pensioenbeheer bedroegen voor 2023 € 4,3 miljoen (2022 € 4,2 miljoen). Omgerekend is dit € 210 per deelnemer/pensioengerechtigde (2022 € 214). Een deel van de uitvoeringskosten heeft betrekking op het project om over te gaan naar het nieuwe pensioenstelsel. Over 2023 gaat het hier op basis van een schatting om een bedrag van ongeveer € 219K. Dit bedrag betreft voorbereidingskosten van de pensioenuitvoeringsorganisatie APS (ruim € 114K en € 105K aan projectkosten). Indien rekening gehouden wordt met dat bedrag over een gelijk aantal normdeelnemers komen de genormaliseerde kosten (exclusief impact van het project) uit op € 199 per deelnemer/pensioengerechtigde (2022 € 202).

De kosten voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden hebben betrekking op alle werkzaamheden die direct aan het fonds in rekening worden gebracht onder aftrek van de toerekening aan het vermogensbeheer. Het bedrag aan uitvoeringskosten voor het pensioenbeheer bestaat uit:

Uitvoeringskosten pensioenbeheer (x € 1.000)	2023	2022
Kosten (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden	2.153	1.994
Kosten werkgevers	336	311
Kosten Bestuur	670	565
Kosten financieel beheer	1.116	1.331
Totaal	4.275	4.201

De stijging van de kosten (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden komt voornamelijk door stijging van pensioenadministratiekosten zoals vanuit indexatie tarieven en door beheer van meer deelnemers. De afname van de kosten financieel beheer met name door afname van de kosten die hieraan toegerekend worden. Andere kosten, contributies en bijdragen zijn gestegen.

De verdeling kosten deelnemers en kosten werkgevers, ten behoeve van deze opstelling, zijn verdeeld op basis van vaste percentages (86,5% deelnemer, 13,5% werkgever).

Kosten (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden

De kosten voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden hebben betrekking op alle werkzaamheden die in de pensioenadministratie moeten worden verricht om de aanspraken te administreren en betrokkenen volledig te informeren. Dit zijn bijvoorbeeld werkzaamheden in het kader van de verwerking van werknemersgegevens, pensioentoekenningen, het verwerken van waardeoverdrachten en afkoop, het doen van uitkeringen en de communicatie hierover. Bij communicatie kan gedacht worden aan het beantwoorden van vragen, het verzorgen van de verplichte uitingen zoals het Uniform Pensioenoverzicht (UPO), de start- en stopbrief en het communiceren via het deelnemersportaal.

Kosten werkgevers

De kosten voor werkgevers hebben betrekking op alle werkzaamheden die in de pensioenadministratie moeten worden verricht als gevolg van contacten met werkgevers. Dit zijn werkzaamheden in het kader van de verwerking van werknemers- en werkgeversgegevens, de incasso van premienota's en de communicatie hierover. Bij communicatie kan gedacht worden aan het beantwoorden van vragen, het verzorgen van werkgeversbijeenkomsten, dan wel presentaties op de werkvloer aan werknemers van aangesloten organisaties en digitale nieuwsbrieven aan werkgevers.

Kosten Bestuur en financieel beheer

De kosten van Bestuur en financieel beheer hebben betrekking op kosten die verbonden zijn met het besturen van het fonds, de bestuursondersteuning en -adviesing. Ook kosten verbonden aan het toezicht van DNB, AFM, certificerend actuaire, externe accountant, het financieel beheer en juridische kosten maken hier onderdeel van uit.

Oordeel Bestuur

Het Bestuur heeft de kosten voor pensioenbeheer begin 2021 voor het laatst onderworpen aan een benchmark-onderzoek. Het Bestuur kijkt jaarlijks naar de ontwikkeling van de kosten en blijft streven naar verlaging daarvan. Ten opzichte van boekjaar 2022 zijn de kosten per normdeelnemer afgenomen. Het aantal normdeelnemers is licht toegenomen, waarbinnen die toename vooral toe te rekenen is aan de pensioengerechtigden. De toegevoegde kosten hebben deels te maken met de intensivering van het project om gecontroleerd over te kunnen gaan naar het nieuwe pensioenstelsel. Naar schatting betreft iets meer dan 5% van de uitvoeringskosten werkzaamheden ten behoeve van dat doel. Het Bestuur stuurt op zowel de genormaliseerde kosten als de (tijdelijk) hogere totale kosten (inclusief effecten van het genoemde project). Het Bestuur vindt de kosten gegeven de huidige omvang van het fonds acceptabel en realiseert zich dat de kosten per deelnemer lager moeten.

Kosten vermogensbeheer en transactiekosten Middelloonregeling

De totale uitvoeringskosten van vermogensbeheer en de transactiekosten beliepen voor 2023 ruim € 36 miljoen (2022: € 57,0 miljoen). In de tabel hieronder staat de opbouw van deze kosten.

Uitvoeringskosten vermogensbeheer	2023		2022	
	(x € 1.000)	%	(x € 1.000)	%
Bestuur, advies en administratie				
- kosten bestuursondersteuning	1.267	0,023	1.063	0,017
- fiduciaire fees (vast)	6.241	0,107	7.700	0,124
- bewaarloon	822	0,015	1.127	0,018
- advieskosten	390	0,007	450	0,007
<i>Totaal Bestuur, advies en administratie</i>	<i>8.720</i>	<i>0,152</i>	<i>10.340</i>	<i>0,166</i>
Beheerkosten (vast)				
- beheerkosten vermogensbeheerders	16.336	0,299	19.071	0,308
- overige kosten	5.059	0,093	5.205	0,084
<i>Totaal Beheerkosten (vast)</i>	<i>21.395</i>	<i>0,392</i>	<i>24.276</i>	<i>0,392</i>
Beheerkosten (resultaat afhankelijk)				
- resultaatafhankelijke fees	2.653	0,049	14.441	0,233
<i>Totaal Beheerkosten (resultaat afhankelijk)</i>	<i>2.653</i>	<i>0,049</i>	<i>14.441</i>	<i>0,233</i>
Totaal	32.768	0,593	49.060	0,791
Transactiekosten	3.477	0,064	7.958	0,128

De vaste beheerkosten van de onderliggende uitvoerende (asset) managers op basis van het gemiddeld belegd vermogen zijn als volgt uit te splitsen:

Beheerkosten vermogensbeheerders	2023		2022	
	(x € 1.000)	%	(x € 1.000)	%
Vastrentend	3.952	0,072	5.541	0,089
Aandelen	3.153	0,058	3.744	0,060
<i>Core portefeuille</i>	<i>7.105</i>	<i>0,130</i>	<i>9.286</i>	<i>0,149</i>
Private equity	2.045	0,037	2.192	0,035
Infrastructuur	1.596	0,029	1.476	0,024
Impactbeleggingen	1.535	0,028	1.625	0,026
Vastgoed	4.055	0,074	4.490	0,072
<i>Alternatives</i>	<i>9.231</i>	<i>0,169</i>	<i>9.785</i>	<i>0,158</i>
Totaal	16.336	0,299	19.071	0,308

De resultaatafhankelijke fees op basis van het gemiddeld belegd vermogen zijn als volgt uit te splitsen:

Resultaatafhankelijke fees vermogensbeheerders	2023		2022	
	(x € 1.000)	%	(x € 1.000)	%
Fiduciair Beheerder	-	0,000	1.500	0,024
Private equity	-47	-0,000	5.163	0,083
Infrastructuur	1.482	0,027	1.724	0,028
Impactbeleggingen	-80	0,002	2.096	0,034
Vastgoed	1.299	0,021	3.957	0,064
Alternatives	2.654	0,049	12.941	0,209
Totaal	2.654	0,049	14.441	0,233

Toelichting uitvoeringskosten vermogensbeheer Middelloonregeling

In de jaarrekening worden de kosten vermogensbeheer verder gespecificeerd. Overeenkomstig de Richtlijnen voor de jaarverslaglegging 610 worden bepaalde kosten verrekend met aan het vermogensbeheer verbonden opbrengsten. Onderstaand worden de kosten van de uitvoering van het vermogensbeheer en de transactiekosten verder toegelicht. In tegenstelling tot de jaarrekening wordt hier uitgegaan van het principe: 'waar je kosten en opbrengsten hebt, saldeer je niet'. De jaarrekening en toelichting verantwoordt out-of-pocket kosten. Dit bestuursverslag verantwoordt alle kosten, ook als deze onderdeel van de koers of opbrengst zijn. Hierdoor sluiten de kosten in dit bestuursverslag niet direct aan op de jaarrekening.

De in de jaarrekening gepresenteerde vermogensbeheerkosten ad € 38 miljoen betreffen de 'out-of-pocket-kosten' aan fiduciair managers, engagementmanager, custodian en de aan vermogensbeheer toegerekende administratiekosten, bestuurskosten en financieel beheer. De vermogensbeheerkosten bestaan daarnaast uit de kosten van transitie management, de kosten van onderliggende uitvoerende managers (inclusief die van beleggingsfondsen en fund of funds) en overige beleggingskosten.

Een groot deel van onze beheerkosten is gekoppeld aan de omvang van het belegd vermogen dat wordt beheerd. Omdat het gemiddeld belegd vermogen over 2023 is gedaald van € 6,2 miljard naar € 5,4 miljard euro zijn de kosten in zowel absolute als relatieve zin gedaald. Ook zijn de resultaat afhankelijke vergoedingen sterk afgenomen van 14,4 miljoen naar 2,6 miljoen. Daarmee zijn deze kosten relatief nog veel harder gedaald dan het gemiddeld belegd vermogen hetgeen een drukkend effect heeft op het totale kostenplaatje.

Toelichting resultaatafhankelijke fees

Dit zijn fees die beheerders in rekening brengen om mee te profiteren van de door hun bereikte rendementen. Het voordeel hiervan is dat de beheerder een extra belang heeft om voor SBZ Pensioen mooie rendementen te behalen. Een nadeel is dat deze kosten soms hoog uitvallen. In zijn algemeenheid geldt: hoe hoger de resultaten, hoe hoger de resultaatafhankelijke fees. Echter, sommige beheerders verwerken deze fees in het betreffende jaar en andere beheerders verwerken deze fees in het jaar erop. Dit kan ertoe leiden dat een jaar van magere rendementen toch hoge resultaatafhankelijke fees kent, of andersom.

Met onze manager of managers Russell is een nieuwe fee afgesproken waarbij de resultaatafhankelijke fee is komen te vervallen.

Toelichting transactiekosten

De transactiekosten zijn de kosten die gemaakt worden om de effectentransacties tot stand te brengen en uit te voeren. De vaststelling van transactiekosten wordt bemoeilijkt doordat ze veelal onderdeel zijn van de koers- of prijsvorming. Hierdoor zijn deze kosten niet direct herkenbaar als kosten. Van deze kosten is, voor zover de werkelijke kosten niet bekend zijn, een inschatting gemaakt op basis van geldende transactiekosten per soort belegging en de omzet in de betreffende beleggingscategorie. De transactiekosten betreffen impliciete en expliciete transactiekosten, waaronder (prijs-)verschillen tussen de executieprijs en de mid-prijs op moment van handelen. Bij de beoordeling van de (relatieve) performance van de vermogensbeheerders hoeft hiermee geen rekening te worden gehouden, omdat deze kosten onderdeel vormen van het beleggingsresultaat.

Beïnvloedingsaspecten kosten vermogensbeheer

De kosten die zijn verbonden aan het vermogensbeheer moeten worden gezien in relatie tot het gekozen uitvoeringsmodel alsmede de gekozen beleggingsmix, bijbehorende benchmarkkosten, het meerjarig rendement en het risico. De omvang van deze kosten wordt door een (combinatie van een) zestal aspecten beïnvloed:

1. De governance: de wijze waarop de beleidsvorming en de uitvoering van het vermogensbeheer is vormgegeven. Het fonds werkt samen met verschillende partijen op het gebied van vermogensbeheer. SBZ Pensioen gelooft in het selecteren van de beste partij voor de juiste taak in tegenstelling tot alle taken bij één partij. Dat betekent extra kwaliteit tegen iets hogere kosten.
2. Beleggingsmix: het fonds maakt keuzes tussen liquide en illiquide beleggingen, waarbij nadrukkelijk rekening wordt gehouden met de daaraan verbonden risico's en kosten. De beheerkosten van alternatieve illiquide beleggingen zijn een veelvoud van de beheerkosten van liquide beleggingen.
3. De mate van actief of passief beheer: het fonds maakt per onderdeel van de beleggingsportefeuille op zorgvuldige wijze een keuze voor de mate van actief of passief beheer. Actief beheer is duurder dan passief management.
4. Directe of indirecte beleggingen: het fonds maakt bij de samenstelling van de beleggingsportefeuille per categorie een keuze voor direct of indirect beleggen (participaties in beleggingsfondsen).
5. Schaalgrootte: het fonds vormt qua vermogen een middelgroot pensioenfonds.
6. Met de externe managers gemaakte fee-afspraken, die naast de vaste vergoedingen op basis van over meer jaren behaalde rendementen kunnen leiden tot een additionele variabele vergoeding.

Resultaten actief beheer

Bij de keuzes tussen liquide en illiquide beleggingen, tussen actief en passief beheer en tussen directe en indirecte beleggingen accepteert het fonds een hoger kostenniveau wanneer het verwachte extra rendement de hogere kosten en het (beperkt) hogere risico meer dan compenseert. Continu wordt bewaakt of dit uitgangspunt wordt gerealiseerd. Tot nog toe heeft de gekozen vermogensbeheer structuur geleid tot een hoger extra rendement dan de hiermee gemoeide hogere kosten. Het extra rendement (vóór kosten) door actief beheer was over de afgelopen jaren als volgt:

2023: -0,13% (aandelen en bedrijfsobligaties 0,00%, core portefeuille niet langer beschikbaar¹)
 2022: +0,43% (core portefeuille +1,01%)
 2021: +1,03% (core portefeuille +0,91%)
 2020: +1,85% (core portefeuille +2,00%)
 2019: +1,20% (core portefeuille +0,55%)
 2018: -/0,20% (core portefeuille -/0,00%)

Oordeel Bestuur

Door heronderhandelingen van de fees zijn beheerkosten significant gedaald. De resultaatafhankelijke kosten zijn hier ook deels door gedaald. Daarnaast dragen de minder gunstige marktontwikkelingen bij aan de daling van de vermogensbeheerkosten. Dit kan volgend jaar weer anders uitpakken. In 2023 is er geen outperformance behaald. Op langere termijn wordt wel outperformance gehaald en de toegevoegde waarde van actief beheer in aandelen en bedrijfsobligaties acht het bestuur nog altijd aangetoond.

Kosten vermogensbeheer Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling

Eind 2023 en 2022 waren dit de kosten voor het vermogensbeheer over alle deelnemers in deze regelingen genomen.

Totale uitvoeringkosten vermogensbeheer en transactiekosten	2023		2022	
	(x €1000)	%	(x € 1.000)	%
Kosten operationeel beheer	47,21	0,03	46,04	0,08
Kosten beleggingsmodules	329,77	0,24	129,76	0,24
Advieskosten	-	-	-	-
Transactiekosten (incl. aan- en verkoop kosten)	315,57	0,23	127,34	0,23
Totaal	692,55	0,50	303,14	0,55

¹ Door de overgang naar de modulestructuur wordt er geen rendement meer berekend voor de core portefeuille. Daarnaast worden staatsobligaties en EMD passief ingevuld, waardoor actief beheer is afgenomen.

De beheerkosten in deze regelingen komen over 2023 uit op (afgerond) 27 basispunten. Ten opzichte van 2022 is dit een daling van 5 basispunten. Deze daling wordt verklaard door het sterk gestegen gemiddelde vermogen ten opzichte van 2022.

De transactiekosten zijn in lijn met die van het vorige jaar. Deze kosten zijn relatief hoog door enerzijds 1) de groei van de Beschikbarepremieregeling en de daarmee gepaard gaande aankopen in de beleggingsfondsen en door 2) het actief beheer dat in een aantal van die beleggingsfondsen wordt gevoerd.

De kosten van de onderliggende beleggingsmodules zijn in 2023 als volgt uit te splitsen:

Beheerkosten	(x € 1.000)		In % van GBV	
	2023	2022	2023	2022
Module Rente	95,7	34,4	0,07%	0,06%
Module Rendement	219,6	86,9	0,16%	0,16%
Module Matching	14,4	8,4	0,01%	0,02%
Totaal	329,7	129,7	0,24%	0,24%

De kosten per deelnemer voor het vermogensbeheer van deze regelingen zijn afhankelijk van de gekozen beleggingsmix. Deelnemers hebben namelijk de keuze uit drie lifecycles (die naarmate de leeftijd hoger wordt minder in zakelijke waarden en meer in vastrentende waarden beleggen) en kunnen eventueel ook zelf hun eigen portefeuille samenstellen.

Oordeel Bestuur

Na een aanlooperperiode van een aantal jaren is de omvang van deze regelingen zodanig dat de operationele kosten als percentage van de omvang zijn gedaald tot een marktconform niveau. In de Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling is het uitvoeringsmodel eenvoudig ingericht en belegt SBZ Pensioen niet in illiquide categorieën. Hierdoor zijn de kosten lager dan in de Middelloonregeling. Deze keuzes hebben te maken met de kleine omvang van deze regelingen. Dit verandert naar verwachting als sociale partners besluiten om de rechten en kapitalen uit de huidige regelingen over te dragen naar de regeling van de toekomst ('invaren').

7. Beleggingsparagraaf

7.1 Risicohouding

De risicohouding is de mate waarin de deelnemers beleggingsrisico's willen nemen om de doelstellingen te realiseren en de mate waarin deze groep beleggingsrisico's kan lopen. Het pensioenfonds legt de risicohouding vast waarop het beleggingsbeleid is gebaseerd. De risicohouding van SBZ Pensioen wordt als volgt omschreven:

Middelloonregeling

- Uitgangspunt is een nominaal pensioen en een reële ambitie conform arbeidsvoorwaardelijke afspraken.
- Sociale partners van alle aangesloten organisaties wensen de pensioenen zo veel mogelijk waardevast en toekomstbestendig te houden. Hiervoor zijn zij bereid risico te nemen in de beleggingen. Zij accepteren dat dit leidt tot een kans op korten van de aanspraken en rechten. Sociale partners wensen echter wel het risico op een tegenvallend pensioenresultaat te beperken.
- Sociale partners van alle aangesloten organisaties spreken de wens uit om de premie te dempen om deze zo stabiel mogelijk te houden. Voornaamste overwegingen hierbij zijn het lage premiestuur en de verwachting dat verdere verhoging ondermijnd is voor de bereidheid tot (vrijwillige) deelname aan SBZ Pensioen.
- Uit hoofde van evenwichtigheid is een voor alle verzekerden gelijke toeslagmaatstaf gekozen (prijsinflatie).
- Bij financiële tegenvallers hebben sociale partners de voorkeur voor de volgende volgorde van maatregelen:
 - wijzigen risicoprofiel
 - verhogen van de premie
 - versoberen regeling (lagere opbouw)Het Bestuur werkt deze maatregelen nader uit in het Financieel crisisplan.
- Indien er gekort moet worden, hebben de sociale partners voorkeur voor een zo laag mogelijke korting om de pensioenuitkeringen van de pensioengerechtigden niet te veel te laten fluctueren. Derhalve wordt voor korten de maximaal toegestane spreiding gehanteerd.

Voor de lange termijn (de ondergrenzen)

De nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets, uitgevoerd in 2022 vanwege de uitstroom van deelnemers naar de Beschikbarepremieregeling, kende de volgende uitkomsten:

- A. De mediaan van het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit een dekkingsgraad die gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad bedraagt 91%. Dit ligt hoger dan de vastgestelde ondergrens van 90%.
- B. Het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit de feitelijke dekkingsgraad bedraagt 91%. Dit ligt hoger dan de vastgestelde ondergrens van 90%.
- C. Het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit de feitelijke dekkingsgraad bedraagt in slecht weer (5% percentiel) 69%. De afwijking van de mediaan zou daarmee 25% bedragen en is kleiner dan de maximaal toegestane afwijking van 35%.

De afgesproken ondergrenzen hebben uitdrukkelijk een signaalfunctie. Worden de ondergrenzen overschreden dan geeft dit aanleiding tot nieuw overleg tussen Bestuur en sociale partners. De uitkomsten van de jaarlijkse aanvangshaalbaarheidstoets in juni 2023 indiceerden dat het verwacht pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad zich met 84,2% beneden de grens bevond uit de aanvangshaalbaarheidstoets. Hierover is gesproken met en tussen sociale partners. Zij hebben aangegeven hierin geen noodzaak tot ander beleid te zien, gegeven de verwachte overgang van de Middelloonregeling naar een pensioenregeling conform de Wtp.

Voor de korte termijn (bandbreedte VEV)

De bandbreedte rondom het vereist eigen vermogen is bedoeld om uitvoering te geven aan het feitelijke beleggingsbeleid binnen de toegestane bandbreedtes rondom het strategische beleid. De toegestane bandbreedte rondom het VEV bedraagt 4%-punt naar boven en 4%-punt naar beneden.

Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling

Voor een premieregeling of een variabele uitkering komt de risicohouding van het fonds tot uitdrukking in de door het fonds gekozen maximaal aanvaardbare afwijking van het pensioen in een pessimistisch scenario ten opzichte van het verwachte pensioen in een verwacht scenario. In de opbouwfase gaat het hierbij om het verwachte pensioen op pensioendatum; in de uitkeringsfase om afwijking van het pensioen van jaar op jaar.

SBZ Pensioen heeft de volgende uitgangspunten gehanteerd voor de Beschikbarepremieregeling en voor de Nettopensoenregeling:

- De regelingen zijn eenvoudig van opzet en de keuzemogelijkheden zijn helder te communiceren met de deelnemers.
- De pensioenregelingen zijn goed te administreren tegen marktconforme kosten.
- De hoogte van de uitkeringen is door de jaren heen stabiel en naar verwachting stijgend, zodat er zicht is op aanpassingen aan de koopkrachtontwikkeling. De ingegane uitkeringen kunnen in enig jaar dalen, maar deze dalingen dienen beperkt te zijn.
- De beleggingsrisico's en biometrische risico's dienen in de uitkeringsfase collectief gedeeld te worden.
- Er dient een geleidelijke overgang te zijn van de opbouwfase naar de uitkeringsfase.
- De deelnemer dient de opt-out mogelijkheid te krijgen om de uitkeringen elders onder te brengen.
- Tijdens de opbouwfase dienen de deelnemers een individuele keuze te kunnen te maken voor leeftijdsafhankelijke lifecycles. De doelstelling is om de default lifecycle zodanig in te richten dat minimaal een zelfde pensioen wordt behaald als volgens de vaste mix van de middelloonregeling, ook in een slecht scenario.
- Daarnaast dient er voor deelnemers die veel kennis en ervaring hebben met zelf beleggen de mogelijkheid te zijn voor vrij beleggen.
- De premiestaffels zijn gebaseerd op 3% rekenrente of een marktrente staffel.

Opbouwfase

- Geleidelijke inkoop in het uitkeringscollectief over een periode van 10 jaar voorafgaand aan pensioendatum.
- Vastgestelde uitgangspunten voor de vormgeving van de lifecycles en het hieruit volgende resultaat.

Uitkeringsfase

- Vastgestelde uitgangspunten voor enerzijds koopkrachtbehoud en anderzijds stabiliteit en een gemiddeld dalend uitgavenpatroon.
- Bij een beleggingsmix van 30% rendementsportefeuille en 70% matchingportefeuille (vanuit een eerdere ALM-studie).
- Default geen stijging of daling inkopen, omdat in combinatie met deze gekozen beleggingsmix wordt voldaan aan de wens ten dele koopkrachtbehoud te bereiken en tegelijk ook aan te sluiten bij het gemiddelde uitgavenpatroon van een pensioengerechtigde.

Het Bestuur heeft de spreiding van beleggingsschokken en overige schokken bij de pensioengerechtigde getoetst. Dit vond laatstelijk plaats in het risicobereidheidsonderzoek BPR dat in het eerste kwartaal van 2022 is uitgevoerd. De uitkomst van het opvolgende overleg is dat er geen noodzaak is tot wijziging van de risicohouding (en aanpassing van de beleggingen in de Beschikbarepremieregeling en Nettopensoenregeling). Begin 2023 is hier wederom bij stil gestaan. Het beperkt gewijzigde beleid op detailpunten is opgenomen in de abtn van het fonds.

7.2 Beleggingsbeleid

SBZ Pensioen wil een goed en betaalbaar pensioen regelen voor zijn deelnemers. Om dit waar te kunnen maken zijn de pensioenpremies alleen niet genoeg. Daarom wordt het geld belegd en neemt het fonds beleggingsrisico. Die risico's dienen in lijn te zijn met de risicohouding van het fonds. Het Bestuur doet daarom normaliter om het jaar onderzoek naar de beste combinatie van rendement en risico (ALM-studie respectievelijk Lifecycle-studie). Hieruit volgt de strategische portefeuille respectievelijk de lifecycles.

Op grond van de Pensioenwet houdt het fonds bij het samenstellen en invullen van zijn beleggingsbeleid rekening met het volgende:

- Het beleggingsbeleid is vastgesteld door middel van gedegen onderzoek en sluit aan op de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van het fonds.
- Bij het hiervoor genoemde onderzoek worden realistische en haalbare aannames gehanteerd en gevoeligheidsanalyses uitgevoerd.
- In het onderzoek naar het beleggingsbeleid is expliciet rekening gehouden met de verplichtingenstructuur, inclusief het toeslagbeleid.

De uitgangspunten voor de uitvoering van het beleggingsbeleid zijn verwoord in de abtn en het Strategisch Beleggingsbeleid. SBZ Pensioen opereert in een maatschappelijke context. MVB speelt dan ook een grote rol binnen het pensioenfonds.

7.2.1 Portefeuillesamenstelling Middelloonregeling

Het fundament voor de portefeuillesamenstelling in 2023 is gelegd met het ALM-onderzoek dat in 2022 plaatsvond.

In onderstaande tabellen vindt u de marktwaarde van de portefeuille en de verdeling van het vermogen over de verschillende modules (per ultimo 2023) en deelportefeuilles (ultimo 2022). In de jaarrekening worden de beleggingen weergegeven naar beleggingscategorie inclusief cash, vorderingen en schulden per beleggingscategorie.

Bedragen (x € 1.000):	Marktwaarde per 31 december 2022		
	Bedrag	Percentage	Norm-%
Matching Totaal	3.003.671	56,36%	60,0%
<i>Matching Core</i>			25,0%
Rente afdekking matchportefeuille	-196.690	-3,69%	N.v.t.
Valuta afdekking matchportefeuille	74.874	1,40%	N.v.t.
Euro Staatsobligaties	1.048.578	19,68%	20,0%
Euro Staatsobligaties- Long duration	245.159	4,60%	5,0%
<i>Matching overig</i>			35,0%
Hypotheke	516.980	9,70%	10,0%
Bedrijfsobligaties	1.314.770	24,67%	25,0%
Return Totaal	2.325.807	43,64%	40,0%
<i>Return Core</i>			27,5%
Aandelen wereldwijd	1.199.084	22,50%	22,50
EMD LC	271.994	5,10%	5,0%
Valuta afdekking returnportefeuille	69.577	1,31%	N.v.t.
<i>Return Alternatives</i>		14,7%	12,5%
Onroerend goed	434.092	8,15%	6,0%
Private equity	138.438	2,60%	1,5%
Infrastructuur	77.844	1,46%	1,5%
Impact investments	91.920	1,72%	2,0%
Cash	42.858	0,81%	1,5%
Totaal portefeuilles	5.329.478	100%	

Bedragen in 1000 euro

Tabel 1: Module Matching DB	Omvang ultimo 2023	2023 gewicht binnen module
Staatsobligaties euro	1.325.429	100%

Tabel 2: SBZ Module Rente Return	Omvang ultimo 2023	2023 gewicht binnen module
Bedrijfsobligaties wereldwijd	1.405.139	72,4%
Hypotheken	536.839	27,6%
Totaal fysieke beleggingen in module (incl liquide middelen)	1.941.676	

Tabel 3: SBZ Module Zakelijk Return	Omvang ultimo 2023	2023 gewicht binnen module
Aandelen wereldwijd	1.105.763	53,02%
Staatsobligaties opkomende landen in lokale valuta	263.318	12,63%
Vastgoed	408.489	19,59%
Private equity	135.996	6,52%
Infrastructuur	72.022	3,45%
Impact investments	94.788	4,55%
Totaal fysieke beleggingen in module (incl liquide middelen)	2.085.408	

Tabel 4: Overlays	Omvang ultimo 2023
Rente overlay	-7.666
Valuta overlay	35.591

De werkelijke portefeuille wijkt geregeld, binnen bandbreedtes, af van de strategische normportefeuille. Dit komt door verschillen in waardeontwikkeling, verminderde liquiditeit of toegankelijkheid van de betreffende beleggingstitels (zoals vastgoed, infrastructuur en private equity), of door dynamisch beleid.

Toelichting modules

Module Matching

De matchingportefeuille heeft als voornaamste doel om een deel van het renterisico van de pensioenaanspraken af te dekken. Het vormt het min of meer zekere blok van de beleggingsportefeuille. Deze portefeuille belegt dan ook voornamelijk in kredietwaardige staatsobligaties, bedrijfsobligaties en woninghypotheke.

Module Zakelijk Return

Deze module heeft als hoofddoel om extra rendement te behalen door een grotere verscheidenheid aan risicobronnen aan te boren. Blootstelling naar aandelenrisico vormt de groeimotor voor de beleggingsportefeuille. Het brengt meer wisselvalligheid in de resultaten maar is van groot belang voor het behalen van voldoende rendement op de langere termijn. De aandelenportefeuille is wereldwijd belegd. Deze wereldwijde portefeuille is breed gespreid over meerdere beleggingsstrategieën, sectoren, landen en kapitalisatiewaarden. Naast aandelen wordt ook belegd in staatsobligaties in opkomende landen en in alternatieve beleggingen zoals private equity, infrastructuur en vastgoed.

Module Rente Return

Deze module bestaat uit de categorieën Bedrijfsobligaties en Hypotheke. Beide categorieën bieden een aantrekkelijke premie (ook wel "spread" genoemd) boven een risicovrije rentevergoeding. De categorie Hypotheke is daarnaast ook onderdeel van onze renteafdekking en draagt bij aan het verminderen van renterisico op onze balans.

Afdekking renterisico

De strategische afdekking mocht begin 2023 variëren tussen 52,5% en 67,5% van de waarde van de verplichtingen op marktrente. Daarnaast gold een operationele bandbreedte van +/- 2,5%-punt. Tot 1 april dekten we het renterisico strategisch voor 60% af. Vanaf 1 april bedroeg dit percentage 54%, de strategische bandbreedte 46,5%-61,5% en de operationele bandbreedte +/-1%. De lagere afdekking is het gevolg van het niet langer meetellen van de bedrijfsobligaties in de berekening van de renteaafdekking. Deze beleggingen zitten nog wel in de portefeuille.

Afdekking aandelenrisico

Het fonds heeft in 2023 geen bescherming op de aandelenportefeuille gehad.

Afdekking valutarisico

De beleggingen in verschillende categorieën leveren een bepaalde blootstelling naar valutarisico op. SBZ hanteert als beleid dat het valutarisico volledig wordt afgedekt voor categorieën waarbij valutarisico een dominante factor is voor het totaalrendement. Voor categorieën waarbij het valutarisico minder dominant is, dekt SBZ 50% van het valutarisico af.

Dit betekent dat binnen de module Rente Return het valutarisico van de grootste valuta's volledig wordt afgedekt. Dit betreft de Amerikaanse dollar (USD), het Britse pond (GBP), de Japanse yen (JPY) en de Canadese dollar (CAD). Binnen de module Zakelijk Return wordt het valutarisico van USD, GBP, JPY en CAD voor 50% afgedekt.

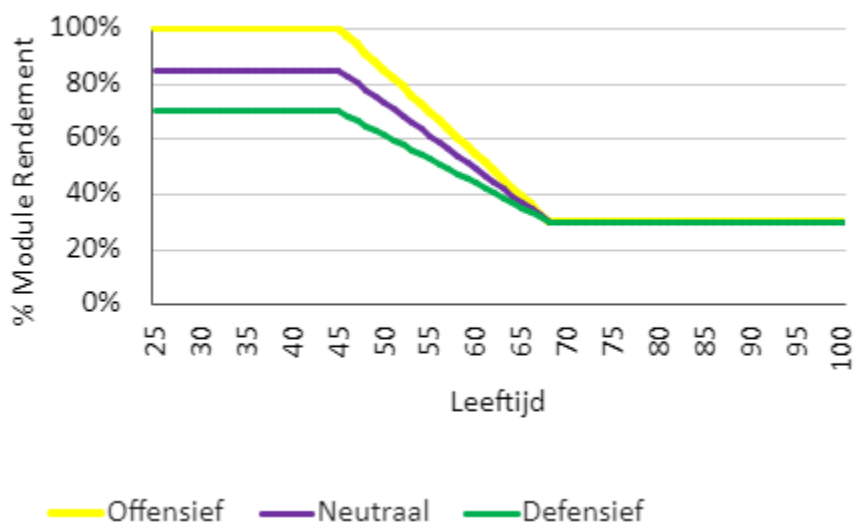
De afdekking van het valutarisico vindt met ingang van 1 april 2023 plaats binnen de modules, onder uitvoering van Russell Investments. Indien in de staatsobligatieportefeuille valutablootstellingen ontstaan dan dekt fiduciair manager Achmea IM dit valutarisico in beginsel af.

Dynamisch beleid

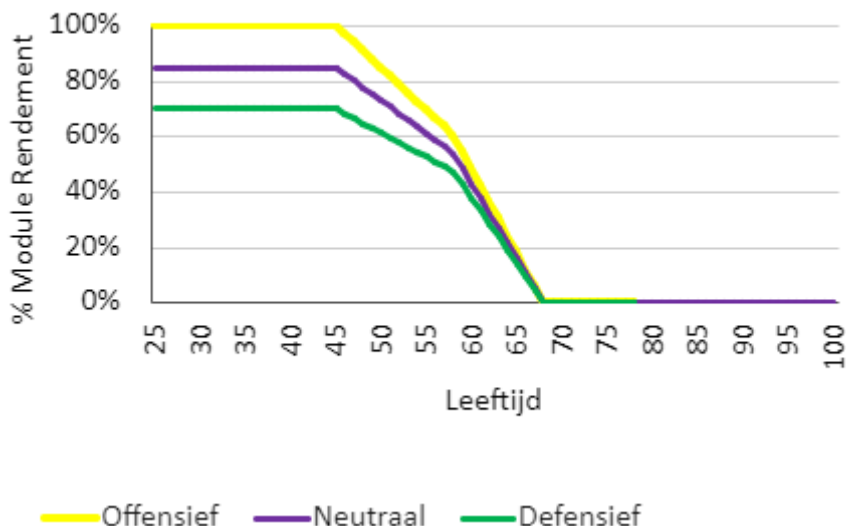
Binnen bandbreedtes kan het fonds dynamisch beleid voeren. Hierbij wordt op grond van diverse kwantitatieve en fundamentele beslisriteria risico toegevoegd of afgebouwd. In 2023 was er geen sprake van een dynamisch beleid.

7.2.2 Portefeuillesamenstelling Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling

Bij deze regelingen is geen sprake van één strategische beleggingsportefeuille zoals in de Middelloonregeling. Onze deelnemers hebben een individueel pensioenkapitaal dat standaard tussen 58 en 68 jaar geleidelijk omgezet wordt in aanspraken in het Collectief Variabel Pensioen (CVP). Zolang een deelnemer een individueel pensioenkapitaal heeft, kan hij of zij kiezen tussen drie risicoprofielen. Ieder profiel kent zijn eigen lifecycle. Een lifecycle geeft aan hoe er belegd wordt door de levensjaren heen. In het CVP is het beleggingsbeleid voor iedere leeftijdscategorie gelijk. Door de geleidelijke inkoop in CVP is er tussen 58 en 68 jaar sprake van zowel een persoonlijk pensioenkapitaal als aanspraken in CVP. Onderstaande grafiek laat de doorkijk zien van het totaal.

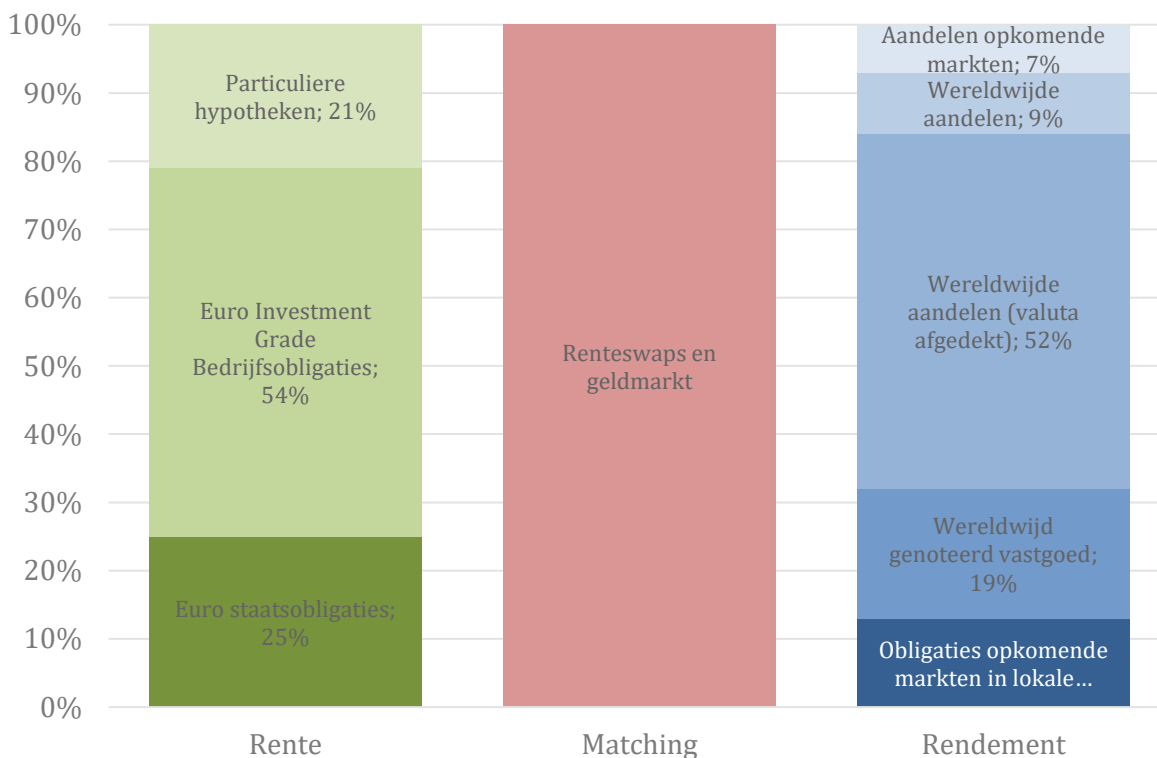

Een deelnemer kan ook op 58-jarige leeftijd kiezen voor een toekomstig vast pensioen. In dat geval zijn de lifecycles vanaf dat keuzemoment anders (bouwen sneller risico af), en is er geen sprake van inkoop in het CVP. Onderstaande grafiek toont de lifecycles bij keuze vast pensioen.

De modules zijn samengesteld uit beleggingsfondsen. De strategische weging en doelstelling was eind 2023 als volgt:

Beoogde verdeling binnen de Modules

De werkelijke portefeuille wijkt geregeld, binnen bandbreedtes, af van de strategische normportefeuille. Dit komt door verschillen in waardeontwikkeling.

Gezien de lifecycle-aanpak bij premieregelingen ziet de portefeuilleverdeling er per deelnemer anders uit. Onderstaande tabel laat de verdeling van alle beleggingscategorieën zien, geaggregeerd over alle deelnemers.

Bedragen	2023		2022	
	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht
(x € 1.000):				
Module Matching	14.572	7,46%	3.769	4,08%
Liquide middelen	473		-47	
Geldmarktfonds	3.238		671	
Overlayfonds	10.861		3.145	
Module Rente	41.860	21,40%	20.375	22,02%
Bedrijfsobligaties	21.859		10.375	
Staatsobligaties	11.837		8.029	
Hypotheken	6.839		1.760	
Liquide middelen	1.325		210	
Module Rendement	138.628	71,01%	68.212	73,89%
Aandelen opkomend	8.821		8.948	
Aandelen ontwikkeld	86.285		36.678	
EMD LC	17.122		9.908	
Onroerend goed	25.383		11.068	
Liquide middelen	1.018		1.610	
Totaal	195.060		92.356	

Noot: De percentages voor 2023 tellen niet op tot 100%. Het verschil heeft betrekking op de deelnemers die voor een opt out ("vrij beleggen") hebben gekozen en op de liquide middelen die geen onderdeel vormen van de modules. De waarde van die beleggingen zijn daarmee geen onderdeel van dit overzicht.

Rentemodule en Matchingmodule

De Modules Rente en Matching zorgen samen voor een gedeeltelijke afdekking van het renterisico voor deelnemers. Voor een jongere is het renterisico bijna niet afgedekt. Naarmate een deelnemer ouder wordt, dekken wij het renterisico meer af. De norm is dat het renterisico van iemand van 68 jaar of ouder voor 70% is afgedekt. Tenzij een deelnemer op 58-jarige leeftijd voorlopig kiest voor een vast pensioen vanaf de pensioendatum. In dat geval bouwt SBZ Pensioen het risico verder af.

Rendementsmodule

De Rendementsmodules heeft als hoofddoel om extra rendement te behalen door een verscheidenheid aan risicobronnen aan te boren. Blootstelling naar aandelenrisico vormt de groeimotor. Het brengt meer wisselvalligheid in de resultaten maar is van groot belang voor het behalen van voldoende rendement op de langere termijn.

Afdekking valutarisico

In de Modules Rente en Matching is geen sprake van valutarisico. In de Module Rendement dekt het pensioenfonds vreemde valuta gedeeltelijk af. Dit doet het door een verdeling over beleggingsfondsen met, en beleggingsfondsen zonder valuta-afdekking te kiezen. De norm was 46% vreemde valuta in de Rendementsmodule. Dit percentage is afgeleid van de blootstelling naar vreemde valuta in de Rendementsportefeuille (ook wel "returnportefeuille") voor de Middelloonregeling.

7.3 Verantwoord Beleggen

SBZ Pensioen beheert geld voor zijn deelnemers. Het belangrijkste doel daarbij is een goed pensioen realiseren. Daarbij vindt het fonds dat het als pensioenuitvoerder een maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft die goed aansluit bij de deelnemers. SBZ Pensioen is ervan overtuigd dat financieel rendement en maatschappelijke verantwoordelijkheid samengaan.

Bij het beleggen kijken de vermogensbeheerders naar, onder andere, de bedrijfseconomische vooruitzichten van een bedrijf, maar ook naar het functioneren van een bedrijf. Ondernemingen die minder goed presteren in hun maatschappelijke context lopen het risico dat zij worden uitgesloten. Dit maakt een beroep op bijvoorbeeld de kapitaalmarkten moeilijker en daarmee duurder, en staat daarmee de groei en de winstgevendheid van de onderneming in de weg. Ook lopen deze bedrijven mogelijk risico op claims en het risico dat consumenten hun

producten links laten liggen. Daarom kiest SBZ Pensioen bewust voor verantwoord beleggen. Ondernemingen worden beoordeeld op hun "license to operate".

Jaarlijks onderzoekt de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) wat de prestaties zijn van de 50 grootste pensioenfondsen op het gebied van verantwoord beleggen. In 2023 is SBZ Pensioen uitgekomen op een 24e plek in de ranglijst, met een totaalscore van 3,1 en twee sterren (2022: een 16e plaats met een score van 2,7 en twee sterren). Als we kijken naar pensioenfondsen van vergelijkbare grootte dan zijn we in de middenmoot geëindigd. Op de onderdelen "beleid" en "implementatie" scoren we beter dan vorig jaar. SBZ Pensioen heeft goede stappen gezet, maar andere pensioenfondsen waren sneller met hun klimaatbeleid. Bij het pensioenfonds is dat beleid eind 2023 vastgesteld. Op het onderdeel "verantwoording" scoort SBZ Pensioen lager dan over 2022. Het pensioenfonds heeft geleerd dat in gesprek gaan en blijven met vermogensbeheerders over verdere verduurzaming van de beleggingsportefeuille(s) en integratie van MVB in de organisatie- en beleggingsprocessen van die vermogensbeheerders (zoals beoogd in het IMVB-convenant) van toegevoegde waarde is.

Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB)

SBZ Pensioen heeft in 2019 het convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) ondertekend. Dit convenant beoogt samenwerking en transparantie te bevorderen tussen overheid en (onder andere) de financiële sector en maatschappelijke organisaties met als uiteindelijke doel het bevorderen van duurzame ontwikkeling wereldwijd. Het convenant is eind 2022 afgelopen. Het convenant beruiste op de internationale richtlijnen van de United Nations Guiding Principles for Business and Human Rights (UNGP) en de richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Het convenant vroeg van de pensioenfondsen onder andere dat zij:

- De UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP's) en de OECD Guidelines for Multinational Enterprises (OECD Guidelines) onderschrijven,
- De due diligence stappen volgens de OECD richtlijnen toepassen
- Beleggen met de doelstelling op lange termijn waarde te creëren; hierbij dient een vertaling plaats te vinden in de uitbestedingsketen en het beloningsbeleid,
- Waar mogelijk engagement en stemmen integreren in het beleid,
- Als uitvloeisel van het engagement aandacht besteden aan herstel en verhaal,
- Verantwoording afleggen over het gevoerde beleid en de uitkomsten daarvan.

SBZ Pensioen heeft naar aanleiding van het convenant de OECD richtlijnen en de UN Guiding Principles voor Business en Human Rights in haar ESG-beleid geïntegreerd. SBZ Pensioen verwacht ook van haar vermogensbeheerders dat zij conform deze internationale standaarden handelen en waar mogelijk is dit vastgelegd. Het fonds evalueert regelmatig hoe de beginselen, zoals due diligence, zijn geïntegreerd in de portefeuille. Hiertoe laat SBZ Pensioen de processen van de vermogensbeheerders toetsen. Indien nodig past SBZ Pensioen de richtlijnen of manager selectie aan. Daarnaast, beschrijft het MVB-beleid hoe de negatieve gevolgen van beleggingen voor de samenleving worden geïdentificeerd, geprioriteerd en gemitigeerd. ESG-beleggingsinstrumenten zoals ESG-integratie, uitsluiting, stemmen en engagement worden gebruikt voor mitigatie en escalatie van deze effecten. SBZ Pensioen heeft een engagement manager aangesteld die namens het fonds engagement en stemmen gebruikt. Hierbij wordt een dialoog aangegaan met bedrijven die mogelijk activiteiten hadden die negatieve gevolgen kunnen hebben op het gebied van onder andere milieu, mensenrechten en good governance. Het fonds communiceert periodiek over deze inspanningen en de voortgang van het ESG-beleid. Hoewel de convenantsperiode eindigde in 2022, zijn de principes van het convenant blijvend verankerd in het beleggingsbeleid en -proces van SBZ Pensioen. Periodiek worden de beleggingen gemonitord en wordt er gepubliceerd over de voortgang.

Doorontwikkeling beleid Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

In 2023 heeft SBZ Pensioen een [Klimaatplan](#) vastgesteld. Ook is een beleid geformuleerd hoe om te gaan met bedrijven die aan belastingontwijking doen.

Naast de basisthema's 'mensenrechten', 'wettelijke uitsluitingen' en 'goed bestuur' zijn de SBZ Pensioen focusthema's:

1. Bevordering efficiency in en toegang tot gezondheidszorg;
2. Financiële zekerheid voor individuen;
3. Klimaat en milieu.

Voor de implementatie van het fondsbeleid gebruikt SBZ Pensioen vier methodes: ESG-integratie, Actief aandeelhouderschap, Uitsluiten en Impactbeleggen. Hieronder staat een update.

ESG-integratie

(ESG staat voor Environment, Social en Governance, oftewel Milieu, Sociale aspecten en Goed ondernemingsbestuur)

In de beleggingsprocessen van SBZ Pensioen wordt het effect van ESG-factoren op de beleggingsrisico's en het rendement expliciet meegewogen. Dit doet het pensioenfonds bijvoorbeeld bij de selectie en monitoring van vermogensbeheerders. Het pensioenfonds verwacht van de vermogensbeheerders dat zij een MVB-beleid hebben dat aansluit bij (inter)nationaal geaccepteerde normen en dat niet leidt tot te hoge risico's. Daarnaast brengt SBZ Pensioen in kaart hoe de portefeuille is verdeeld over ESG-scores en hoe deze scoort op CO₂-uitstoot (t.o.v. de benchmark). De ESG-beoordeling is een vast onderdeel van de due diligence die wordt uitgevoerd bij de selectie van een beheerder. Ook is dit onderdeel van de monitoring per kwartaal. Alleen vermogensbeheerders die een hoge ESG-score kennen worden geselecteerd. Het beleid en de organisatie van deze vermogensbeheerders kenmerken zich door integratie van maatschappelijke betrokkenheid in de ondernemings- en beleggingsprocessen.

In 2023 heeft SBZ Pensioen zijn integrale ESG-rapportage verder verbeterd. Deze rapportage laat onder andere zien waar en hoe SBZ Pensioen ESG in zijn beleggingsbeleid integreert. Ook heeft SBZ Pensioen in 2023 zowel een populaire versie van het MVB-beleid als een duurzaamheidsverslag over het voorgaande jaar ontwikkeld en op de website gepubliceerd. Daarnaast heeft SBZ Pensioen in 2023 aandacht besteed aan de wijze waarop de MVB-informatie wordt getoond. Daarom is de "verantwoord beleggen"-pagina op de website verder aangepast en gestructureerd en is een onderverdeling naar 3 "[MVB-tegels](#)" gemaakt.

Klimaatplan

Zoals hierboven reeds opgemerkt heeft SBZ Pensioen in 2023 een klimaatplan vastgesteld. In de periode 2023 t/m 2026 gaan we met de bedrijven die verantwoordelijk zijn voor 70% van de gefinancierde emissies in de prioriteitssectoren in onze aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuille in gesprek. Deze dialoog heeft tot doel de bedrijven ertoe te bewegen dat zij concrete en ambitieuze doelstellingen formuleren voor de reductie van CO₂-uitstoot. In de periode 2027 t/m 2030 evalueert het pensioenfonds de effectiviteit van de gevoerde dialoog. Uiteindelijk willen we ervoor zorgen dat de CO₂-uitstoot (gemeten naar Weighted Averaged Carbon Intensity) in zowel onze aandelen als bedrijfsobligatieportefeuille ten opzichte van eind 2022 met gemiddeld 7% per jaar is gedaald. Per ultimo 2023 heeft SBZ Pensioen met betrekking tot CO₂-uitstoot de volgende resultaten behaald:

Portefeuille	2023	Benchmark	2022	Benchmark	Mutatie portefeuille	Mutatie benchmark
Aandelen	85,2	128,5	97,7	157,7	-12,8%	-18,5%
Bedrijfsobligaties	123,6	207,6	113,6	225,4	8,85*%	-7,87%
Totaal	208,8	336,1	211,3	383,1	-1,18%	-12,27%

* De stijging van de absolute, gemiddelde uitstoot in de bedrijfsobligatieportefeuille laat zich verklaren door de handelingsruimte die SBZ Pensioen de managers geeft om actief posities in te nemen. In relatieve zin ligt de uitstoot van de bedrijfsobligatieportefeuille overigens nog steeds ruimschoots onder die van de benchmark.

Voor meer ESG-cijfers verwijzen wij u graag naar het MVB-rapport van SBZ Pensioen dat later in 2024 verschijnt. Ook beleggen we vanaf eind 2023 in onze bedrijfsobligatieportefeuille voor 10% in green bonds. Dit is ook onderdeel van ons klimaatplan.

Actief aandeelhouderschap – in gesprek met bedrijven

Bij het beleggen kijkt SBZ Pensioen naar de winst van een bedrijf, maar ook naar het functioneren van een bedrijf. Een daarvoor door SBZ Pensioen aangesteld bedrijf (engagement manager) of de vermogensbeheerder gaat namens SBZ Pensioen actief in gesprek met bedrijven over, bijvoorbeeld, goed ondernemingsbestuur, sociale omstandigheden en milieubeleid. Dit heet 'engagement'. Het doel is bij de bedrijven verbeteringen op deze gebieden te realiseren. Per kwartaal publiceert SBZ Pensioen hiervan de [rapportage](#).

In 2023 afgesloten engagementthema's

In 2023 is het engagement thema "biodiversiteitsverlies als gevolg van ontbossing" beëindigd. In de periode 2020 tot 2023 is door engagement manager met 12 bedrijven engagement gevoerd waarbij er in 66% van de gevallen

sprake is geweest van een succesvol afgerond engagementtraject. Het betrof bedrijven waarvan de bedrijfsactiviteiten (bijvoorbeeld de productie van soja, pulp, cacao en rubber) leiden tot ontbossing en daarmee een negatieve impact op biodiversiteit. Aan de hand van de volgende vijf engagement doelen is engagement gevoerd:

1. Zero deforestation: We verwachten van deze bedrijven dat er beleid wordt gevormd om de ontbossing tegen te gaan en uiteindelijk helemaal naar 0 terug te brengen.
2. Biodiversity impact assessment: We verwachten dat bedrijven een impact assessment ontwikkelen om zodoende de voornaamste “drivers” achter biodiversiteitsverlies inzichtelijk te maken.
3. Biodiversity restoration and circular economy: We verwachten van deze bedrijven dat zij zich richten op herstel van de ecosystemen die zij met hun bedrijfsactiviteiten juist negatief beïnvloeden. Om niet langer dezelfde hoeveelheid grondstoffen te hoeven gebruiken kunnen bedrijven ook sturen op een circulaire economie. Hierover zijn we met deze bedrijven in gesprek gegaan.
4. Sustainability reporting: We verwachten van bedrijven dat zij belangrijke parameters in relatie tot biodiversiteitsverlies en ontbossing aan de buitenwereld rapporteren.
5. Social Management: We verwachten van bedrijven dat zij mensenrechten en de rechten van de lokale gemeenschappen waarin ze vanwege hun bedrijfsactiviteiten aanwezig zijn respecteren.

Het afsluiten van dit specifieke engagementthema betekent niet dat er geen aandacht meer is voor de thema's “biodiversiteit” en “ontbossing”. Er wordt ook de komende jaren door de engagement manager volop engagement gevoerd aangaande deze onderwerpen. Hieronder staan enkele voorbeelden van engagement namens SBZ Pensioen:

Voorbeeld van engagement: beperken klimaatverandering

Volgens het World Energy Outlook-rapport van het Internationaal Energieagentschap moet de totale CO₂-uitstoot in 2030 met ongeveer 45% zijn gedaald ten opzichte van het niveau van 2010 om in 2050 CO₂-neutraal te zijn. Het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) bevestigt deze vooruitzichten en stelt dat de wereld, als deze reductie van 45% is gerealiseerd, de uitstoot vervolgens moet blijven verminderen om in 2050 een netto CO₂-uitstoot van nul te bereiken. Het engagementprogramma bestaat uit acht engagement doelen op basis waarvan het pensioenfonds de dialoog met de bedrijven aangaat. Het pensioenfonds kijkt daarbij kritisch naar welke doelstelling het beste van toepassing op het betreffende bedrijf.

SBZ Pensioen verwacht van de bedrijven waarmee het engagement voert dat zij zich committeren aan de netto CO₂-uitstoot van nul per 2050. Het fonds verwacht een kwalitatieve onderbouwing van deze bedrijven die ook de scope 1, 2 en 3-emissies bevat. Aan de kwalitatieve onderbouwing worden kwantitatieve targets gekoppeld voor zowel de korte (2025), middellang (2030) als lange termijn (2050).

De relevantie voor beleggers van dit engagementprogramma hangt af van de systeemrisico's die de klimaatverandering met zich meebrengt voor de wereldeconomie en het financiële systeem. Ondernemingen hebben te maken met transitierisico's, waaronder juridische kwesties, technologische ontwikkelingen en veranderingen in de markt. Ondernemingen worden ook geconfronteerd met fysieke risico's als gevolg van extreme weersomstandigheden, zoals orkanen en overstromingen, en de lange termijn kwestie van een stijgende zeespiegel. Dit kan leiden tot schade aan activa of een stijging van de kosten door versterking van de toeleveringsketen. Naast deze risico's zijn er ook kansen voor ondernemingen. Ondernemingen kunnen groei stimuleren door zich in te zetten om klimaatverandering tegen te gaan of zich daaraan aan te passen. Op die manier kunnen ze profiteren van de gevolgen van de transitie, bijvoorbeeld door kansen te benutten voor efficiënt gebruik van hulpbronnen en kostenbesparingen, over te schakelen op energiebronnen met een lagere uitstoot, vergelijkbare ontwikkelingen op het gebied van producten en diensten na te streven en nieuwe markten met een lagere CO₂-uitstoot aan te boren.

Aan de hand van in totaal acht engagement doelstellingen voert SBZ Pensioen engagement met bedrijven op dit thema. De wijze waarop SBZ Pensioen omgaat met beschikbare grond heeft de grootste wereldwijde impact op het verlies aan biodiversiteit. Te denken valt daarbij aan ecosystemen die op de schop gaan ten behoeve van de landbouw.

Voorbeeld van engagement: diversiteit, gelijkheid en inclusiviteit

Menselijke ontwikkeling is vitaal voor een duurzame en verantwoorde wereld. Dit engagement-traject streeft naar diversiteit op de werkvloer en gelijke rechten - in het bijzonder voor vrouwen. Hierbij moet gedacht worden aan

een betere representatie van vrouwen in raden van Bestuur en een betere representatie in sectoren waar mannen in de meerderheid zijn. Ook streeft dit traject naar een gelijke beloning tussen vrouwen en mannen in dezelfde positie. Dit engagement-traject vraagt bedrijven om meer inzicht te geven over de samenstelling van de werkvloer, promoties, recruitment en beloningen.

Voorbeeld van engagement: Digitale revolutie in de gezondheidszorg

De digitale transformatie die de gezondheidszorg de afgelopen decennia heeft doorgemaakt, komt nu op grotere schaal in een stroomversnelling. De uitbraak van de Covid-19-pandemie heeft niet alleen het gebruik van digitale technologieën in de gezondheidszorg versneld, maar ook ondernemingen gedwongen over hun niet-technologische barrières heen te stappen om zich aan te passen aan de nieuwe dynamiek en concurrerend te blijven na de pandemie.

Voor de meeste ondernemingen die actief zijn in de gezondheidszorg, is innovatie van hun product- of dienstenaanbod de belangrijkste bron voor concurrentievoordeel en daarmee de motor van hun toekomstige groei. De sleutel tot succesvolle digitale innovatie is een geïntegreerde aanpak die het mogelijk maakt oplossingen kenbaar te maken bij belanghebbenden en die uiteindelijk efficiëntere, beter geïntegreerde zorg voor patiënten oplevert. Dankzij engagement weet SBZ Pensioen dat ondernemingen in toenemende mate werken aan resultaatgerichte zorgmodellen, waarin het zoeken naar de beste oplossingen voor patiënten centraal staat.

Actief aandeelhouderschap – stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Namens SBZ Pensioen stemt de engagement manager op aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarin het fonds aandelen heeft. Dit betekent dat bij bedrijven waarvan SBZ Pensioen aandelen heeft voor of tegen voorstellen kan worden gestemd. Het gaat dan om voorstellen op het gebied van milieubeleid, sociale omstandigheden of ondernemingsbestuur. De [stemrapportages](#) staan op de website van het pensioenfonds.

Op de 468 jaarvergaderingen waarop het pensioenfonds gestemd heeft in 2023 is op gemiddeld 72% van die vergaderingen tegen één of meer door de beursgenoteerde onderneming ingebrachte agendapunten gestemd. Door het stemrecht te gebruiken motiveert SBZ Pensioen bedrijven om zijn MVB-oogmerken mee te wegen in hun besluitvorming.

Landen en bedrijven uitsluiten

SBZ Pensioen bezit geen beleggingen die volgens de wet verboden zijn. Hiervoor wordt er naar internationale sanctielijsten gekeken. Ook belegt SBZ Pensioen niet in bedrijven die zich bezighouden met controversiële wapens. Daarnaast kunnen bedrijven op de lijst komen omdat ze op andere manieren de regels schenden op het gebied van milieu en klimaat, sociale omstandigheden, waarbij uitdrukkelijke aandacht aan mensenrechten wordt besteed, of goed ondernemingsbestuur. In principe sluit SBZ Pensioen bedrijven uit die zich schuldig maken aan grove schendingen van de richtlijnen van de OESO en Verenigde Naties (“in principe” is hier opgenomen omdat in de beleggingsfondsen mogelijkwijs ondernemingen zijn opgenomen die in rechtstreekse mandaten uitgesloten worden door SBZ Pensioen). Daarnaast heeft SBZ Pensioen al langer geleden besloten niet te beleggen in tabaksfabrikanten. Ook belegt SBZ Pensioen niet in bedrijven die meer dan 10% van hun omzet halen uit de opwekking van energie met thermische steenkool en/of uit oliewinning uit teerzanden en/of uit arctic drilling (fossiele brandstoffen uit de poolgebieden).

SBZ Pensioen heeft ook een uitsluitingenbeleid voor landen, dat van toepassing is op beleggingen in staatsobligaties, maar ook op bedrijven waarin de staat een groot aandeel heeft. Sommige landen worden uitgesloten op basis van wapenembargo's en sanctielijsten. Het universum dat dan overblijft screent SBZ Pensioen op basis van de UN Sustainable Development Goals en de Freedom House Index (een maatstaf voor de kwaliteit van mensenrechten). Per land beoordeelt SBZ Pensioen of het land wordt opgenomen in het SBZ-universum. Daarover rapporteert het via zijn [website](#).

Positieve impact (voorlopig alleen in de Middelloonregeling)

SBZ Pensioen doet ook aan impactbeleggen. Daarmee richt het fonds zich naast financieel resultaat extra op (impact hebben op) maatschappelijk resultaat. Een deel van de Rendementsportefeuille is hiervoor niet ingericht volgens een klassieke benchmark maar speciaal gericht op de focusthema's van SBZ Pensioen: verbeteren van de gezondheidszorg, de financiële zekerheid voor individuen of het milieu (klimaat). SBZ Pensioen wil een gespreide portefeuille opbouwen naar deze verschillende thema's. Per eind 2022 had deze portefeuille de grootste blootstelling naar het thema milieu (klimaat). Gevolgd door gezondheidszorg.

In 2023 heeft het pensioenfonds geen nieuwe impactbeleggingen in portefeuille genomen. Ook zijn er geen bestaande impactbeleggingen uitgebreid in 2023.

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

De Sustainable Finance Disclosure Regulation verplicht financiële marktpartijen (waaronder pensioenfondsen) transparantie te betrachten met betrekking tot de wijze waarop zij omgaan met duurzaamheidsrisico's en de ongunstige effecten daarvan. Per 10 maart 2021 moesten financiële marktpartijen al voldoen aan level 1 van deze regelgeving. Dit betreft vooral de genoemde transparantie. SBZ Pensioen voldoet aan deze vereisten. SBZ Pensioen is geclassificeerd als een artikel 8 fonds onder SFDR. Deze classificatie staat bekend als "licht groen" en sluit goed aan bij het MVB-beleid van SBZ Pensioen. De 'licht groene' classificatie is bestemd voor pensioenregelingen die duurzaamheid promoten en SBZ Pensioen doet dat doordat MVB een integraal onderdeel is van het strategisch beleggingsbeleid. SBZ Pensioen is tevens ondertekenaar van het IVMB-convenant ("Brede spoor"). SBZ Pensioen voert naast (thematisch) engagement ook een uitsluitingen- en stembeleid in zijn (discretionaire) beleggingsportefeuille. Ook is MVB een belangrijk criterium bij zowel het aanstellen als monitoren van de verschillende vermogensbeheerders die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Daarnaast investeert SBZ Pensioen middels zijn impactportefeuille een deel van het vermogen in thema's en/of bedrijven die een oplossing bieden voor een specifiek duurzaamheidsvraagstuk. Een van de drie thema's is het thema "klimaat". In 2023 heeft SBZ Pensioen een klimaatplan vastgesteld.

Level 2 van de SFDR-wetgeving voorziet in een taxonomie voor groene of duurzame beleggingen (environmental objectives) en waarborgen voor minimale sociale en governance standaarden. Deze taxonomie is in 2021 gepubliceerd en is van toepassing per 2023. In 2023 heeft SBZ Pensioen de vereiste rapportages (artikel 4 en 8 SFDR) voor het eerst gepubliceerd op de website. Voor 1 juli 2024 worden de geactualiseerde rapportages gepubliceerd. De artikel 8-rapportage wordt als bijlage toegevoegd aan dit jaarverslag. De artikel 4-rapportage wordt separaat op de [website](#) gepubliceerd.

Naast de SFDR-wetgeving heeft de Europese Commissie ook de Europese Taxonomieverordening voor duurzame activiteiten en investeringen gepubliceerd. Dit is een uniform EU-breed classificatiesysteem om duurzaamheid te meten. Per 1 januari 2022 is de Taxonomieverordening level 1, de milieudoelstellingen klimaatadaptatie en klimaatmitigatie in werking getreden. De milieudoelstellingen die SBZ Pensioen nastreefde in 2023 zijn niet zoals gedefinieerd in de EU Taxonomie.² Niettemin houdt SBZ Pensioen, zoals in deze paragraaf beschreven, wel degelijk rekening met milieuaspecten in de beleggingsportefeuille, bijvoorbeeld bij de selectie en monitoring van vermogensbeheerders en via de impactportefeuille.

7.4 Performance

Algemene terugblik economische ontwikkelingen 2023

Ook in 2023 zetten centrale banken hun strijd tegen de te hoge inflatie door. De ECB verhoogde de beleidsrente zes keer waardoor de depositorente uitkwam op 4%. De Fed verhoogde de beleidsrente vier keer tot een bandbreedte van 5,25% - 5,50%. Tegelijkertijd werden ook de centrale bank balansen afgebouwd. De piek in de beleidsrentes is bereikt. De centrale banken verwachten in 2024 de beleidsrentes te gaan verlagen nu de inflatie onder controle is gebracht.

De laatste maanden van het jaar waren bepalend voor 2023. Centrale banken hintten op monetaire verruiming in 2024 waardoor de stijging van de kapitaalmarktrentes teniet werd gedaan en aandelenmarkten een boost kregen. Per saldo sloten de meeste beleggingscategorieën het jaar met positieve totaalrendementen af. In navolging van de stijging van monetaire beleidsrentes stegen ook de kapitaalmarktrentes gedurende de eerste drie kwartalen. In september/oktober werden de hoogste standen van het jaar bereikt. Maar door de anticipatie op monetaire versoepeling in 2024, daalden de kapitaalmarktrentes in de laatste maanden van het jaar. Per saldo

² De EU Taxonomie bestaat uit enkele beginselen, waaronder het beginsel geen ernstige afbreuk doen aan andere milieudoelstellingen van de EU Taxonomie. Het beginsel geen ernstige afbreuk doen is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het fonds (het financiële product) die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De beleggingen in het fonds (de onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product) houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

daalden de Duitse kapitaalmarktrentes. In de Verenigde Staten was een vergelijkbaar renteverloop te zien en sloot de 10-jaarsrente het jaar per saldo vrijwel onveranderd af.

De wereldwijde aandelenmarkten sloten het jaar af met een winst van 21% (€ hedged). De stijging werd vooral gedreven door de “Magnificent Seven” (Apple, Microsoft, Alphabet (Google), Amazon, Nvidia, Meta (Facebook), Tesla). De risico-opslagen van kredietobligaties daalden per saldo. Het totaalrendement van kredietobligaties lag tussen de 7% en 11%. De euro steeg licht ten opzichte van de Amerikaanse dollar. Binnen de belangrijke grote valuta's was vooral de Japanse yen zwak door het aanhoudende extreem ruime monetaire beleid in Japan.

Performance Middelloonregeling

In 2023 is de Middelloonregeling opgedeeld in drie verschillende modules. In de tabel hieronder tonen we de rendementen op zowel totaalniveau alsook het niveau van de modules als de onderliggende categorieën.

Omdat het valutarisico tot mei 2023 op integraal niveau werd afgedekt en vanaf dat moment binnen de modules wordt afgedekt is het niet mogelijk om 1 integrale performance van de valuta te rapporteren.

Tabel 1: SBZ totale portefeuille	2023 portefeuille	2023 benchmark
Fysieke beleggingen	7,24%	7,37%
Totaal inclusief overlays	7,07%	

Tabel 2: Module Matching DB	2023 portefeuille	2023 benchmark
Staatsobligaties euro	3,54%	3,55%
Totaal fysieke beleggingen in module	3,54%	3,55%

Tabel 3: SBZ Module Rente Return	2023 portefeuille	2023 benchmark
Bedrijfsobligaties wereldwijd	6,35%	5,54%
Hypotheke	3,83%	3,83%
Totaal fysieke beleggingen in module	4,11%	3,32%

Tabel 4: SBZ Module Zakelijk Return	2023 portefeuille	2023 benchmark
Aandelen wereldwijd	17,15%	18,06%
Staatsobligaties opkomende landen in lokale valuta	8,39%	8,67%
Vastgoed	-5,43%	-5,29%
Private equity	4,12%	7,20%
Infrastructuur	1,08%	5,92%
Impact investments	-0,73%	-0,73%
Totaal fysieke beleggingen in module	5,76%	6,80%

Ter vergelijking treft u hieronder de portefeuillerendementen over het jaar 2022.

	2022 portefeuille	2022 benchmark
Matching Totaal		
<i>Matching Core</i>		
Euro Staatsobligaties	-19,18%	-19,34%
Euro Staatsobligaties- Long duration	-31,63%	-31,63%
<i>Matching overig</i>		
Hypotheken	-17,00%	-17,00%
Bedrijfsobligaties	-11,74%	-11,52%
Return Totaal		
<i>Return Core</i>		
Aandelen wereldwijd	-8,94%	-13,20%
Aandelen defensief		
Aandelen EM core	-10,48%*	-9,04%
Aandelen EM extended		
<i>Vastrentende waarden</i>		
EMD LC	0,80%**	0,73%
EMD HC	-9,67%***	-8,08%
Leveraged Loans	-1,45%****	-1,45%
Return Alternatives		
Onroerend goed	3,58%	8,25%
Private equity	3,03%	13,34%
Infrastructuur	13,01%	7,38%
Impact investments	14,22%	14,22%
Cash		
Totaal (excl. overlays)	-12,02%	-12,45%
Overlays	-12,25%	
Totaal (incl. overlays)	-24,27%	

Toelichting op rendementsontwikkeling

Er was over 2023 sprake van positieve rendementen op vastrentende waarden zoals staatsobligaties en bedrijfsobligaties maar ook op aandelen. De positieve rendementen op de staats- en bedrijfsobligaties laten zich verklaren door per saldo teruggelopen renteniveaus dat tot een tegengesteld effect op de koersen leidt.

De wereldwijde aandelenportefeuille deed het sterk in 2023 met als voornaamste oorzaken de sterker dan verwachte daling van de inflatie, een veranderende kijk op het toekomstige monetaire beleid en optimisme over Artificial Intelligence (AI).

De negatieve performance van het vastgoed is vooral gelegen in een vertraagde reactie op marktontwikkelingen. De portefeuille bestaat voor het overgrote deel uit niet-beursgenoteerd (privaat) vastgoed. Waar bij beursgenoteerd vastgoed direct wordt gereageerd op marktontwikkelingen vindt die reactie bij privaat vastgoed vertraagd plaats. Het negatieve sentiment in 2022 werkt in 2023 dus door in de performance van het private vastgoed.

Meerjarig rendementsoverzicht

Het bruto rendement over de afgelopen jaren kan als volgt worden weergegeven:

Jaar	Totale portefeuille	Exclusief Overlays	Benchmark Exclusief overlays	Relatief (vóór beheerkosten)
2023	+7,07%	+7,24%	+7,37%	-0,13%
2022	-24,3%	-12,0%	-12,5%	+0,4%
2021	+ 1,5%	+ 8,8%	+ 7,8%	+1,0%
2020	+ 14,0%	+ 4,7%	+ 2,9%	+1,6%
2019	+ 16,2%	+ 13,2%	+ 12,0%	+1,2%
2018	- 0,3%	+ 1,5%	+ 1,7%	-0,2%
2017	+ 4,2%	+ 2,4%	+ 1,5%	+0,9%
Vijfjaarsgemiddeld rendement	1,7%	4,0%	3,2%	+0,8%
Tienjaarsgemiddeld rendement	4,7%	5,3%	4,6%	+0,7%

Performance Beschikbarepremieregeling en Nettopensioenregeling

De performance over 2023 van de beleggingen in de modules van de premieregelingen geeft het volgende beeld:

	2023 portefeuille	2023 benchmark	2022 portefeuille	2022 benchmark
Module Rente	6,43%	6,93%	-16,64%	-16,58%
Bedrijfsobligaties	8,24%	7,21%	-15,60%	-15,53%
Staatsobligaties	6,34%	6,47%	-18,78%	-18,53%
Particuliere Hypotheken	2,26%	7,18%	-13,25%	-12,70%
Module Rendement	15,86%	15,11%	-16,26%	-16,29%
Aandelen opkomende markten	5,62%	6,11%	-14,32%	-14,64%
Aandelen ontwikkelde markten (valutarisico afgedekt)	21,33%	20,96%	-18,49%	-17,87%
Aandelen ontwikkelde markten (valutarisico niet afgedekt)	20,02%	19,60%	-	-
Staatsobligaties opkomende landen in lokale valuta	13,19%	8,89%	-5,51%	-5,80%
Onroerend goed	5,56%	5,96%	-20,15%	-20,18%
Module Matching	15,74%	15,81%	-63,74%	-62,68%
Geldmarktfonds	3,24%	0,00%	-0,22%	0,34%
Overlayfonds	22,04%	22,04%	-84,51%	-84,51%

Toelichting op rendementsontwikkeling

SBZ Pensioen zet de performance van de hypotheekportefeuille af tegen een benchmark. Deze benchmark bewoog meer dan de beweging van de hypotheektarieven in de markt. Deze volatiliteit heeft over 2023 een underperformance van de hypotheek ten opzichte van de benchmark opgeleverd.

In de modules van de Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling is hetzelfde beeld als bij de Middeloorregeling te zien. De gedaalde renteniveaus leiden tot positieve rendementen op de vastrentende waarden en ook de aandelenbeleggingen doen het over 2023 goed. De outperformance bij EMD LC wordt vooral veroorzaakt door het gevoerde landenbeleid. Door de zeer hoge rentegevoeligheid van het overlayfonds presteerde deze belegging negatief in 2022; over 2023 is daarentegen weer een positief resultaat behaald. Dit kwam doordat het rendement in een dalende renteomgeving weer positief is. De hoge rentegevoeligheid van het overlayfonds is een

bewuste keuze. Deze vormt tegenwicht ten opzichte van de inkoop prijs van pensioen. Hieronder volgt meer uitleg over de prijs van pensioen.

Rendementen en de prijs van pensioen

Bij een premieregeling is het verleidelijk om alleen naar het beleggingsresultaat te kijken. Een lager pensioenkapitaal betekent echter niet altijd een lager pensioen. Andersom geldt hetzelfde. Hoeveel pensioen iemand met het pensioenkapitaal kan inkopen is ook afhankelijk van de rentestand. Hoe hoger de rente, hoe hoger het pensioen bij hetzelfde kapitaal. Om een idee te geven is het effect op de verwachte pensioenuitkering getoond van een aantal maatmensen in de neutrale lifecycle. Het gaat hier om een vereenvoudigde berekening op basis van fictieve deelnemers en gaat uit van de gegevens aan het einde van 2023.

Leeftijd	Rendement beleggingsportefeuille 2023	Wijziging 'prijs van pensioen' 2023	Totaal effect op verwachte pensioenuitkering
28 jaar	14,9%	0,4% duurder	14,4%
38 jaar	14,9%	1,6% duurder	13,1%
48 jaar	14,4%	4,0% duurder	10,0%
58 jaar	12,8%	7,5% duurder	4,1%

Voor de 28-jarige fictieve deelnemer was het rendement in de beleggingsportefeuille positief en had de rentedaling een verhogend effect op de prijs van pensioen. Per saldo kan de 28-jarige fictieve deelnemer, die in de neutrale lifecycle belegt, met het hogere kapitaal een 14,4% hoger ouderdomspensioen vanaf 68 jaar in combinatie met partnerpensioen inkopen.

Performance Middelloonregeling versus Performance Beschikbarepremieregeling en Nettopensioenregeling

Wanneer we de performance van de DB en DC-regeling met elkaar vergelijken, zien we op onderdelen grote rendementsverschillen. Deze laten zich als volgt verklaren:

- Vastrentende waarden opkomende markten:
 - Het beleggingsfonds in de DC-regeling kent een ander landenuitsluitingenbeleid dan het mandaat in de middelloonregeling.
 - Het verschil in relatieve performance ten opzichte van de relevante benchmarks ontstaat doordat het beleggingsfonds in de DC-regeling tegen de reguliere benchmark wordt afgezet (zonder uitsluitingen) terwijl het mandaat in de middelloonregeling tegen een customized benchmark wordt afgezet. Daardoor zie je dat het rendement ook relatief goed aansluit op de customized benchmark.
- Vastgoed:
 - Binnen de DC-regeling wordt belegd in beursgenoteerd vastgoed. In de DB-regeling wordt (voornamelijk) belegd in niet-beursgenoteerd vastgoed. De categorie beursgenoteerd vastgoed reageert direct op marktontwikkelingen. Zo corrigeerde de koers in 2022 met ruim 20%. In 2023 trad enig herstel op terwijl de waardering van niet-beursgenoteerd vastgoed na-ijlde en verder corrigeerde in 2023.
- Bedrijfsobligaties:
 - Binnen de DC-regeling wordt belegd in euro credits. Deze categorie bestaat voor een belangrijk deel uit bedrijfsobligaties, maar ook uit beleggingen in gedekte/covered bonds en sub-sovereign (SSA's).
 - Binnen de DB-regeling wordt belegd in global credits. Deze categorie bestaat zo goed als volledig uit bedrijfsobligaties. Een groot deel van de portefeuille belegd in Amerika. Er is dus sprake van een significant verschil in onderliggende beleggingen.

8. Risicoparagraaf

8.1 Risicobeleid

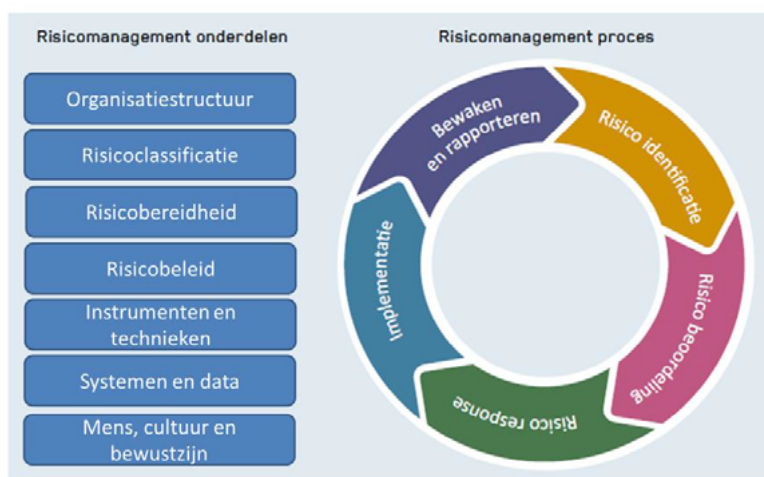
SBZ Pensioen beschikt over een risicomanagementbeleid. Hierin is op hoofdlijnen beschreven hoe het fonds risico's beheerst en welke kaders hiervoor het fonds en alle uitbestedingspartners daarbij hanteren. Het beleid bevat de uitgangspunten en op welke wijze SBZ Pensioen invulling geeft aan de risicogovernance en aan het risicomanagementraamwerk.

8.2 Risicogovernance

In de risicogovernance zijn Uitvoerende Bestuursleden eerste lijn verantwoordelijk. De Sleutelfunctiehouder Risicobeheer is tweede lijn verantwoordelijk en ondersteunt het Bestuur bij de vaststelling of alle risico's afdoende worden beheerst. Andere tweede lijn functies zijn de Sleutelfunctiehouder Actuarieel, de Compliance Officer en de Functionaris Gegevensbescherming. De Sleutelfunctiehouder Interne Audit is derde lijn verantwoordelijk. Deze ondersteunt en adviseert de eerste en tweede lijn en bewaakt of de eerste en tweede lijn hun verantwoordelijkheden ook daadwerkelijk nemen.

8.3 Risicomanagementraamwerk

Het raamwerk bestaat uit zeven risicomanagementonderdelen. Voor een eenduidige benadering van de beheersing van risico's binnen SBZ Pensioen is daartoe een risicomanagementproces gedefinieerd. De onderdelen en het proces zijn in onderstaande figuur beschreven.

Eigenrisicobeoordeling

Een wezenlijk onderdeel van het risicomanagementraamwerk is de ERB. De ERB is een instrument voor SBZ Pensioen om inzicht te krijgen in de samenhang tussen de strategie, de materiële risico's die SBZ Pensioen kunnen bedreigen, de mogelijke gevolgen hiervan voor de financiële positie van SBZ Pensioen en de pensioenaanspraken en pensioenrechten. De ERB geeft inzicht in de effectiviteit van het risicobeheer inclusief de (feitelijke) beheersmaatregelen. Dit inzicht is van essentieel belang voor de vormgeving van het risicobeheer van SBZ Pensioen. SBZ Pensioen voert tenminste driejaarlijks een reguliere ERB uit. Deze frequentie is geënt op de (strategische) beleidscyclus van het fonds, zodat de ERB een onderbouwing is voor strategische beleidsbesluiten. Daarnaast zijn er twee soorten omstandigheden die om een tussentijdse actualisatie van (een deel van) de ERB vragen:

- a. een significante wijziging in het risicoprofiel (bijvoorbeeld een significante wijziging in de risicohouding)
- b. een strategisch besluit met een materiële impact op het risicoprofiel

In 2021 is voor het laatst een reguliere ERB uitgevoerd. In relatie tot de strategische risico's in de eerdere eigenrisicobeoordeling (ERB) uit 2021 is een analyse gemaakt of er triggers zijn geraakt die een tussentijdse ERB noodzakelijk maakt. Conclusie is dat de inzichten in de risico's en de te ondernemen acties in 2023 niet anders zijn dan destijds was ingeschat. Als gevolg van externe ontwikkelingen en afhankelijkheden van andere partijen is de timing wel anders dan destijds in de ERB werd aangegeven. De ontwikkelingen tot dusver leiden tot latere overgang naar het nieuwe pensioenstelsel en kunnen leiden tot latere groei dan was beoogd in de oorspronkelijke

ERB. Wel is er een risico bijgekomen: onzekerheid over de maakbaarheid bij de overgang naar het nieuwe administratiesysteem in combinatie met het nieuwe pensioenstelsel en de toekomstige kosten die daarbij horen. Om te kunnen voldoen aan de door het bestuur gestelde risicobereidheid is een aantal aanvullende acties en een aanvullende trigger benoemd. In de loop van 2024 zal een nieuwe ERB worden uitgevoerd.

Risicohouding en risicobereidheid

De risicohouding van SBZ Pensioen beschrijft hoe het Bestuur op een bepaald risico de balans ziet tussen risico en rendement. Risicohouding is het startpunt bij een besluitvormingsproces. De risicohouding vormt het uitgangspunt voor het nader vaststellen van de risicobereidheid. De risicobereidheid wordt gedefinieerd als het maximum risico dat SBZ Pensioen kan en/of bereid is te accepteren bij het uitvoeren van de gekozen doelstellingen. Met de risicobereidheid legt het Bestuur vast wat nog wel acceptabel is en wat niet meer. Vanuit de kernelementen van de strategie heeft het Bestuur veertien strategische doelstellingen geformuleerd. Voor de strategische doelstellingen zijn meetbare en genormeerde Key Performance Indicatoren (KPI) en Key Risk Indicatoren (KRI) geformuleerd. Deze KPI en KRI zijn uitgedrukt in risicolimieten of andere meetbare indicatoren dan wel normen. De sturing op deze indicatoren geeft het Bestuur handvatten in de sturing op de strategische doelstellingen en de sturing naar de uitbestedingspartners. De Uitvoerende Bestuursleden rapporteren op basis van deze indicatoren aan de Niet-Uitvoerende Bestuursleden.

IRM jaarplan

In het IRM (Integraal Risicomanagement) jaarplan worden de thema's vastgelegd en ingepland, waarbij expliciet aandacht wordt besteed aan de daarmee gepaard gaande risico's. De belangrijkste risico-gerelateerde thema's in 2023 waren:

- pooling van beleggingen.
- vergroten van het inzicht in de IT-risicobeheersing bij uitbestedingspartners
- doorontwikkeling van MVB in lijn met de maatschappelijke ontwikkelingen en wet- en regelgeving
- uitbreiding van de keuzebegeleiding van deelnemers
- het project Accelerate bij APS
- bewaking en beheersing van (de risico's bij) het project Wtp zodat er sprake kan zijn van een beoogde overgang op een zo spoedig mogelijke datum
- het relatiemanagement met bestaande werkgevers, acquisitie van nieuwe werkgevers en mogelijke fusie met andere pensioenfondsen
- business continuity management
- security awareness (cybersecurity)
- datakwaliteit, en
- frauderisico's.

De risicoanalyses die zijn uitgevoerd in 2023 betroffen de integriteit, kredietrisico, renterisico en liquiditeitsrisico.

In 2024 zal het Bestuur nadere risico-gerelateerde aandacht geven aan:

- uitwerken lifecycles opbouwfase, beleggingsbeleid CVP en in legacy nFTK inclusief beleid voor de verschillende reserves en toetsing aan de risicobereidheid
- projecten unitizing en uitbesteding backoffice bij Achmea IM
- doorontwikkeling van MVB in lijn met de maatschappelijke ontwikkelingen en wet- en regelgeving
- vergroten van het inzicht in de IT-risicobeheersing bij uitbestedingspartners vermogensbeheer
- laten landen nieuw beleggingsbeleid en implementatie nieuwe regeling in deelnemerscommunicatie
- overgang naar een nieuw administratiesysteem bij APS
- bewaking en beheersing van (de risico's bij) het project Wtp zodat er sprake kan zijn van een beoogde overgang op een zo spoedig mogelijke datum
- het relatiemanagement met bestaande werkgevers, acquisitie van nieuwe werkgevers en mogelijke fusie met andere pensioenfondsen
- datakwaliteit, en
- Digital Operational Resilience Act (DORA)

De grootste aandacht bij pensioenbeheer ging uit naar de inrichting van de pensioenadministratie in het kader van de overgang naar het nieuwe pensioenadministratiesysteem in combinatie met de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Voor het pensioenakkoord/voorbereidingen invaren is een plan van aanpak opgesteld. Onderdeel van het plan van aanpak is een risicoanalyse met de belangrijkste risico's, beheersmaatregelen en

acties en bijbehorende inschattingen van het bruto en netto risico. De risicoanalyse wordt iedere projectvergadering besproken en voorzien van eventuele wijzigingen.

Aandacht bij vermogensbeheer ging uit naar formulering van het klimaatplan. Het pensioenfonds heeft ook met zijn vermogensbeheerpartijen overlegd over een update van de overeenkomst en de Service Level Agreement (SLA). Daarin zijn ook de aangescherpte afspraken inzake IT-risicobeheersing meegenomen. In dat kader is een IT-risicoherijking van de vermogensbeheerprocessen, inclusief alle nieuwe processen als gevolg van de transitie naar Achmea IM, uitgevoerd.

Voor communicatie zijn de belangrijkste aandachtspunten om het continu verversen van informatie rondom het pensioenakkoord. Vanwege de aanstaande wijzigingen is er specifieke aandacht in het communicatiejaarplan voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel en het verzamelen van e-mailadressen om meer deelnemers digitaal te bereiken. In 2024 zal geschreven worden aan het wettelijk vereiste communicatieplan Wtp.

In het kader van dit jaarverslag heeft het Bestuur een continuïteitsanalyse uitgevoerd op advies van de door de ARC vastgestelde, volgende aspecten bij de continuïteitsveronderstelling:

- aspect continuïteitsveronderstelling (over 12-maandshorizon na balansdatum 2023)
- significant negatieve ontwikkeling dekkingsgraden, balans, staat van baten & lasten en/of kasstroomoverzicht
- significante verhoging van going concern risico in de sector van (vrijwillige) bedrijfstakpensioenfondsen
- veranderingen in wet- en regelgeving die een significant negatief effect hebben op SBZ Pensioen
- significante juridische claims (particulier en vanuit toezicht) tegenover SBZ Pensioen
- boetes, dwangsommen of verhoogd toezicht vanuit toezichthouders (m.n. DNB)
- negatieve aandacht van de pers of in de media van SBZ Pensioen
- significante tekorten in liquiditeitspositie
- significante problemen rondom onderpandposities
- significante vermindering van het aantal aangesloten ondernemingen bij SBZ Pensioen
- significante vermindering van het aantal normdeelnemers aan SBZ Pensioen
- significante personeelsproblemen binnen fondsgremia of bij uitbestedingspartijen
- snelle verslechtering van de concurrentiepositie van SBZ Pensioen
- significante toename van betalingsproblemen richting SBZ Pensioen
- onverwachte negatieve verschillen tussen ontvangen premie en verstrekte aanspraken (Middelloonregeling)
- onverwachte negatieve verschillen tussen datum ontvangst premies en beleggingsmoment (Beschikbarepremieregeling en Nettopensioenregeling)
- significante problemen rondom robuustheid budgettering en wijze van forecasting
- accountantsverklaring met materiële onzekerheid rondom continuïteit in voorgaande boekjaren en,
- eerdere discussie gemeld over verminderde continuïteitsveronderstelling in jaarverslag in voorgaande boekjaren

Gezien de stand van zaken op de balansdatum, de verwachting dat aspecten aan de orde zullen zijn in de twaalf maanden na mei 2024 wordt, gegeven de bestaande monitoring en verantwoording van die monitoring, geen continuïteitsrisico gezien.

In 2023 heeft het Bestuur meerdere malen gesproken over frauderisico's van/binnen het fonds. Daarbij is gebruikgemaakt van de diverse SIRA's die partijen aanleveren en eigen ervaringen en inschattingen. In het eerste kwartaal van 2024 is een interne audit uitgevoerd op dit risico en daaruit kwamen geen bijzonderheden. Daarnaast is een fraude vragenlijst ingevuld, die niet tot bijzonderheden leidde: het frauderisico is laag. De conclusies zijn dat deze risico's zich binnen de tolerantiegrenzen van het Bestuur bevinden en op de plekken waar dat nog niet voldoende aantoonbaar was, vervolgstappen gezet zijn om acties uit te zetten en aanpassingen in procedures te doen als en waar dat nodig bleek en blijkt.

8.4 Risicobeoordeling

Voor het identificeren van risico's is aangesloten op de door DNB onderscheiden risicogebieden in het basisprogramma van de Actualisatie Toezichtsmethodologie (ATM). Het fonds onderscheidt de volgende hoofd- en subrisicocategorieën (hoofdcategorieën zijn verder onder te verdelen naar deelrisico's):

- Bedrijfsmodel en strategie
 - Levensvatbaarheid bedrijfsmodel

- Houdbaarheid strategie
- Governance, gedrag, cultuur (GGC) en risicomanagement
 - Interne Governance
 - Gedrag en cultuur
 - Risicomanagement
- Integriteit
 - Witwassen
 - Terrorismedefinanciering
 - Sancties
 - Corruptie
 - Maatschappelijke onbetamelijkheid
- Prudentiële risico's
 - Kredietrisico (financieel)
 - Marktrisico (financieel)
 - Renterisico (financieel)
 - Operationeel risico
 - Liquiditeitsrisico (financieel)
 - Verzekeringstechnisch risico (financieel)
- Kapitaal
 - Kapitaalpositie (financieel)

Risico's worden kwantitatief en kwalitatief (aan de hand van vooraf in het risicomanagementbeleid vastgestelde referentieschalen) beoordeeld op basis van de waarschijnlijkheid van het optreden van het risico (kans) en de impact daarvan op het behalen van de doelstellingen. De analyse van de financiële risico's is gemaakt op basis van UFR. Indien deze op basis van markttrente gemaakt wordt, zouden de risico's groter zijn. Bovendien zijn de analyses gemaakt op geïsoleerde risico's waarbij in samenhang het cumulatieve risico nog aanzienlijk is.

Bij de risicoanalyse wordt een onderscheid gemaakt tussen het bruto risico, het netto risico en de risicotolerantie (als weergave van de risicobereidheid). Het bruto risico is het risico zonder rekening te houden met eventuele beheersmaatregelen die het Bestuur treft om de waarschijnlijkheid en/of impact te beperken. Het bruto risico is afhankelijk van de context waarbinnen het fonds opereert en de doelstellingen.

Ten aanzien van het bruto risico zijn vanuit de risicobereidheid van het fonds vier mogelijke reacties:

- het risico accepteren
- het risico reduceren door het nemen van aanvullende beheersmaatregelen
- het risico vermijden door de activiteiten die geraakt worden door het risico te staken
- het risico overdragen door de activiteiten die door het risico geraakt worden (deels) uit te besteden

Het netto risico is het risico dat overblijft nadat is gereageerd op de bruto risico's. Indien het netto risico vanuit de risicobereidheid (nog) niet acceptabel is, worden aanvullende acties gedefinieerd om tot de risicotolerantie te komen. Hier in deze risicoparagraaf zijn de belangrijke risico's, waar meer toelichting op nodig is, weergegeven. De andere risico's zijn onderdeel van bijlage 4. In die bijlage staat een opsomming van de risico's waar sprake is van acceptatie van het netto risico.

Bedrijfsmodel en strategie

Levensvatbaarheid bedrijfsmodel

Dit risico is nader onderverdeeld in continuïteit uitbesteding, IT-aanpasbaarheid, kosten en productontwikkeling.

Het uitbestedingsrisico vormt een belangrijk aandachtsgebied voor het fonds. Zowel het pensioenbeheer als het vermogensbeheer is uitbesteed. Het fonds beheerst continuïteitsrisico's zoveel mogelijk door eisen te stellen aan de continuïteit van de door de externe dienstverleners te leveren werkzaamheden en van de bij deze dienstverleners werkzame personen. Het fonds laat zich regelmatig informeren over de wijze waarop de externe uitvoerders de risico's beheersen. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van diverse maand-, kwartaal- en/of jaarrapportages van de externe uitvoerders, zoals DVO/SLA/SLR-rapportages, beleggingsrapportages, rapportages niet-financiële risico's, ISAE 3402- en SSAE 16-rapportages. Daarnaast voert het fonds jaarlijks evaluatiegesprekken met de externe uitvoerders. Ten aanzien van de IT-omgeving van de externe uitvoerders

steunt het fonds op de beheersmaatregelen van de diverse dienstverleners. Het fonds werkt met een kostenbegroting en rapportages over de realisaties per kwartaal.

Per 31 december 2023 is het netto risico van de IT-aanpasbaarheid van pensioenbeheer en vermogensbeheer nog niet op het geambieerde niveau. Op hoofdlijnen ligt dit aan een vastgestelde noodzaak tot verdere monitoring van het Wtp-implementatietraject, zowel aan de pensioenbeheer kant als aan de vermogensbeheer kant (het samenbrengen van beleggingen over alle pensioenregelingen in dezelfde modules). Om dat niveau te bereiken zijn plannen van aanpak opgesteld met bijbehorende door de externe dienstverleners in 2024 op te volgen acties. In 2024 werkt het fonds verder aan de invoering van de vereisten rondom DORA.

Governance, gedrag, cultuur (GGC) en risicomanagement

Risicomanagement

De Sleutelfunctie Risicobeheer vervult een zelfstandige en onafhankelijke rol ten opzichte van het Bestuur en monitort de risicobeheersing bij de uitvoering en bij het Bestuur. Hij is verantwoordelijk voor de opzet en de inrichting van het risicobeheersysteem. De Sleutelfunctie Risicobeheer speelt een rol in het realiseren en verder uitbouwen van de ambitie van SBZ Pensioen ten aanzien van risicomanagement.

Het doel is een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is en zorgt voor een adequate organisatie van het integrale risicomanagement. De Sleutelfunctie Risicobeheer informeert het Bestuur na afloop van een kwartaal over de actuele stand van zaken inzake het risicobeheer van SBZ Pensioen. De risicorapportage omvat de belangrijkste strategische, tactische en operationele ontwikkelingen vanuit risicoperspectief en deze worden gerelateerd aan de betreffende risicohouding en risicobereidheid van het Bestuur en beoordeeld door de Sleutelfunctie Risicobeheer. De beoordeling is gebaseerd op de bespreking met de Uitvoerende Bestuursleden, onder andere, aan de hand van hun meest recente rapportage, de daarin benoemde onderliggende rapportages en de daarin genoemde bevindingen. Het is aan de Uitvoerende Bestuursleden om de risico's te identificeren en te beschrijven. De Sleutelfunctie Risicobeheer geeft onafhankelijk een risico-opinie bij kritische bestuursbesluiten.

Per 31 december 2023 zijn, naast de onder de diverse risico's benoemde acties, de belangrijkste aandachtspunten:

- het risico op het niet halen van doelen aangaande de continuïteit van SBZ Pensioen vanwege de onzekerheden over groei en over de mogelijke keuzes van sociale partners voor de flexibele premieregeling;
- de voor de levensvatbaarheid noodzakelijke schaalvergroting (en de daaruit te verwachten daling van de kosten per deelnemer);
- overleg over timings- en risicoaspecten gerelateerd aan de inrichting van de pensioenadministratie, focus op de groeistrategie en de Wtp;
- expliciet vastleggen van de mate waarin assurance over datakwaliteit kan worden verkregen en hoe deze naar de toekomst wordt geborgd (inclusief rapportage en monitoringcyclus).

Prudentiële risico's

Operationeel risico

Dit risico is nader onderverdeeld in (pre)acceptatie/transactie, informatie, IT-beschikbaarheid, IT-integriteit, IT-vertrouwelijkheid, kwaliteit uitbesteding, uitkering/betaling/settlement en verwerking.

Het Bestuur stelt hoge kwaliteitseisen op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts van zowel het fonds als de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn. Het fonds beschikt over een uitbestedingsbeleid waarin het proces rondom nieuwe en bestaande uitbestedingen is vastgelegd alsmede de eisen die daarbij aan een uitvoerder worden gesteld. Het uitbestedingsrisico vormt een belangrijk aandachtsgebied voor het fonds. Zowel het pensioenbeheer als het vermogensbeheer is uitbestede. Het fonds beheerst operationele risico's zoveel mogelijk door eisen te stellen aan de kwaliteit van de door de externe dienstverleners te leveren werkzaamheden en van de bij deze dienstverleners werkzame personen. Het fonds laat zich regelmatig informeren over de wijze waarop de externe uitvoerders de risico's beheersen. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van diverse maand-, kwartaal- en/of jaarrapportages van de externe uitvoerders, zoals DVO/SLA/SLR-rapportages, beleggingsrapportages, rapportages niet-financiële risico's, ISAE 3402-, ISAE 3000- en SSAE 16-rapportages. Daarnaast voert het fonds jaarlijks evaluatiegesprekken met de externe uitvoerders.

Door de volledige uitbesteding van het pensioen- en vermogensbeheer beschikt het fonds maar beperkt over een eigen IT-infrastructuur. Voor het fonds zelf beperkt dit risico zich tot de hardware en software die leden van het Bestuur en van de bestuursorganen gebruiken voor het uitoefenen van hun functie. SBZ Pensioen verwacht van deze leden dat de IT-middelen, die zij voor het uitoefenen van hun functie gebruiken, voldoen aan de normen die vandaag de dag aan de beschikbaarheid, integriteit, vertrouwelijkheid en aanpasbaarheid van IT worden gesteld. Deze normen zijn vastgelegd in het beleid veilig en bewust digitaal werken van SBZ Pensioen. Daarnaast heeft SBZ Pensioen voor alle operationele processen de beschikbaarheidseisen, vertrouwelijkheidseisen en integriteitseisen vastgelegd. Vastgesteld is dat de eigen IT-infrastructuur van het fonds eenvoudig zonder verlies van data gemigreerd kan worden indien noodzakelijk.

Ten aanzien van de IT-omgeving van de externe uitvoerders steunt het fonds op de beheersmaatregelen van de diverse dienstverleners. SBZ Pensioen heeft daarbij zijn eigen beschikbaarheidseisen, vertrouwelijkheidseisen en integriteitseisen vastgesteld en afgestemd met de externe uitvoerders.

Zoals eerder gesteld, per 31 december 2023 is het netto risico van IT-beschikbaarheid, IT-integriteit en IT-vertrouwelijkheid bij de externe uitvoerders nog niet op het geambieerde niveau. De gewenste verbeteringen zitten met name in de transparantie rondom IT-beheersing. Om het geambieerde niveau te bereiken zijn plannen van aanpak opgesteld met bijbehorende door het Bestuur en de externe dienstverleners in 2024 op te volgen acties.

9. Communicatieparagraaf

De fondsambitie, vastgelegd in het communicatiejaarplan 2023, vormde het vertrekpunt voor de communicatieactiviteiten. Dit jaarplan is opgesteld vanuit 3 pijlers:

1. Deelnemer in staat stellen passende keuzes te maken
2. Service werkgevers en betrekken van adviseurs en
3. Inzicht in de (financiële) ontwikkelingen bij het fonds

De verschillende campagnes en onderliggende communicatiemiddelen, beschreven in het jaarplan, zijn ingericht langs deze pijlers. Daarbij keek het fonds tevens naar de impact vanuit wettelijke ontwikkelingen en maatschappelijke trends, zoals het Pensioenakkoord, digitalisering en duurzaamheid.

SBZ Pensioen meet continu de effecten van de communicatie-inspanningen

Kern is het verkrijgen van inzicht in wat deelnemers verwachten en analyseren of de communicatie hier succesvol op inspeelt. Voor de start van elke campagne maakt het fonds een campagneplan waarin doelstellingen, middelen, budget en campagnedoelstellingen vooraf worden vastgelegd. Vanuit de pensioenuitvoeringsorganisatie wordt gericht gerapporteerd en geadviseerd over het behalen van de gestelde doelstellingen. Twee keer per jaar geeft een halfjaarrapportage in één oogopslag een beeld van hoe het fonds scoort op deze doelstellingen. In het communicatiejaarplan 2023 zijn de lessen vanuit 2022 meegenomen. Door communicatieactiviteiten te meten, evalueren en verbeteren streeft SBZ Pensioen ernaar om effectiever én efficiënter te communiceren.

Het fonds ondersteunt zoveel mogelijk met digitale middelen

Om het digitaal communiceren te stimuleren was er een focus op het verzamelen van zoveel mogelijk (privé) e-mailadressen van deelnemers (zowel direct als via werkgevers). Digitaal communiceren draagt ook bij aan het doel om de uitvoeringskosten verder omlaag te brengen en het milieu minder te belasten.

Het tijdig en adequaat informeren van deelnemers en werkgevers via basismiddelen zoals de website, het portaal, Pensioen 1-2-3 en het UPO blijft uitermate belangrijk.

Campagnes en terugblik op 2023

Het fonds heeft in 2023 mooie stappen gezet in communicatie. Zo speelde keuzebegeleiding een belangrijke rol en hield het fonds hiervoor meerdere webinars om hun deelnemers zo goed mogelijk mee te nemen op dit onderwerp. Ook lanceerden we een SBZ Academy webpagina, waar de deelnemer wordt meegenomen in de pensioenmaterie door middel van webinars, vlogs en kon de deelnemer zijn pensioen kennis testen door een korte stellingenquiz. Verder optimaliseerde SBZ Pensioen meerdere webpagina's, organiseerde een digitaal Pensioencafé, deelde het digitaal jaarverslag en informeerde het fonds zijn doelgroepen zo goed mogelijk over het nieuwe pensioencontract met behulp van verschillende webinars en vaste communicatiemiddelen. Bij communicatie wordt (waar dat zinnig en logisch is) onderscheid gemaakt tussen categorieën deelnemers: actieve deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers. Sommige campagnes richten zich vanwege hun aard meer op een specifieke categorie.

Pijler 1: Deelnemer in staat stellen passende keuzes te maken

- Mailing 'Bijna met pensioen'

De Bijna met pensioen mailing is een campagne die het fonds sinds 2020 inzet. Ook in 2023 is deze campagne ingezet. Doel was om deelnemers in de doelgroep 58-jaar en ouder eerder 'wakker te maken'. Eind oktober 2023 is een e-mailing verzonden waarin het fonds deelnemers bewust maakt van de keuzes die zij hebben en de mogelijkheden om hun pensioen aan te vullen. Deze mailing is in twee delen verzonden; eenmaal met en eenmaal zonder uitnodiging voor het webinar CVP. De uitnodiging voor CVP is verzonden naar 188 deelnemers met een Beschikbarepremieregeling die voor de keuze stonden 'vast of variabel pensioen'. Deze mailing had een hoge open rate (69,5%) en doorklik (24,6%). De mailing 'Bijna met pensioen' zonder uitnodiging CVP is naar 5.451 deelnemers verzonden en had een open rate van 74,8% en een doorklik van 32,5%.

- CVP (Collectief Variabel Pensioen)

Op 14 november 2023 heeft SBZ Pensioen een webinar georganiseerd over de keuze voor vast of variabel pensioen, oftewel Collectief Variabel Pensioen (CVP). De mailingen rondom dit webinar hadden een hoge open rate en doorklik. De reminder op de dag van het webinar had een open rate van 70% en een doorklik van 60,7%. In totaal waren er 40 van de 188 genodigde deelnemers aanwezig tijdens het webinar. Van de genodigden,

hadden 81 deelnemers zich aangemeld voor het webinar. Het digitale webinar is ook opgenomen en de terugkoppeling is gedeeld met de totale doelgroep. De terugkoppeling had een open rate van 81,3% en een doorklik van 26,3%.

- **Pensioenakkoord**

Actuele ontwikkelingen werden gedurende het jaar meegenomen in de PensioenActueel, zowel in januari, juli als december 2023. Daarnaast is in de werkgeversnieuwsbrief in april en december en tijdens de werkgeversbijeenkomst op 25 mei ook stilgestaan bij de gevolgen van het Pensioenakkoord. Verder is de specifieke Pensioenakkoord webpagina gedurende het jaar geüpdatet waar nodig. De Pensioenakkoord webpagina leverde in 2023 2.341 bezoekers op.

- **Overstap naar de Beschikbarepremieregeling**

In 2023 zijn er enkele werkgevers overgestapt naar de Beschikbarepremieregeling. Voor de werknemers van deze werkgevers en voor de werknemers van werkgevers die al eerder zijn overgestapt, is er een webinar 'Overstap naar de Beschikbarepremieregeling' georganiseerd. Van de 222 aanmeldingen, waren er uiteindelijk 99 deelnemers aanwezig tijdens het webinar. Het digitale webinar is ook opgenomen en op de webinar webpagina gedeeld. Deelnemers kunnen achteraf het webinar dus alsnog bekijken.

- **Optimalisatie website**

SBZ Pensioen heeft in 2023 verschillende stappen gezet om de website verder te optimaliseren. Er is een webpagina live gegaan met alle webinars in 2023 overzichtelijk bij elkaar. Zo konden deelnemers alvast vooruitplannen. Verder is een 'Bent u goed voorbereid op uw pensioen?' landingspagina ingericht. Deze webpagina's vormen de basis van de Bijna met pensioen mailing. Het voordeel hiervan is dat de informatie altijd beschikbaar is en dat de bestaande mailing functioneert als een extra trigger. De Bijna met pensioen webpagina is eind augustus 2023 live gegaan en heeft 1.992 bezoeken gehad. Bezoekers beoordeelden deze webpagina met gemiddeld een 7,9. Verder is het Maatschappelijk Verantwoord Beleggingsbeleid uitgelegd aan de hand van 3 stappen. Deze webpagina was live sinds begin oktober en had 659 bezoeken in 2023. De vernieuwde webpagina is beoordeeld door deelnemers met gemiddeld een 7,6. Afsluitend is eind 2023 de webpagina Financiële situatie verder geoptimaliseerd. De bestaande informatie is beknopter weergegeven en de belangrijkste cijfers zijn gevisualiseerd. Zo ziet de deelnemer in één oogopslag hoe SBZ Pensioen er financieel voor staat. In totaal heeft de webpagina 5.263 bezoeken gehad in 2023.

Statistieken bezoekersaantallen website en portaal in 2023 en 2022

✓ Eindstand aantal unieke bezoekers website per 31 december 2023	118.800	
✓ Eindstand aantal unieke bezoekers portaal per 31 december 2023		98.382
✓ Eindstand aantal unieke bezoekers website per 31 december 2022	117.852	
✓ Eindstand aantal unieke bezoekers portaal per 31 december 2022		95.152

- **Keuzebegeleiding**

SBZ Pensioen schreef in 2023 een Beleidsplan Keuzebegeleiding om duidelijke kaders te stellen in het beleid rondom keuzebegeleiding. Deze kaders vormen de leidraad hoe het pensioenfonds zich zal inzetten om deelnemers een optimale keuzebegeleiding te kunnen blijven bieden. Om dit plan op te stellen, zijn de klantreizen uitgewerkt binnen de verschillende keuzemomenten. Aan de hand van deze uitkomsten, is de visie bepaald en het plan opgesteld.

- **Verzamelen e-mailadressen**

Het verzamelen van e-mailadressen blijft een belangrijk terugkerend onderwerp voor SBZ Pensioen. Door gebruik te maken van digitale communicatie, zijn de kosten van het fonds lager en kan communicatie op een meer milieubewuste manier ingezet worden. In 2023 heeft SBZ Pensioen een sectorbrede werkgroep opgezet die zich inzet voor het verzamelen van e-mailadressen.

Percentage verkregen e-mailadressen op 31 december 2023

Deelnemersgroep	Percentage
Actief	62% (66% 2022)
Arbeidsongeschikt	83% (79% 2022)
Gepensioneerd	81% (77% 2022)
Gewezen	51% (42% 2022)
Ex-partner	19% (21% 2022)

In het bovenstaande overzicht houden we rekening met alle deelnemers waarvan een e-mailadres bekend is. Over de gehele populatie van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden vertalen zich de bovenstaande percentages naar 56% van alle betrokkenen van het fonds waarvan een e-mailadres bekend is. De percentages van 2023 op 2022 zijn niet overal 1 op 1 vergelijkbaar door het gebruik van andere definities, maar zij geven wel een goed beeld.

- **PensioenActueel**

Het deelnemersmagazine PensioenActueel is de digitale nieuwsbrief vanuit het fonds. Hiermee speelt SBZ Pensioen in op de verdere digitalisering van de communicatie. In januari, juli en december 2023 zijn de nieuwsbrieven verzonden. De artikelen verwezen vaker en nadrukkelijker naar content op de website, zodat informatie blijvend beschikbaar is. Daarnaast worden de nieuwsbrieven ook toegevoegd op de website zodat deze terug te lezen zijn. Het terugkerende onderwerp was het Pensioenakkoord in alle nieuwsbrieven, aangevuld met overige actualiteiten. Voor de nieuwsbrieven was sprake van een gemiddelde open rate van 57,2% en werd er gemiddeld 21,8% doorgeklikt op een artikel.

- **SBZ Academy**

In 2022 is SBZ Pensioen begonnen met het opnemen van vlogs. Op deze manier legt het fonds kort en laagdrempelig een pensioenonderwerp uit. In 2023 is dit middel breder ingezet. Daarnaast is er een webpagina gemaakt voor de SBZ Academy. Op deze webpagina zijn alle middelen rondom keuzebegeleiding handig bij elkaar gezet. Zo kan een deelnemer naast de vlogs, ook de webinars terugkijken en zijn pensioenkennis testen. De webpagina trok 956 bezoekers en scoorde een 8,8 op tevredenheid van onze deelnemers.

- **Pensioencafé**

Op 26 september 2023 vond een digitale editie van het Pensioencafé plaats. Het Pensioencafé werd in 2023 voor het eerst in 2 sessies gehouden. Uit de feedback vanuit de deelnemers van het Pensioencafé in 2022 kwam de wens om twee sessies te plannen. Eén sessie voor bijna-pensioengerechtigden en één sessie voor pensioengerechtigden. De doelgroep bestond uit 60+ actieven, slapers en pensioengerechtigden. In het Pensioencafé stonden vragen centraal die de deelnemer vlak voor zijn pensioenleeftijd heeft of juist vragen die de deelnemer als gepensioneerde heeft. SBZ Pensioen stond stil bij het Pensioenakkoord en de plannen voor de komende jaren. Er was tijdens de sessie ruimte voor het stellen van vragen. Na afloop van beide Pensioencafé sessies verzond het fonds de terugkoppelingen met een verwijzing naar de website waar de opname staat. In totaal waren er 138 deelnemers van de 351 aanmeldingen live ingebeld voor de bijna pensioengerechtigden sessie en 100 deelnemers van de 273 aanmeldingen voor de pensioengerechtigden sessie.

Pijler 2: Digitale service aan werkgevers en informeren van adviseurs

- **Service werkgevers**

SBZ Pensioen wil werkgevers zelf in staat stellen hun medewerkers (deelnemers) te informeren. Pensioen is immers een belangrijk onderdeel van het totale pakket aan arbeidsvoorwaarden. Via de werkgever hoopt SBZ Pensioen meer deelnemers te bereiken dan (alleen) rechtstreeks vanuit het fonds. Het fonds stelde serviceberichten en intranetberichten op en maakte gebruik van de interne communicatiemiddelen van de werkgever. Daarnaast is op de website de toolbox verbeterd vormgegeven en geüpdatet om zo de beschikbare informatie nog beter toegankelijk te maken voor de werkgever. Op 25 mei 2023 is er een bijeenkomst op locatie in Zeist georganiseerd voor werkgevers. Tijdens deze bijeenkomst ging het fonds in gesprek met de werkgevers over het Pensioenakkoord. Werkgevers deelden ervaringen met elkaar waardoor er van elkaar geleerd kon worden. Tijdens dit webinar was 79% van alle genodigden aanwezig. Uit het tevredenheidsonderzoek na deze bijeenkomst bleek dat werkgevers deze gemiddeld beoordeelden met het cijfer 8,8. Er zijn meer dan tien serviceberichten/intranetberichten gedeeld met werkgevers. In 2023 zijn er 2 nieuwsbrieven voor werkgevers verzonden, in april en in december. Deze mailing had een gemiddelde open rate van 40,4%.

- **Betrekken adviseurs**

In september en december 2023 is er een nieuwsbrief aan alle adviseurs en andere geïnteresseerden verzonden, met als doel om te informeren en enthousiasmeren over SBZ Pensioen en zijn innovatieve regeling. Ook is er een webinar geweest op 7 november 2023 met als onderwerp 'Het nieuwe pensioenstelsel – Ieren van elkaar'. Daarnaast zijn gedurende het jaar nieuwsberichten geplaatst op de SBZ Pensioen LinkedIn pagina. De nieuwsbrieven hadden een gemiddelde open rate van 44,1%. Het Bestuur heeft in het kader van relatiebeheer regelmatig contact met vertegenwoordigers van diverse adviesbureaus.

- **LinkedIn/Pers**

In 2023 is gemiddeld 2 keer per week een LinkedIn bericht geplaatst vanuit SBZ Pensioen. De berichten gingen over actualiteiten binnen het fonds en ook over het Pensioenakkoord. Daarnaast gaf het een inkijk binnen het fonds door verschillende interviews met het Bestuur en Verantwoordingsorgaan (VO). Eind 2023 zat SBZ Pensioen in het totaal op 857 volgers van de SBZ Pensioen LinkedIn pagina.

Pijler 3: Inzicht in de (financiële) ontwikkelingen bij het fonds

- **Waardering**

Het klantteam van SBZ Pensioen staat altijd klaar voor deelnemers bij vragen. Het fonds is trots op het werk dat zij doen en op hun toewijding. De medewerkers van het SBZ Pensioen klantteam nemen gemiddeld binnen 25 seconden de telefoon op. Deelnemers waarderen het klantteam met een 8,5.

In alle middelen zijn zoveel mogelijk feedbacktools ingezet om met de mening van de deelnemer de communicatie zoveel mogelijk te optimaliseren. Dit werd bijvoorbeeld in de vaste communicatiemiddelen zoals de nieuwsbrieven en webinars ingezet. Ook vraagt SBZ Pensioen regelmatig de mening van deelnemers via polls op de website. Zo blijkt dat deelnemers zowel de communicatie als het vertrouwen in het fonds beoordelen met een 7,9 gemiddeld. Ook het Maatschappelijk verantwoord beleggen beleid werd hoog beoordeeld door de deelnemers, met een 7,6 gemiddeld. Naast het uitvragen van feedback bij deelnemers, vroeg SBZ Pensioen ook de mening van het deelnemerspanel op verschillende onderwerpen. Zo kon SBZ Pensioen ook in 2023 zijn communicatie steeds meer verbeteren naar de wens van zijn deelnemers.

- **Financiële situatie en regeling**

In de PensioenActueel van juli 2023 informeerde SBZ Pensioen alle deelnemers over de financiële situatie met aandacht voor het jaarverslag. De open rate van deze mailing was 55,7% en de doorklik 21,7%. Ook is er een aparte landingspagina voor het jaarverslag 2022 ingericht op de website. Het verkort jaarverslag 2022 was op deze pagina te downloaden in pdf-formaat. Ook zijn er op regelmatige basis berichten over de dekkingsgraad via nieuwsberichten op de website geplaatst. Daarnaast is de dekkingsgraad door middel van een banner standaard opgenomen in de PensioenActueel. Maandelijks werd de webpagina 'Financiële informatie' geüpdatet en werd er een nieuwsbericht geplaatst met actuele cijfers. Verder zijn de deelnemers uiteraard geïnformeerd over de toeslagverlening. Hiervoor is een nieuwsbericht op de website geplaatst en pensioengerechtigden hebben een brief hierover ontvangen. Eind 2023 is de webpagina Financiële situatie anders opgezet met als doel de informatie beknopter en duidelijker over te brengen.

- **Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)**

In het (verkort) jaarverslag 2022 is specifiek aandacht gegeven aan MVB. In november 2023 deelde het fonds de nieuwe MVB-webpagina met zijn deelnemers in de PensioenActueel. Eind 2023 is het klimaatplan van SBZ Pensioen gedeeld. VBDO onderzoekt elk jaar hoe de in totaal 49 grootste pensioenfondsen in Nederland uitvoering geven aan MVB. In de ranking die VBDO jaarlijks publiceert, staat SBZ Pensioen in 2023 op de 24e plaats. Hier is in de communicatie ook aandacht aan geschonken. Ook hield het fonds in oktober een webinar over MVB: in totaal waren er 97 aanmeldingen en uiteindelijk waren 43 deelnemers aanwezig tijdens het webinar.

Vooruitblik communicatie 2024

Ook in 2024 zet het fonds vol in op zijn strategische pijlers: deelnemer in staat stellen passende keuzes te maken, service werkgevers en betrekken adviseurs en inzicht in de (financiële) ontwikkelingen bij het fonds. SBZ Pensioen maakt gebruik van data en leerpunten uit voorgaande jaren bij het opstellen van de nieuwe campagnes. Zo werd het MVB webinar van oktober minder goed bezocht dan andere webinars van SBZ Pensioen. Daarom is besloten geen apart MVB-webinar te organiseren in 2024. Verder werd duidelijk dat de vlogs nog niet goed worden bekeken. Terwijl de feedback van de deelnemers die de vlogs bekijken, wel positief is. Daarom zal SBZ Pensioen werken aan de vindbaarheid van de vlogs. Door de vlogs meer uit te lichten, wordt verwacht dat de

deelnemers de vlogs vaker bekijken. In 2023 was ook duidelijk dat er minder goed is doorgeklikt en geopend op nieuwsbrieven dan in 2022. Daarom worden in 2024 de nieuwsbrief verder onderzocht door met andere fondsen te vergelijken. Wat werkt goed maar ook wat werkt niet goed. Zo kunnen de nieuwsbrief hierop worden aangepast

Deelnemer in staat stellen passende keuzes te maken

Keuzebegeleiding is een speerpunt in de Wtp. SBZ Pensioen is actief op dit vlak, heeft zijn propositie sinds 2022 uitgebreid en werkt ook in 2024 aan doorontwikkeling. Het fonds onderscheidt drie lagen: Kennis en begrip/educatie, generieke keuzebegeleiding en persoonlijke keuzebegeleiding.

Educatie: SBZ Pensioen geeft inzicht, overzicht en uitzicht via website, nieuwsbrieven, video's, vlogs, algemene webinars en klantteam. Het informeert over de regelingen en de gevolgen van actualiteiten zoals het Pensioenakkoord. Het laat handelingsperspectief zien zodat deelnemers zelf keuzes kunnen maken in hun pensioen. Het fonds richtte de SBZ Academy op: dit platform met video's, vlogs, stappenplannen en webinars biedt de deelnemers informatie over uitlopende onderwerpen, zoals uitleg van de regeling, pensioenkeuzes, MVB en uitleg over de financiële situatie en dekkingsgraad.

Generieke keuzebegeleiding: Het fonds helpt bij het maken van keuzes rondom pensioen, bijvoorbeeld bij het kiezen van een passend risicoprofiel of tussen vast en variabel pensioen, via gerichte webinars. SBZ Pensioen activeert deelnemers om bewust keuzes te maken. Onze deelnemers gaven onze webinars in 2023 gemiddeld een 7,7, een extra bevestiging om onze webinars in 2024 voort te zetten.

Persoonlijke keuzebegeleiding: SBZ Pensioen helpt via persoonlijke brieven, portaal en planner met keuze-architectuur gebaseerd op persoonlijke pensioensituatie om de gevolgen op korte en lange termijn van gecombineerde keuzes inzichtelijk te maken. Het klantteam staat dagelijks klaar om persoonlijke vragen te beantwoorden. Het pensioenfonds werkt aan doorontwikkeling van persoonlijke keuzebegeleiding. Denk hierbij aan verbeterde klantreizen in het portaal en persoonlijke advies- of begeleidingsgesprekken. Dit bevindt zich in de oriëntatiefase.

Voor wat betreft de pijler service aan werkgevers en het betrekken van adviseurs en de pijler inzicht in de (financiële) ontwikkelingen van het fonds gaat SBZ Pensioen verder de in 2023 ingeslagen weg in.

10. Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Na balansdatum hebben sociale partners ZN de keuze gemaakt voor de Flexibele Premiereregeling. Op 25 april 2024 is het verplichte transitieplan voor de overgang gepubliceerd door sociale partners ZN. Na een raadpleging van de achterbannen is dat plan 15 mei 2024 goedgekeurd en formeel voorgelegd aan het Bestuur met de vraag of het de opdracht kan en wil aanvaarden. Het Bestuur toetst het plan zelfstandig op uitvoerbaarheid en evenwichtigheid. Overige sociale partners betrokken bij SBZ Pensioen zullen oktober 2024 hun transitieplannen aanleveren. Na het bestuursbesluit daarover gaat het aan de slag met het opstellen van het implementatieplan en het communicatieplan. Die plannen dienen uiterlijk 1 juli 2025 aangeboden te worden aan DNB. Het traject is erop gericht om een nieuwe pensioenregeling aan te bieden vanaf 1 juli 2026 en daarbij hoort het 'invaren' van het pensioen uit de huidige pensioenregelingen: het overgaan van de bestaande aanspraken/ uitkeringen en kapitalen.

11. Ondertekening Bestuur

In de op de volgende pagina's opgenomen jaarrekening staan de financiële gegevens over het boekjaar 2023 vermeld.

Namens het Bestuur van SBZ Pensioen,

Zeist, 21 juni 2024

De heer T.G. Tiessen (voorzitter)

Mevrouw R.F. van der Feltz

De heer S.A. de Groot

De heer R.M. van Hees

De heer H. Radder

De heer E.W.J.M. Schokker

Mevrouw H.D. Wareman

Mevrouw P.M.B. Wilson

De heer K. Bangma

JAARREKENING

12.1 BALANS PER 31 DECEMBER

(na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)

(x € 1.000)

	2023	2022
ACTIVA		
Beleggingen voor risico pensioenfonds (1)	5.793.017	5.708.617
Beleggingen voor risico deelnemers (2)	195.284	92.436
Langlopende vorderingen (3)	2.335	2.562
Vorderingen en overlopende activa (4)	11.237	10.816
Overige activa (5)	12.637	8.064
	<u>6.014.510</u>	<u>5.822.495</u>
PASSIVA		
Stichtingskapitaal en reserves (6)	889.893	882.609
Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds (7)	4.698.294	4.451.620
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers (8)	195.284	92.436
Overige voorzieningen (9)	6.125	6.000
Overige schulden en overlopende passiva (10)	224.914	389.830
	<u>6.014.510</u>	<u>5.822.495</u>

12.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

		2023	2022
BATEN			
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	(11)	34.218	34.756
Premiebijdragen voor risico deelnemers	(12)	85.957	82.437
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds	(13)	357.920	-1.748.205
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	(14)	19.041	-9.418
Overige baten	(15)	1.163	491
		<hr/> 498.299	<hr/> -1.639.939
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	(16)	128.127	117.142
Pensioenuitvoeringskosten	(17)	4.275	4.201
Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds	(18)	246.674	-1.692.462
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	(19)	102.848	72.959
Mutatie overige voorzieningen	(20)	125	6.000
Saldo overdrachten van rechten voor risico pensioenfonds	(21)	13.245	11.868
Saldo overdrachten van rechten voor risico deelnemers	(22)	-4.813	-6.383
Overige lasten	(23)	534	1.115
		<hr/> 491.015	<hr/> -1.485.560
Saldo van baten en lasten		<hr/> <hr/> 7.284	<hr/> <hr/> -154.379

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

	2023	2022
Bestemming van het saldo van baten en lasten		
Mutatie vrij vermogen	-1.316	66.611
Mutatie reserve beleggingsrisico's voor risico fonds	8.580	-221.069
Mutatie reserve minimaal vereist eigen vermogen beschikbare premieregeling en nettopensioenregeling	20	79
	<u>7.284</u>	<u>-154.379</u>

12.3 KASSTROOMOVERZICHT

(x € 1.000)

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2023	2022
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico pensioenfonds	34.157	34.357
Ontvangen premiebijdragen voor risico deelnemers	85.805	82.437
Ontvangen waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds	2.972	4.988
Ontvangen waardeoverdrachten voor risico deelnemers	5.220	6.469
Betaalde pensioenuitkeringen	-127.539	-117.437
Betaalde waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds	-15.776	-18.886
Betaalde waardeoverdrachten voor risico deelnemers	-407	-86
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-4.214	-4.066
Diverse ontvangsten en uitgaven	1.403	379
	-18.379	-11.845
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangen inzake verkopen beleggingen	3.603.895	5.070.058
Betaald inzake aankopen beleggingen	-3.857.560	-4.873.819
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	140.112	145.571
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen	153.854	-308.972
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-17.349	-19.195
	22.952	13.643
Mutatie liquide middelen	4.573	1.798
Samenstelling geldmiddelen		
	2023	2022
Liquide middelen per 1 januari	8.064	6.266
Mutatie liquide middelen	4.573	1.798
Liquide middelen per 31 december	12.637	8.064

12.4 ALGEMENE TOELICHTING

Inleiding

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars is statutair gevestigd in Zeist.

Adresgegevens: Handelsweg 2, 3707 NH Zeist
KvK nummer: 41178751

Activiteiten

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars (hierna: het fonds, het pensioenfonds of SBZ Pensioen) stelt zich ten doel, overeenkomstig de voorwaarden als in de statuten en de desbetreffende pensioenreglementen nader is bepaald, aanspraken op te bouwen voor de deelnemers en rechten uit te keren aan de deelnemers, gewezen deelnemers en hun nabestaanden, ter zake van ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid. Het fonds werkt volgens een Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN), waarbij de financiële opzet en de grondslagen waarop de stichting rust, gemotiveerd zijn omschreven.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610.

De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.
Het bestuur heeft op 21 juni 2024 de jaarrekening opgemaakt.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Voor een nadere onderbouwing wordt verwezen naar de toelichting 6. Stichtingskapitaal en reserves.

Vergelijking met voorgaand verslagjaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand verslagjaar.

Vergelijkende cijfers zijn waar nodig geherclassificeerd om in lijn te brengen met presentatie huidig jaar.

Beschrijving Middelloonregeling

Onderstaand volgt een globale beschrijving van de in 2023 geldende pensioenregeling die door het fonds wordt uitgevoerd (Pensioenreglement Middelloonregeling). Aan deze beschrijving kunnen geen rechten worden ontleend.

Pensioensysteem

Het pensioensysteem is een middelloonregeling met een voorwaardelijk recht op toeslagen voor deelnemers pensioengerechtigden en gewezen deelnemers.

Pensioenleeftijd

De pensioenleeftijd voor deelnemers is 68 jaar.

Pensioengrondslag

De pensioengrondslag wordt bepaald door het jaarsalaris te verminderen met de franchise en wordt jaarlijks vastgesteld op 1 januari op grond van het per die datum geldende jaarsalaris en franchise. Onder jaarsalaris wordt verstaan het tussen de deelnemer en de werkgever contractueel overeengekomen vaste bruto salaris per jaar inclusief de vakantietoeslag, eindejaarsuitkering en andere vaste toeslagen. Vanaf 2015 is het salaris dat meetelt voor de pensioenopbouw gemaximeerd op het fiscale maximum. In 2023 is dat € 128.810. Onder het jaarsalaris worden ook andere beloningsbestanddelen begrepen, waarvan de deelnemer en de werkgever zijn overeengekomen dat deze onderdeel van bovengenoemd jaarsalaris zijn.

Franchise en opbouwpercentages worden vanaf 1 januari 2019 opgenomen in een aparte werkgeversbijlage bij het pensioenreglement Middelloonregeling; de werkgever kan zelf kiezen voor een bepaalde franchise en opbouwpercentage.

Wezenpensioen

Het wezenpensioen bedraagt 20% van het te bereiken partnerpensioen en wordt uitgekeerd tot 21 jaar of tot 27 jaar voor studerende kinderen. Als beide ouders zijn overleden, wordt het wezenpensioen verdubbeld.

Premie

De premie wordt per deelnemer berekend en is in beginsel gelijk aan de actuariële premie.

Arbeidsongeschiktheid

Bij ingang van een arbeidsongeschiktheidspensioen is sprake van een vast percentage van het salaris als aanvulling op de WIA-uitkering van het UWV. Dit houdt in (naar rato van de mate van arbeidsongeschiktheid, waarbij laatstgenoemde percentages gelden voor het derde tot en met het zesde ziektejaar):

* tot de WIA-dagloongrens: 0% en 10%.

* boven de WIA-dagloongrens: 70% en 80% (WGA) / 75% en 85% (IVA).

Beschrijving beschikbarepremieregeling

De beschikbare premieregeling (BPR) betreft qua ouderdomspensioen een premieovereenkomst met als standaard pensioenrichtleeftijd 68 jaar.

Voor de deelnemers is een variabel ouderdomspensioen vanaf 68 jaar bij SBZ Pensioen verzekerd tenzij de deelnemer kiest voor een vast pensioen bij een andere pensioenuitvoerder.

Daarnaast is op risicobasis partnerpensioen, wezenpensioen en premievrije deelname bij arbeidsongeschiktheid verzekerd.

Gespaard wordt voor ouderdomspensioen en partnerpensioen vanaf pensioendatum (Staffel II).

Het pensioengevend salaris is, behalve voor het arbeidsongeschiktheidspensioen gemaximeerd op de fiscale grens (hierna: maximum pensioengevend salaris). Deze grens wordt jaarlijks vastgesteld door de overheid en bedraagt in 2023 € 128.810.

De pensioengrondslag is gelijk aan het (gemaximeerde) vaste jaarsalaris verminderd met een franchise.

Het arbeidsongeschiktheidspensioen bestaat, in geval van arbeidsongeschiktheid, uit een vast percentage van het parttime salaris als aanvulling op de WIA-uitkering.

Het tijdelijk partnerpensioen betreft een aanvulling tot maximaal de ongekorte Anw en wordt uitgekeerd tot de AOW-gerechtigde leeftijd van de partner, voor zover er geen recht op Anw bestaat voor de nabestaande of de Anw wordt gekort wegens inkomsten. De werkgever kan ervoor kiezen om het tijdelijk partnerpensioen niet aan te bieden. Bij de keuze voor het wel aanbieden van tijdelijk partnerpensioen kan de werkgever dit doen voor alle werknemers óf individuele deelnemers de keuze geven voor het al of niet verzekeren ervan.

Het wezenpensioen per kind is gelijk aan 20% van het te bereiken partnerpensioen. Voor volle wezen wordt het wezenpensioen verdubbeld.

Vanwege het karakter van de pensioenregeling bestaat er geen recht op toeslagverlening vanuit SBZ Pensioen met uitzondering van de aanspraakgerechtigden op partner- en wezenpensioen van een overleden (gewezen) deelnemer.

De pensioenregeling kent diverse flexibele elementen, te weten vervroeging of uitstel van de ingangsdatum van het ouderdomspensioen en deeltijdpensionering.

Bij overlijden van de (gewezen) deelnemer vervalt het op dat moment aanwezige pensioenkapitaal (saldo beleggingen) aan de stichting. Dit pensioenkapitaal wordt door de stichting verdeeld over alle pensioenkapitalen van de overige (gewezen) deelnemers van de Beschikbarepremieregeling.

Bij overlijden van de (gewezen) deelnemer die deelneemt in de collectieve toedelingskring vervalt het pensioenkapitaal dat samenhangt met de voor hem ingekochte aanspraken op variabel pensioen aan de collectieve toedelingskring van de Beschikbarepremieregeling. Dit is onderdeel van het sterfteresultaat dat ten laste of ten gunste van de deelnemers komt in de collectieve toedelingskring.

De financiële middelen (premies) ten behoeve van de risico-elementen van Pensioenreglement

Beschikbarepremieregeling worden gezamenlijk met de Middelloonregeling ondergebracht binnen het pensioenfonds.

Beschrijving Nettopensioenregeling

Voor deelnemers met een salaris hoger dan € 128.810 is het op vrijwillige basis mogelijk om, indien de werkgever deelneemt aan de nettopensioenregeling, deel te nemen aan de nettopensioenregeling.

De deelnemers betalen maandelijks een premie vanuit het nettosalaris. Deze premies worden op een beleggingsrekening gestort en belegd in beleggingsfondsen. De Nettopensioenregeling kent hiervoor 3 risicoprofielen: Offensief, Neutraal (standaard) of Defensief. Bij elk risicoprofiel horen bepaalde lifecycles. In deze 3 lifecycles wordt het beleggingsrisico automatisch geleidelijk afgebouwd naarmate de pensioendatum nadert. Met de ingelegde premies en het rendement op de beleggingen wordt een individueel pensioenkapitaal gevormd.

In het jaar dat de deelnemer de 58-jarige leeftijd bereikt wordt gevraagd een keuze te maken tussen een vast pensioen of een variabel pensioen. Indien voor een vast pensioen wordt gekozen dan wordt het individuele pensioenkapitaal belegd tot ingang pensioen. De deelnemer koopt het vaste pensioen vervolgens aan bij een andere pensioenuitvoerder. Indien de deelnemer kiest voor een variabel pensioen dan wordt het individuele pensioenkapitaal vanaf die leeftijd, geleidelijk in 10 jaar, omgezet in Collectief Variabel Pensioen (CVP). In het CVP delen de deelnemers beleggings- en verzekeringsrisico's met alle andere deelnemers.

De risico-elementen zijn extern herverzekerd.

In de jaarrekening zijn de beleggingen voor deelnemers die deelnemen aan de beschikbarepremieregeling respectievelijk de nettopensioenregeling gepresenteerd als beleggingen voor risico deelnemers.

Premievaststelling, actuariële grondslagen en veronderstellingen

De feitelijke premie van de middelloonregeling is gelijk aan de premie op basis van een "dekkingsgraad neutrale pensioeninkoop", maar is niet minder dan de gedempte kostendekkende premie (wettelijke toetspremie).

De feitelijke premie voor wezenpensioen is gelijk aan 2% van de feitelijke premie voor partnerpensioen. De financiering voor het arbeidsongeschiktheidspensioen vindt plaats door middel van een premie. Deze premie wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld, zodanig dat het toekomstig uit te keren arbeidsongeschiktheidspensioen wordt gedekt.

Aan de berekening van de feitelijke premie 2023 voor de Middelloonregeling liggen de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen ten grondslag:

- Rente: de rente is gelijk aan de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 30 september van het voorafgaande jaar.
- Sterftেকansen: voor mannen en vrouwen worden de sterftেকansen ontleend aan de prognosetabel AG 2022 met startjaar 2023, gecorrigeerd voor fondsspecifieke ervaringssterfte. Voor kinderen worden de sterftেকansen verwaarloosd.
- Wezenpensioen: De voorziening voor latent wezenpensioen is gelijk aan 2% van de voorziening voor latent partnerpensioen bij nog niet ingegane ouderdomspensioenen. Bij een ingegaan wezenpensioen wordt voor wezen jonger dan 21 jaar aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 21-jarige leeftijd; voor wezen van 21 jaar of ouder wordt het wezenpensioen jaarlijks tot uiterlijk de 27-jarige leeftijd verlengd op basis van ontvangen studieverklaringen.
- Partnerfrequentie: Zolang nog geen pensioenuitkering is ingegaan, wordt voor de berekening van de voorziening voor partnerpensioen elke (gewezen) deelnemer verondersteld een partner te hebben (onbepaalde partnersysteem met een partnerfrequentie van 100% vanaf 60 jaar). Voor pensioengerechtigden wordt uitgegaan van de werkelijke burgerlijke staat.
- Leeftijdsverschil: Voor het partnerpensioen wordt verondersteld dat de mannelijke deelnemer een 3 jaar jongere vrouwelijke partner heeft en dat de vrouwelijke deelnemer een 3 jaar oudere mannelijke partner heeft.

- Premievrijstelling invaliditeit: Aangenomen is dat de kosten, verbonden aan de in de toekomst te verlenen vrijstelling van premiebetaling (pvi) wegens arbeidsongeschiktheid, kunnen worden gedekt door een risicopremie ter grootte van 4,6% van de actuariële premie exclusief pvi en exclusief AOP premie.
- Opslag voor kosten: Bij de vaststelling van de feitelijke premie wordt rekening gehouden met een opslag voor toekomstige uitbetalingskosten van 2,4%. De kosten verbonden aan de administratie en het beheer zijn gesteld op 0,5% van de pensioengrondslag.
- Solvabiliteitsopslag: Er wordt geen solvabiliteitsopslag gehanteerd zolang de opslag in verband met toeslagverlening hoger is dan de opslag benodigd voor de vereiste dekkingsgraad primo boekjaar.
- Premiedekkingsgraadopslag: De premiedekkingsgraadopslag is gelijk aan de actuele dekkingsgraad van september van het voorafgaande jaar, met een minimum gelijk aan de minimaal vereiste dekkingsgraad en een maximum gelijk aan de vereiste dekkingsgraad. De premiedekkingsgraadopslag wordt gerekend over de actuariële premies van het ouderdomspensioen, partnerpensioen en risicopremies overlijden (niet over risicopremies arbeidsongeschiktheidspensioen, risicopremie premievrijstelling bij invaliditeit en de administratiekosten).
- Tijdelijk partnerpensioen: De feitelijke premie voor het tijdelijk partnerpensioen is gelijk aan 75% van de premie voor een volledig (niet gekort) tijdelijk partnerpensioen. De werkgever heeft de keuze tussen geen, verplicht of vrijwillige dekking van het tijdelijk partnerpensioen (ANW-hiaat). Bij een verplichte dekking wordt de risicopremie door de werkgever betaald. Bij een vrijwillige dekking wordt de risicopremie door de werkgever doorbelast aan de werknemer.
- Arbeidsongeschiktheidspensioen: De premie voor het arbeidsongeschiktheidspensioen bedraagt een percentage van de relevante loonsom:
 - In geval van 85% resp. 80% aanvulling in de eerste vier jaar van arbeidsongeschiktheid ziektejaar en 75% resp. 70% daarna: 0,11% van het parttime salaris tot maximum dagloon en 2,2% van het parttime salarisdeel boven maximum dagloon.
 - In geval van 85% resp. 80% aanvulling tot de pensioendatum: 0,44% van het parttime salaris tot maximum dagloon en 2,422% van het parttime salarisdeel boven maximum dagloon. Deze optie is voor nieuw toetredende werkgevers per 1 januari 2019 vervallen.

Feitelijke premie 2023 beschikbarepremieregeling:

De vaststelling van de pensioengrondslag vindt jaarlijks per 1 januari plaats op grond van het per die datum geldende jaarsalaris, franchise en parttimegraad. Bij aanvang van het deelnemerschap op een andere datum dan 1 januari wordt de pensioengrondslag vastgesteld op grond van het per de datum van aanvang van het deelnemerschap geldende jaarsalaris en op grond van de per 1 januari voorafgaand aan de aanvang van het deelnemerschap geldende franchise. Als de deelnemer niet op de eerste dag van een maand in dienst treedt bij zijn werkgever, wordt de beschikbare maandpremie voor die maand op pro rata basis vastgesteld en toegevoegd aan het pensioenkapitaal van de deelnemer. De feitelijke premie wordt als volgt vastgesteld:

- Staffelpremie: er wordt een premie vastgesteld aan de hand van de pensioengrondslag en de premietabel op de wijze zoals beschreven in de werkgeversbijlage van het Pensioenreglement voor de Beschikbarepremieregeling.
- Risicopremies bij overlijden, premievrijstelling bij invaliditeit en arbeidsongeschiktheidspensioen: SBZ Pensioen heeft de premievrijstelling bij overlijden, invaliditeit en arbeidsongeschiktheidspensioen ondergebracht binnen de Middelloonregeling. De actuariële grondslagen zoals beschreven voor de Middelloonregeling zijn ook van toepassing voor de risicopremies van de Beschikbarepremieregeling.
- Opslag administratiekosten: de vaste administratiekosten bedragen € 100,79 per jaar per deelnemer (niveau 2023) en worden bij de werkgever in rekening gebracht. Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd per 1 januari.

Feitelijke premie 2023 nettopensioenregeling:

De feitelijke Nettopremie wordt op maandbasis bij de werkgever in rekening gebracht. Deze regeling is alleen van toepassing voor deelnemers met een salaris hoger dan het maximum pensioengevende salaris van € 128.810 (niveau 2023).

De vaststelling van de pensioengrondslag vindt jaarlijks per 1 januari plaats op grond van het per die datum geldende jaarsalaris en franchise.

Als de deelnemer niet op de eerste dag van een maand in dienst treedt bij zijn werkgever, wordt de beschikbare maandpremie voor die maand op pro rata basis vastgesteld en toegevoegd aan het Nettopensioenkapitaal van de deelnemer. Daarnaast wordt de feitelijke premie als volgt vastgesteld:

- Nettostaffelpremie: er wordt een Nettopremie vastgesteld aan de hand van de pensioengrondslag en de premietabel op de wijze zoals beschreven in de werkgeversbijlage van het Pensioenreglement voor de Nettopensioenregeling. De risicopremies bij overlijden en invaliditeit worden onttrokken aan de nettopremie.
- Opslag administratiekosten De vaste administratiekosten bedragen € 122,07 per jaar per deelnemer (niveau 2023) en worden bij de werkgever in rekening gebracht. Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd per 1 januari.
- Opslag MVEV: de financiering van het MVEV is gelijk een opslag van 3% van de totale ingelegde premie.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Opname in de balans en staat van baten en lasten

Een actief is in de balans opgenomen, als het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Een verplichting is in de balans opgenomen, als het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Een actief of verplichting is niet (meer) in de balans opgenomen:

- Als door een transactie (nagenoeg) alle toekomstige economische voordelen en (nagenoeg) alle risico's van een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen.
- Vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Hierdoor kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties", die zowel een actief als een passief kan zijn.

Baten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermeerdering van het economisch potentieel -samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting- heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Lasten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermindering van het economisch potentieel -samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting- heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een actief en een verplichting zijn gesaldeerd (netto) opgenomen, als er sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen én de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De hiermee samenhangende rentebaten en rentelasten zijn eveneens gesaldeerd opgenomen.

Reële waarde

Activa en verplichtingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde, tenzij anders is aangegeven.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening volgens Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt, die van invloed zijn op de grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa, verplichtingen, baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren, die -gegeven de omstandigheden- als redelijk zijn beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen, die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen zijn opgenomen:

- in het verslagjaar waarin de schatting is herzien, als de herziening alleen voor dat verslagjaar gevolgen heeft, of
- in het verslagjaar van herziening en toekomstige verslagjaren, als de herziening gevolgen heeft voor zowel het verslagjaar als toekomstige verslagjaren.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er is geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen, e.d., zijn als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en de presentatie valuta van het pensioenfonds.

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	2023	2022
AUD	1,62	1,57
CHF	0,93	0,99
CAD	1,46	1,45
GBP	0,87	0,89

HKD	8,63	8,33
JPY	155,73	140,82
USD	1,10	1,07
SEK	11,13	11,12
SGD	1,46	1,43

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Beleggingen voor risico pensioenfondsen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, slechts indien de reële waarde van de beleggingen niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Overlopende activa en passiva worden tevens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering.

Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde.

Vorderingen en schulden uit beleggingen welke samenhangen met een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren dan wel -crediteuren opgenomen in de betreffende beleggingscategorie.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. De derivatenposities zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie. Derivaten die deel uitmaken van een beleggingsfonds zijn opgenomen in de beleggingscategorie waarin dit beleggingsfonds is gerubriceerd.

(Reële) waardebepaling

De beleggingen van het pensioenfonds worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Derivaten worden gewaardeerd door gebruik te maken van netto contante waardeberekeningen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Voor financiële instrumenten zoals beleggingsvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de beurskoers per balansdatum. Niet-beursgenoteerde beleggingen in vastgoedfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen. Indien de waarderingsgrondslagen van vastgoedfondsen afwijken, wordt de waardering zo mogelijk aangepast aan de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde is de beursnotering per balansdatum. De reële waarde van niet-beursgenoteerde participaties is bepaald op basis van de laatst bekende intrinsieke waarde. Dit is het aandeel in het zichtbare eigen vermogen.

Private equity beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fund-managers, gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen in het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages. De managers bepalen de intrinsieke waarde op basis van lokale wet- en regelgeving.

Niet-beursgenoteerde belangen in infrastructuur beleggingen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen, de overige onderliggende activa en de onderliggende verplichtingen.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde is de per balansdatum geldende beurskoers, onder toevoeging van opgelopen rente. De marktwaarde van leningen en hypotheekleningen betreft een berekende marktwaarde. Deze marktwaarde wordt, via een yield-curve methodiek onder gebruikmaking van zo te noemen spreads voor debiteurencategorieën, afgeleid van de marktwaarde van openbare leningen (obligaties). Ook bij deze vastrentende beleggingen wordt de opgelopen intrest in de marktwaarde meegenomen en aan de hiervoor beschreven koerswaarde toegevoegd. Deposito's en tegoeden bij banken worden gewaardeerd op nominale waarde.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de marktwaarde van het contract. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beurskoers per balansdatum. Voor niet-beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op beschikbare marktinformatie als input voor gehanteerde waarderingmodellen of door de bepaling van de contante waarde van de kasstromen. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van Swap-curves. Creditposities (ongerealiseerde negatieve waarde) in derivaten worden separaat verantwoord onder de overige schulden.

In het kader van vermogensbeheer kan gebruik gemaakt worden van financiële instrumenten zoals valutatermijncontracten, putopties, futures en swaps met als doel het afdekken van risico's of efficiënt portefeuillebeheer.

Valutatermijncontracten worden per balansdatum gewaardeerd tegen de overeengekomen termijnkoersen onder aftrek van de aan- of verkoopkoers. Het resultaat op valutatermijncontracten wordt verantwoord onder de beleggingsopbrengsten.

Futurecontracten worden in eerste instantie in de balans opgenomen tegen de reële waarde op datum waarop een futurecontract wordt afgesloten en vervolgens iedere handelsdag gewaardeerd tegen de reële nieuwe waarde.

Wijzigingen in de reële waarde worden direct afgerekend middels margin calls (marked-to-market) en worden verwerkt via de staat van baten en lasten. Na iedere afrekening komt de boekwaarde op nihil te staan. (Rente)swaps worden in de balans opgenomen tegen de reële waarde. De waarde van de (rente)swaps wordt periodiek aangepast naar aanleiding van renteontwikkelingen op de financiële markten.

Overige beleggingen

Geldmarktbeleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde de contante waarde van de toekomstige kasstromen (rente en aflossing). Posities in rekening courantsaldi worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

Beleggingen voor risico deelnemers

De waarderingsgrondslagen voor beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor beleggingen voor risico pensioenfondsen.

Langlopende vorderingen

Hieronder worden vorderingen uit hoofde van pensioenverplichtingen verantwoord, waarvoor rechten op andere pensioenuitvoerders verhaald kunnen worden. Verwezen wordt naar de toelichting op de technische voorziening voor risico van het pensioenfonds.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Daarna tegen de geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, als er sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder overige activa zijn liquide middelen opgenomen, voor zover dit onmiddellijk opeisbare banktegoeden zijn. Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties zijn opgenomen onder beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit financieel toetsingskader (FTK) voorgeschreven berekeningsmethodiek als het surplusvermogen.

Reserve beleggingsrisico's

Het doel van de reserve beleggingsrisico's is het opvangen van risico's met betrekking tot de beleggingen voor risico pensioenfonds. De reserve beleggingsrisico's is gelijk aan het vereist eigen vermogen dat resulteert volgens het standaardmodel van DNB, gebruik makend van de op balansdatum geldende door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vastgestelde parameters.

Er wordt rekening gehouden met:

- Het renterisico.
- Het aandelen- en vastgoedrisico.
- Het valutarisico.
- Het grondstoffenrisico.
- Het kredietrisico.
- Het verzekeringstechnisch risico.

Jaarlijks wordt overeenkomstig het standaardmodel van DNB een solvabiliteitstoets uitgevoerd om vast te stellen of de reserve beleggingsrisico's tot het niveau van het vereist eigen vermogen kan worden aangevuld. Aan het standaardmodel is een extra risicocomponent toegevoegd waarmee het met actief beheer verbonden extra risico wordt uitgedrukt. De reserve beleggingsrisico's kan niet negatief zijn.

Reserve minimaal vereist eigen vermogen van de beschikbare premieregeling

De reserve is gelijk aan het minimaal vereist eigen vermogen voor de beschikbare premieregeling.

Het minimaal vereist eigen vermogen is gelijk aan 25% van de beheerslasten. Voor de biometrische risico's wordt geen minimaal vereist eigen vermogen aangehouden. Dit aangezien de biometrische risico's (arbeidsongeschiktheid en overlijden) voor de deelnemers aan de beschikbare premieregeling zijn ondergebracht in de Middelloonregeling.

Reserve minimaal vereist eigen vermogen van de netto pensioenregeling

De reserve is gelijk aan het minimaal vereist eigen vermogen voor de netto pensioenregeling.

Het minimaal vereist eigen vermogen is gelijk aan 25% van de beheerslasten verhoogd met een bedrag ten behoeve van de biometrische risico's. Voor de vaststelling van de biometrische risico's heeft SBZ Pensioen ontheffing van DNB gekregen. Deze ontheffing blijft van kracht onder de voorwaarde dat de herverzekering van het overlijdensrisico voor de netto pensioenregeling niet wijzigt.

Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is gewaardeerd tegen reële waarde op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen uit hoofde van de middelloonregeling.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is uitgegaan van het op de balansdatum geldende ABTN en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2023:

Overlevingstafels

Prognosetafels AG2022 met startjaar 2024 (2022: prognosetafels AG2022 met startjaar 2023) waarbij de sterftekansen zijn vermenigvuldigd met een leeftijdsafhankelijke factor die is gebaseerd op de ervaringssterfte van het pensioenfonds: "SBZ 2022" (2022: "SBZ 2022").

Partnerfrequentie

Voor het nabestaandenpensioen tot de pensioendatum wordt het zogenaamde onbepaalde partnersysteem gehanteerd, waarbij de partnerfrequenties vanaf 60 jaar worden verondersteld gelijk te zijn aan 1. Voor de pensioentrekkeners wordt rekening gehouden met de werkelijke burgerlijke staat en gereserveerd volgens het bepaalde partner systeem.

Leeftijdsverschil man-vrouw

Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

De lasten van nog niet ingegaan wezenpensioen zijn gesteld op 2% van de lasten van het nog niet ingegaan partnerpensioen tot de feitelijke pensioendatum; bij de vaststelling van de lasten van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen moet worden uitgekeerd tot 21 jaar of tot 27 jaar voor studerende kinderen, waarbij geen rekening wordt gehouden met sterftekansen.

Voorziening voor toekomstige administratie- en excassokosten

Kostenopslag ter grootte van 2,4% (2022: 2,4%) van de technische voorziening in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers is uitgegaan van een revalidatiekans van 4%. Voor ingegaan AOP is uitgegaan van een revalidatiekans van 0%.

IBNR-voorziening

Het fonds houdt rekening met een voorziening voor deelnemers die ziek zijn geworden, maar nog niet als zodanig bij het pensioenfonds zijn aangemeld, omdat ze korter dan twee jaar ziek zijn. De zogenaamde IBNR voorziening. Voor het arbeidsongeschiktheidspensioen wordt ook een IBNR voorziening aangehouden.

De IBNR is vastgesteld op basis van de risicopremies voor premievrijstelling en arbeidsongeschiktheidspensioen van de afgelopen twee boekjaren.

De IBNR voorziening kan niet negatief zijn.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers is bepaald door de waardering van de tegenover deze voorziening aangehouden beleggingen voor risico deelnemers van de beschikbarepremieregeling en de nettopensioenregeling.

Overige voorzieningen

Het egalisatiedepot is gevormd voor (maximaal) vier jaar omdat het pensioenfonds de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel uiterlijk eind 2026 dient te maken. Het egalisatiedepot bedraagt € 6 miljoen bij aanvang per 31 december 2022 en is gevormd uit het positieve verschil tussen de feitelijke premie 2022 en de (ex-post) gedempte kostendekkende premie 2022.

Het egalisatiedepot is bestemd om, bij eenzelfde premie, kortingen in het opbouwpercentage ouderdomspensioen (en meeverzekerd nabestaandenpensioen) te voorkomen doordat in enig jaar de feitelijke premie niet minimaal gelijk is aan de gedempte kostendekkende premie.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Daarna tegen de geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad voor risico pensioenfonds en risico deelnemers wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de overige voorzieningen en de overige schulden en overlopende passiva te delen op de technische voorzieningen voor risico pensioenfonds en de voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers zoals opgenomen in de balans.

Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn sterk gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten zijn opgenomen in het resultaat.

Premiebijdragen voor risico pensioenfonds

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Premiebijdragen voor risico deelnemers

Dit zijn bijdragen van deelnemers in het kader van de beschikbarepremieregeling en de nettopensioenregeling.

Beleggingsresultaten

Directe en indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Directe beleggingsopbrengsten zijn rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten, e.d. Dividend is verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Indirecte beleggingsopbrengsten zijn gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten:

- Er is geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen.
- Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen.
- Verkoopkosten zijn verantwoord als onderdeel van de herwaarderingen.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe vermogensbeheerkosten als daaraan toegerekende pensioenuitvoeringskosten verstaan.

Verantwoording van kosten

De kosten uit hoofde van beheervergoeding alsmede bewaarkosten gerelateerd aan beleggingen en kosten van oversight zijn in mindering gebracht op de directe en indirecte beleggingsopbrengsten.

Overige baten

Overige baten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen zijn de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

Pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

Pensioenopbouw

Pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken toegekend in het verslagjaar.

Toeslagen

Voor alle (gewezen) deelnemers op basis van prijsinflatie, voor actieven op basis van de CAO voor Zorgverzekeraars aangevuld tot maximaal loonontwikkeling.

In 2023 heeft het bestuur besloten om per 1 januari 2024 de lopende pensioenuitkeringen en de tot en met 31 december 2023 opgebouwde pensioenen van de actieven en gewezen deelnemers in de middelloonregeling en de ingegane nabestaandenpensioenen in de beschikbarepremieregeling te verhogen met 1,88% (2022: 5,90%). Dit heeft geleid tot een negatief resultaat van € 86.432.

Voor zowel het persoonlijk pensioenkapitaal of aanspraak in het Collectief Variabel Pensioen in de beschikbare premieregeling alsmede de netto pensioenregeling is toeslagverlening niet van toepassing.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo boekjaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen zijn vooraf actuariëel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De afname van de voorzieningen is het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van pensioenen in het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Jaarlijks valt een percentage van de uitkeringen vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten). Daarnaast wordt een percentage van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorzieningen ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de reële waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur.

Wijziging actuariële uitgangspunten

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid.

Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte en langlevens met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het pensioenfonds.

Overige wijzigingen

De onder deze post opgenomen mutaties van de voorziening hebben betrekking op de kanssystemen.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie voorzieningen pensioenverplichtingen voor risico van deelnemers is bepaald door de mutatie in de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Mutatie overige voorzieningen

De mutatie overige voorzieningen betreft de wijziging van de overige voorzieningen in het boekjaar.

Saldo overdrachten van rechten voor risico pensioenfondsen en risico deelnemers

Dit is het saldo van overgenomen en overgedragen pensioenaanspraken.

Overige lasten

Overige lasten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode:

- Alle ontvangsten en uitgaven zijn hierbij als zodanig gepresenteerd.
- Er is onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioen- en beleggingsactiviteiten.

12.5 TOELICHTING OP DE BALANS

(x € 1.000)

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico pensioenfonds

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	434.092	1.503.243	3.397.229	-50.082	44.997	5.329.479
Aankopen	16.256	317.061	2.369.094	117.437	933.045	3.752.893
Verkopen	-18.568	-560.599	-2.324.375	-	-678.553	-3.582.095
Overige mutaties	-811	-124.512	19.985	-2.486	-47.056	-154.880
Waardemutaties	-23.409	150.247	106.980	-104.299	103.489	233.008
Stand per 31 december 2023	<u>407.560</u>	<u>1.285.440</u>	<u>3.568.913</u>	<u>-39.430</u>	<u>355.922</u>	<u>5.578.405</u>

Bij: Derivaten met een negatieve waarde

214.612

5.793.017

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2022	454.941	1.974.742	4.780.170	-78.117	42.781	7.174.517
Aankopen	24.322	704.649	3.421.138	634.279	210	4.784.598
Verkopen	-50.360	-1.026.112	-3.950.430	-36.239	-	-5.063.141
Overige mutaties	254	6.166	-54.236	-7.924	364.661	308.921
Waardemutaties	4.935	-156.202	-799.413	-562.081	-362.655	-1.875.416
Stand per 31 december 2022	<u>434.092</u>	<u>1.503.243</u>	<u>3.397.229</u>	<u>-50.082</u>	<u>44.997</u>	<u>5.329.479</u>

Bij: Derivaten met een negatieve waarde

379.138

5.708.617

In de waardemutaties bij de overige beleggingen zijn inbegrepen de valutaresultaten die worden geboekt op de valuta-overlay, zoals deze voor de gehele beleggingsportefeuille wordt toegepast.

De overige mutaties hebben o.a. betrekking op mutaties liquide middelen vallend onder beheer van de vermogensbeheerder, inclusief af te handelen beleggingstransacties.

Derivaten met een negatieve waarde zijn verantwoord onder de overige schulden en overlopende passiva.

Het fonds kent geen beleggingen in aangesloten organisaties of premiebijdragende ondernemingen.

Onderpand met betrekking tot derivaten

Binnen de beleggingsportefeuille wordt gebruik gemaakt van derivaten, hierbij is sprake van collateral management. Ultimo 2023 bedraagt het saldo van ontvangen en gesteld collateral € 11,9 miljoen. Ultimo 2022 was dit € 79,5 miljoen negatief.

Het door SBZ Pensioen verstrekte onderpand staat ter vrije beschikking van het fonds in die zin, dat het de managers van het fonds vrij staat het onderpand te verhandelen en ander gelijkwaardig onderpand ten behoeve van de tegenpartij te stellen.

Securities lending

Binnen de beleggingsportefeuille worden beleggingen uitgeleend. De waarde van de uitgeleende beleggingen bedraagt ultimo 2023 € 205,4 miljoen (2022: € 805,8 miljoen). Hiervoor is onderpand ontvangen met een waarde ultimo 2023 van € 217,0 miljoen (2022: € 848,3 miljoen).

Reële waarde

Schattingen en oordelen

Afgezien van de beleggingsvorderingen en -schulden zijn de beleggingen van het fonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor de meerderheid van de beleggingen van het fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

Op basis van deze indeling kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	Marktnotering direct (genoteerde marktprijzen)	Waarderings- modellen en technieken (andere geschikte methode)	Totaal
Per 31 december 2023			
Vastgoedbeleggingen	-	407.560	407.560
Aandelen	1.078.342	207.098	1.285.440
Vastrentende waarden	3.371.669	197.244	3.568.913
Derivaten	-501	-38.929	-39.430
Overige beleggingen	68.818	287.104	355.922
Totaal	<u>4.518.328</u>	<u>1.060.077</u>	<u>5.578.405</u>

	Marktnotering direct (genoteerde marktprijzen)	Waarderings- modellen en technieken (andere geschikte methode)	Totaal
Per 31 december 2022			
Vastgoedbeleggingen	35.779	398.313	434.092
Aandelen	1.197.769	305.474	1.503.243
Vastrentende waarden	2.880.312	516.917	3.397.229
Derivaten	1.983	-52.065	-50.082
Overige beleggingen	44.997	-	44.997
Totaal	<u>4.160.840</u>	<u>1.168.639</u>	<u>5.329.479</u>

Opgemerkt wordt dat schattingen naar hun aard subjectief zijn en dat de geschatte actuele waarden van financiële instrumenten derhalve inherent onderhevig zijn aan onzekerheden en waardeoordelen ten aanzien van volatiliteit, rentestand en kasstromen. Deze schattingen zijn momentopnames, gebaseerd op de marktomstandigheden en de op dat moment beschikbare informatie.

Schatting van reële waarde

– Vastgoedbeleggingen

Het deel van de waarde aan vastgoedbeleggingen dat is opgenomen op basis van waarderingsmodellen en -technieken betreft voornamelijk niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen. Waardering vindt plaats op basis van de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde is ontleend aan de meest recente rapportages van fundmanagers en de fund-of-fund-managers. Door de fundmanagers is de waarde gebaseerd op de taxatiewaarde. Deze taxaties worden verricht door verscheidene externe erkende taxateurs. Iedere externe taxateur hanteert, binnen de algemene richtlijnen zoals binnen de branche gelden, eigen uitgangspunten. De richtlijnen binnen de branche geven aan dat voor de waardebepaling in dit geval moet worden uitgegaan van de verkoopwaarde van een object met als doelstelling om met het object huurinkomsten te genereren. Als basis wordt hiervoor een contante waardeberekening gebruikt van de toekomstige kasstromen.

– Aandelen

Van de belegde waarde in aandelen staat de waarde van private equity beleggingen, infrastructuur- en impactfondsen opgenomen als vastgesteld op basis van 'waarderingsmodellen en -technieken'.

Private equity, infrastructuur- en impactbeleggingen worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fund-managers, gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen in het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages. De managers bepalen de intrinsieke waarde op basis van lokale wet- en regelgeving. Voor de waardering van deze beleggingen wordt uitgegaan van de waardebepaling die is opgesteld ten behoeve van deze externe fondsbeheerders. De waardering vindt plaats op basis van fair value. De wijze waarop de fair value wordt bepaald is afhankelijk van de externe fondsbeheerder en van de aard van de belegging. De volgende variabelen kunnen hierbij een rol spelen: de aanschafwaarde voor wat betreft recente investeringen, toekomstige kasstromen, waarde van de activa en waardering van vergelijkbare objecten.

– Vastrentende waarden

Het deel van de vastrentende waarden waarvan de reële waarde op basis van schatting wordt vastgesteld, betreft leningen op schuldbekentenis (waaronder bank loans) en hypotheekleningen. De berekeningsgrondslag staat vermeld in de algemene toelichting op de grondslagen.

– Derivaten

Bij de schatting van de reële waarde van derivaten wordt uitgegaan van verwachte toekomstige kasstromen. Deze kasstromen worden op basis van Eonia contant gemaakt.

Vastgoedbeleggingen

De vastgoedbeleggingen zijn als volgt gespecificeerd:

	2023	2022
Specificatie naar soort:		
Participaties in vastgoedmaatschappijen	407.560	433.281
Liquide middelen	-	578
Beleggingsdebiteuren	-	233
	<u>407.560</u>	<u>434.092</u>

Aandelen

De aandelen zijn als volgt gespecificeerd:

	2023	2022
Specificatie naar soort:		
Beursgenoteerde aandelen	1.071.757	1.160.232
Private equity aandelen en infrastructuur	207.098	305.474
Beleggingsdebiteuren	7.569	7.057
Liquide middelen	-	30.489
Beleggingscrediteuren	-984	-9
	<u>1.285.440</u>	<u>1.503.243</u>

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden zijn als volgt gespecificeerd:

	2023	2022
Specificatie naar soort:		
Staatsobligaties (of gelijkwaardig)	1.735.347	1.738.006
Corporate bonds	1.147.039	1.061.630
Vastrentende waarden beleggingsfondsen	94.788	-
Covered fondsen	15.577	-
Hypotheken	530.603	516.917
Overige	10.768	716
Beleggingsdebiteuren	38.650	92.995
Liquide middelen	-	-13.035
Beleggingscrediteuren	-3.859	-
	<u>3.568.913</u>	<u>3.397.229</u>

De onder de vastrentende waarden opgenomen opgelopen interest bedraagt € 35.892 (2022: € 26.341).

Derivaten

	2023	2022
Specificatie naar soort:		
Valutaderivaten	35.592	144.210
Rentederivaten / swaps	-73.867	-196.275
Credit default swaps	-652	-
Beleggingsdebiteuren	50.136	-
Liquide middelen	3.344	1.983
Beleggingscrediteuren	-53.983	-
	<u>-39.430</u>	<u>-50.082</u>

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het pensioenfonds gebruikt derivaten voornamelijk om het valutarisico en het renterisico af te dekken. Eén van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met solvabele partijen. Bovendien geldt dat zoveel mogelijk wordt gewerkt met onderpand.

Gebruik wordt gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- Renteswaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het pensioenfonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Overige beleggingen

De overige beleggingen zijn als volgt gespecificeerd:

	2023	2022
Specificatie naar soort:		
Geldmarktfondsen	286.227	-
Commodities	-	2.633
Overige	877	-
Liquide middelen	68.818	42.364
	355.922	44.997

Overige toelichting beleggingen

Beleid en risicobeheer

Voor risicobeheer heeft het bestuur de beschikking over de volgende beleidsinstrumenten:

- ALM-beleid en duration-matching.
- Premiebeleid.
- Indexatiebeleid.
- Herverzekeringsbeleid.
- Risicobeleid (alternatieve) beleggingen.
- Risicobeleid ten aanzien van uitbesteding.

Welke beleidsinstrumenten het bestuur op welke manier zal hanteren wordt bepaald op basis van uitvoerige analyses van de te verwachten toekomstige ontwikkelingen van de verplichtingen en de ontwikkelingen op de financiële markten. Voor deze analyses gebruikt men onder andere ALM-studies. Een ALM-studie analyseert de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's. Een nadere toelichting op de wijze waarop het bestuur omgaat met deze problematiek is opgenomen in de paragrafen die ingaan op risico en beheermaatregelen.

De duration van de verplichtingen van het fonds bedraagt 18,4 op basis van marktrente. De duration van de vastrentende waarden bedraagt 7,0. Met IRS wordt de duration van de vastrentende waarden verlengd van 7,0 naar 14,7 en voor de totale beleggingen verlengd naar 9,9. Het renterisico van de verplichtingen is voor bijna 54% afgedekt. De hier vermelde duration van de verplichtingen (18,4) is vastgesteld op basis van de marktrente, omdat dit aansluit bij het beleggingsbeleid. De duration van de verplichtingen, die is vermeld in paragraaf 'Beleid en risicobeheer', is in aansluiting op DNB richtlijnen vastgesteld op basis van UFR (eveneens 18,4).

2. Beleggingen voor risico deelnemers

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	11.068	45.633	30.063	3.145	2.527	92.436
Aankopen	12.890	42.369	29.950	13.427	6.031	104.667
Verkopen	-	-4.805	-5.930	-7.534	-3.531	-21.800
Overige mutaties	-800	-3.122	-1.409	-	6.357	1.026
Waardemutaties	1.425	12.066	3.574	1.823	67	18.955
Stand per 31 december 2023	24.583	92.141	56.248	10.861	11.451	195.284

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2022	2.879	9.459	5.403	627	1.109	19.477
Aankopen	9.870	39.484	26.962	9.955	2.950	89.221
Verkopen	-45	-	-500	-5.292	-1.080	-6.917
Overige mutaties	-	-1	386	116	-450	51
Waardemutaties	-1.636	-3.309	-2.188	-2.261	-2	-9.396
Stand per 31 december 2022	11.068	45.633	30.063	3.145	2.527	92.436

Reële waarde

Schattingen en oordelen

Afgezien van de beleggingsvorderingen en -schulden zijn de beleggingen van het fonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

De beleggingen zijn gewaardeerd door gebruikmaking van waarderingmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

	Waarderings- modellen en technieken (andere geschikte methode)
Per 31 december 2023	
Vastgoedbeleggingen	24.583
Aandelen	92.141
Vastrentende waarden	56.248
Derivaten	10.861
Overige beleggingen	11.451
Totaal	195.284

Waarderings-
modellen en
technieken
(andere
geschikte
methode)

Per 31 december 2022

Vastgoedbeleggingen	11.068
Aandelen	45.633
Vastrentende waarden	30.063
Derivaten	3.145
Overige beleggingen	2.527
Totaal	<u>92.436</u>

Belegde waarden in vastgoed

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Vastgoed beleggingsfondsen	25.383	11.068
Beleggingscrediteuren	-800	-
	<u>24.583</u>	<u>11.068</u>

Belegde waarden in aandelen

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Aandelenbeleggingsfondsen	95.264	45.634
Beleggingscrediteuren	-3.123	-1
	<u>92.141</u>	<u>45.633</u>

Belegde waarden in vastrentende waarden

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Vastrentende waarden beleggingsfondsen	50.818	28.294
Hypotheke	6.839	1.750
Repo's	-	19
Beleggingsdebiteuren	141	-
Beleggingscrediteuren	-1.550	-
	<u>56.248</u>	<u>30.063</u>

Belegde waarden in derivaten

Tabel 2023:

Type contract	Contractomvang	Activa	Passiva	Waarde per saldo
Interest rate swaps	30.763	10.861	-	10.861
		<u>10.861</u>	<u>-</u>	<u>10.861</u>

Tabel 2022:

Type contract	Contract omvang	Actuele waarde activa	Actuele waarde passiva	Waarde per saldo
Interest rate swaps	17.095	3.145	-	3.145
		<u>3.145</u>	<u>-</u>	<u>3.145</u>

Overige beleggingen

	2023	2022
Mix funds	-	1.784
Geldmarktfondsen	3.237	671
Beleggingsdebiteuren	-	36
Liquide middelen	8.214	6.914
Beleggingscrediteuren	-	-6.878
	<u>11.451</u>	<u>2.527</u>

3. Langlopende vorderingen

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Specificatie langlopende vordering		
Stand per 1 januari	2.562	3.561
Mutatie	-227	-999
Stand per 31 december	<u>2.335</u>	<u>2.562</u>

De langlopende vorderingen betreffen vorderingen uit hoofde van dat deel van de technische voorziening voor risico van het fonds, waarvoor rechten kunnen worden verhaald op andere pensioenuitvoerders (elders verzekerde bedragen).

4. Vorderingen en overlopende activa

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Vordering op werkgevers	10.971	10.758
Te vorderen bankrente	252	-
Te vorderen op pensioenuitvoerder	-	42
Overige vorderingen	14	16
	<u>11.237</u>	<u>10.816</u>

Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door hiervoor een voorziening in aftrek te brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Deze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

5. Overige activa

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
ABN AMRO Bank	<u>12.637</u>	<u>8.064</u>

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. Bankrekeningen die beheerd worden door de vermogensbeheerder zijn onder de beleggingen opgenomen.

Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

PASSIVA

6. Stichtingskapitaal en reserves

	2023	2022
Reserve beleggingsrisico's voor risico fonds	803.981	795.401
Reserve minimaal vereist eigen vermogen beschikbarepremieregeling en nettopensioenregeling	160	140
Vrij vermogen	85.752	87.068
	<u>889.893</u>	<u>882.609</u>

Mutatieoverzicht eigen vermogen

	Reserve beleggings- risico's	Reserve minimaal vereist eigen vermogen	Vrij vermogen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	795.401	140	87.068	882.609
Uit bestemming saldo van baten en lasten	8.580	20	-1.316	7.284
Stand per 31 december 2023	<u>803.981</u>	<u>160</u>	<u>85.752</u>	<u>889.893</u>

De reserve minimaal vereist eigen vermogen bestaat uit het het minimaal vereist eigen vermogen van de beschikbare premieregeling € 108 (2022: € 97) en het minimaal vereist eigen vermogen van de nettopensioenregeling € 52 (2022: € 43).

	Reserve beleggings- risico's	Reserve minimaal vereist eigen vermogen	Vrij vermogen	Totaal
Stand per 1 januari 2022	1.016.470	61	20.457	1.036.988
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-221.069	79	66.611	-154.379
Stand per 31 december 2022	<u>795.401</u>	<u>140</u>	<u>87.068</u>	<u>882.609</u>

	31-12-2023		31-12-2022	
		In %		In %
Solvabiliteit				
Pensioenvermogen (totaal activa - overige voorzieningen - schulden)	5.783.471	118,2	5.426.665	119,4
Af: technische voorzieningen risico pensioenfonds en risico deelnemer	4.893.578	100,0	4.544.056	100,0
Eigen vermogen	889.893	18,2	882.609	19,4
Af: vereist eigen vermogen	803.981	16,4	795.401	17,5
Vrij vermogen (inclusief Reserve minimaal vereist eigen vermogen)	85.912	1,8	87.208	1,9

Minimaal vereist eigen vermogen	206.302	4,2	195.558	4,3
Actuele dekkingsgraad		118,2		119,4
Beleidsdekkingsgraad		122,4		121,1

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) in de evenwichtssituatie maakt het fonds gebruik van het standaardmodel. Aan het standaardmodel is een extra risicocomponent toegevoegd waarmee het met actief beheer verbonden extra risico wordt uitgedrukt. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder de toelichting in paragraaf 'Risicobeheer en derivaten'.

In de evenwichtssituatie is het eigen vermogen zodanig dat de kans op onderdekking in het komende jaar geacht wordt maximaal 2,5% te zijn.

Het vereist eigen vermogen bestaat uit een vereist eigen vermogen voor de middelloonregeling, een vereist eigen vermogen voor de beschikbarepremieregeling en een vereist eigen vermogen voor de nettopensioenregeling. Het vereist eigen vermogen voor de middelloonregeling bedraagt 16,7% van de technische voorziening. Het vereist eigen vermogen voor de beschikbarepremieregeling en de nettopensioenregeling wordt nihil verondersteld.

De actuele dekkingsgraad voor risico pensioenfonds en risico deelnemers is als volgt berekend: (Totale activa -/- overige voorzieningen -/- overige schulden en overlopende passiva) / (Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds + voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers) * 100%.

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de dekkingsgraad die overeenkomt met het minimaal vereist eigen vermogen bevindt het fonds zich in een situatie van dekkingstekort. Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de dekkingsgraad die overeenkomt met het vereist eigen vermogen, maar wel tenminste gelijk is aan de dekkingsgraad die overeenkomt met het minimaal vereist eigen vermogen, bevindt het fonds zich in een situatie van reservetekort.

Er is geen dekkings- en geen reservetekort ultimo 2023. De solvabiliteit van het pensioenfonds is toereikend.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad is als volgt:

	2023	2022
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	119,4	116,8
Premie	-0,2	-0,2
Uitkeringen	0,6	0,3
Toeslagverlening	-2,2	-4,5
Verandering rentetermijnstructuur	-3,7	51,2
Rendement op beleggingen	3,9	-28,0
Overige oorzaken en kruiseffecten	0,4	-16,2
Dekkingsgraad per 31 december	118,2	119,4

De overige oorzaken en kruiseffecten hebben een negatieve impact op het verloop van de dekkingsgraad van 0,4% (2022: -16,2%) en wordt met name veroorzaakt door kruiseffecten. Voor 2022 waren de overige oorzaken en kruiseffecten relatief groot door uitzonderlijke ontwikkelingen van de rente, dit was in 2023 niet het geval.

De bepaling van de procentuele effecten van de diverse resultaatbronnen op de dekkingsgraad zijn conform de richtlijnen van DNB uitgedrukt ten opzichte van de primo dekkingsgraad. Dit zorgt ervoor dat de optelling van de primo dekkingsgraad plus alle afzonderlijke procentuele effecten niet leidt tot de ultimo dekkingsgraad. Het verschil betreft de kruiseffecten. Naarmate de diverse resultaatbronnen groter zijn worden ook de effecten tussen deze resultaatbronnen (kruiseffecten) groter.

7. Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

	2023	2022
Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds:		
Middelloonregeling	4.644.242	4.399.190
Schadereserve	40.429	38.268
IBNR	13.764	14.305
Doorbetaling toeslag elders	-141	-143
	<u>4.698.294</u>	<u>4.451.620</u>

Mutatieoverzicht technische voorzieningen

	2023	2022
Stand per 1 januari	4.451.620	6.144.082
Pensioenopbouw	19.691	26.902
Toeslagen	86.432	247.217
Rentetoevoeging	142.567	-29.523
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-128.785	-118.107
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-2.676	-1.915
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-12.498	-12.285
Wijziging marktrente	146.239	-1.878.727
Wijziging actuariële uitgangspunten	-	73.729
Overige wijzigingen	-4.296	247
Stand per 31 december	<u>4.698.294</u>	<u>4.451.620</u>

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds:

	31-12-2023		31-12-2022	
	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
Actieve deelnemers	11.094	346.796	10.908	325.273
Gewezen deelnemers	23.545	2.690.194	23.977	2.610.947
Pensioentrekkenden	9.240	1.607.252	8.775	1.462.970
Schadereserve	-	40.429	-	38.268
IBNR	-	13.764	-	14.305
Doorbetaling toeslag elders	-	-141	-	-143
	<u>43.879</u>	<u>4.698.294</u>	<u>43.660</u>	<u>4.451.620</u>

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

8. Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

	2023	2022
Beschikbarepremieregeling (BPR)	190.492	88.601
Nettopensioenregeling (Netto DC)	4.792	3.835
	<u>195.284</u>	<u>92.436</u>

Mutatieoverzicht voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers 2023

	2023	2023	2023
	Risico deelnemer Bruto DC	Risico deelnemer Netto DC	Risico deelnemer totaal
Stand per 1 januari	88.601	3.835	92.436
Actuarieel benodigd nieuwe onvoorwaardelijke aanspraken	86.700	525	87.225
Benodigde intresttoevoeging	18.679	501	19.180
Overgenomen pensioenverplichtingen	5.220	-	5.220
Uitkeringen	-60	-32	-92
Vrijgevallen kosten	-146	-6	-152
Overgedragen pensioenverplichtingen	-407	-	-407
Resultaat op sterfte	-2.765	-28	-2.793
Resultaat op pensioneren	-5.331	-6	-5.337
Resultaat op mutaties	1	3	4
Stand per 31 december	<u>190.492</u>	<u>4.792</u>	<u>195.284</u>

Mutatieoverzicht voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers 2022

	2022	2022	2022
	Risico deelnemer Bruto DC	Risico deelnemer Netto DC	Risico deelnemer totaal
Stand per 1 januari	15.468	4.009	19.477
Actuarieel benodigd nieuwe onvoorwaardelijke aanspraken	83.595	526	84.121
Benodigde intresttoevoeging	-8.445	-901	-9.346
Overgenomen pensioenverplichtingen	6.188	281	6.469
Uitkeringen	-11	-20	-31
Vrijgevallen kosten	-11	-23	-34
Overgedragen pensioenverplichtingen	-86	-	-86
Wijziging actuariële uitgangspunten	10	4	14
Resultaat op sterfte	-3.377	-35	-3.412
Resultaat op pensioneren	-4.674	-8	-4.682
Resultaat op mutaties	-56	2	-54
Stand per 31 december	<u>88.601</u>	<u>3.835</u>	<u>92.436</u>

9. Overige voorzieningen

	2023	2022
Egalisatiedepot	6.125	6.000
	2023	2022
Egalisatiedepot		
Stand per 1 januari	6.000	-
Dotatie	125	6.000
Stand per 31 december	6.125	6.000

10. Overige schulden en overlopende passiva

	2023	2022
Derivaten met negatieve waarde	214.612	379.138
Uitkeringen	-	2
Belastingen en premies sociale verzekeringen	3.241	2.651
Pensioenuitvoerders inzake waardeoverdrachten	884	443
Te betalen vermogensbeheerkosten	4.842	7.077
Voorfinanciering en bijdrage solvabiliteit nettopensioenregeling	-	95
Overige schulden	1.335	424
	224.914	389.830

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

De derivaten met negatieve waarde bestaan uit valutaderivaten € - (2022: € 11,4 miljoen) en rentederivaten € 214,6 miljoen (2022: € 367,7 miljoen).

Risicobeheer en derivaten

Het fonds heeft een risicobeheerraamwerk ontwikkeld aan de hand waarvan de tien binnen FIRM onderscheiden risicogebieden worden gevolgd. In hoofdstuk 6 worden de ontwikkelingen in 2023 ten aanzien van de tien risicocategorieën besproken. De kwantificering van de diverse risicocategorieën in het kader van de solvabiliteitstoets per 31 december 2023 komt hieronder aan de orde. De hieronder genoemde financiële risico's kennen een indeling die op onderdelen afwijkt van de indeling die wordt gehanteerd in het totale risicobeheerraamwerk, zowel ten aanzien van de vier financiële risicocategorieën als de subcategorieën daarbinnen. Het betreft de volgende vier risicocategorieën:

1. Matching-/renterisico.
2. Marktrisico.
3. Kredietrisico.
4. Verzekeringstechnisch risico.

Enkele hieronder benoemde risico's raken meerdere risicocategorieën en worden daarom afzonderlijk benoemd (het solvabiliteits- en liquiditeitsrisico).

Solvabiliteitsrisico

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen risico fonds (middelloonregeling) en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de reële waarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de ondernemingen moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslag van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

	2023	2022
Het overschot op FTK-grondslagen is als volgt:		
Technische voorzieningen (UFR) voor risico pensioenfondsen en risico deelnemers	4.893.578	4.544.056
Buffers:		
S1 Renterisico	243.838	183.147
S2 Risico zakelijke waarden	520.523	495.997
S3 Valutarisico	152.436	155.358
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	181.608	251.846
S6 Verzekeringstechnisch risico	126.514	128.360
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheerisico	110.741	120.750
Diversificatie effect	-531.679	-540.057
Totaal S (vereiste buffers)	803.981	795.401
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)	5.697.559	5.339.457
Pensioenvermogen (totaal activa - schulden)	5.783.471	5.426.665
Surplus/Surplus	85.912	87.208

Het pensioenfonds heeft ter afdekking van risico's derivatencontracten afgesloten. Hiermee is bij het bepalen van de vereiste buffers rekening gehouden. Aan het standaardmodel is een extra risicocomponent toegevoegd waarmee het met actief beheer verbonden extra risico wordt uitgedrukt.

Het vereist eigen vermogen (VEV) is het vermogen dat hoort bij de evenwichtssituatie van het fonds en is, conform de ABTN van het fonds, vastgesteld door toepassing van het standaardmodel van DNB. In de evenwichtssituatie is het eigen vermogen zodanig dat de kans op onderdekking in het komende jaar geacht wordt maximaal 2,5% te zijn.

Het VEV per 31 december 2023 op basis van het strategische beleggingsbeleid van het fonds bedraagt € 803.981. Het VEV bestaat uit de som van het VEV voor de Middelloonregeling, VEV voor de Beschikbarepremieregeling en VEV voor de Nettopensioenregeling. Het VEV voor de Beschikbarepremieregeling en de Nettopensioenregeling wordt nihil verondersteld.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid;
- premiebeleid;
- herverzekeringsbeleid;
- toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

S1 Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de marktrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve met 1 procentpunt. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

	2023		2022	
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Bijdrage vastrentende waarden (exclusief derivaten)	3.568.913	7,0	3.397.229	5,1
Technische voorzieningen (Marktrente)	4.894.086	19,0	4.560.060	19,2
Technische voorzieningen (UFR) voor risico pensioenfondsen en risico deelnemers	4.893.578	18,4	4.544.056	19,0

Op balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van de beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen daalt en de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het beleid van het fonds is gericht op het verkleinen van de "duration-mismatch". Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door het kopen van meer langlopende obligaties in plaats van aandelen (aandelen hebben per definitie een duration van nul), door binnen de portefeuille kortlopende obligaties te vervangen door langlopende obligaties of door middel van renteswaps. Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het fonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente (Eonia). Hierdoor wordt de "duration-mismatch" verkleind, maar het fonds wordt wel afhankelijk van de ontwikkeling van de korte rente die het fonds aan de tegenpartij betaalt. Door de inzet van swaps is de mismatch tussen beleggingen en verplichtingen op basis van marktrente teruggebracht van 11,5 naar 8,7 (2022: van 14,0 naar 7,8).

S2 Risico zakelijke waarden

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijrisico of marktrisico wordt gemitigeerd door diversificatie.

	31-12-2023		31-12-2022	
		In %		In %
Specificatie vastgoedbeleggingen naar soort:				
Participaties in vastgoedmaatschappijen	407.560	100,0	433.281	99,8
Liquide middelen	-	-	578	0,1
Beleggingsdebiteuren	-	-	233	0,1
	<u>407.560</u>	<u>100,0</u>	<u>434.092</u>	<u>100,0</u>
	31-12-2023		31-12-2022	
		In %		In %
Specificatie vastgoedbeleggingen naar regio:				
Europa	189.426	46,5	227.894	52,5
Buiten Europa	218.134	53,5	205.387	47,3
Liquide middelen	-	-	578	0,1
Beleggingsdebiteuren	-	-	233	0,1
	<u>407.560</u>	<u>100,0</u>	<u>434.092</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2023		31-12-2022	
		In %		In %
Specificatie aandelen naar sector:				
Handel	202.602	15,8	242.679	16,1
Energie	64.190	5,0	79.660	5,3
Financiële instellingen	199.304	15,4	185.679	12,4
Gezondheid	117.976	9,2	157.110	10,5
Industrie	116.539	9,1	127.704	8,5
Informatietechnologie	214.860	16,7	242.238	16,1
Materialen	70.430	5,5	78.266	5,2
Nutsbedrijven	9.760	0,8	18.554	1,2
Communicatie services	74.032	5,8	33.869	2,3
Vastgoed	-	-	1.470	0,1
Emerging Market fondsen	-	-	177	-
Infrastructuur fondsen	71.103	5,5	77.801	5,2
Private Equity fondsen	135.096	10,5	182.485	12,1
Impact investeringen	-	-	8.834	0,6
Overige	2.963	0,2	29.179	1,9
Beleggingsdebiteuren	7.569	0,6	7.058	0,5
Liquide middelen	-	-	30.489	2,0
Beleggingscrediteuren	-984	-0,1	-9	-
	<u>1.285.440</u>	<u>100,0</u>	<u>1.503.243</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2023		31-12-2022	
		In %		In %
Specificatie aandelen naar regio:				
Europa	262.138	20,4	443.165	29,5
Noord-Amerika	699.218	54,4	693.827	46,1
Pacific Rim	84.906	6,6	108.074	7,2
Emerging Markets	124.644	9,7	220.639	14,7
Mondiaal	107.949	8,4	-	-
Beleggingsdebiteuren	7.569	0,6	7.058	0,5
Liquide middelen	-	-	30.489	2,0
Beleggingscrediteuren	-984	-0,1	-9	-
	<u>1.285.440</u>	<u>100,0</u>	<u>1.503.243</u>	<u>100,0</u>

S3 Valutarisico

Het valutarisico betreft het risico als gevolg van onvoldoende afstemming tussen activa en passiva, dan wel inkomsten en uitgaven op het gebied van vreemde valuta's. Van de gehele beleggingsportefeuille is ultimo 2023 € 2.375,7 miljoen (2022: € 2.793,7 miljoen) buiten de euro belegd. Van dit bedrag is 59,9% (2022: 70,7%) afgedekt naar de euro. Het strategische beleid van het fonds is om alle grote OESO-valuta's (deels) af te dekken. Valuta's van Emerging Markets worden niet afgedekt vanwege de kosten en de impliciete veronderstelling dat deze valuta's door hoge economische groei zullen appreciëren.

De vreemde valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	Positie voor afdekking	Valuta- derivaten	Nettopositie na afdekking 2023	Nettopositie na afdekking 2022
Amerikaanse Dollar	1.766.887	-1.272.903	493.984	279.362
Engelse Pond	105.464	-77.578	27.886	-1.005
Japanse Yen	56.891	-44.966	11.925	91.520
Canadese Dollar	20.572	-18.875	1.697	-1.071
Hong Kong Dollar	31.219	-	31.219	2.413
Australische Dollar	3.724	11.818	15.542	1.393
Zwitserse Frank	33.444	3.206	36.650	-2.438
Singapore Dollar	1.980	-	1.980	12
Zweedse Kroon	1.187	119	1.306	-154
Overige	354.296	433	354.729	449.332
Euro	3.167.149	1.434.338	4.601.487	4.510.115
	<u>5.542.813</u>	<u>35.592</u>	<u>5.578.405</u>	<u>5.329.479</u>

S5 Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee "Over The Counter (OTC)"-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten, waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door overwegend te handelen op gereguleerde markten en/of door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het pensioenfonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het pensioenfonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot OTC-derivaten wordt door het pensioenfonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het pensioenfonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

	31-12-2023		31-12-2022	
		In %		In %
Specificatie vastrentende waarden naar sector:				
Staatsobligaties	1.735.347	48,6	1.738.006	51,2
Corporate Bonds	1.147.039	32,1	1.061.630	31,3
Hypotheke	530.603	14,9	516.917	15,2
Vastrentende waarden beleggingsfondsen	94.788	2,7	-	-
Covered fondsen	15.577	0,4	-	-
Overige	10.768	0,3	-	-
Beleggingsdebiteuren	38.650	1,1	716	-
Liquide middelen	-	-	92.995	2,7
Beleggingscrediteuren	-3.859	-0,1	-13.035	-0,4
	<u>3.568.913</u>	<u>100,0</u>	<u>3.397.229</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2023		31-12-2022	
		In %		In %
Specificatie vastrentende waarden naar regio:				
Mondiaal	79.666	2,2	64.988	2,0
Europa	2.431.269	68,1	2.300.652	67,7
Pacific Rim	49.033	1,4	48.164	1,4
Emerging Markets	295.911	8,3	258.652	7,6
Noord-Amerika	678.243	19,0	637.842	18,8
Overige	-	-	6.255	0,2
Beleggingsdebiteuren	38.650	1,1	716	-
Liquide middelen	-	-	92.995	2,7
Beleggingscrediteuren	-3.859	-0,1	-13.035	-0,4
	<u>3.568.913</u>	<u>100,0</u>	<u>3.397.229</u>	<u>100,0</u>

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

	2023		2022	
		In %		In %
AAA	1.243.405	34,8	1.349.577	39,7
AA+ / AA / AA-	876.230	24,6	711.489	20,9
A+ / A / A-	435.434	12,2	343.414	10,1
Lagere rating	852.667	23,9	890.936	26,2
Geen rating	126.386	3,5	21.137	0,6
Beleggingsdebiteuren	38.650	1,1	716	-
Liquide middelen	-	-	92.995	2,9
Beleggingscrediteuren	-3.859	-0,1	-13.035	-0,4
	<u>3.568.913</u>	<u>100,0</u>	<u>3.397.229</u>	<u>100,0</u>

De beleggingen met een "lagere rating" bestaan voornamelijk uit de debiteuren in de Corporate Bonds (€ 683,3 miljoen) en Staatsobligaties (€ 168,3 miljoen) met rating van B tot BBB.

Ultimo 2022 bestaan de beleggingen met een "lagere rating" voornamelijk uit de debiteuren in de Corporate Bonds (€ 705,0 miljoen) en Staatsobligaties (€ 185,9 miljoen) met rating van B+ tot BBB.

De beleggingen zonder rating bestaan voornamelijk uit debiteuren in de Corporate Bonds (€26,8 miljoen) en Vastrentende waarden beleggingsfondsen (€ 94,8 miljoen).

S6 Verzekeringstechnisch risico

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van het product. De mate waarin het fonds gevoelig is voor het sterfte-/langlevensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico is hieronder weergegeven.

Langlevensrisico

Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening voor risico pensioenfondsen (middelloonregeling). Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Door toepassing van Prognosetafel AG2022 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het beleid van het pensioenfonds is om het overlijden- en arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Voor de nettopensioenregeling geldt dat het overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico wel is herverzekerd.

S7 Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is een subcategorie binnen het matching-/renterisico. Het betreft het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor kan het pensioenfonds mogelijk op korte termijn niet aan zijn verplichtingen voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er wordt eveneens rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Inzake het liquiditeitsrisico wordt vermeld dat het fonds in haar beleggingsportefeuille over voldoende obligaties beschikt die onmiddellijk zonder waardeverlies verkocht kunnen worden om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

S8 Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Concentratierisico is gemeten naar concentratie van een land.

Dit betreft per 31 december 2023 de volgende posten:

	2023	2022
Staatsobligaties Duitsland	442.220	438.245
Staatsobligaties Nederland	636.176	622.031
Staatsobligaties Frankrijk	293.232	239.271
Overige < 2%	4.206.777	4.029.932

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het pensioenfonds en de sponsors, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar Pensioenuitvoeringskosten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. Enkele bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van voorwaarden in de pensioenregeling en hun dienstverband met één van de aangesloten ondernemingen.

Overige transacties met verbonden partijen

Betreffende de uitvoering van de overeenkomst tussen het pensioenfonds en de werkgever met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regeling wordt verwezen naar de uitvoeringsovereenkomst.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het fonds heeft ingaande 1 januari 2024 een nieuwe uitbestedingovereenkomst afgesloten met Achmea Pensioenservices N.V. voor een periode van 2,5 jaar. De in 2023 in rekening gebrachte vergoeding bedraagt € 2,5 miljoen.

Investerings- en stortingsverplichtingen

Private Equity

Het fonds belegt in durfkapitaal (private equity). Dit gebeurt via "fund of fundbeleggingen". In totaal zijn commitments (toezeggingen) gedaan tot een bedrag van € 244,4 miljoen ten behoeve van regio- en wereldwijde fondsen. Van deze commitments is eind 2023 een belangrijk deel (€ 206,7 miljoen) afgeroepen. Inmiddels vinden distributies plaats (beleggingen worden verkocht).

Infrastructuur

De commitments aan infrastructuur bedragen ultimo boekjaar € 165,3 miljoen. Van deze commitments is eind 2023 een aanzienlijk deel (€ 146,6 miljoen) afgeroepen. Inmiddels vinden distributies plaats.

Impact investeringen

De commitments aan impact beleggingen, beleggingen met naast een financiële doelstelling ook een maatschappelijke doelstelling, bedragen ultimo boekjaar € 122,7 miljoen. Van deze commitments is eind 2023 een deel (€ 93,4 miljoen) afgeroepen.

Voor deze beleggingen is strategisch 2,0% van het belegd vermogen beschikbaar.

Vastgoed

De commitments aan vastgoed bedragen ultimo boekjaar € 579,5 miljoen. Van deze commitments is eind 2023 aanzienlijk deel (€ 608,9 miljoen) afgeroepen. Inmiddels vinden distributies plaats.

Verstreekte zekerheden en garanties

Er zijn geen zekerheden verstrekt of garanties gesteld. Binnen de beleggingsportefeuille wordt gebruik gemaakt van derivaten en is sprake van collateral management. In toelichting 1. Beleggingen voor risico pensioenfonds is dit nader toegelicht.

12.6 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

11. Premiebijdragen voor risico pensioenfonds

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Premie ouderdoms- en nabestaandenpensioenverzekering	<u>34.218</u>	<u>34.756</u>

De premies worden bij de werkgevers (aangesloten organisaties) in rekening gebracht.

De kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Kostendekkende premie	113.528	119.218
Gedempte kostendekkende premie	119.740	110.696
Feitelijke premie	120.175	117.193

De feitelijke premie is gelijk aan de som van de premiebijdragen voor risico pensioenfonds (€ 34.218) en de premiebijdragen voor risico deelnemer (€ 85.957).

De feitelijke premie ad € 120,2 miljoen (2022: € 117,2 miljoen) is € 6,7 miljoen hoger (2022: € 2,0 miljoen lager) dan de kostendekkende premie ad € 113,5 miljoen (2022: € 119,2 miljoen).

De gedempte kostendekkende premie bedraagt € 119,7 miljoen (2022: € 110,7 miljoen) en is daarmee lager dan de feitelijke premie.

De kostendekkende premie is gebaseerd op de primo boekjaar geldende (door DNB gepubliceerde) rentetermijnstructuur. De gedempte kostendekkende premie is gebaseerd op het verwacht rendement en onderscheidt zich qua actuariële grondslagen niet van de feitelijke premie.

In het boekjaar was de feitelijke premie hoger dan de gedempte kostendekkende premie, daarmee voldoet de feitelijke premie aan artikel 128 van de Pensioenwet.

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Kosten pensioenopbouw	107.305	111.553
Pensioenuitvoeringskosten	1.184	1.808
Solvabiliteitsopslag	5.039	5.857
	<u>113.528</u>	<u>119.218</u>

De samenstelling van de gedempte kostendeekkende premie is als volgt:

	2023	2022
Kosten pensioenopbouw	103.609	97.068
Pensioenuitvoeringskosten	1.184	1.808
Solvabiliteitsopslag	4.377	3.467
Voorwaardelijke delen	10.570	8.353
	<u>119.740</u>	<u>110.696</u>

De samenstelling van de feitelijke premie is als volgt:

	2023	2022
Kosten pensioenopbouw	113.641	111.441
Pensioenuitvoeringskosten	1.309	1.234
Solvabiliteitsopslag	5.225	4.518
	<u>120.175</u>	<u>117.193</u>

12. Premiebijdragen voor risico deelnemers

	2023	2022
Premie beschikbarepremieregeling	85.455	81.824
Premie nettopensioenregeling	502	613
	<u>85.957</u>	<u>82.437</u>

13. Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen

2023	Directe beleggingsopbrengsten	Indirecte beleggingsopbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	3.008	-23.409	-	-20.401
Aandelen	28.392	150.247	-6	178.633
Vastrentende waarden	94.258	106.980	264	201.502
Derivaten	11.035	-104.299	-268	-93.532
Overige beleggingen	3.282	103.489	-15.053	91.718
	<u>139.975</u>	<u>233.008</u>	<u>-15.063</u>	<u>357.920</u>
2022	Directe beleggingsopbrengsten	Indirecte beleggingsopbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	9.232	4.935	-	14.167
Aandelen	38.016	-156.202	-	-118.186
Vastrentende waarden	86.209	-799.413	-	-713.204
Derivaten	9.823	-562.081	-	-552.258
Overige beleggingen	2.264	-362.655	-18.333	-378.724
	<u>145.544</u>	<u>-1.875.416</u>	<u>-18.333</u>	<u>-1.748.205</u>

De kosten van vermogensbeheer omvatten de kosten die door de custodian en vermogensbeheerder(s) direct bij het pensioenfonds in rekening zijn gebracht. Deze kosten bestaan voor € 13.563 uit beheervergoedingen en overige vermogensbeheerkosten (2022: € 17.249) en voor € 1.500 uit performance-gerelateerde vergoedingen (2022: € 1.084).

De overige vermogensbeheerkosten omvatten de kosten voor bewaarloon € 905 (2022: € 1.093), advieskosten vermogensbeheer € 788 (2022: € 924).

Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2023 € 8.156 (2022: € 12.072).

Beheerkosten en performance gerelateerde kosten die niet direct aan het fonds in rekening zijn gebracht zijn onderdeel van de waardemutaties van beleggingen. Deze zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2023 € 18.983 (2022: € 27.311).

14. Beleggingsresultaten voor risico deelnemers

2023	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	-	1.425	-	1.425
Aandelen	-	12.066	-	12.066
Vastrentende waarden	101	3.574	-	3.675
Derivaten	-	1.823	-	1.823
Overige	36	67	-51	52
	<u>137</u>	<u>18.955</u>	<u>-51</u>	<u>19.041</u>
2022	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	-	-1.636	-	-1.636
Aandelen	-	-3.309	-	-3.309
Vastrentende waarden	33	-2.188	-	-2.155
Derivaten	-	-2.261	-	-2.261
Overige	-6	-2	-49	-57
	<u>27</u>	<u>-9.396</u>	<u>-49</u>	<u>-9.418</u>

De kosten van vermogensbeheer omvatten de kosten die door de custodian en vermogensbeheerder(s) direct bij het fonds in rekening zijn gebracht. Deze kosten bestaan voor € 51 uit beheervergoedingen en overige vermogensbeheerkosten (2022: € 49).

Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2023 € 316 (2022: € 127).

Beheerkosten die niet direct aan het fonds in rekening zijn gebracht zijn onderdeel van de waardemutaties van beleggingen. Deze zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2023 € 326 (2022: € 127).

15. Overige baten

	2023	2022
Baten uit elders verzekerde bedragen	404	428
Interest	696	-
Andere baten	63	63
	<u>1.163</u>	<u>491</u>

Onder de baten uit elders verzekerde bedragen worden de uitkeringen verantwoord die worden ontvangen van pensioenuitvoerders uit hoofde van polissen die aan het fonds zijn overgedragen. De uitkeringen belopen een bedrag van € 404 (2022: € 428).

16. Pensioenuitkeringen

	2023	2022
Ouderdomspensioen - nettopensioenregeling	27	20
Ouderdomspensioen - beschikbare premieregeling	61	11
Ouderdomspensioen	102.815	92.884
Partnerpensioen - beschikbare premieregeling	19	-
Partnerpensioen	21.733	20.636
Wezenpensioen	324	343
Arbeidsongeschiktheid	2.710	2.847
Afkopen	438	401
	<u>128.127</u>	<u>117.142</u>

De post afkopen is de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 594,89 (2022: € 520,35) per jaar overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

17. Pensioenuitvoeringskosten

	2023	2022
Administratiekosten	2.403	2.817
Controle- en advieskosten (excl. accountantskosten)	710	387
Onafhankelijke accountant	126	144
Bestuurskosten inclusief bestuursondersteuning	1.335	1.156
Contributies en bijdragen	577	394
In mindering op beleggingsopbrengsten	-876	-697
	<u>4.275</u>	<u>4.201</u>

Honoraria onafhankelijke accountant

	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
2023			
Controle van de jaarrekening	126	-	126
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	106	106
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	<u>126</u>	<u>106</u>	<u>232</u>
	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
2022			
Controle van de jaarrekening	144	-	144
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	90	90
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	<u>144</u>	<u>90</u>	<u>234</u>

Deze werkzaamheden zijn zowel in 2023 als in 2022 uitgevoerd door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

In bovenstaande opstelling is de methode gehanteerd waarbij wordt opgegeven de in het boekjaar ten laste gebrachte totale honoraria voor onderzoek van de jaarrekening en verslagstaten en de totale honoraria voor andere controleopdrachten, uitgevoerd door de externe onafhankelijke accountant.

De kosten voor de fiscale advisering zijn opgenomen in het beleggingsresultaat.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat:

- het pensioenfonds in het boekjaar 2023 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd;
- het pensioenfonds in het boekjaar 2023 geen aanwijzing als bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet is gegeven;
- in het boekjaar 2023 geen bewindvoerder als bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet is aangesteld;

Personeelsleden

Bij het fonds zijn geen werknemers in dienst. De pensioenuitvoering is volledig uitbesteed aan Achmea Pensioenservices N.V.

Bezoldiging bestuurders

De vergoedingen aan het bestuur houden verband met werkzaamheden voor bestuurs- en commissievergaderingen. De hierna toegelichte vergoedingen zijn in hele euro's.

De vergoedingsregeling voor niet uitvoerende bestuursleden kent een vacatiegeld van € 31.384 per jaar gebaseerd op een inzet van 1 dag per week.

De vergoedingsregeling voor het uitvoerend bestuurslid beleggingen en vermogensbeheer kent een vacatiegeld van € 132.902 per jaar gebaseerd op een inzet van 3,5 dagen per week.

De vergoedingsregeling voor het uitvoerend bestuurslid pensioenen en risicobeheer kent een vacatiegeld van € 151.888 per jaar gebaseerd op een inzet van 4 dagen per week .

De vergoedingsregeling voor onafhankelijke voorzitter kent een vacatiegeld van € 62.768 per jaar gebaseerd op een inzet van 2 dagen per week.

De vergoedingsregeling voor leden van het verantwoordingsorgaan kent een vacatiegeld van € 3.392 per jaar (voorzitter € 5.084 per jaar).

18. Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

	2023	2022
Pensioenopbouw	19.691	26.902
Toeslagen	86.432	247.217
Rentetoevoeging	142.567	-29.523
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-128.785	-118.107
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-2.676	-1.915
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-12.498	-12.285
Wijziging marktrente	146.239	-1.878.727
Wijziging actuariële uitgangspunten	-	73.729
Overige wijzigingen	-4.296	247
	246.674	-1.692.462

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen het effect op de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van de in het verslagjaar opgebouwde nominale pensioenrechten.

Toeslagen

In de staat van baten en lasten is de last uit hoofde van indexering en overige toeslagen welke aan het verslagjaar moet worden toegerekend verantwoord.

In 2023 heeft het bestuur besloten om per 1 januari 2024 de lopende pensioenen en de tot en met 31 december 2023 opgebouwde pensioenen van de actieven en gewezen deelnemers in de middelloonregeling te verhogen met 1,88% (2022: 5,90%). Dit heeft geleid tot een negatief resultaat van € 86.432.

De toeslagverlening op het nabestaandenpensioen en een eventueel arbeidsongeschiktheidspensioen in de beschikbare premieregeling is met 1,88% verhoogd. Dit heeft geleid tot een resultaat van nihil.

Voor zowel het persoonlijk pensioenkapitaal of aanspraak in het Collectief Variabel Pensioen in de beschikbare premieregeling alsmede de netto pensioenregeling is toeslagverlening niet van toepassing.

Rente toevoeging

De voorziening pensioenverplichtingen is in het boekjaar opgerent met 3,264% (2022: -0,486%). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2022.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de uitbetaling van pensioenen van de verslagperiode.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging actuariële uitgangspunten

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid.

Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte en langlevens met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het pensioenfonds.

Overige wijzigingen

	2023	2022
Resultaat op kanssystemen:		
Resultaat op sterfte	-6.064	-1.578
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	2.384	3.076
Resultaat op mutaties	-616	-1.251
	<u>-4.296</u>	<u>247</u>

De risico's voor de Beschikbarepremieregeling zijn ondergebracht bij SBZ Pensioen in de Middelloonregeling. Ter financiering van deze risico's is in de premie van de Beschikbarepremieregeling een risicopremie voor overlijden en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid inbegrepen.

Het resultaat op sterfte bestaat uit een positief resultaat op langlevens van 5,2 miljoen en een positief resultaat op kortlevens van 0,9 miljoen. Dit betekent dat de deelnemers in werkelijkheid minder lang leven dan volgens de fondsgrondslagen wordt verwacht. Rekening houdend met de bij de Beschikbarepremieregeling in het boekjaar in rekening gebrachte risicopremie voor overlijden van 2,6 miljoen is een resultaat op sterfte van 8,7 miljoen behaald.

Het resultaat op arbeidsongeschiktheid bedraagt 2,4 miljoen negatief. Rekening houdend met de bij de Beschikbarepremieregeling in het boekjaar in rekening gebrachte risicopremie voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid van 5,4 miljoen is een positief resultaat op arbeidsongeschiktheid van 3,0 miljoen behaald.

Het resultaat op mutaties bedraagt 0,6 miljoen positief en bestaat onder meer uit het resultaat op flexibilisering, resultaat op pensionering en overige mutaties.

19. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

	2023	2022
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	<u>102.848</u>	<u>72.959</u>

De specificatie van de mutatie is opgenomen onder de toelichting op de voorziening voor risico deelnemers.

20. Mutatie overige voorzieningen

	2023	2022
Mutatie egalisatiedepot	<u>125</u>	<u>6.000</u>

21. Saldo overdrachten van rechten voor risico pensioenfonds

	2023	2022
Inkomende waardeoverdrachten	-2.531	-7.018
Uitgaande waardeoverdrachten	15.776	18.886
	<u>13.245</u>	<u>11.868</u>

Dit betreft de ontvangst van of betaling aan pensioenfondsen of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra dienstjaren.

De toevoeging aan de technische voorziening uit hoofde van de overgenomen pensioenverplichtingen bedraagt € 2.651 (2022: € 4.618). Het resultaat op de overgenomen pensioenverplichtingen bedraagt in 2023 € 120 negatief (2022: € 2.400 positief).

De afname van de technische voorziening uit hoofde van de overgedragen pensioenverplichtingen bedraagt € 15.149 (2022: € 16.903). Het resultaat op de overgedragen pensioenverplichtingen bedraagt in 2023 € 627 negatief (2022: € 1.983 negatief).

22. Saldo overdrachten van rechten voor risico deelnemers

	2023	2022
Inkomende waardeoverdrachten	-5.220	-6.469
Uitgaande waardeoverdrachten	407	86
	<u>-4.813</u>	<u>-6.383</u>

23. Overige lasten

	2023	2022
Mutatie langlopende vorderingen uit hoofde van elders verzekerde bedragen	227	999
Interest	28	24
Andere lasten	124	72
Herverzekeringspremie (nettopensioenregeling)	155	20
	<u>534</u>	<u>1.115</u>

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Bestemming saldo van baten en lasten

Het voorstel resultaatbestemming 2023 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars heeft de jaarrekening 2023 vastgesteld in de vergadering van 21 juni 2024.

de heer T.G. Tiessen

Onafhankelijk voorzitter

De heer E.W.J.M Schokker

Uitvoerend bestuurslid Pensioenzaken, Relatiebeheer en Risicomanagement

Mevrouw R.F. van der Feltz – Doude van Troostwijk

Uitvoerend bestuurslid Vermogensbeheer en Communicatie

De heer R.M. van Hees

Niet-uitvoerend bestuurslid

De heer S.A. de Groot

Niet-uitvoerend bestuurslid

Mevrouw P.M.B. Wilson

Niet-uitvoerend bestuurslid

Mevrouw H.D. Wareman

Niet uitvoerend bestuurslid

De heer H. Radder

Niet-uitvoerend bestuurslid

De heer K. Bangma

Niet-uitvoerend bestuurslid

OVERIGE GEGEVENS

Statutaire winstbestemming

Er is geen statutaire winstbestemming.

Actuariële verklaring 2023

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars te Zeist is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 34.500.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 2.300.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuariel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

Bij de bepaling van de toeslagverlening per 1 januari 2024 is het fonds uitgegaan van een wijziging van de toeslagmaatstaf. Daardoor is het fonds in de gelegenheid geweest een ruimere toeslag toe te kennen dan op grond van de oude toeslagmaatstaf mogelijk zou zijn geweest. Ik heb me ervan vergewist dat het fonds daarbij oog heeft gehad voor evenwichtige belangenafweging.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amstelveen, 21 juni 2024

drs. R.T. Schilder AAG
Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars

Verklaring over de jaarrekening 2023

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars ('de stichting') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Titel 9, Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek ('BW').

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars te Zeist gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2023;
- de staat van baten en lasten over 2023; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9, Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot fraude en continuïteit, en de aangelegenheden daaruit, bepaald in de context van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie ter ondersteuning van ons oordeel, zoals onze bevindingen en observaties ten aanzien van de controleaanpak frauderisico's en de controleaanpak continuïteit, moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude geïdentificeerd en ingeschat. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars en haar omgeving en de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort. Wij verwijzen naar de paragraaf 'Governance, gedrag, cultuur (GGC) en risicomanagement' in 'Bijlage 4: Overzicht risicobeoordeling binnen tolerantie' van het jaarverslag, waarin het bestuur haar frauderisicoanalyse heeft opgenomen.

Wij hebben ten aanzien van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude de opzet en implementatie van de interne beheersing geëvalueerd, waaronder de frauderisicoanalyse van het bestuur, de gedragscode, de incidenten- en klokkenluidersregeling, en voor zover wij dat noodzakelijk achtten voor onze controle, de werking getoetst van deze interne beheersmaatregelen.

Wij hebben om inlichtingen gevraagd bij de leden van het bestuur of zij op de hoogte zijn van feitelijke, vermeende of vermoede fraude. Hieruit volgden geen signalen van feitelijke, vermeende of vermoede fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van frauderisico's.

Geïdentificeerde frauderisico's	Onze controlewerkzaamheden en observaties
<p><i>Frauderisico inzake de inherente mogelijkheid van het bestuur om interne beheersingsmaatregelen te doorbreken</i></p> <p>Het bestuur bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het bestuur in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken.</p>	<p>Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten. Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Wij hebben getoetst of de journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht aanvaardbaar zijn.</p> <p>Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing voor het maken van schattingen. Daarnaast hebben wij de beheersingsmaatregelen ten aanzien van de toegangsbeveiliging in de IT-systemen getoetst door het verkrijgen van inzicht in de ISAE 3402-rapportages van relevante serviceorganisaties.</p>
<p>Daarom besteden wij bij al onze controles aandacht aan het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het bestuur met betrekking tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt; • schattingen; • significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening. 	<p>Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij aandacht voor belangrijke schattingsposten die zijn gebaseerd op subjectieve input, zoals de fonds specifieke elementen in de technische voorzieningen en de waardering van niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen. Wij hebben naar aanleiding van onze controle en de uitkomsten daarvan, deze schattingsposten beoordeeld op aanwijzingen van tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude.</p> <p>Daarbij hebben wij onder meer de volgende werkzaamheden uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evaluatie van de gehanteerde actuariële (fonds-specifieke) grondslagen en actuariële analyse en bespreking hiervan met het bestuur en de certificerende actuaaris. • Aansluiting van waardering van beleggingsfondsen met de nettovermogenswaarde zoals vermeld in de door de onafhankelijke accountant gecontroleerde jaarverslagen van de beleggingsfondsen. • Beoordeling van de toelichting op de financiële positie en het toetsen aan de vereisten uit de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.
	<p>Wij zijn alert geweest op mogelijke significante transacties buiten de normale bedrijfsvoering van de stichting of die in een ander opzicht ongebruikelijk lijken in het licht van zowel ons inzicht in de stichting en de omgeving als andere tijdens de controle verkregen informatie. Wij hebben geen significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsvoering geïdentificeerd.</p>
	<p>Wij hebben bij onze controle van de schattingsposten geen aanwijzingen van tendenties als gevolg van belangen van het bestuur geïdentificeerd. Onze werkzaamheden hebben tevens niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten</p>

aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het bestuur.

Wij hebben in onze controle een element van onvoorspelbaarheid ingebouwd. Daarnaast hebben wij kennisgenomen van correspondentie met toezichthouders en zijn wij tijdens de controle alert gebleven op indicaties voor fraude. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing vormen voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Controleaanpak continuïteit

Pensioenfondsen zijn op grond van de wetgeving gehouden om een adequate vermogensdekking, het vereist eigen vermogen, aan te houden. Het vereist eigen vermogen wordt op basis van het financieel toetsingskader bepaald. Als de dekkingsgraad van een pensioenfonds lager is dan het vereist eigen vermogen, moet een herstelplan worden opgesteld waaruit blijkt hoe het pensioenfonds het eigen vermogen op het vereiste niveau brengt.

Als het pensioenfonds niet kan voldoen aan het herstel zullen aanvullende maatregelen moeten worden getroffen. Daar waar nodig zullen de rechten van de (gewezen) deelnemers moeten worden aangepast zodat weer aan het vereist eigen vermogen wordt voldaan.

Zoals toegelicht in onderdeel '6. Stichtingskapitaal en reserves' in de jaarrekening bevindt het pensioenfonds zich op balansdatum niet in een (reserve) tekortsituatie. Het is de verwachting van het bestuur dat het pensioenfonds over voldoende potentieel beschikt om uit een situatie van (reserve)tekort te blijven. Het bestuur heeft de continuïteitsbeoordeling van de stichting voor ten minste twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening uitgevoerd en geen gebeurtenissen of omstandigheden geïdentificeerd die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de stichting om haar continuïteit te handhaven.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat ook andere informatie. Dat betreft alle informatie in het jaarverslag anders dan de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9, Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9, Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9, Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9, Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid en is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de controlestandaarden is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer hier sprake van is.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 21 juni 2024
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. H.C. van der Rijst RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2023 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Overzicht naleving Code pensioenfondsen boekjaar 2023

Over boekjaar 2023 geldt de 2018-versie van de Code. Op basis daarvan wordt gerapporteerd. In deze bijlage geeft het Bestuur een toelichting op de naleving van de code 2018. De code is onderverdeeld naar gehanteerde principes en onderliggende normen. Normen die exclusief gericht zijn op een Belanghebbendenorgaan zijn niet van toepassing voor SBZ Pensioen, omdat het fonds niet een dergelijk orgaan kent. Vanaf 1 januari 2024 geldt een aangepaste Code Pensioenfondsen. Daarover wordt verantwoording afgelegd na afloop van boekjaar 2024.

Principes/Normen Code	Status naleving door SBZ Pensioen
<i>Thema 1: Vertrouwen waarmaken (norm 1 t/m 9)</i>	SBZ Pensioen leeft alle geformuleerde normen na. Ten aanzien van norm 5 geldt dat het fonds in het bestuursverslag verantwoording over het beleid aflegt. Daarnaast overlegt het Bestuur regelmatig met het Verantwoordingorgaan.
<i>Thema 2: Verantwoordelijkheid nemen (norm 10 t/m 14)</i>	SBZ Pensioen leeft alle geformuleerde normen na.
<i>Thema 3: Integer handelen (norm 15 t/m 22)</i>	SBZ Pensioen leeft alle geformuleerde normen na. Met betrekking tot normen 17 en 18 staan in bijlage 2 de nevenfuncties van de leden van het Bestuur en het VO vermeld.
<i>Thema 4: Kwaliteit nastreven (norm 23 t/m 30)</i>	SBZ Pensioen leeft alle geformuleerde normen na.
<i>Thema 5: Zorgvuldig benoemen (norm 31 t/m 40)</i>	<p>SBZ Pensioen leeft één geformuleerde norm (norm 33) niet na. Voor wat betreft norm 33 geldt dat SBZ Pensioen in het jaarverslag de samenstelling van de fondsorganen aangeeft naar leeftijd en geslacht. Daaruit blijkt dat het Bestuur op de balansdatum geen leden jonger dan 40 jaar bevatte. Dat geldt wel voor het VO. Zowel de Commissie Bestuurlijke Aangelegenheden als het Bestuur richten zich op vinden en binden van leden die wel aan dat criterium voldoen.</p> <p>Norm 34 betreft een maximum aantal termijnen van leden van leden van het Bestuur en het VO. De totale zittingsduur is op twaalf jaar gemaximeerd. In het boekjaar 2023 heeft het Bestuur (na voordracht) een zittend bestuurslid na een zittingsduur van 12 jaar herbenoemd. De reden daarvoor is de bestuurlijke behoefte aan continuïteit die het lid in kwestie meebrengt in ervaring en kennis. Dat is met name dit moment van groot belang gezien de voorbereidingen voor de transitie in het kader van de Wtp. Het Bestuur heeft in zijn statuten bepaald dat als gebruik wordt van een termijn die leidt tot een zittingsduur langer dan twaalf jaar uitsluitend kan indien dit noodzakelijk is ter waarborging van de continuïteit, voor een periode van maximaal vier jaar, onder voorwaarde dat er een jaarlijkse bevestiging van de noodzaak plaatsvindt en een schriftelijke motivatie wordt gegeven in tenminste het jaarverslag.</p>
<i>Thema 6: Gepast belonen (norm 41 t/m 45)</i>	SBZ Pensioen leeft alle geformuleerde normen na.
<i>Thema 7: Toezicht en inspraak (norm 46 t/m 57)</i>	SBZ Pensioen leeft alle geformuleerde normen na.
<i>Thema 8: Transitie bevorderen (norm 58 t/m 65)</i>	<p>SBZ Pensioen leeft alle geformuleerde normen na. Ten aanzien van norm 58 geldt dat de missie, visie en strategie van het pensioenfonds zijn opgenomen in hoofdstuk 3 van het bestuursverslag. Dat verslag wordt op de website van het pensioenfonds gepubliceerd. Ook staat dit op de website van het fonds.</p> <p>Ten aanzien van norm 62 geldt dat in hoofdstuk 7 de overwegingen om maatschappelijk verantwoord te beleggen zijn opgenomen. Daarnaast wordt (onder andere) in het Beleggingsplan aandacht besteed aan verantwoord</p>

beleggen. Het MVB-beleid is via de website van SBZ Pensioen te raadplegen.

Ten aanzien van norm 63 wordt in hoofdstuk 9 van het bestuursverslag verslag gedaan van het communicatiebeleid en -activiteiten.

Ten aanzien van norm 65 geldt dat in hoofdstuk 3 van het bestuursverslag verantwoording wordt afgelegd over de behandeling van klachten en geschillen in 2022. Daarbij is rekening gehouden met de gedragslijn Goed omgaan met klachten van de Pensioenfederatie.

Bijlage 2: Personalia

Het Bestuur is op 31 december 2023 als volgt samengesteld:

Onafhankelijk voorzitter	Benoemd tot	Jonger dan 40	
Ties Tiessen	17-06-2027	Nee	

Uitvoerende Bestuursleden	Benoemd tot	Jonger dan 40	
Reiniera van der Feltz	01-07-2026	Nee	
Edwin Schokker	20-05-2025	Nee	

Niet-Uitvoerende Bestuursleden	Benoemd tot	Jonger dan 40	Organisatie
Namens werkgevers			
Ronald van Hees	05-11-2025	Nee	Zorgverzekeraars Nederland
Henk Radder	29-07-2025	Nee	Zorgverzekeraars Nederland
Desiree Wareman	16-12-2024	Nee	Zorgverzekeraars Nederland
Niet-Uitvoerende Bestuursleden			
Namens de werknemers en pensioengerechtigden			
Sjirk de Groot	01-07-2026	Nee	Aangewezen door de pensioengerechtigden in het VO
Klaas Bangma (beoogd)	-	Nee	FNV
Peggy Wilson	01-01-2024	Nee	CNV

De samenstelling van het Bestuur is in 2023 gewijzigd. In april 2023 is de heer Klaas Bangma als opvolger van de heer Frans Hol voorgedragen door FNV; hij heeft eerst als toehoorder deelgenomen aan vergaderingen en is per 30 mei 2024 benoemd als bestuurslid. In juni 2023 is de heer Ties Tiessen herbenoemd als onafhankelijk voorzitter. Eind 2023 is mevrouw Peggy Wilson herbenoemd (zie voor een verdere toelichting hierop bijlage 1 – norm 34).

De sleutelfunctiehouders Risicobeheer en Interne Audit hebben een 'standing invitation' om aanwezig te zijn in bestuursvergaderingen.

De Audit-, Risk- en Compliancecommissie is op 31 december 2023 als volgt samengesteld:

Leden
Ronald van Hees
Klaas Bangma (beoogd)
Peggy Wilson (voorzitter)

Edwin Schokker is als vaste genodigde aanwezig bij de vergaderingen van de Audit-, Risk- en Compliancecommissie. En de sleutelfunctiehouders Risicobeheer en Interne Audit zijn altijd aanwezig bij ARC-vergaderingen.

De BeleggingsAdviesCommissie is op 31 december 2023 als volgt samengesteld:

Leden
Sjirk de Groot
Henk Radder
Desiree Wareman (voorzitter)

Reiniera van der Feltz is als vaste genodigde aanwezig bij de vergaderingen van de BeleggingsAdviesCommissie. In 2023 heeft de heer Marcel Andringa de heer Hans Rademaker opgevolgd als extern adviseur van deze commissie. Ortec adviseert de commissie ten aanzien van ALM-vraagstukken.

De Commissie Bestuurlijke Aangelegenheden is op 31 december 2023 als volgt samengesteld:

Leden

Ronald van Hees (voorzitter)
Desiree Wareman
Peggy Wilson

De heer Ties Tiessen is als vaste genodigde aanwezig bij de vergaderingen van de Commissie Bestuurlijke Aangelegenheden.

De sleutelfuncties waren per 31 december 2023 als volgt ingevuld:

Sleutelfunctie Risicobeheer	Joop Winterink
Sleutelfunctie Interne Audit	Willem van Duijn
Sleutelfunctie Actuarieel	Rob Schilder

Gedurende het jaar 2023 waren dit de (neven)functies van leden van het Bestuur:

Bestuur	(Neven)functie(s)	Organisatie
Ties Tiessen	Lid Raad van Commissarissen	Afvalzorg Holding NV
	Lid Raad van Commissarissen	Krasnapolsky Hotels & Restaurants NV (NH Hotel)
	Lid Raad van Toezicht	Stichting Spaarne Gasthuis (ziekenhuis)
	Voorzitter Investment Committee	Triodos Impact Strategies NV
	Lid Beleggingsadviescommissie	Ubbo Emmius Fonds, Rijksuniversiteit Groningen
Reiniera van der Feltz	Lid Raad van Toezicht	Robeco Pensioenfond (tot 1-7-2023)
	Lid Raad van Toezicht	Bedrijfstakpensioenfond SAG (Schilders)
	Lid Advisory Committee	EPFIF Pensioen Bestuurstafel
	Penningmeester bestuurder	Quiet Nederland
Edwin Schokker	Voorzitter	Vereniging Ondernemend Volendam
	Penningmeester	Nazorgstichting Nieuwjaarsbrand Volendam
	Lid Raad van Advies	CARE-IS
Sjirk de Groot	-	-
Ronald van Hees	Financieel directeur	CZ
Frans Hol (tot april 2023)	Voorzitter	Stichting Gemeenschapshuis Welten-Benzenrade Heerlen
	Lid	Stichting Dr. Nolensfonds Sittard (verbonden aan CDA Limburg)
	Penningmeester	Stichting Vrienden Leergeld Parkstad Limburg
	Lid Auditcommissie	Kredietbank Limburg
Henk Radder	Extern bestuurslid en vz. BAC	Stichting Pensioenfond Cosun
	Partner	Collective Action
	Extern lid beleggingscommissie	CZ
	Eigenaar	M-Square Gasthuis
	Eigenaar	True Impact Company
	Lid beleggingscommissie	Stichting Mars Pensioenfond
Desiree Wareman	Expertise Centrum lead Treasury & Vermogensbeheer	Menzis
Peggy Wilson	Niet-uitvoerend bestuurslid	PME pensioenfond
	Niet-uitvoerend bestuurslid	Pensioenfond Rail & OV
	Pensioenfondbestuurder	CNV
Klaas Bangma (vanaf april 2023 aspirant bestuurslid)	Pensioenfondbestuurder en beleidsmedewerker Economie en Belastingen	FNV

Het VO is op 31 december 2023 als volgt samengesteld:

Leden deelnemers	Benoemd tot	Jonger dan 40	Organisatie
Jantina Polling	01-03-2027	Nee	De Unie
Changita Verveer	13-03-2025	Nee	CNV Vakmensen
Mark van Schagen	01-03-2027	Ja	FNV

Leden pensioengerechtigden	Benoemd tot	Jonger dan 40	Organisatie
Cees de Graaff	01-07-2026	Nee	Gekozen door pensioengerechtigden
Josine Derks	01-07-2026	Nee	Gekozen door pensioengerechtigden
Mat Maijer	01-07-2026	Nee	Gekozen door pensioengerechtigden

Leden werkgevers	Benoemd tot	Jonger dan 40	Organisatie
Ingrid van Vugt (tot oktober 2023)	01-07-2026	Nee	Zorgverzekeraars Nederland
Etta van der Weijden (vanaf oktober 2023)	01-10-2027	Nee	Zorgverzekeraars Nederland
Roland Verbist	01-01-2025	Nee	Zorgverzekeraars Nederland

De samenstelling van het VO is in 2023 als volgt gewijzigd: in maart 2023 zijn de heren Gerben Jager en Maurice de Wert opgevolgd door respectievelijk mevrouw Jantina Polling (De Unie) en de heer Mark van Schagen (FNV). Mevrouw Ingrid van Vugt is oktober 2023 afgetreden en opgevolgd door mevrouw Etta van der Weijden. De heer Maurice de Wert is sinds 01.01.2023 technisch voorzitter (geen lid en dus zonder stemrecht) van het VO.

Gedurende het jaar 2023 waren dit de (neven)functies van leden van het VO en de technisch voorzitter:

Verantwoordingsorgaan	(Neven)functie(s)	Organisatie
Cees de Graaff	-	-
Changita Verveer	Verpleegkundige	MCH Ziekenhuis en Elyse Klinieken
Roland Verbist	Manager P&O Arbeidszaken en Beheer	Menzis
Maurice de Wert	Secretaris Consultant Coördinator werkgroep ontvangst	Stichting Oriolus Oude Toren Consultancy Stichting Pelgrimsherberg Kafarnaüm
Ingrid van Vugt (tot oktober 2023)	Manager Risk, Legal & Compliance Lid Raad van Advies	VGZ Zorgverzekeraar OMO Scholengroep Helmond
Josine Derks	Eigenaar	FJD Fiscaal Jur Dienstverlening mr. Josine Derks
Mat Maijer	-	-
Etta van der Weijden (vanaf oktober 2023)	Sr. Analist zorgkosten en risico-verevening	VGZ
Jantina Polling (vanaf maart 2023)	Sr. Verzekeringsadviseur	Univé
Mark van Schagen	Sr. Portfolio manager	CZ

De Commissie van Beroep bestaat op 31 december 2023 uit de heer C.J. van Dolder (benoemd tot 13-02-2027), mevrouw J. Kooman (benoemd tot 01-04-2027) en de heer E. van der Reijden (benoemd per 01-07-2027). Vanwege de komst van de GIP heeft het Bestuur eind 2023 besloten deze commissie op te heffen in 2024, nadat de laatste in 2023 aangedragen casus afgehandeld is door die commissie begin 2024.

Bijlage 3: Template periodieke informatieverschaffing 2023 inzake art. 8 SFDR

Template periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten, bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en in artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852

Product name: SBZ Pensioen - Legal entity identifier: X4L2VNQ8HV5OYLOSSC95

Per 31 december 2023

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

Ja
 Nee

☐ Er zal een minimaal aandeel duurzame beleggingen met een milieudoelstelling worden gedaan: ___% <ul style="list-style-type: none"> ☐ in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ Er zal minimaal aandeel duurzame beleggingen met een sociale doelstelling worden gedaan: ___%	☐ Het product promoot ecologische/sociale (E/S) kenmerken, en hoewel het geen duurzame beleggingen als doelstelling heeft, zal het een minimaal aandeel duurzame beleggingen van ___% behelzen <ul style="list-style-type: none"> ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een sociale doelstelling ☒ Het product promoot E/S kenmerken, maar zal geen duurzame beleggingen doen
---	---

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die het financiële product promoot?

De ecologische en sociale kenmerken van deze financiële producten (hierna: de pensioenregelingen) bestaan uit het investeren in bedrijven en overheden met een 'license to operate' rekening houdend met milieubeleid, sociale omstandigheden en goed ondernemingsbestuur. Daarbij ligt de nadruk op mensen-rechten, gezondheidszorg en een duurzaam milieu. Het pensioenfonds tekende in 2019 het International Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) Convenant. Eind 2022 liep de afgesproken convenants-periode af. Echter als ondertekenaar van het IMVB convenant onderschrijft het pensioenfonds de OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UN Guiding Principles). Deze richtlijnen zijn de minimale eisen waar de ecologische en sociale kenmerken van de financiële producten aan moeten voldoen en worden als uitgangspunt genomen in het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Beleid (MVB-beleid). Het pensioenfonds voert voor alle drie de pensioenregelingen een MVB-beleid, waarbij we meerdere ESG beleidsinstrumenten inzetten, zoals "uitsluiten", "stemmen", "engagement", "esg-integratie" en Impactbeleggen om deze thema's te adresseren.

De pensioenregelingen passen uitsluiting toe op ondernemingen die betrokken zijn bij (de productie van) controversiële wapens, winning en energieopwekking uit thermische kolen, olie- en arctische boringen, tabak en controversieel gedrag en sluiten regeringen uit die zich schuldig maken aan grove mensen-rechtschendingen. Voor bedrijven die hun "license to operate" dreigen te verliezen, wordt daar waar mogelijk engagement toegepast.

Het pensioenfonds heeft eind 2023 een klimaatplan vastgesteld. Dit plan heeft als doel om de totale beleggingsportefeuille op lange termijn in lijn te brengen met de CO2e-reductiedoelstellingen van het Parijsakkoord en om de bedrijven in de beleggingsportefeuille te vergroenen. Om deze doelstellingen te bereiken wordt engagement (in de eerste fase) als belangrijkste beleidsinstrument ingezet. Het pensioenfonds streeft ernaar om een actieve dialoog te voeren met bedrijven die verantwoordelijk zijn

voor 70% van de gefinancierde emissies in de prioriteitssectoren binnen de aandelen-portefeuille en de bedrijfsobligatieportefeuille.

De Impactportefeuille ($\pm 2\%$, alleen in de Middelloonregeling) bestaat uit investeringen die de intentie hebben een bijdrage te leveren aan de klimaattransitie en/of verbetering van het milieu en/of de gezondheidszorg toegankelijker en goedkoper maken en/of toegang geven tot financiële diensten. De impact wordt gemeten en gerapporteerd. Een deel van de infrastructuurportefeuille (alleen Middelloonregeling) draagt tevens bij aan een aantal van deze doelen, maar de fondsbeheerders sturen niet op impact en beperken zich niet tot deze investeringen.

In de zin van SFDR-wetgeving hanteert het pensioenfonds geen referentiebenchmark. Er is namelijk geen benchmark beschikbaar om te bepalen of de pensioenregelingen zijn afgestemd op de ecologische en/of sociale kenmerken die het pensioenfonds promoot.

Het bovenstaand beleid is in 2023 toegepast.

Hoe hebben de duurzaamheidsfactoren gepresteerd?

1. ESG-risico score: De mate waarin de economische waarde van een bedrijf risico loopt als gevolg van ESG factoren.
Per ultimo december 2023 was het ESG-risico van de aandelenportefeuille met een score van 20.5 gematigd (moderate) volgens de toegepaste Risk Ratings van Sustainalytics. Het ESG-risico van de global creditsportefeuille was met een score van 22.2 ook gematigd.

2. Carbon footprint: Het gewogen gemiddelde van de carbon intensiteit van de bedrijven in de portefeuille, gemeten in ton emissie per 1 miljoen EUR omzet.

Per ultimo december 2023 was het gewogen gemiddelde carbon intensiteit van de portefeuille 104.88 (CO₂e/€1M).

3. UN Global Compact, UN Guiding Principles (On Business and Human Rights) en OESO-richtlijnen: Bedrijven die structureel regels overschrijden op het gebied van milieu, sociale omstandigheden of goed bestuur worden uitgesloten indien blijkt dat engagement geen zin heeft of onsuccesvol is. Het pensioenfonds maakt gebruik van een screening (indicator) op de UN Global Compact, UN Guiding Principles en OESO-richtlijnen.

Per ultimo december 2023 had het pensioenfonds 9 beleggingen in bedrijven die regels overschrijden op het gebied van milieu, sociale omstandigheden of goed bestuur volgens de UN Global Compact, UN Guiding Principles en de OESO-richtlijnen.

Uitsluitingen:

Het pensioenfonds hanteert voor haar uitsluitingenbeleid een proces waarbij bedrijven gescreend worden o.b.v. schenders en potentiële schenders van de UN Global Compact, UN Guiding Principles en OESO-richtlijnen. In dit dynamische proces wordt ook getoetst of er een engagement traject loopt met (potentiële) schenders.

In 2023 sluit het pensioenfonds naast de tabaksindustrie in totaal 705 bedrijven uit. Ten opzichte van vorig jaar is het aantal uitsluitingen gerelateerd aan thermische kolen toegenomen.

Het pensioenfonds sluit per eind december 2023, 3.77%% van het aandelenuniversum uit en 4,11% van het global credits-beleggingsuniversum.

Op basis van de minimumdrempel van de Freedomhouse index zijn er in 2023 twee landen toegevoegd aan de uitsluitingenlijst (Egypte en de Verenigde Arabische Emiraten). Het pensioenfonds hanteert daarnaast het beleid dat indien bedrijven meer dan 50% "state owned" zijn door overheden die op de uitsluitingenlijst staan, de posities in deze bedrijven volledig wordt afgebouwd. Als gevolg van het landenbeleid sluit het pensioenfonds 122 staatsgerelateerde bedrijven uit.

Voor beleggingen in schulden uit opkomende markten hanteert het pensioenfonds de index van Bloomberg Barclays. Deze index maximeert het gewicht van een land op 10%. Op basis van het uitsluitingenbeleid is deze benchmark voor het fonds aangepast. Per saldo is per eind december 10% van het beleggingsuniversum van schulden uit opkomende markten uitgesloten. Indien er sprake zou zijn van een marktgewogen index dan is de exposure groter dan 10%.

Focus mensenrechten:

4. *Blootstelling aan controversieel gedrag gemeten door bedrijven die verantwoordelijk zijn voor het schenden van de UN Global Compact, UN Guiding Principles en OESO-richtlijnen:*

Per ultimo 2023 waren er in totaal 9 bedrijven in de portefeuille die de UN Global Compact Principles, UN Guiding Principles en /of OESO-richtlijnen hebben geschonden. Het pensioenfonds hanteert een beleid en proces waarbij er ook gekeken wordt naar de mogelijkheden voor het voeren van een engagement traject. Voor drie bedrijven (RTX Corp, Baidu en Tencent) is er een engagement traject gaande. Eén bedrijf (Wells Fargo) is na analyse van de voting- en engagement manager van de schenders lijst verwijderd. Het “Controversial Behaviour Committee” van de voting- en engagement manager heeft na analyse geconcludeerd dat er niet langer sprake is van schending van de UN Global Compact Principles. Voor Baidu en Tencent is vooralsnog het oordeel dat de positie kan worden aangehouden. De positie in RTX Corp zal begin 2024 worden verkocht op basis van de feedback van de engagement manager. Voor vijf bedrijven is het engagement traject opgeschort omdat deze betrekking hebben op Russische entiteiten. Handel in de beleggingen van deze vijf bedrijven is niet mogelijk. Deze vijf bedrijven zaten per ultimo december 2023 nog in de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds.

Nr.	Bedrijf	Weging	Land	Uitsluiting/ Engagement
1.	Tencent Holdings Ltd.	0.02%	China	Engagement traject
2.	Baidu	0.002%	China	Engagement traject
3.	RTX Corp	0.003%		Wordt begin 2024 verkocht
4.	Wells Fargo & Co	0.01%	Verenigde Staten	Goedgekeurd door engagement manager na analyse v.d. schending en oplossingen
5.	Gazprom PJSC	0.00%	Rusland	Russisch bedrijf, engagement traject is opgeschort
6.	Rosneft Oil Co.	0.00%	Rusland	Russisch bedrijf, engagement traject is opgeschort
7.	Sberbank Russia PJSC	0.00%	Rusland	Russisch bedrijf, engagement traject is opgeschort
8.	Tatneft PJSC	0.00%	Rusland	Russisch bedrijf, engagement traject is opgeschort
9.	VTB Bank PJSC	0.00%	Rusland	Russisch bedrijf, engagement traject is opgeschort

Bron: Scanning Compliance - Sustainalytics, Engagement -Robeco, berekening Russell Investments.

**Dit heeft betrekking op de beursgenoteerde beleggingsportefeuille*

Per ultimo 2023 had het pensioenfonds acht namen in de portefeuille, met een blootstelling van 0.04% van de totale portefeuille, die de UN Global Compact, UN Guiding Principles en OESO-richtlijnen schenden. De beleggingen in de Russische bedrijven zijn vanwege de sancties afgewaardeerd naar nul.

De blootstelling aan regeringen die zich schuldig maken aan mensenrechten schendingen, wordt gemeten door een minimumdrempel vast te stellen in de Freedom House-index.

Op basis van haar uitsluitingsbeleid had het pensioenfonds in 2023 geen blootstelling aan regeringen die zich schuldig maken aan mensenrechten schendingen.

Focus gezondheidzorg:

5. Het pensioenfonds had in 2023 conform haar uitsluitingsbeleid geen blootstelling in ondernemingen waar de belangrijkste bedrijfsactiviteit aan de productie van tabak worden toegeschreven.

Dit betrof een uitsluiting van 0.53% van het aandelen-beleggingsuniversum en 0.12% van het global credits-beleggingsuniversum.

Focus milieu/klimaat:

6. Per ultimo 2023 had het pensioenfonds een geringe blootstelling aan bedrijven van winning en energieopwekking uit thermische kolen, olie-zand en arctische boringen waarbij de bijdragen van deze activiteiten aan de omzet en/of productie groter is dan 10%. Het betrof een positie van 0.03% van de aandelenportefeuille in het bedrijf Gansu Energy Chemical en een positie van 0.19% van de credit portefeuille in het bedrijf RWE AG. Beide bedrijven zijn per ultimo december 2023 op de uitsluitingenlijst van SBZ Pensioen geplaatst en zijn in januari 2024 verkocht. Dit betrof een uitsluiting van 1.03% van het aandelenbeleggingsuniversum en 1.90% van het credit beleggingsuniversum

Engagement en actief aandeelhouderschap

7. In 2023 had het pensioenfonds:
 - a. 178 engagement trajecten lopen met 142 bedrijven waarvan 57 engagement trajecten succesvol zijn afgesloten, 14 engagement trajecten werden niet succesvol afgesloten. Bij 81 engagement trajecten is de voortgang neutraal en bij 26 trajecten is er een positieve voortgang.
 - b. Voor 45.4% van de aandelenportefeuille (o.b.v. het beheerd vermogen) liep een engagement traject.
 - c. Voor 15.2% van de global credits portefeuille (o.b.v. het beheerd vermogen) liep een engagement traject.
8. In 2023 heeft het pensioenfonds 5999 stemmen uitgebracht; 84% werd er voor het management gestemd, 15% tegen het management en bij 0,5% was er sprake van onthouding.

... en in vergelijking met voorafgaande perioden? [opnemen voor financiële producten waarvoor ten minste één eerder periodiek verslag is verstrekt]

Ten opzichte van vorig jaar kan worden geconcludeerd dat het pensioenfonds een consistente aanpak heeft gehandhaafd voor het beheer van de belangrijkste ESG-risico's. Dit is ook te zien in de resultaten van het gevoerd beleid. De algehele ESG-risico van de portefeuille (aandelen en credits) is net als vorig jaar gematigd. Het pensioenfonds heeft op basis van de minimumdrempel van de Freedomhouse index en aanvullende analyse twee landen toegevoegd aan haar uitsluitingenlijst. De uitsluitingenlijst is t.o.v. vorig jaar gegroeid vooral op het gebied van uitsluitingen van bedrijven actief in thermische kolen.

Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen? [vermelden voor financiële producten die duurzame beleggingen hebben gedaan. Omschrijf de doelstellingen, voor zover niet opgenomen in het antwoord op de vorige vraag. Beschrijf hoe de duurzame beleggingen aan de duurzame beleggingsdoelstelling hebben bijgedragen. Voor de financiële producten bedoeld in artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852: vermeld de in artikel 9 van die verordening genoemde ecologische doelstellingen waaraan de onderliggende duurzame belegging van het financiële product heeft bijgedragen]

Het pensioenfonds heeft nog geen doelstelling vastgesteld waarbij rekening gehouden wordt met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. Met de beleggingsportefeuille streeft het pensioenfonds wel andere doelstellingen na dan de EU-taxonomie doelstellingen. Het pensioenfonds streeft naar een beter milieu, klimaat, betere toegang tot gezondheidszorg en financiële inclusie. Hierbij streeft het pensioenfonds niet één specifieke milieudoelstelling na. In 2023 heeft het pensioenfonds besloten om een klimaatplan op te stellen met de doelstelling om de totale beleggingsportefeuille op lange termijn in lijn te brengen met de CO2e-reductiedoelstellingen en om de bedrijven in de

beleggingsportefeuille te vergroenen. Het klimaatplan van SBZ Pensioen is te vinden op de website van het pensioenfonds.

Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan, geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologisch of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen? [vermeld of het financiële product duurzame beleggingen omvat]

De pensioenregelingen bevatten geen doelstellingen ten aanzien van duurzame beleggingen die voldoen aan de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. Wel wordt de portefeuille gescreend op schendingen op de principes van de UN Global Compact, UN Guiding Principles en OESO richtlijnen en worden bedrijven die die principes (dreigen) te schenden uitgesloten. De portefeuille staatsobligaties wordt ook gescreend op internationale sancties: landen waartegen internationale sancties bestaan worden uitgesloten. Daarnaast worden landen uitgesloten die slecht scoren op het gebied van financiële zekerheid, gezondheidszorg, klimaatverandering, controversiële wapens en mensenrechten. Waarbij het thema mensenrechten het zwaarst meeweegt.

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De pensioenregelingen houden rekening met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren door ESG-screening als onderdeel van de beleggingsstrategie te hanteren.

- Uitsluitingen zijn gebaseerd op (1) bedrijven die betrokken zijn bij de gebieden die de E, S, G-kenmerken schenden (tabak, oliezanen, arctische boringen, controversiële wapens, controversieel gedrag) en (2) bedrijven zonder 'license to operate' (bedrijven die onvoldoende rekening houden met milieubeleid, sociale omstandigheden en goed ondernemingsbestuur.

De uitsluitingenlijst voor 2023 is gepubliceerd op de webpagina. In deze lijst wordt tevens de reden voor uitsluiting aangeduid.

- Voor bedrijven die hun 'license to operate' dreigen te verliezen, wordt (indien mogelijk) engagement toegepast. Engagementdoelstellingen en resultaten worden gerapporteerd. Dit geeft inzicht in de materialiteit. Een mislukte engagement met dergelijke bedrijven zal leiden tot desinvestering en uitsluiting.

Per ultimo 2023 waren er 9 bedrijven die de UN Global Compact Principles hebben geschonden. Van deze 9 bedrijven loopt er voor een drietal bedrijven een engagement traject. Voor één bedrijf is door de engagement manager geconcludeerd dat de schending van de UN Global Compact Principle is opgeslost.

Voor vijf bedrijven is het engagement traject momenteel opgeschort omdat deze betrekking hebben op Russische entiteiten. Deze vijf bedrijven zaten per ultimo december nog in de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds.

- Het pensioenfonds rapporteert het aantal uitgesloten bedrijven en zal de materialiteit aangeven door te kijken naar het aantal uitsluitingen ten opzichte van de benchmark.

In 2023 heeft het pensioenfonds:

- 705 bedrijven uitgesloten waarvan 122 staats- of staatsgerelateerde bedrijven
- 3.77% van de aandelenbenchmark uitgesloten
- 3.88% van het global credits benchmark uitgesloten
- 10% van de benchmark van schulden uit opkomende landen uitgesloten

Het pensioenfonds brengt periodiek kwantitatief en kwalitatief verslag uit over onze screening, engagement, stemming en uitsluitingen en publiceert dit op de website.

De webpagina is per februari 2024 bijgewerkt.

Waren de duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details: Het pensioenfonds beoogt te beleggen in ondernemingen die praktijken van een goed bestuur volgen. Het pensioenfonds heeft in 2019 het IMVB convenant ondertekend. Howel het afgesproken convenantsperiode eind 2022 afliep onderschrijft het pensioenfonds de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Het

pensioenfonds verwacht van haar vermogensbeheerders dat het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad wordt gehanteerd. Hiermee beoogt het pensioenfonds dat de ondernemingen waarin belegd wordt conform internationale standaarden handelen en dit publiekelijk kenbaar maken. Per eind 2023 had het pensioenfonds beleggingen in negen bedrijven die de OESO- richtlijnen en UN Guiding Principles on Business and Human Rights schonden. Voor drie bedrijven loopt een engagement traject. Voor een bedrijf is na uitvoerige analyse geconcludeerd dat dit bedrijf de betreffende schending heeft opgelost. Vijf bedrijven hebben betrekking op Rusland. De betreffende beleggingen waren in 2023 als gevolg van de opgelegde beleggingssancties voor Rusland niet meer verhandelbaar.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren? [deze rubriek opnemen indien het financiële product rekening heeft gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren]

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid		Parameter	Impact 2023
Klimaat – en andere milieu-indicatoren: Indicator 4	Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen. Dit wordt als een groot risico gezien voor een aantal sectoren. Hier wordt dan ook een actief uitsluitingen en/of engagement en/of stembeleid gevoerd.	Aandeel beleggingen in ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	8.7%
Sociale thema's en arbeidsomstandigheden: Indicator 10	Schendingen van de beginselen van het UN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) – Dit wordt als een groot risico gezien omdat een bedrijf zijn license to operate kan verliezen. Hier wordt dan ook een actief uitsluitingen en/of engagement en/of stembeleid gevoerd.	Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van de UN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen	0.07%
Sociale thema's en arbeidsomstandigheden: Indicator 14	Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens) – Dit wordt als een groot risico gezien omdat een bedrijf zijn license to operate kan verliezen. Hier wordt dan ook een actief uitsluitingenbeleid gevolgd.	Aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij de productie of verkoop van controversiële wapens	0%
Sociale thema's en arbeidsomstandigheden: Indicator 16	Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten. – Dit wordt als onwenselijk gezien. Hier wordt dan ook een actief uitsluitingenbeleid gevolgd.	Aantal landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten (absoluut aantal en relatief aantal gedeeld door alle landen waarin is belegd), als bedoeld in internationale verdragen en overeenkomsten, beginselen van de Verenigde Naties en, in voorkomend geval, nationaal recht	0%

Bron : PAI rapportage

**Dit rapport heeft betrekking op de listed portefeuille*

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

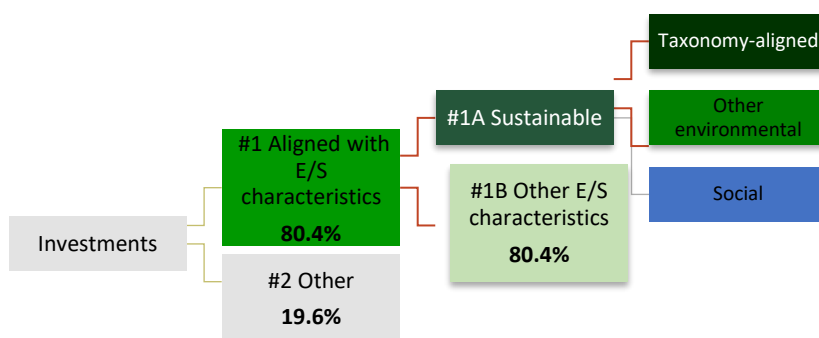
	Grootste belegging	Sector – Sub sector	% activa	Land
1	GOLDMAN SCHS AM BV GOLDMAN DUTCH RESIDENTIL MTG	Fund – Residential Mortgages	4.68%	Nederland
2	AEAM DUTCH MORTGAGE FUND	Fund – Residential Mortgages	2.35%	Nederland

3	901 PVF PARTICULIERE HYPOTHEKENFO NDS	Fund – Residential Mortgages	1.83%	Nederland
4	PANTHEON ACCESS (LUXEMBOURG) SLP SICAV SIF (EURO)	Fund – Infrastructu re	1.53%	Luxembourg
5	Netherlands Government Bond 4% 15/01/2037	Financials – Sovereign	1.00%	Nederland
6	Netherlands Government Bond 3,75% 15/01/2042	Financials – Sovereign	0.99%	Nederland
7	Netherlands Government 2.750% 15/01/2047	Financials – Sovereign	0.99%	Nederland
8	PRIME PROPERTY FUND LLC	Fund – Real Estate	0.89%	Verenigde Staten
9	MICROSOFT CORP COM	Technology – Software & services	0.89%	Verenigde Staten
10	Bundesrepub. deutschland 0% 15/02/2032	Financials – Sovereign	0.86%	Duitsland

Bron : Portefeuille 31 december 2023 – Achmea IM en Northern Trust

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen? *[neem alleen de voor het financiële product relevante vakken op; de overige vakken kunt u weglaten]*

Hoe zag de activa allocatie eruit?

- **#1 Afgestemd op E/S kenmerken : 80.4%**
- **#2 Overige :19.6%**
- **#1A Duurzaam : 0%**
- **#1B overige : 80.4%**

Uitsluiting, stemmen en engagement worden toegepast op de liquide portefeuille (78.7%), dit zijn beleggingen in aandelen en obligaties. De Impact portefeuille (1,7%, alleen voor de Middelloonregeling) bestaat uit investeringen die de intentie hebben een bijdrage te leveren aan de klimaattransitie en/of verbetering van het milieu en/of de gezondheidszorg toegankelijker en goedkoper maken en/of toegang geven tot financiële diensten. Overige E/S kenmerken: 19.6%

In welke economische sectoren werd belegd? [informatie als bedoeld in artikel 54 van deze verordening opnemen]

Sector	Sub sector	Gewicht (%)
Consumer Discretionary	Auto Components	0.30
Consumer Discretionary	Automobiles	0.58
Consumer Discretionary	Consumer Durables	0.28
Consumer Discretionary	Consumer Services	0.66
Consumer Discretionary	Homebuilders	0.06
Consumer Discretionary	Media	0.71
Consumer Discretionary	Retailing	1.44
Consumer Discretionary	Textiles & Apparel	0.96
Consumer Staples	Food Products	1.99
Consumer Staples	Food Retailers	0.50
Consumer Staples	Household Products	0.12
Energy	Energy Services	0.37
Energy	Oil & Gas Producers	1.71
Energy	Refiners & Pipelines	0.92
Financials	Banks	9.84
Financials	Diversified Financials	7.41
Financials	Insurance	1.79
Healthcare	Healthcare	2.25
Healthcare	Pharmaceuticals	2.79
Industrials	Aerospace & Defense	0.17
Industrials	Building Products	0.41
Industrials	Commercial Services	0.46
Industrials	Construction & Engineering	0.14
Industrials	Electrical Equipment	0.20
Industrials	Industrial Conglomerates	0.46
Industrials	Machinery	1.01
Industrials	Traders & Distributors	0.24
Industrials	Transportation	0.67
Industrials	Transportation Infrastructure	0.30
Information Technology	Semiconductors	1.89
Information Technology	Software & Services	5.94
Information Technology	Technology Hardware	1.91
Materials	Chemicals	1.77
Materials	Construction Materials	0.02
Materials	Diversified Metals	0.39
Materials	Paper & Forestry	0.08
Materials	Precious Metals	0.60
Materials	Steel	0.25
Real Estate	Real Estate	1.57
Sovereign	Financials	42.76
Telecommunication Services	Telecommunication Services	1.52
Utilities	Utilities	1.79
Other	Other	0.77
Total		100.00

Bron : Sector classification Sustainalytics.

* De classificatie naar sectoren werd gedaan op de listed beleggingsportefeuille (exclusief LDI beleggingsportefeuille) vanwege betere beschikbaarheid en transparantie van informatie over de listed portefeuille.

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de E U-taxonomie? [deze rubriek opnemen voor de financiële producten bedoeld in artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852 en informatie opnemen als bedoeld in artikel 51 van deze verordening]

SBZ Pensioen streeft geen milieudoelstelling na zoals gedefinieerd in de EU-taxonomie. Het minimumaandeel duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die zijn afgestemd op de EU-Taxonomie, is 0%. Maar het pensioenfonds heeft in haar portefeuille wel beleggingen die afgestemd zijn op de EU taxonomie.

Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossielgas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen?

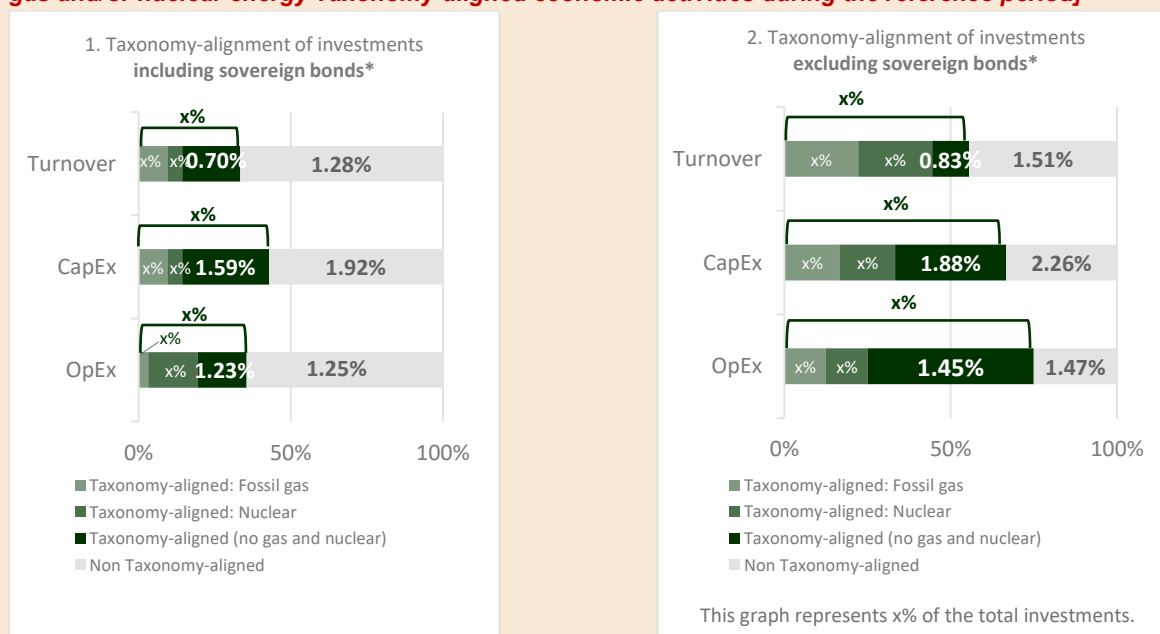
Yes: [specify below, and details in the graphs of the box]

In fossil gas In nuclear energy

Nee

The graphs below show in green the percentage of investments that were aligned with the EU Taxonomy. As there is no appropriate methodology to determine the taxonomy-alignment of sovereign bonds*, the first graph shows the Taxonomy alignment in relation to all the investments of the financial product including sovereign bonds, while the second graph shows the Taxonomy alignment only in relation to the investments of the financial product other than sovereign bonds.

[Include information on Taxonomy aligned fossil gas and nuclear energy and the explanatory text in the left hand margin on the previous page only if the financial product invested in fossil gas and/or nuclear energy Taxonomy-aligned economic activities during the reference period]

Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten? [Geef een uitsplitsing van het aandeel beleggingen tijdens de referentieperiode]

De onderstaande tabel toont de mate waarin de activiteiten van de investeringen van het pensioenfonds zijn afgestemd op de taxonomie (faciliterende of transitie activiteiten) in termen van hun inkomsten, kapitaaluitgaven en operationele uitgaven. Er wordt een onderscheid gemaakt in de investering inclusief overheidsobligaties en de investeringen exclusief overheidsobligaties.

Alignment EU taxonomy faciliterende en transitie activiteiten - Alle investeringen inclusief overheidsobligaties	Inkomsten	Kapitaaluitgaven (Capex)	Operationele uitgaven (Opex)
Climate change Mitigation - Alignment	0.48%	1.02%	0.92%
Climate change adaptation-Alignment	0%	0.07%	0.07%
Unknown - Alignment	0.22%	0.50%	0.23%
Alignment EU taxonomy faciliterende en transitie activiteiten - investeringen van het financiële product exclusief overheidsobligaties.	Inkomsten	Kapitaaluitgaven (Capex)	Operationele uitgaven (Opex)
Climate Change Mitigation-Alignment	0.57%	1.21%	1.09%
Climate change adaptation - Alignment	0%	0.09%	0.08%
Unknown - Alignment	0.26%	0.59%	0.28%

* Data heeft betrekking op de listed portefeuille per ultimo december 2023

Hoe verhiel het percentage op de EU-Taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes? *[opnemen indien ten minste een eerder periodiek verslag is verstrekt]*
Niet van toepassing.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen? *[alleen opnemen wanneer het financiële product duurzame beleggingen met een sociale doelstelling omvatte]*
Niet van toepassing.

Welke beleggingen zijn opgenomen in "overige"? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

De beleggingen die behoren tot #2 Overig zijn de illiquide beleggingen van de portefeuille. In dit deel van de portefeuille wordt het waarborgen van ESG toegepast door beleggingsfondsen en vermogensbeheerders te selecteren die de PRI van de VN hebben ondertekend of die een deugdelijk proces van integratie van ESG-risico's hebben en door de beleggingen te beoordelen op potentiële negatieve effecten van de onderliggende beleggingen (gespecificeerd als potentiële schendingen van de UN Global Compact en de OESO-richtsnoeren).

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen? *[vermeld de maatregelen die tijdens de door dit periodiek verslag bestreken periode zijn getroffen om te voldoen aan de door het financiële product gepromote ecologische of sociale kenmerken, met inbegrip van de betrokkenheid van aandeelhouders als bedoeld in artikel 3 octies van Richtlijn 2007/36/EG, en iedere andere vorm van betrokkenheid ten aanzien van de door het financiële product gepromote ecologische of sociale kenmerken]*

Het pensioenfonds heeft nog geen doelstelling vastgesteld waarbij rekening gehouden wordt met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. Met de beleggingsportefeuille streeft het pensioenfonds wel andere doelstellingen na dan de EU-taxononomie doelstellingen. Het pensioenfonds streeft naar een beter milieu, klimaat, betere toegang tot gezondheidszorg en financiële inclusie. Hierbij streeft het pensioenfonds niet één specifieke milieudoelstelling na.

Het pensioenfonds heeft in 2023 haar maatschappelijk verantwoord beleggen beleid gevolgd. En heeft de volgende beleidsinstrumenten ingezet om haar doelen te bereiken; ESG- integratie, uitsluitingen, stemmen, engagement en impact beleggen.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark? *[deze rubriek opnemen indien, om te voldoen aan de door het financiële product gepromote ecologische of*

sociale kenmerken, een index als referentiebenchmark is aangewezen. Vermeld ook waar de methode voor het berekenen van de aangewezen index te vinden in]

In de zin van SFDR wetgeving hanteert het pensioenfonds geen referentiebenchmark. Er is namelijk geen benchmark beschikbaar om te bepalen of de pensioenregelingen zijn afgestemd op de ecologische en/of sociale kenmerken die het promoot.

- **Waar verschilt de referentiebenchmark van een brede marktindex?**
Niet van toepassing. Het pensioenfonds hanteert voor de pensioenregelingen geen referentiebenchmark.
- **Hoe heeft dit financiële product gepresteerd wat betreft de duurzaamheidsindicatoren voor het bepalen van de afstemming van de referentiebenchmark op de gepromote ecologische of sociale kenmerken?**
Niet van toepassing. Het pensioenfonds hanteert voor de pensioenregelingen geen referentiebenchmark.
- **Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?**
Niet van toepassing. Het pensioenfonds hanteert voor de pensioenregelingen geen referentiebenchmark.
- **Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de brede marktindex?**
In 2023 realiseerde het pensioenfonds een absoluut rendement van 4.73% en een relatief rendement van 0,30%.

Bijlage 4: Overzicht risicobeoordeling binnen tolerantie

Bedrijfsmodel en strategie

Houdbaarheid strategie

Dit risico is nader onderverdeeld in concurrentie, ondernemingsklimaat en reputatie.

Het fonds volgt ontwikkelingen in zijn nabije omgeving op de voet. Dit betreft met name ontwikkelingen bij aangesloten werkgevers, media-aandacht voor pensioen in algemene zin en media-aandacht voor het fonds in het bijzonder. Communicatie en engagement zijn belangrijke instrumenten voor het fonds. Het fonds beschikt over een crisisplan, reglement crisiscommissie en persbeleid. SBZ Pensioen voert een proactief (communicatie)beleid omtrent de uitgebreide werkingssfeer van het fonds. Onderdeel hiervan is dat het fonds meerdere pensioenregelingen uitvoert waarmee de potentiële aansluitende werkgevers keuzes over de inhoud van de regeling worden geboden. Per 31 december 2023 bevinden alle netto risico's zich binnen de door het Bestuur vastgestelde risicotolerantie.

Governance, gedrag, cultuur (GGC) en risicomanagement

Interne Governance

Dit risico is nader onderverdeeld in aansprakelijkheid, afdwingbaarheid contracten, naleving, personeel en wet- en regelgeving. Het fonds maakt bij de opstelling van alle voor het fonds relevante juridische documenten gebruik van de diensten van daarin gespecialiseerde partijen. Veranderingen in wet- en regelgeving, op terreinen die direct dan wel indirect pensioenen raken, worden besproken en waar nodig wordt actie ondernomen. Het Bestuur blijft op de hoogte van wijzigingen in wet- en regelgeving door het volgen van seminars en opleidingen en het lezen van vakliteratuur en nieuwsbrieven van gerenommeerde organisaties. Voorleggers bij bestuursbesluiten bevatten een paragraaf waarin wordt vastgelegd of het gevraagde besluit in overeenstemming is met het beleid van SBZ Pensioen. Juridisch risico wordt, indien aanwezig en onderkend, standaard in de bestuursnotities vermeld en wordt daardoor meegenomen in de afwegingen van het Bestuur voorafgaand aan de besluitvorming. Voor de bestuursleden is een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering afgesloten. SBZ Pensioen kent een Klachten- en geschillenprocedure voor klachten en geschillen die ontstaan naar aanleiding van het pensioenreglement of de uitvoering daarvan. SBZ Pensioen beschikt tevens over een onafhankelijke Commissie van Beroep. Het fonds beschikt over een Geschiktheidsplan inclusief Opleidingsplan. Jaarlijks evalueert het Bestuur het eigen functioneren. Verantwoording over het gevoerde beleid wordt afgelegd aan het VO. Per 31 december 2023 bevinden alle netto risico's zich binnen de door het Bestuur vastgestelde risicotolerantie.

Gedrag en cultuur

Dit risico is nader onderverdeeld in afhankelijkheid, benadeling derden, cybercrime, externe fraude, fiscale fraude, integriteit uitbesteding, interne fraude, onoorbaar handelen en voorwetenschap.

Integer handelen is binnen het fonds verankerd in de totale compliancestructuur. Alle betrokkenen bij het fonds, zowel intern als extern, worden geacht te voldoen aan het geheel van interne en externe wet- en regelgeving, dat op het fonds van toepassing is. Het fonds bewaakt zijn onafhankelijkheid bij beleidsbeslissingen en ziet erop toe dat deze beleidsbeslissingen vrij van belangenverstrengeling worden genomen. Bij bestuursbesluiten wordt altijd in ogenschouw genomen of er voldoende rekening is gehouden met evenwichtige belangenbehartiging en of sprake is van mogelijke integriteitsissues. Tijdens iedere bestuursvergadering worden als apart agendapunt ontvangen uitnodigingen en relatiegeschenken, mogelijke belangenverstrengeling en wijzigingen in nevenfuncties besproken. Het fonds beschikt onder andere over een Integriteitsbeleid, Compliance Program, gedragscode, Regeling Melden vermoeden integriteitsincidenten, Incidentenregeling, Klachten- en geschillenprocedure en een onafhankelijke Commissie van Beroep. Een externe Compliance Officer ziet toe op naleving van de gedragscode en brengt hierover verslag uit aan het Bestuur. Verder adviseert de externe Compliance Officer het Bestuur over compliance-gerelateerde onderdelen van het beleid. De bij de gedragscode behorende nalevingsverklaring wordt jaarlijks door de daaraan verbonden personen ondertekend. Van de externe uitvoerders wordt jaarlijks een complianceverklaring vereist.

Het fonds verwacht van de externe uitvoerders een minimaal aan dat van het fonds gelijkwaardig niveau van beheersing van integriteitsrisico's. Het fonds beheerst integriteitsrisico's zoveel mogelijk door eisen te stellen aan de integriteit van de door externe dienstverleners te leveren werkzaamheden en van de bij deze dienstverleners werkzame personen. SBZ Pensioen verlangt van de externe uitvoerders dat zij een integriteitsbeleid hebben dat in lijn is met het dat van het fonds. Per 31 december 2023 bevinden alle netto risico's zich binnen de door het Bestuur vastgestelde risicotolerantie.

Integriteit

Witwassen

Op het gebied van witwassen volgt het Bestuur de wet- en regelgeving en ziet erop toe dat de externe uitvoerders deze opvolgen. Per 31 december 2023 bevindt het netto risico zich binnen de door het Bestuur vastgestelde risicotolerantie.

Terrorismefinanciering

Op het gebied van terrorismefinanciering volgt het Bestuur de wet- en regelgeving en ziet erop toe dat de externe uitvoerders deze opvolgen. Per 31 december 2023 bevindt het netto risico zich binnen de door het Bestuur vastgestelde risicotolerantie.

Sancties

Op het gebied van sanctiewetgeving volgt het Bestuur de wet- en regelgeving en ziet erop toe dat de externe uitvoerders deze opvolgen. Per 31 december 2023 bevindt het netto risico zich binnen de door het Bestuur vastgestelde risicotolerantie.

Corruptie

Verwezen wordt naar de beheersmaatregelen genoemd onder het risico Gedrag en cultuur. Per 31 december 2023 bevindt het netto risico zich binnen de door het Bestuur vastgestelde risicotolerantie.

Maatschappelijke onbetamelijkheid

Ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen vindt frequente analyse en actieve monitoring van wet- en regelgeving en marktontwikkelingen aangaande maatschappelijk ondernemen en de implicaties hiervan op de organisatie en governance alsmede op het beleggingsbeleid plaats, voert SBZ Pensioen een uitsluitingenbeleid en is een externe engagement manager aangesteld. SBZ Pensioen rapporteert over maatschappelijk verantwoord ondernemen in het bestuursverslag, via de website en schenkt er aandacht aan in de nieuwsbrieven. Gedurende 2023 heeft de ARC en het Bestuur in meerdere beenskomsten stilgestaan bij belastingontwijking en fiscale uitgangspunten vastgesteld. Per 31 december 2023 bevindt het netto risico zich binnen de door het Bestuur vastgestelde risicotolerantie.

Prudentiële risico's

Kredietrisico

Dit risico is nader onderverdeeld in derivaten, geldmarktfondsen, herverzekering, hypotheek, obligaties, transactieafwikkeling, verbruikleen en vorderingen.

Het fonds let scherp op kredietwaardigheid en liquiditeit. Belangrijke aandachtspunten betreffen hierbij de door het fonds gehanteerde derivatenconstructies in het kader van de afdekking van het rente- en valutarisico. In de rapportages van de vermogensbeheerders wordt onder andere inzicht gegeven in ratings, concentraties, collateral en de tegenpartijen. Per 31 december 2023 bevinden alle netto risico's zich binnen de door het Bestuur vastgestelde risicotolerantie.

Marktrisico

Dit risico is nader onderverdeeld in concentratie en correlatie - diversificatie en correlatie, concentratie en correlatie - grote posten, maatschappelijke opvattingen of ontwikkelingen, marktliquiditeit - complexiteit en transparantie, marktliquiditeit – illiquiditeit, marktliquiditeit – OTC, prijsvolatiliteit - tracking error, prijsvolatiliteit – volatiliteit en prijsvolatiliteit – voorspelbaarheid.

Het fonds kiest voor spreiding in de beleggingsportefeuille qua risicoprofiel van de achterliggende beleggingen in relatie tot de verplichtingen van het fonds dan wel de deelnemers. Beleggen in risicovollere producten wordt bewust gedaan in de veronderstelling dat daar een hoger rendement tegenover staat. Hierbij hanteert het fonds een risicobeleid, waarbij op basis van een risicokader, scorecards en discussie daarover bepaald wordt wat de gewenste allocatie naar de rendementsportefeuille is en wat de gewenste omvang van de renteaafdekking is. De strategische mix volgt uit een ALM-studie. Nadere invulling vindt plaats in het jaarlijkse beleggingsplan dat vervolgens gedurende het jaar continu wordt gemonitord. In de rapportages van de vermogensbeheerders wordt onder andere inzicht gegeven in bandbreedtes, tracking errors, performance, diversificatie, concentratie en correlatie. Ten aanzien van maatschappelijke opvattingen of ontwikkelingen vindt frequente analyse en actieve monitoring van wet- en regelgeving en marktontwikkelingen aangaande maatschappelijk ondernemen en de implicaties hiervan op de organisatie en het beleggingsbeleid plaats, voert SBZ Pensioen een uitsluitingenbeleid

en is een externe engagement manager aangesteld. Per 31 december 2023 bevindt het netto risico zich binnen de door het Bestuur vastgestelde risicotolerantie.

Bij de beoordeling van het marktrisico houdt het Bestuur rekening met de waardering:

- De beleggingen zijn gewaardeerd op basis van marktwaardering, zoals vastgelegd in het jaarverslag van het fonds en de abtn.
- Indien geen marktwaardering mogelijk is (voor bijvoorbeeld illiquide beleggingen), dan dient te zijn aangegeven welke alternatieve waarderingsmethode is toegepast. Deze waarderingsmethodiek is controleerbaar.

Renterisico

Dit risico is nader onderverdeeld in inflatie, rente - gevoeligheid yieldcurve, rente – looptijdverschil, rente - voorspelbaarheid renteontwikkeling en valuta.

Het fonds kiest bewust om een gedeelte van het renterisico niet af te dekken om herstelcapaciteit te behouden. Hierbij hanteert SBZ Pensioen een risicobeleid, waarbij op basis van een risicokader, scorecards en discussie daarover bepaald wordt wat de gewenste allocatie naar de rendementsportefeuille is en wat de gewenste omvang van de renteafdekking is. Het valutarisico wordt grotendeels afgedekt waarbij de matching-portefeuille volledig voor valutarisico wordt afgedekt. Het inflatierisico wordt voor een klein deel afgedekt door middel van het beleggen in producten die een natuurlijke inflatiebescherming in zich herbergen (zoals vastgoed en infrastructuur). Het inflatierisico ligt voor een belangrijk deel bij de aangesloten werkgevers (ten behoeve van hun deelnemers) en bij pensioengerechtigden en gewezen deelnemers via het toeslagbeleid van het fonds. Het fonds houdt voortdurend in de gaten of er ontwikkelingen zijn die zouden kunnen leiden tot wijzigingen in de mate van afdekking van deze risico's. In de rapportages van de vermogensbeheerders wordt onder andere inzicht gegeven in de looptijden, yield curve exposure, gevoeligheidsanalyse, stress tests, valuta exposure en liquiditeit. Per 31 december 2023 bevinden alle netto risico's zich binnen de door het Bestuur vastgestelde risicotolerantie.

In aanvulling op de drie genoemde financiële hoofd-risico's (krediet, markt en rente) houdt het Bestuur ook uitdrukkelijk rekening met:

- Concentratierisico
 - Het Bestuur zorgt voor inzicht op mandaats- of beleggingsfonds- en portefeuilleniveau naar spreiding over landen, regio's, bedrijven en ratingcategorieën.
- Debiteurenrisico
 - Het Bestuur zorgt voor adequate verdeling van (bedrijfs)obligaties naar diverse ratingklassen.
 - Het Bestuur houdt rekening met de risico's, die verbonden zijn aan het uitlenen van activa.
 - Er zijn richtlijnen opgesteld inzake collateral management en deze worden gevolgd.
- Tegenpartijrisico
 - Tegenpartijrisico wordt zo mogelijk op basis van algemeen in de financiële wereld geaccepteerde standaard overeenkomsten en een onderpand (collateral) verkleind.
- Behoorlijke diversificatie
 - De beleggingen in aandelen en obligaties naar regio of sector dan wel naar bedrijf of land zijn gebaseerd op een gedegen onderzoek. De feitelijke spreiding is in voldoende detail bekend.
 - Het concentratierisico is tot een prudent niveau beperkt.
- Relatie tussen beleggingen en de verwachte pensioenuitkeringen
 - Bij de vaststelling van het beleggingsbeleid is rekening gehouden met de verwachte kasstromen van het fonds (Middelloonregeling) en de deelnemers (Beschikbarepremieregeling en Nettopensioenregeling).
 - Het Bestuur heeft bewust gekozen voor het gedeeltelijk matchen van de nominale kasstromen.
- Financiële derivaten
 - Derivatenposities worden alleen aangegaan om het risicoprofiel te verminderen of het portefeuillebeheer te vergemakkelijken.

Liquiditeitsrisico

Het fonds zorgt voor afdoende liquiditeit van de portefeuille als geheel. Het Bestuur heeft inzicht in de verwachte liquiditeitsbehoefte, zowel voor wat betreft de pensioenverplichtingen als voor wat betreft de beleggingsverplichtingen. De hoeveelheid beleggingen in illiquide beleggingscategorieën is tot een prudent niveau beperkt. Per 31 december 2023 bevindt het netto risico zich binnen de door het Bestuur vastgestelde risicotolerantie.

Verzekeringstechnisch risico

Dit risico is nader onderverdeeld in arbeidsongeschiktheid en sterfte.

De belangrijkste risico's voor het fonds zijn de levensverwachting en arbeidsongeschiktheid. Het verzekeringstechnisch risico wordt bewaakt aan de hand van de jaarlijkse actuariële analyses van het fonds en landelijke publicaties inzake levensverwachting en arbeidsongeschiktheid.

Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van de Prognosetafel AG2022 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen. Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek beoordeeld.

Het pensioenfonds herverzekert het overlijden- en arbeidsongeschiktheidsrisico in de Middelloonregeling en Beschikbarepremieregeling niet. Voor de Nettopensioenregeling geldt dat het overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico wel is herverzekerd. Per 31 december 2023 bevinden alle netto risico's zich binnen de door het Bestuur vastgestelde risicotolerantie.

Kapitaal

Kapitaalpositie

De periodieke rapportages vanuit de verschillende uitbestedingspartners waarin de kapitaalpositie van SBZ Pensioen en risico's die de kapitaalpositie bedreigen zijn opgenomen, worden beoordeeld door de Uitvoerende Bestuursleden. De belangrijkste bevindingen worden besproken binnen bestuurscommissies en het Bestuur.

Bijlage 5: Begrippenlijst

Abtn

Pensioenfondsen dienen te werken volgens een abtn (Actuariële- en bedrijfstechnische nota). Hierin zijn zaken zoals de financiële opzet van een fonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven.

Actuariële grondslagen

Wanneer een contante waarde van een reeks toekomstige uitkeringen moet worden bepaald, maakt een actuaaris gebruik van actuariële grondslagen, zoals: de rekenrente, de kansstelsels (sterftekansen, arbeidsongeschiktheids- en revalidatiekansen, frequenties van gehuwd zijn, toekomstige salarisontwikkeling of toeslagenbeleid et cetera), kostenopslagen (bijvoorbeeld voor administratiekosten en/of excassokosten) en solvabiliteitsopslagen.

Actuele dekkingsgraad

De waarde van het pensioenvermogen uitgedrukt als percentage van de waarde van de pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad wordt als graadmeter beschouwd voor de mate van zekerheid dat de toegezegde pensioenen ook daadwerkelijk kunnen worden uitbetaald.

ALM (Asset & Liability Management)

Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.

ATM

De huidige toezichtmethodiek van DNB. Enerzijds gebruikt de toezichthouder ATM om zijn toezicht te kunnen toesnijden op instellingen die ook het meeste toezicht behoeven en anderzijds geeft de methodiek een indeling van het soort risico's waar DNB naar kijkt bij instellingen die onder toezicht staan. Pensioenfondsen kunnen het soort en de indeling van risico's gebruiken om hun eigen risicomanagement vorm en inhoud te geven.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden dekkingsgraad over de voorgaande twaalf maanden. De beleidsdekkingsgraad is leidend in pensioengerelateerde vraagstukken als het premie- en toeslagbeleid.

Benchmark

Vergelijkingsmaatstaf. Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

CPI

Consumentenprijsindex, vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Collateral

Het onderpand dat iemand die iets leent of huurt achterlaat bij de eigenaar om zo te waarborgen dat het geleende goed terugkomt.

Corporate Governance

Goed ondernemerschap; onder andere integer en transparant handelen door het Bestuur, alsmede goed toezicht hierop. Ook het afleggen van verantwoording over het uitgevoerde beleid en het toezicht hierop valt eronder.

Custodian

De bewaarbank van effecten. Waar op een bankrekening geldbedragen worden geadmistreerd, worden door een effectenbewaarder (custodian) beleggingen zoals aandelen en obligaties bewaard.

CVP

Collectief Variabel Pensioen. Als onderdeel van de Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling bouwen deelnemers een pensioenkapitaal op. Wanneer een deelnemer 58 jaar wordt (tien jaar voor de standaard datum van pensionering in beide pensioenregelingen) maakt de deelnemer een voorlopige keuze voor een variabel of een vast levenslang pensioen vanaf 68 jaar. Net voor 68 jaar ligt het definitieve keuzemoment. Kiezen voor variabel pensioen betekent dat SBZ Pensioen blijft beleggen na 68 jaar: die regeling heet CVP. In het CVP delen deelnemers onderling (beleggings)risico's en rendementen. Daardoor hebben deelnemers de mogelijkheid om

mee te profiteren van goede beleggingsresultaten. Let op dat ook in CVP de pensioenuitkering kan variëren op basis van de beleggingsprestaties van SBZ Pensioen.

Defined benefit regeling (DB)

De internationale aanduiding voor een pensioenregeling waarbij de pensioenuitkering vooraf al vastligt. In Nederland gaat het dan om eindloon- en middelloonregelingen. Daarin is de hoogte van het pensioen gekoppeld aan het salaris en aantal dienstjaren. De pensioenpremie staat niet van tevoren vast.

Derivaten

Financiële contracten waarvan de waarde is afgeleid van een andere (onderliggende) waarde, zoals een aandeel, obligatie of grondstof. Bijvoorbeeld: futures, swaps.

Discretionair beheer

Op maat gemaakt vermogensbeheer.

Duration

Gewogen gemiddelde looptijd van een (reeks van) leningen. Maatstaf om de prijsgevoeligheid van de lening te bepalen voor renteveranderingen. Het begrip wordt ook gebruikt om de rentegevoeligheid van verplichtingen van een pensioenfonds in kaart te brengen.

Engagement

Door middel van actief gebruik maken van de rechten van eigendom van bijvoorbeeld aandelen, invloed uitoefenen op bedrijven via dialoog. Vaak wordt hierbij ook gebruik gemaakt van het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Fiduciair (management)

Dienstverlening die bestaat uit onderliggende deelservices aangeboden door vermogensbeheerders. Aan fiduciair management wordt in de praktijk verschillende invulling gegeven. Hierbij kan gedacht worden aan de bundeling van strategische advisering, portefeuillemangement, integrale rapportering, risicomangement en *client servicing*. Het is een vorm van uitbesteding waarbij de fiduciaire manager handelt binnen een mandaat, waarbij een pensioenfondsbestuur verantwoordelijk blijft voor het beleid en de monitoring.

Franchise

Vrijgesteld bedrag. Over dit deel van het pensioengevend salaris wordt geen pensioen(kapitaal) opgebouwd.

(n)FTK

Het (nieuwe) Financieel Toetsingskader is het stelsel van DNB voor te hanteren waarderingsmethoden.

Future

Een financieel contract tussen twee partijen die zich verbinden om in de toekomst een bepaalde hoeveelheid van een product of financieel instrument te verhandelen tegen een vooraf bepaalde prijs.

High Yield

Hoogrenderende obligaties, uitgegeven door ondernemingen met een relatief lagere kredietwaardigheid.

Invaren

Dit houdt in dat eerder opgebouwde pensioenaanspraken en/of pensioenkapitalen onderdeel worden van een nieuw pensioenstelsel (zie daar).

Hypotheekbeleggingen

Beleggingen in leningen (aan particulieren), waarbij vastgoed (zoals woonhuizen) via een notariële akte door de geldnemer aan de geldgever als onderpand wordt gegeven.

Impactbeleggen

Bij deze vorm van beleggen wordt naast een financieel rendement ook expliciet een (meetbaar) sociaal maatschappelijk rendement nagestreefd.

Infrastructuur

De systemen en fysieke structuren die nodig zijn voor de werking van een economie en daar bijhorende organisaties.

Matching

Het optimaal afstemmen van de looptijd van de activa met de looptijd van de passiva van een pensioenfonds. Wanneer een pensioenfonds aan zijn verplichtingen moet voldoen (pensioenen uitbetalen), dienen daarvoor op tijd de beschikbare middelen vrij te komen. Perfecte matching/afstemming is nauwelijks mogelijk of niet altijd wenselijk. Een zo goed mogelijke benadering wordt bereikt met asset & liability management (ALM).

Minimaal vereiste dekkingsgraad

De minimaal vereiste dekkingsgraad geeft aan hoe hoog de beleidsdekkingsgraad moet zijn wanneer het minimumbedrag aan eigen vermogen wordt aangehouden. Is de beleidsdekkingsgraad lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, dan is de buffer onvoldoende groot (en is sprake van een dekkingstekort).

MoM (Manager of Managers)

Financieel intermediair die onderliggende managers inhuurt, controleert en vervangt voor de uitvoering van de verschillende onderdelen van een beleggingsportefeuille. Tot diens takenpakket kan ook coördinatie van het MVB-beleid behoren.

Outperformance

Er wordt een beter resultaat behaald dan de benchmark.

Overlays

Dit zijn instrumenten die als het ware over beleggingen 'heen gelegd' worden om (tot op bepaalde hoogte en met een bepaald doel) de risico's daarvan bij te sturen. Voorbeelden zijn renteswaps (zie daar) en instrumenten om de risico's van valuta tegenover de euro te verminderen.

Pensioenakkoord en nieuw pensioenstelsel

Het Pensioenakkoord is enige tijd geleden gesloten en mondt uit in een nieuw pensioenstelsel. In het nieuwe pensioenstelsel kunnen sociale partners kiezen tussen een flexibel of solidair contract. Pensioenuitvoerders toetsen vervolgens of zij dat contract kunnen uitvoeren.

Pensioenuitvoeringsorganisatie

Een partij die in opdracht van een pensioenfonds de uitvoering van de pensioenregeling op zich neemt. Andere organisaties die in opdracht werkzaamheden uitvoeren voor een pensioenfonds zijn bijvoorbeeld vermogensbeheerders en organisaties die bestuursondersteuning aanbieden.

Private equity

Investerings in ondernemingen die niet beursgenoteerd zijn.

Rating

De rating van een belegging of een onderneming geeft het 'credit risk' of debiteurenrisico van een bepaalde belegging weer. Vastrentende waarden hebben een bepaalde kredietwaardigheid, weergegeven in de vorm van een rating bijvoorbeeld BBB, A, AA of AAA. Ratings worden vastgesteld door gespecialiseerde bureaus.

Rebalancing

Doordat de financiële markten altijd in beweging zijn, kan de verhouding tussen verschillende soort beleggingen in een portefeuille schommelen ten opzichte van elkaar en tegenover de gekozen benchmarks. De periodieke herschikking, om ervoor te zorgen dat de verhouding bijgesteld wordt, wordt 'rebalancing' genoemd.

Reële dekkingsgraad

De verhouding tussen het pensioenvermogen gemeten naar de beleidsdekkingsgraad en de pensioenverplichtingen rekening houden met het volledig indexeren daarvan.

Renteswap

Ruil van het rendement op een vastgestelde referentiewaarde tegen een variabele rente gedurende een vastgestelde looptijd.

Rentetermijnstructuur (RTS)

De rentetermijnstructuur is het verband tussen de looptijd van diverse vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds.

Solvabiliteit

Het vermogen dat op langere termijn aanwezig moet zijn om verplichtingen te kunnen nakomen.

Technische voorziening

De passiva van een pensioenfonds (vrijwel) gelijk aan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Toeslagverlening

De aanpassingen van de pensioenen aan loonstijgingen (welvaartsvast) of het prijspeil (waardevast).

UFR (Ultimate Forward Rate)

Binnen het toetsingskader voor pensioenfondsen (zie nFTK) wordt voor de berekening van de (contante) waarde van de verplichtingen een door DNB periodiek gepubliceerde rentetermijnstructuur (zie daar) gehanteerd.

Vastrentende waarden

Beleggingssoort waarover, in beginsel, een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt, zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen.

Vereiste dekkingsgraad

De vereiste dekkingsgraad geeft aan hoe hoog de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds wettelijk moet zijn. Is de beleidsdekkingsgraad hoger dan de vereiste dekkingsgraad, dan beschikt een fonds over een financiële buffer die voldoende is. Deze buffer dient om schommelingen in de waarde van de beleggingen en (deels) de verplichtingen op te vangen. Is de beleidsdekkingsgraad lager dan de vereiste dekkingsgraad, dan is de buffer onvoldoende groot (en is sprake van een reservetekort). De hoogte van de vereiste dekkingsgraad verschilt per pensioenfonds en is met name afhankelijk van het beleggingsbeleid. Hoe meer risico in het beleggingsbeleid wordt genomen, hoe hoger de vereiste dekkingsgraad.

Volatiliteit

(Maatstaf voor) de beweeglijkheid of het risico van een economische grootheid (bijvoorbeeld het rendement op aandelen) ten opzichte van het gemiddelde van deze grootheid.

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot zeker moment opgebouwde pensioenaanspraak of pensioenkapitaal, in het geval de deelnemer verandert van werkgever of verzekeraar.

Wtp

Staat voor Wet toekomst pensioenen; de wet waarin de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel (uiterlijk per 1 januari 2028 geregeld is). De Wtp kent twee zogenaamde contractvormen: de solidaire en flexibele premieregeling. Wat overeenkomt in de twee vormen is dat de pensioenen meer individueel zijn vastgesteld dan dat nu het geval is. Zowel de solidaire als de flexibele premieregeling kunnen elementen van risicodeling bevatten. SBZ Pensioen heeft met de Beschikbarepremie- en Nettopensioenregeling een voorloper van de flexibele premieregeling.

Zakelijke waarden

Een verzamelnaam voor een bepaald soort belegging, met name aandelen en vastgoed. Kenmerkend dat er niet vooraf zekerheid is over de uiteindelijke waarde van een dergelijke belegging omdat de waarde fluctueert als gevolg van vraag en aanbod naar de belegging.

SBZ Pensioen (Stichting bedrijfstakpensioenfonds zorgverzekeraars)

Postbus 20005 • 7302 HA Apeldoorn

☎ (030) 245 30 01 • 🌐 sbzpensioen.nl • ✉ info@sbz.nl

De uitvoering van de regelingen van dit fonds is opgedragen aan Achmea Pensioenservices.